
KAKTUSUN
sofi oksanen
STALİN'İN İNEKLERİ
PEGASUS

"İnsanı allak bullak eden bir deneyim."
Salon Seudun Sanomat

Birbirlerinden siyaset, savaş, aşk ve hastalık nedeniyle ayrı düşmüş, üç nesilden kadının hikâyesi... Sofia baskıcı bir rejimin yol açtığı acılar, Katariina kaçmanın korkusu ve Anna ise kendi bedeninden duyduğu utançla baş etmek zorunda... Avrupa'nın, Komünist Estonya'dan kapitalist Finlandiya'ya uzanan karanlık yakın tarihine tutulmuş bir ayna...

***Stalin'in İnekleri* ikiyüzlülük, utanç, Batı ile Doğu arasındaki keskin çizgi, kadın olmanın güçlüğü ve günümüzde de hayatlarımızı etkilemeye devam eden baskıcı rejimlerin uyandırdığı korkuya rağmen insan kalabilmek üzerine son derece etkileyici bir roman.**

Oksanen, bu üç kadının etkileyici hikâyelerini çarpıcı bir açık sözlülükle anlatırken, 20. yüzyıl bir film şeridi gibi gözlerinizin önünden geçiyor.

"Oksanen'in anlatısı çıplak, öfkeli ve karamsar. Oksanen bir krizi, sarkaç gibi, ritmi bozuk ve inatçı bir devinimle, suçlarcasına betimliyor. Etkili ve yaraları iyileştirici nitelikte bir roman."
Svenska Dagbladet

"*Stalin'in İnekleri* kadın bedenselliğinin cesur, dürüst ve derin bir analizi."
Hämeen Sanomat

THG
848733
BEF

www.pegasusyayinlari.com
ISBN: 978-605-343-142-8

KAKTUSUN

STALİN'İN İNEKLERİ

BELONGS TO CACTUS TEAM

Pegasus Yayınları: 711
Bestseller Roman: 307

STALİN'İN İNEKLERİ
SOFI OKSANEN
Özgün Adı: STALININ LEHMÄT

Yayın Koordinatörü: Yusuf Tan
Editör: Zeynep Tür
Düzelti: Cengiz Alkan
Finceden Kontrol Eden: Ritva Heikkinen
Sayfa Tasarım: Meral Gök
Film-Grafik: Mat Grafik

Baskı-Cilt: Alioğlu Matbaacılık
Sertifika No: 11946
Orta Mah. Fatin Rüştü Sok. No: 1/3-A
Bayrampaşa/İstanbul
Tel: 0212 612 95 59

1. Baskı: İstanbul, Ekim 2013
ISBN: 978-605-343-142-8

Türkçe Yayın Hakları © PEGASUS YAYINLARI, 2013
Copyright © Sofi Oksanen, 2003

Bu kitabın Türkçe yayın hakları
Salomonsson Agency AB'den alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Bu kitapta yer alan fotoğraf/resim ve metinler Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti'den izin alınmadan fotokopi dâhil, optik, elektronik ya da mekanik herhangi bir yolla kopyalanamaz, çoğaltılamaz, basılamaz, yayımlanamaz.

Yayıncı Sertifika No: 12177

Pegasus Yayıncılık Tic. San. Ltd. Şti.
Gümüşsuyu Mah. Osmanlı Sk. Alara Han
No: 11/9 Taksim / İSTANBUL
Tel: 0212 244 23 50 (pbx) Faks: 0212 244 23 46
www.pegasusyayinlari.com / info@pegasusyayinlari.com

BELONGS TO KAOS TEAM

SOFI OKSANEN

STALİN'İN İNEKLERİ

İsveççeden Çeviren:
ALİ ARDA

PEGASUS YAYINLARI

BELONGS TO KAOS TEAM

BİRİNCİ BÖLÜM

İlk defasında çok farklıydı. Korkunç bir şey olacak diye düşünmüştüm, yapışkan, kirli, sümüksü. İçimin kanayacağını, midemin iki kat fazla ağrıyacağını sanmıştım. Bu kadar ileri gidebileceğime, yapabileceğime, isteyebileceğime asla inanmazdım. Ama midemdeki kasların kasılışından kulaklarım uğuldamaya başladığında, bedenim benim adıma karar vermişti. Başka yol yoktu.

Bu, tanrısaldı.

Çakmağın alevi, sükûnetle parlayan gözlerimde ışıdı.

İlk seferden sonraki ilk sigaramdı. O da tanrısaldı. Her şey tanrısaldı.

Yüzeye vuran tek şey tatmin ve zafer sarhoşluğuydu. Belki sesim biraz paslı, biraz gevrekti, ama ne önemi vardı.

Ve ikinci bir kez daha olacağını biliyordum. Üçüncü. Yüzüncü. Elbette bu herkes için geçerli değildi. Bazılarının ilk defası son defası olurdu, ama bu işte iyi olanlar, bundan hoşnut kalanlar için farklıydı.

Ben bu işte iyiydim.

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Aslına bakılırsa ilk defasında tecrübesizliğimden dolayı lavaboya kusmuştum. Bir kez daha yaptım bunu. Ve belki bir kez daha. Belki bunu klozet çok alçak ve çok aşağılayıcı geldiğinden yapmıştım. Lavabonun önünde diz çökmeniz gerekmiyordu, yalnızca deliğin tıkanmamasına dikkat etmeliydiniz. Örneğin bir yabancının evindeyseniz, tıkanan deliği nasıl açabilirdiniz? Kusmuklar lavabonun içinde yüzmeye başlamış ve tıkanan delik bir türlü açılmıyorsa, üstelik lavabodaki bulamacı boşaltacak bir kap yoksa? Banyolarda, genellikle, diş fırçalarının konulduğu bardaklar vardır, ama bunları kullandıktan sonra iz bırakmadan temizleyebilmek ayrı bir derttir. Diş fırçalarının sahipleri sabun ya da deterjan tadı aldıkları gibi, kusmuk kokusu da kaybolmaz.

Tabii ki duş da iyi bir seçenektir, sesi bastırır, ayrıca atık su deliğinin üzerindeki süzgeci kaldırıp temizleyebilirsiniz. Ama her zaman duş yapamazsınız. Ne var ki tuvalete gidebilirsiniz. Arkasından yalnızca burnunuzu pudralamanız yeter. Üstelik kadınların tuvalette çok zaman geçirdiğini herkes bilir: Yani o kadar endişelenmemek gerek, rahat rahat içinizi boşaltabilir ve kendinize çekidüzen verebilirsiniz.

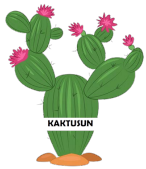
On dört yaşımdayken bu işte çok iyiydim, eğer kendim anlatmazsam kimse bir şey fark etmezdi; gerçi söylesem de anlayamazlardı. Anlasalar bile bana bir yararı yoktu. Benim Efendim ve yaratıcım o kadar kudretliydi ki, kucakladığında bedenim çiçek açardı; ben de ona karşı bir o kadar cömerttim. Eğer gerekli saygıyı gösterir ve sözünü dinlersem, istediğimi verirdi

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Efendim; kusursuz kadın bedenini, benim ve Efendim için kusursuz olanı, tüm dünya için kusursuz kadını. O kusursuz kadın bedeniyle kusursuz bir kadın olacaktım. Güzel kadın. Çekici kadın. Zeki ve kıskanılan kadın. Baş döndüren. Hayran olunan kadın. *Beauty hurts, baby.*[1]

1 (İng.) Güzellik acı verir, bebeğim. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

1971

Katariina'nın ilk buluşmalarına yarım saatten daha geç gitmesine rağmen, Finlandiyalı adam onu bekliyordu. O beklerdi. Önceki hafta, dans davetini tersleyerek reddetmesine aldırmamış, pes ettirene kadar ısrar etmişti Katariina'ya. Bıkıp usanmadan, "Ama neden olmasın?" diye, Fince sorup durmuştu. Canım dans etmek istemiyor demenin, bu adamı ikna edebileceğinden emin değildi Katariina. Rae'ye, çene çalıp eğleniriz diye başının etini yiyen arkadaşının hatırına gelmişti. Hadi artık, geliyorsun! Rae'nin sandığı gibi kafe değil, restoran olduğunu ancak geldiklerinde öğrenmişti. İyi aile kızları bir erkek eşlik etmeden, kendi başlarına restorana gitmezlerdi. Kızların bu uygunsuz tutumlarına bir süre söylenen şef garson, gözden uzak bir yerde bir masa göstermiş, sonra da uygunsuz bir durum var mı diye arada bir kontrol etmişti. Garsonun bu tavrı, dans etmeme isteğini daha da pekiştirmişti Katariina'nın. Gerçekten istemiyordu.

Ama Finlandiyalı adam inatla ısrar etmiş, ilk danstan sonra da teşekkür ederek oturdukları masaya kadar geçirmişti Katariina'yı. Sonra tekrar dans pistine çıkmışlardı. Finlandiyalı durmadan dans etmek istiyordu. Her danstan sonra bir yığın *kiitos* a boğmuştu Katariina'yı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Katariina'nın öğrendiği ilk Fince sözcük *kiitos*, yani teşekkürler olmuştu.

Finlandiyalı adamın masasına ter içinde ve telaşlı bir vaziyette oturan Katariina, kahve ve konyak istedi. Adam onun geç gelmesine hiç kızmamıştı, ama fazla kalamayacak olmasına büyük ihtimalle bozulacaktı. Erken kalkacağımı adamı kırmadan nasıl söylerim, diye düşünerek çantasını karıştırmaya başladı Katariina. Yağ bulaşmasın diye gazete kâğıdına sarıp çantasına koyduğu iki musluk ve bir kapı kolunun yere düşmesiyle durum daha da nazikleşti. Finlandiyalı adamın yüzünde açıklama bekleyen bir ifade belirmişti: Bir erkekle buluşmaya gelen mini etekli genç bir kadının çantasından, nasıl olur da yapı malzemeleri düşer, ellerini ve elbisesini kirletirdi.

Katariina, bunları çalıştığı şantiye için ihtiyaç duyduğu su borusu dirsekleriyle takas edeceğini söyledi.

Katariina'nın çalıştığı şantiye?

Elbette ya, Katariina inşaat ustasıydı. Adam Viru Oteli'nin inşaatında çalıştığını anlatırken, kendisinin de inşaat ustası olduğunu söylememiş miydi Katariina? Finlandiyalının yüz ifadesine bakarak, eğer çantadan düşen musluk ve kapı kolu olmasaydı, kendisine inanmayacağını anladı. Çok can sıkıcı bir durumdu, başını geriye atıp takas işini bitirmek için hemen kalkması gerektiğini söyledi. Tam karşıdaki restorana gidecekti. Orada onu, bir torba dolusu boru dirseğiyle, başka bir firmada çalışan bir mühendis bekliyordu. Zaten Finlan-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

diyalı adamla buluşmayı, buluşacakları yer o restorana yakın diye kabul etmişti. Belki Finlandiya'da kadınlar inşaat ustası olamazlardı, ama Katariina'nın ülkesinde bu çok olağandı.

Ama kahve molanız yok mu? diyerek güldü Finlandiyalı.

Kahve molası?

Katariina tekrar oturup konyağını içerse, kahve molasının ne olduğunu anlatacaktı Finlandiyalı. Katariina sandalyenin ucuna oturdu.

On beş dakikalık zorunlu kahve molası vardı Finlandiya'da.

Bu Katariina'ya çok tuhaf geldi. Kahve içmek için on beş dakikalık molaya ne gerek vardı ki? Hem cumartesileri niçin çalışılmazdı?

Viru Oteli inşaatından bahsedildiğini epey zaman önce duymuştu Katariina. Anlatılanlara göre, Finlandiya'yla yapılan işbirliğinden sonra, memleketin her tarafına Finlandiyalı inşaat işçileri yayılmıştı. Haklarında şimdiye kadar tek bir kötü söz duyulmamıştı. Kendi ülkesindeki adamlara kalsa, o otel inşaatı asla bitmezdi. Finlandiyalıların bugünün işini yarına bırakmadıkları söyleniyordu, işlerini düzgün yapıyor, malzemeden çalmıyor ve zamanında işe geliyorlardı. Sanki yedi elli, yedi ayaklıydılar. Tulumlarında alet edevat için bir sürü cep ve halka vardı, bir şeye gereksindiklerinde her seferinde koşup almaları gerekmiyordu. Katariina'nın ülkesinde-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ki işçilerden çok farklıydılar. Estonya'da işçiler hafta içinde bile, votkadan kızarmış burunlarıyla işe gelir, kaba *fufajka*larının[2] içinde rahat hareket edemezlerdi.

Katariina değiş tokuş yapacağı restorana gitmeye boş verdi, bu işi yarın da yapabilir ya da parçaların niçin eksik olduğunu açıklayacak bir şeyler uydururdu.

Finlandiya'da, o kötülük dolu kapitalist ülkelerden biri olsa da, işsizlik iddia edildiği kadar çok değildi. Üstelik Finlandiyalı düzenli spor yapmış, yüzmüş ve kaymıştı. Muhteşem sosyalist ülkelerin düşmanı kapitalist ülkelerin gençlerinin spor yapmaya vakitleri olduğuna ve zorunlu çalışma diye bir şey bilmediklerine inanmak güçtü. Gülümsemek ve kahkaha atmak için sebepleri olduğuna.

Katariina'nın da Finlandiyalıyı, okulda Rusça konuşmaları gerekmediğine inandırması gerekiyordu. Evet, eğitim elbette Estonca, yemin ederim! Ah, tabii ki iş garantisi var, kimse işsiz kalamaz, işsiz hiç kimse yok. Katariina çantasını karıştırıp çalışma defterini çıkararak Finlandiyalıya gösterdi. Herkesin böyle bir defteri vardı, daha okuldayken, bir mesleğe yönlendirilmeye başlanıldığında dağıtılırdı bu defter. Nerelerde çalıştığınızı kaydederdiniz, okula döndüğünüzde de okulda olduğunuzu yazardınız. İş hayatına atıldığınızda, çalıştığınız şirketin adını, işin niteliğini ve işe ne zaman başladığınızı kaydederdiniz. İşten ayrılırsanız, onu da

2 Ceket. (ç. n.)

yazardınız. Günler arasında hiçbir boşluk olmamalıydı, hem de hiç.

Bununla birlikte işsizlik parası diye bir şeyden bahsedildiğini duymamıştı Katariina. Hayır, böyle bir şey yok, gerçekten yok, zaten işsiz kimse yok ki. Finlandiyalı bunun neresini anlayamıyordu? Asıl anlaşılmazı, Finlandiya'da bir sürü tatil günü olması, Katariina'nın ülkesinde olduğu gibi parayı sayarak elden almak yerine, maaşlarının belirli bir tarihte banka hesaplarına yatmasıydı.

Şu Finlandiyalı ilginç birine benzemeye başlamıştı, Katariina belki onunla yeniden buluşabilirdi.

Gözucuyla adamı süzdü. Neredeyse aynı yaştaydılar, iyi giyimliydi, temiz kokuyordu; en önemlisi de buydu.

Evet. Katariina onunla tekrar buluşacaktı.

Demek "kahve molalarının" dışında her zaman çalışılıyordu, ha?

Peki cumartesileri niçin çalışılmıyordu?

Yalnızca tuvalete gideceğim.

Kalça ölçüsü 93 cm.

Pembe mezura yalnızca birkaç gram ağırlığında. Cebe, cüzdana veya el çantasına rahatlıkla sığar, onunla saçlarınızı toplayabilir, bilezik gibi kolunuza, yüzük gibi parmağınıza takabilirsiniz, yuvarlayabilirsiniz, tıpkı tespih gibi rahatlatır.

Yalnızca burnumu pudralayacağım.

Kalça 92 cm.

Affedersiniz bayanlar tuvaleti nerede acaba?

92 cm.

Buyrun, siz yemekten sonra bir sigara için, ben lavaboya gideceğim.

Hâlâ 92 cm.

Sevgilim, tuvalette inanılmaz bir kuyruk vardı, korkunç zaman aldı.

91 cm.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Hayır, anne, şimdi hiçbir şey yemeyeceğim... Ah, dışarı mı çıkıyorsun? Bütün akşam yok musun? Babacık da mı gelmeyecek?

93 cm.

Elbette yemeğimi bitireceğim, anne.

93 cm, hiç hayale kapılma. Yemeği yeterince eşeledikten sonra, annem mutfaktan çıkacak ve ben tabağın içindekileri hemen çöp kutusuna veya plastik bir torbaya boşaltacağım.

Elbette ya, çocuklara şölen yapacağız, onlarca çocuğa pasta alınacak.

91 cm. Binlerce teşekkür ederim.

Hayır, şimdi olmaz, ben çoktan yedim. Belki daha sonra yerim.

90 cm?

Söz veriyorum, söz, söz yiyeceğim, sevgilim.

92 cm.

Bugün zaten defalarca yedim.

Gerçekten defalarca yedim.

Ben çoktan yedim.

Ben okuldayken yedim.

Anneannemde yedim.

Evde yedim.

Irenelerde yedim.

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Okulda, Irenelerde ve evde yedim.

Sahiden, çoktan yedim.

Ve yeterince! Elbette!

... Tabii ki, kesinlikle. İstediğine inan.

BELONGS TO KAOS TEAM

1971

Katariina'nın öğrendiği ikinci Fince sözcük *çarşamba*ydı. Buluşmaya karar verdikleri gün. Aynı günden bahsettiklerinden emin olmak için uzun süre çaba harcamış, en sonunda takvime bakmışlardı. *Kolmapäev*, Estonca üçüncü gün, yani *keskiviikko*, Fince hafta ortası.

Katariina hemen bir Estonca-Fince konuşma kılavuzu aldı. Finlandiyalı, ziyaretine geldiği ilk gün bu kılavuzun bir kısmını yüksek sesle okudu. Fincede *s sesi* çok komikti, geniş ve hışırtılı. Hele *Älä* sözcüğünün telaffuzu bütünüyle imkânsızdı; sözcüğün Estoncası *ära* idi ve *älä* kulağa, henüz *r*'lere dili dönmeyen bir çocuğun telaffuzu gibi geliyordu.

Kılavuzda ilk sözcüklerden biri de *juustosukka*ydı; peynir kokan çorap. Kokmuş erkek çorabını tanımlamak için Estonca özel bir sözcük yoktu. Estonyalı erkeklerin ayak kokusunu dert ettiklerini ya da temiz çorapları yok diye hayıflandıklarını neden hiç hatırlamıyordu Katariina? Öyle olsa eski erkek arkadaşı Hugo yakınırdı. Hugo'nun çok çorabı yoktu. Ve her gün değiştirmediği kesindi. Yoksa Estonyalı erkeklerin ayakları Finlandiyalı erkeklerin ayaklarından daha az terliyor ya da daha az mı kokuyordu?

BELONGS TO BOOKS TEAM

Kitaplar tükürük bezlerimin şişeceğini iddia ediyor, bir dağ faresine benzeyecekmişim.

Ama A. Hukka bana kedi diyor. Minik kedi.

Kitaplara göre, kustuktan sonra kendimi itici ve sıkıntılı hissedecekmişim.

Ama ben kendimi muhteşem hissediyorum, sanki uçuyorum, mükemmel.

Diş minelerinin tahrip olacağını söylüyor kitaplar.

Ama benim dişlerim lekesiz, parıltılı, belki biraz sızlıyor, diş etlerim birazcık çekilmiş gibi, ama bunların dışında gayet iyi durumdalar.

Ön dişleri tahrip olan bulimia hastaları gülümsemekten kaçınırlarmış.

Boş laf.

Çok gülünç.

On dört yaşındayım ve hâlâ buradayım.

Buna ne diyeceksiniz, çokbilmiş üfürükçüler.

Sen ne diyeceksin, saygıdeğer Doktor Joan Gomez, çok korkunç görüneceklerinden bulimia hastalarının makyaj yapmaması gerekiyormuş, öyle mi? Benim yüzümü gördüğünüzde ne diyeceksiniz, Doktor Gomez?

BELONGS TO KAOS TEAM

Ya saçımı gördüğünde, Joan Gomez, saçım için ne diyeceksin? Toplama kampından çıkmış, nefesi kokan, ne olduğu belirsiz, dışkıya benzeyen bir kız gibi olmam gerekmiyor muydu? Kurumuş derelerinden yeni bir hayat doğuramayacak, kalbi kalorisiz kan pompalayan bir kız. Sanki Vorkuta'dan kaçmışım gibi! Bir resim olmalıydım, hani şu ressamların ölmeden hemen önce kendilerini resmettiklerinden; yüz ifadeleri kaybolmuş, göz çukurları derinleşmiş, kafatasının kemikleri fırlamış. Dudaklarımdan, son günlerini yazan yazarların kalemlerinden dökülen sözcükler dökülmeli, el yazım tıpkı onlarınki gibi zayıflamalı, büzüşmeli ve kalbi duran birinin ekrandaki göstergesi gibi düz bir çizgiye dönüşmeliydi. Elbette öyle ya, Peggy Claude-Pierre, elbette öyle, anoreksi hastaları el yazılarının okunamayacak kadar küçük olmasıyla tanınırlar, değil mi? Ha? Öyle olması gerekmiyor muydu?

Peki o zaman, niçin bu kadar muhteşem göründüğümü, yanaklarımın niçin al al olduğunu açıklar mısın bana? Niçin karnım şiş değil de dümdüz, niçin bu kadar sessiz, senin uyardığın gibi insanı sıkıntılı durumlara düşürüp utandıran gürültüler çıkarmıyor? Barlarda şansım niçin hep yaver gidiyor, niçin sevgililerim kendilerini bana dokunmaktan alıkoyamıyor, niçin kusmuğa bulanmış öpücüklerim onları kaçıracak kadar iğrenç değil? Ders aralarında makyaj tazelemek için sıkça tuvalete gitmeme, azık olarak yanıma aldığım yumurtalı çöreği kusmama rağmen, niçin sınavlarda hep en yüksek puanı alıyorum? Bütün bunların yanında biraz başım dönüyormuş, ağzım kuruyormuş ne önemi var?

Öyleyse benim muhteşem sevgilimden niçin vazgeçeyim, yaratıcımdan, Efendimden?

BELONGS TO SAKIZ TEAM

1972

Katariina 1680 Fince sözcük biliyor.

Finlandiyalı onun Fince bilgisini takdirle karşılıyor.

BELONGS TO KAOS TEAM

Saçları kötü permalı yaşlı kadının mantarımsı yanağı, beyaz soğuğa bakan üç camlı pencereye dönüktü ve sanki pencere yanağını donduruyordu, pencereye dönük yanağı, odaya dönük olanından daha çok mantara benziyordu. Benim beyaz genç kız yanaklarım da daha şimdiden onun yanakları gibi kül rengiydi. Efendim erken yaşlandırıyordu, adı neydi şunun? Elbette ya, hipogonadizm. Ben ve yaşlı kadın bu nedenle birbirimize benziyorduk, akraba olduğumuzdan değil. Beni olduğum gibi seviyordu o. Tanıdığım günden beri bizimle aynı apartmanda oturuyordu. Akrabam olan yaşlı kadınsa yabancı birinden peydahlanmış birine yakınlık duyamazdı, Öz-Finlandiyalı akrabalarımın hiçbiri yakınlık duyamazdı. Benim yiğit Baltıklı annem, babamın annesinin hayatı boyunca karşılaştığı ilk yabancıydı. Finlandiya'ya geldiklerinde, herhalde Karelyalılarla karşılaşmıştı ki iki sözünden biri Karelyalılar şöyle yaptı, Karelyalılar böyle yaptıydı. Eğer annem kahve içerse, babaannem hemen Karelyalıların da hep kahve içtiklerini söylüyordu. Annem yemek yaptığında, babaannem Karelyalılar da tuhaf yemekler yaparlar diyordu. Annem sümkürse, babaannem hemen Karelyalıları da sümkürtüyordu. Bir şey yaptığı her seferde niçin Karelyalıların adının geçtiğini annem ancak yıllar sonra anlayacaktı.

Belki babamın yaşlı annesi bu tür konuşmalarıyla annemle beceriksizce yakınlaşmaya çalışıyor, belki de ortak bir konuşma

BELONGS TO KAOS TEAM

konusu bulduğunu düşünerek mutlu oluyordu. Ya da annemin Fince anladığından emin değildi, çünkü kendisi yabancı bir şiveyi bile anlayamazdı.

Karelyalıları sevmezdi. Onlar, şu Ruslar, yerlerini terk etmemeliydiler. Annem, babaannemin aptalca konuşmalarında iyi niyet aramazdı. Yaptığı yemeklerin, hiç değilse kaynanasına yaptıklarının, Öz-Finlandiya yemekleriyle hiçbir ilgisi yoktu. Estonya yemeği de yapmıyordu, Öz-Finlandiya yemeği de. Kaynanasının, "yabancı karısı berbat bir aşçı" diye oğluna acımasına fırsat vermemek için yapmıyordu.

Benden hoşlanan yaşlı kadın bana bir elma uzattı: Al hadi. Ve çantasını karıştırmaya başladı. Ne aradığını biliyordum. Cüzdanını. Böyle yapmamalıydı, niçin yapıyordu? Elma istemiyordum, elmayı ne yapacaktım, paranız varsa her şeyi alabiliyordunuz artık, hem de bütün bir akşam ve gece kusacak kadar. Sevgili nine, ne olursun şu çantayı bir kenara koy, lütfen. Ama yaşlı kadının iyiliği, beklediğim türden bir iyilik değildi, bir eliyle para çantasını açarken, diğer eliyle hâlâ elmayı uzatıyordu. Almadım, şaşkınlıkla başını kaldırdı; niçin almıyordum, güzel parlak bir elmaydı, elmayı severdim ya, elmayı sevdiğimi biliyordu, ama güvenli yiyecek günlerinde yediğim güvenli bir yiyecek diye sevdiğimi bilmiyordu. Bir sorun mu var, diye sorunca, elmayı hemen almak zorunda kaldım, ama o kadar, şüphelendirecek kadar çabuk değil, düşüncelere daldığımı, bu nedenle elmayı uzattığını fark etmediğimi düşündürecek zamanı tanıdım. Yani bir şey olduğu yoktu, tereddüt etmemiştim, gergin değildim, elin cüzdanla birlikte çantadan çıkmasını beklemenin, o kısa anın dışında, korkunç bir seçim yapmamıştım. Eğer elmayı

BELONGS TO SOVOS TEAM

bana daha önce uzatsaydı, bunu çantada cüzdanını aranırken yapmasaydı, eğer örneğin hadi hoşça kal demeye fırsat bulabilseydim, hoşça kal, unutmuşum, bir toplantım var, hemen çıkmam gerek diyebilseydim, eğer bunu o daha çantayı eline almadan yapabilseydim, işte o zaman seçim yapmak durumunda kalmayacaktım, o akşamı huzur içinde geçirecek ve gecenin huzur içinde geçmesini umabilecektim. Ama yaşlı kadın bu kadar basit şeyleri anlayamıyor, para verilerek baştan çıkarılmamam gerektiğini, param olmasa da paranın nereye harcanacağını çok iyi bildiğimi. Aslında hemen çıkmalıydım, bir şeyler uydur, çek git değil mi? Ama bekledim, yaşlı kadının çarşaf gibi bir banknot çıkarıp avucuma koymasını izledim, benim elim de banknotu cebime soktu. Cebimden bacağıma bir ısı yayıldı. Banknot... pürüzsüz, jilet gibi. Aslında elmayı hemen atmak istiyordum, ama yaşlı kadının gözlerinin önünde olmazdı. İyice yumuşayana kadar elimde çevirdim. Üstelik kadın konuşmak istiyordu. Sanki dinliyormuş gibi başımı salladım. Bacaklarım sızlamaya başlamıştı. Hemen çıkmalıydım. Fazla zamanım yoktu. Birazdan bütün dükkânlar kapanır, geriye bir tek büfe kalırdı, orada da her şey ateş pahasıydı. Eğer insan yeterince yiyecek alamıyorsa banknotun ne değeri vardı. Bu dayanılmaz bir şeydi. Bacaklarımı ileri geri hareket ettirdim. Elmayı sıktım. Nereye koyacağımı bilmiyordum. Cebime sığmazdı, zaten orada banknot vardı. Bir ısırık bile alamazdım. Bu akşam ne yapacağıma çoktan karar vermiştim. Onun için elmayı yememeliydim. Banknotu alır almaz, elma yasaklar listesini boylamıştı. Gereksiz şeyler arasına katılmıştı. Bugün ona ihtiyacım yoktu. Yoksa niçin, yaşlı kadın cüzdanını aramaya başladığında, hemen oradan uzaklaşmam gerektiğini

BELONGS TO SAKIZ TEAM

kendime hatırlatıp duraydım ki. Benim paralarım suyunu çektiğinden, yaşlı kadın bana yardım ettiğini düşünüyordu. Yani şimdi kahve, sigara, sabun, şampuan, ekmek, tereyağı gibi temel ihtiyaç maddelerini almalıydım, yani normal insanların birkaç gün idare edeceği şeylerden, ama bu banknotun ömrü benim için yalnızca bir saatti.

Yaşlı kadına gülümsedim, oturduğum yerden kurtulmak, yoluma gitmek için sanki bir salıncaktaymışım gibi ileri geri sallandım. Şu kapıdan huzurlu, kaygısız, hiç acelesi olmayan biri gibi çıkmalıydım, köşeyi dönünce koşar, canımın istediği yere hâlâ yetişebilirdim. Ama yaşlı kadın hiç susmuyordu, yavaşça pozisyon değiştirdi yalnızca. Döşeme gıcırdadı. Ben sakindim, dinlermiş gibi yapıyordum. Bir kahve daha içtim. Nasıl yapacağım? Bir yutkunabilsem saatten, kalkıp gitmekten, cebimi yakan ama aynı zamanda kadifemsi bir sükûnet veren banknottan başka bir şeye konsantre olabilecektim. En sonunda yaşlı kadının sandalyesi beklediğim şekilde gıcırdadı, birazdan kalkacak demekti.

Yarım saat kaldı.

Dükkâna giderken koşmamak için kendimi zor tutuyordum. Ayakkabılarımın ökçeleri hızlandırılmış sessiz filmlerdeki gibi ileri fırlıyor, Helsinki'nin kaldırım taşlarında kayarken arada bir inliyordu. Annemin ayakkabılarının ökçesi de Tallinn'in eski kaldırımlarında böyle inlerdi, ama çocukluğumun küçük Öz-Finlandiya şehri başkaydı, bir tek şehrin merkezindeki yollar taş döşeliydi... Acelemiz vardı, Tallinn'de her zaman acelemiz vardı, çünkü zaman sınırlıydı ve en küçük bir işi yapmak bile dünyanın zamanını alırdı, işin kapsamını önceden

BELONGS TO SOVOS TEAM

kestirmek imkânsızdı, bu nedenle hep koşar adım yürümeliydik, ama fazla dikkat çekmeden, tıpkı şimdi olduğu gibi etrafınızı kollayarak. Biri bizi takip mi ediyor? O adam, mağazanın önündeki kuyrukta tam arkanızda duran adam değil mi? Yoksa yalnızca ceketleri mi aynı? Annem bana sorardı, ben emin olamazdım. Sürekli tetikte olmak sinirleri yıpratırdı, ama aynı zamanda da heyecanlıydı. Annem korkuyordu. Ben bunu henüz öğrenemedim.

Orada olağandı. Burada da olağan. Benim olağan günüm. Tallinn'de olduğu gibi burada da, görüş alanımda mağaza ziyaretimi geciktirecek bir tanıdık var mı diye sürekli etrafımı kolluyorum. Daha önce güvenli yiyecekler alırken beni gördüğü için, sepetime nelerin gireceğini kesinlikle tahmin edecek biri var mı diye. Ya da, birkaç gün önce aile boyu yumurta ve dondurma paketi dolu alışveriş sepetini binbir zahmetle çektiğimi gören biri. Tanrı'ya şükür, öğünlerime artık şekerli yiyeceklerden başka yiyecekler giriyor da küçük ekmek, çikolata ve krema dolu bir sepetle olduğu kadar dikkat çekmiyorum. Ayağım tökezledi, tek ayağımın üzerinde birkaç adım sekerek düşmekten kurtulabildim, tıpkı annemin bir zamanlar yaptığı gibi... Yetmişli yılların sonunda Tallinn'de de yüksek topukla gezmeyi bıraktı. Alçak topuklu ayakkabı giyen Finlandiyalı kadınlar güvenilirdi, hem yabancı hem de Finlandiyalı olduklarından. Ama annem, herhalde eski okul arkadaşlarıyla karşılaşmaktan çekindiği için, jimnastik ayakkabısına da geçmemişti. Aslına bakılırsa o kırmızıturpların Kuzey'in ren geyiklerine aldırdıkları yoktu. O kırmızıturpların dışı, komünist partinin en kızıl üyelerinden daha kızıl ama içleri kanlı-beyaz vatanseverdi. Bir Finlandiyalıyla evlenerek

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

annem onlara ihanet etmişti. Gerçekten kabul edilemez bir davranıştı, ama annem de partiye katılmayı ve Sovyet ilahisi okumayı reddeden az sayıda insandan biriydi. Yine de, bir kırmızı turp olarak kendisine duyulan nefreti artırmamak için, geride Finlandiya jimnastik ayakkabılarından kalan ayakkabı izi gibi Finlandiya izi bırakmayarak parladı. Finlandiyalılar her zaman Tallinn feribotunda, yepyeni, parlak beyaz spor ayakkabıları giyerlerdi. Tallinn limanına indiklerinde gümrükçüleri bu ayakkabıları satmayacaklarına ikna eder, daha sonra, kaldıkları otele yakın bir yerde ya da Viru'nun girişinde, birinin gelip ayakkabının fiyatını sormasını bekler, arkasından da aldıkları rublelerle yıkılıncaya kadar içerlerdi.

Yiyecek mağazasının bekçisi kapıya çıkmış sigara içiyordu, görünüşe göre mağazayı kapatmak üzereydi. Hâlâ vakit vardı, biliyordum, ama yine de göğsüm sıkışıyordu. Ya geç kaldıysam. İçeri daldım. Nefesim kafamın içinde gümbürdüyor. Ama şimdi daha sakinim. Artık içerideyim. Alacaklarımı almadan önce beni dışarı atamazlar. Bir alışveriş arabası alıyorum. Meyve reyonunda yavaşlıyor ama durmuyorum, tıpkı güvenlik günlerimde olduğu gibi, doğrudan dumanı tüten ekmeğe gidiyorum. En önemlisi bu. Taze ekmek, yeni pişmiş, buharı bir poşetin içine hapsolmuş. Baş döndürücü sıcak dilimler. Üzerine bolca tereyağı sürülmeli, altın gibi eriyenlerinden. Kapanış saatinde dumanı tüten ekmek bulunmaz, ama başımı döndüren taze ekmek dumanı hayalimden çıksın istemiyorum. Ekmek rafında bir tane kalmış, şöyle bir dokunduğumda parmaklarımı emecek kadar taze. Dumanını tüttürüp üzerinde yağ eritme işini eve döndüğümde, soba fırınında da yapabilirim.

Rafların önünde zevkine, dükkân kapanana kadar dolaşırım. Yiyecek satan dükkânlarda her zaman biraz fazla kalır, yeni ürünleri incelerim. Çok zevk alırım bundan. Besin değerlerini okurum. Param hepsine yetmez. Yeni Hermesetas kavanozunu alışveriş arabasındaki çantamın altına saklamak zorunda kalırım. Güneşte kurutulmuş domates dolu kavanozu da saklarım oraya, daha doğrusu kavanozun kendisi yuvarlanıp yerini bulur. Güzel İsa, bu işte nasıl da becerikliyim. Bekçi, bekçi gibi işte. Dikkatli bakışlar. Ve kasa bir gümrük. Kasaya bakan kızların dostça gülümseyip selam vermelerinin dışında her şey Sovyet geleneklerine uygun.

Gümrük beyan formu yıllardır hiç değişmiyor. Hayır, silah ya da cephane yok, antik eşya yok, uyuşturucu yok, Sovyet piyangosu yok. Her bir bölüm ayrı doldurulacak ve hep hayır yazılacak. Üstelik *gümrük beyan formunda belirttiklerimin dışında şu eşyaların da gümrük bildiriminin yapılması gerektiğini biliyorum: baskı malzemeleri, el yazmaları, film, gramofon plağı, ses bandı, resim sanatı eserleri, vb, ayrıca bitkiler, meyve, tohum, canlı hayvan, kuş, çiğ et ürünleri.* Ayrıca yanınıza aldığınız eşyaların kendi kullanımınız için olduğu belirtilecek. Değerli madenler ve değerli taşlar için ayrı bir bölüm var. Annem, her yıl aynı nikâh yüzüğünü, aynı küpeleri yazıp duruyor. Her yıl gümrük memuruna bunları gösteriyor... İşte nikâh yüzüğüm... işte küpelerim... işte nakit param... Gümrük memurunun önünde kahve paketleri açılıyor, diş macunu tüpleri sıkılıyor. Kaçak İncil sokmaya çalışan adam kafayı yemiş herhalde... Çantamın x-ray cihazından geçtiği her seferde, seyahatte okumak için yanıma aldığım kitap gri bir çizgi gibi belirir. Bazen ne tür bir kitap diye bakar, bazen bakmazlar. Ama İncilleri folyoya sararak

BELONGS TO KAOS TEAM

gümrükçüleri aldatacağını düşünen şu adam salağın salağı, sırf böyle yaptığı için x-ray cihazının daha iyi göstereceğinden habersiz. Ne aptallık. Ben böyle bir hata yapmam. Annem gümrük bildiriminden geçer, çantalarını x-ray cihazının döner şeridine koyarken, ben gümrük memurlarının ne yaptıklarını izler, başkalarının çantalarında neler olduğuna bakarım. Anneme birkaç defa çantamda bir şeyler taşıyabileceğim çıtlatıldı, küçük bir kızın çantasını kim kontrol ederdi ki, örneğin flüt ve flor tabletlerinin içine bir şeyler sıkıştırılabilinirdi. Annem bu tür şeylere yüz vermedi.

İlk seferinde tüp çantamın içine ekstra bir oyuncak koydum, kırmızı plastik bir tavşan. Annem ancak en çok gerekli şeylerin taşınacağının üstüne basarak, defalarca söylemişti; çantalar sınırın öteki tarafında döviz getirebilecek şeylerle tıka basa doluydu zaten. Plastik tavşanın ne lüzumu vardı şimdi, ama ben onu felaket seviyordum, biraz hile-dolap ve biraz da masum bakışların yardımıyla yanıma alabildim. Finlandiya'ya dönerken, Vaftizciler için yazılmış önceki asırdan kalma bir dua kitabını bluzumun altında gümrükten geçirdim, anneannemin evinin tavanarasında bulmuştum... İnsan yapabilmeli, başarmalı... O gizemli, geniş, zeki, masum saklambaç oyunu gülümsemesiyle gümrükten geçtim. Her zaman bir baş yuvarlanırdı gümrükte, ama Anna ile annesininkiler değil... Kustuktan sonra insanların arasına aynı gülümsemeyle dönerdim, belki biraz daha zayıf, yoksa aynı... Ayak uçlarına basarak içimde gezinen ve nanik diyen gülümsemeyle.

BELONGS TO KAOS TEAM

1972

Şirketin daktiloları yıllık denetim için götürülürken Katariina da gider, taşıma işlemini denetler ve aynı daktiloların geri gelmelerine dikkat ederdi. Denetleme bürosunda her daktilonun başlığı incelenir, muhalif ya da suç içeren başka bir yazının bu daktilolardan biriyle yazılıp yazılmadığı araştırılır ve olası bir suç durumunda –politik ya da başka– daktiloya ulaşabilmek için bilgiler kaydedilirdi. Katariina'nın amcasının savaş öncesinden kalma, elinden alınmayan bir daktilosu vardı, mektuplarını bu daktiloyla yazardı. Aslında bireylerin daktilosu olamazdı, niçin olacaktı ki? Daktiloyla yazılacak her şeyi işyerinde yazabilirdiniz.

Katariina, Finlandiyalıyı düşünüyor. Telgrafla üç gün sonra geleceğini bildirmişti. Finlandiya'da da daktilolar her yıl kontrol ediliyor mu? Sormak gerek.

Anneannemin yanında uzun süre kaldığımız her yaz, annem birkaç kilo alırdı. İş ve tercümanlık gezilerinde sürekli konuşup çeviri yaptığından yemeye vakit bulamıyordu, ama diğer seyahatlerde ve bütün tatillerde, kısa ya da uzun fark etmezdi, kiloları üst üste sarınıyor, Finlandiya'ya döndüğümüzde de elli kiloya düşene kadar kilo kilo soyunuyordu. Tıpkı şimdi benim yaptığım gibi.

Annemle tıpa tıp aynıyız, beden yapılarımız aynı, aynı boydayız, aynı dar omuzlar, aynı ince bilekler. Ayak numaralarımız da aynı; kırk numara. Sutyen numaramız aynı, kafalarımız eşit büyüklükte. On dört yıl elli kilo civarında dolaşıp durdum, hiç istemesem, bunun için çabalamasam da hep aynı kiloya döndüm. On dört yıl önce yetişkin bir kız oldum, zevklerimiz uyuşuyorsa annemle aynı kıyafetleri giymeye başladık. Aynı yemekleri yemedik, annem Finlandiya yemeklerini yemeyi öğrendi, ama beni zorlamadı. Yemek konusunda müşkülpesent olduğumdan benim arzuma göre yemek yaptı. Öz-Finlandiya kışına hazır olmam için, her zaman tatlı ve çikolata tedarik etti bana. Finlandiya çikolatası içmeyi reddettiğimden anneannem, kahverengi kesekâğıtlarına sarılı, karışık şekerlemelerin arasına gizleyerek Estonya'dan çikolata gönderdi.

Annem Finlandiya'da, maddi imkânları sınırlı olduğundan, ne istediğim kadar çikolata ne de midemin doyumsuz şeker açlığını bastıracak kadar Runeberg kurabiyelerinden alabiliyordu,

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ama Estonya'da istediğim her şeyi alabiliyordu. Annem şekere düşkün değildi, daha çok küçük tuzlu şeyleri ve Finlandiya'yı düşünerek kilosuna eklediği Estonya lezzetlerini seviyordu. Ben tatlı olan her şeyi alıyordum, her şeyi. Bütün bir çikolata paketini... bana... o tepsiden, ötekinden de... bana... Kilolarca şekerleme, paket paket bisküviler, kurabiyeler, yalnızca bana. Ölçülü olmayı nasıl öğrenecektim?

Tek bir tane muz ya da portakal almayı hiç başaramadım. En az bir kilo almalıydım. İşte şimdi alışveriş arabasında, kalabalık bir ailenin bir hafta tatilinde tüketebileceği ya da sanki hafta sonunu geçirmek üzere ailecek bir adaya gidiyormuşuz kadar çok yiyecek vardı. Bir avuç şekerleme alamazdım, bir torba almalıydım. Ya da hiç. İki litre ekşi lahana çorbası kaynatır ve bir günde tüketirdim. Domates çorbasını da. İki litre çorbayı üç güne bölmeyi asla başaramazdım, hatta bir güne bölerek içmeyi bile başaramazdım, bir oturuşta içmeliydim. Ya herşeyi bir çırpıda yemeli ya da hiçbir şey yemeliydim. Yalnızca maskarayla yetinemezdim, dört başı mamur göz makyajı yapmalıydım. Bir sigarayla yetinemezdim, arka arkaya içmeliydim. Şöyle biraz parfüm sıkamazdım, öyle bir parfüme bulanmalıydım ki, kokusu merdiven sahanlığından alınmalıydı. Telefonda şöyle on beş dakika konuşmayı başaramazdım, ya beş saat ya da beş saniye konuşmalıydım.

Yağ konusunda cimriliğin lafı bile olmazdı. Bir damlası öldürür, bir kovasında boğulabilirmişsiniz. Boş ver, atın ölümü arpadan olsun!

Ekmek; tabii ki. Peynir; en yağlısından. Portakal marmeladı, yulaf bisküvisi, çikolatalı kek, çikolatalı kurabiye, pizza, Karelya böreği, Ambrosia pastası, tarçın çöreği, mango-kavun

BELONGS TO KAVOS TEAM

dondurması... Fırını yak! Kahve suyu kaynasın, tereyağı masada, umarım çok sert değildir... Tereyağı olmalı, hakiki tereyağı, yemek seanslarına esaslı tereyağı yakışır... Müzik... Telefonu kapat, yemek seansı başlasın. Ben dondurmayla başlamayı tercih ederim. Günlerce oruç tuttuktan sonra, ekmekle başlamamak gerektiğini öğrendim artık... Uzun süren bir perhizden sonra yediğiniz ekmeği, boğazınıza yumruğunuzu bile soksanız dışarı çıkaramazsınız. Dondurma boğazınızı bir güzel kayganlaştırır, bir sürü yiyeceğin midenizden kolayca çıkmasını sağlar, dans eder gibi boşalır içiniz. Üstelik dondurma güzel, hızlı seanslara çok iyi uyar; yeni kusulmuş dondurma, tadı ve kokusunu korur. Dondurmadan sonra ekmek ve tereyağıyla devam edebilirsiniz, ama bir şey içmeden, ekmekle birlikte alınan içecek, her ne kadar aksi düşünülse de, kusmayı zorlaştırır... Tralalala... Padampadampada... Harika, bir, iki, üç, ekmek, bir, iki, üç, peynir... Pizzalar fırında çoktan hazır... Yani pizza ve bir, iki, üç, hadi lüp, ağza, lüp... Çörekler pişsin...

Peki insanlarla ilişkide ölçüyü nasıl tutturacaktım, Hukka'yla ilişkimde, çevremle, yatakla, genel olarak ilişkilerimde? Sevişmeden yatağa girebilir ve yatağa girmeden sevişebilirdim. Bir tek aşırı olmasını isterim ve bu hiç de heyecanlı ya da romantik değil. Belki de bu nedenle hiçbir şey hissetmemeyi seçtim, yüzeye hiçbir şey vurmamalı. Her şeyden önce, hemen şimdi iki litre ekşi lahana çorbası içecek miyim diye ben karar veririm, bunun açlıkla ya da en son ne zaman yemek yediğimle hiç ilgisi yok, ne zaman aç ya da ne zaman tok olduğumu bile bilmem ki ben. İki kilo çikolata şimdi kusulacak mı yoksa hiç mi kusulmayacak, şu tipi şimdi coşkuyla öpecek miyim yoksa hiç öpmeyecek miyim, ben karar veririm. Ama öpmek

BELONGS TO SOSYAL TEAM

isteyip istemediğimi bile bilemem. İstem dışı kusturan mide hastalığına yakalanmadım hiç; hep istediğim için kustum. Ben öpmeye karar verirsem öperim, yemek yemeye karar verirsem, yerim, kusmaya karar verirsem, kusarım.

Yemek seansları sırasında buzdolabında Hukka'yı bekleyen yemeğin de icabına bakarım. Hatta bazen seansa o yemekle başlarım: Hukka'yla kavga ettiğimde yemeğini yiyip sonra kusarak intikam alırım. Hukka'ya göre bu çok komik, çok tuhaf bir davranış ama ben bundan daha mantıklı ya da kaçınılmaz bir intikam düşünemiyorum. Onun en çok önem verdiği şeyle intikam alıyorum, yani kendimle. Bu kadar basit. Örneğin onun için yaptığım doğum günü pastasını kustum. Evine götürüp buzdolabına koymuştum, ama biraz kavga ettik, Hukka'nın banyoya girdiği bir anda pastayı alıp kendi evime götürdüm. Bir saat sonra, benim hamur işlerinde ne kadar usta olduğumu duyurduğu misafirleri gelecekti. Artık nasıl bir açıklama yaptı bilmiyorum.

Hukka, beni yaraladığında pastama dokunamaz. Pastamı yaraladığında, bana dokunamaz. Ya ikimizi birden alacak ya da hiçbir şey. En lezzetli pastalarımı ona yaptığımdan, bu onu iki kat daha fazla öfkelendirecek. En çok değer verdiği kişi ben olduğumdan, annem de en lezzetli pastalarını bana yaptı. Onun annesi de ona yapıyordu. Annesinin yaptığı yiyecekleri yemesi için annemin Estonya'ya gitmesi gerekiyordu, orada yemekler anneannemin fırını ve ocağında ağır ağır pişirilirdi. Anneannem hasta olduğundan Tallinn'e bizi ziyarete gelemiyordu, bizim davetiyemiz de yalnızca Tallinn için geçerliydi. Köye gitmek için Tallinn'in sınırlarından gizlice geçmeliydik. Dış ülkede ikamet edenler –Moskova, Leningrad, Riga, Tallinn

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ve Viborg gibi şehirlere birkaç günlük turist vizesi alanlar hariç– Sovyetler Birliği'ni yalnızca davetiye alırlarsa ziyaret edebilirlerdi. Uzun süre kalmanın tek yolu buydu. Birini davet edebilme talebinin onaylanacağının hiçbir garantisi yoktu, başvuru yapanın bilmediği bir sürü faktöre bağlıydı bu. Ancak en yakın akrabalarınızı davet edebilirdiniz, bundan kasıt kardeş, anne baba ve çocuklardı. Bu davetiye yalnızca dış ülkede ikamet eden akrabalar için geçerliydi. Daha sonra sınır biraz daha genişletildi, artık tanıdıklar da davet edilebiliyorlardı.

Seyahatler her zaman çok heyecanlıydı. En güzeli de Tallinn'de, annemin eski arkadaşı Juuli'de gecelediğimiz yıllardı, uyandığımızda annem gidip taksi kuyruğuna girerdi. Sıranın ne zaman geleceği bilinmezdi, çaresiz beklenecekti. En sonunda bahçeye giren araba sesi duyulur, çantalar taksiye taşınmaya başlanırdı. Bahşişin yanı sıra, ülke dışı bir ilişki edinmeyi umarak, bunun kazançlı bir yolculuk olacağını anlayan şoför de yardım ederdi taşıma işine. Ama bu özel bir durumdu. Bırakın çanta taşıyıp bagaj açmalarını, bazen içeriden-dışarıdan açması epeyce zor olmasına karşın, şoförler müşteriye kapı bile açmazlardı. Annemin küfürler savurarak kavga etmesi bir işe yaramazdı. Oralı olmazdı şoförler. Taksilere binmeden önce, gideceğiniz yere götürür mü diye şoföre sormalıydınız. Çünkü götürmeyebilirdi. Önceden sorarak hem ayaklarınızı hem de sinirlerinizi korurdunuz. Fince konuşmak işi kolaylaştırırdı. Bindiğiniz taksinin şoförü yabancı olduğunuz dışında hiçbir şey anlamasa da, istediğinizi yaptırabilirdiniz. Ama doğru yere götürülmeyi garantiye almak için, taksi hareket ettikten sonra Rusçaya geçmeliydiniz.

BELONGS TO SAVOS TEAM

Bagajımızın fazlalığı nedeniyle otobüs ya da treni hesaba katamazdık. İhtiyaç maddelerini Tallinn'den almak zorundaydık. Köyde istediklerimizi bulmamız çok zordu. Ayrıca trenle her türden insan yolculuk yapardı; bir sürü insan, bir sürü hırsız, üzerinizde bir sürü göz.

Tabii taksi de çok dikkat çekici bir taşıttı. Taşradan Tallinn'e neredeyse hiç taksi çalışmazdı, yalnızca kolhoz arabaları vardı yollarda, ama bizim başka bir seçeneğimiz yoktu. Araba sahibi çok az tanıdığımız vardı ve annem bu az sayıda tanıdığa bizi götürmelerini isteyecek kadar güvenmiyordu. Yardım istediğiniz insanlara vereceğiniz her türlü hediye ve rüşvet yetersiz kalıyor, istekleri durmadan artıyordu. Üstelik en yakın tanıdıkların dışındaki insanların nereye gittiğimizi bilmelerine hiç gerek yoktu. Kısaca taksi şoförüne sıkı bir bahşiş, yani yolculuk tutarının iki katını vererek taksiyle gitmek en kolay, en güvenli yoldu. Bizi köye götüren şoför, arabadan eşyaların çıkarılmasına, anneannemin bahçesine üst üste yığılmasına yardım ettiği gibi, kararlaştırdığımız gün gelip tekrar Tallinn'e götürmeye söz verdi. Ayrıca anneme ne tür iş ve ne zaman olursa olsun yardıma hazır olduğunu söyledi. Yüz ifadesi Batı'yla ilişki kurmaya ilgi duyduğunu açığa vuruyordu.

İşte Anna'nın dünyası bu.

Anna'nın dünyası annesinin mutlu olduğu dünya.

Mutluluk mekânlarında bütün kadınlar etek giyiyor. Anna okuldan eve döner dönmez, işte bu nedenle pantolonunu çıkarıp etek ya da elbise giyiyor. Etek giymek güzel bir şey. Seksenli yılların Finlandiyalı kadınları etek giymiyor, okuldaki kızlar

da giymiyor. İşte bu yüzden Anna, her ne kadar istemese de, Finlandiya'da Finlandiyalı gibi giyiniyor, ayağına bir kot pantolon geçirip ortama uyuyor. Anaokuluna etekle gittiği bir gün, bu kadar güzel giyindiğine göre doğum günün herhalde demişti öğretmeni.

Anna kendisini kalabalıktan ayırıp bir yabancı gibi görünmek için mutluluk mekânlarında da, hiç değilse sokakta, pantolon giymek zorunda. Etek ancak *ithal* giysi gibi görüldüğü sürece uygun, örneğin kot etek. Ama ne çok kısa ne de çok dar olmalı, çünkü yörenin kızları o modelden hoşlanıyor. Aslında Anna da, inanılmaz güzel bulduğu bu modelden giymek istiyor, ama böyle bir modeli ancak on beş yıl sonra, onlu yaşlardaki Estonyalı kızlar, tıpkı Helsinki'deki yaşıtları gibi kalçalarını saran daracık pantolonlar giymeye başladıklarında giyebilir.

Bu haksızlık. İstemenize rağmen, insanların arasında etekle dolaşamamanız. Anna bu durumdan hiç hoşlanmıyor.

Annesi de Finlandiya'da etek giymeyi bıraktı. Çocuklar gözlerini dikip eteğe bakarlarken, anneleri bu tuhaf kumaş parçasının ne olduğu hakkında açıklama yapmak zorunda kalabiliyor. Yabancı gibi görünme zorunluluğundan, eteğin rahatça giyilebildiği Estonya'da bile anne etek giyemiyor. Etek en çok da, giymenin rahat ve havalı olduğu yerlerde güzel oluyor... Bütün o küfür ve kuyruklara rağmen kaldırım taşlarının, güneş ve kahkahaların olduğu yerlerde. Olgunlaşan kirazların ve leylak ormanlarının olduğu yerde. Yıkılmaya yüz tutmuş konak ve değirmenler, saz ve yosun kaplı çatılar, ardıç kokulu tencere altlıklarında yamru yumru alüminyum tencereler ve dişbudak ağaçlarıyla çevrili yolun sonundaki, çürümeye yüz tutmuş süt güğümlerinin olduğu yerde.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1976

Katariina, Noel ayini için kiliseye gittiğini itiraf etti. Ortalığa bir sessizlik çöktü, bütün bakışlar ona çevrildi. Nasıl cesaret ederdi? Hatta nasıl isterdi? O gün Noel günüydü, belki işyeri bir parça gevşekti, ama diğer günlerden hiçbir farkı yoktu. Biri, Katariina sanki bir fıkra anlatmış gibi gülmeye başladı, diğerleri de aceleyle ona katıldılar, Katariina'nın anlattığı şeyin ne kadar komik, ne kadar güzel bir fıkra olduğunu başkaları anlarken, kendileri anlamayacak kadar aptal görünmek istemiyorlardı.

Finlandiyalı Noel için Finlandiya'ya gitti. Katariina da köye, anne babasını ziyarete gitmek istiyordu, ama gidemezdi. Noel arifesinde de, Noel günü de, sonraki gün de çalışmak zorundaydı, üstelik otobüs ve trenler o kadar seyrek çalışıyordu ki Tallinn'e zamanında dönmesi imkânsızdı. Sanki sıradan bir günmüş gibi okulda veya işteyseniz Noel'i nasıl kutlayabilirdiniz? Noel gününün diğer günlerden hiçbir farkı yoktu. Eski tatil günlerinin yerini yenileri almıştı, değişik zaman ve değişik nedenlerle. Katariina Noel'ini geri istiyordu. Katariina Noel'i kutlama hakkı istiyordu. Noel'de yeni gecelik alınır ve Noel şarkıları söylenirdi. Noel çamı, mum ve evde oturmalar.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Helsinki'de, evde yalnızsam, kanallar arasında Estonya televizyonunu arardım, görüntü yakalayamasam da sesle yetinirdim. Hukka bendeyken böyle yapmıyordum tabii, Estonya televizyonunu niçin izlediğimi açıklamak zorunda kalmamak için. Bu konuda ne Hukka'ya bir açıklama yapmak ne de bana bir şey sorulsun istiyordum. Eğer mümkünse hiçbir soruya muhatap olmak istemiyordum.

Annem şimdiye kadar bana, kazayla bile, Estonca tek bir söz söylemedi. Ağzından tek bir Estonca sözcük kaçırmadı, hem de başkalarıyla konuşurken Fince ve Estoncayı birbirine karıştırarak konuşmasına rağmen. Eğer başka biriyle Estonca konuşuyorsa veya çevremizde Estonca konuşan birileri varsa annem onların sözlerini keser ve bir şey anlayıp anlamadığımı sorardı bana, yıllarca sordu bunu. Estoncayı anneme rağmen öğrendim, kendi kendime. Can çekişen bir dili yanıma aldım, pes etmeden çabaladım. Finlandiya'ya geldiğimizde, ettiğim her Estonca sözcük karşılığında, kimseye göstermeden ya çimdikledi ya da saçımı çekti annem. *Mä kyllä tahaksin.* Bir şaplak. *Pioanoläksyt oskasin hyvin.* Çimdik. *Syön yhden öunan.* Saç çekme. En zoru da Estonya'dan döndükten sonrasıydı, dilin içinde yaşamış, kulaklarımı o dille doldurmuş oluyordum. İlk başlarda Fincem tutuklaşıyor, sözcükleri önce kafamdan geçirip sonra konuşuyordum. En sonunda Estonya'da Estonca konuşmayı bütünüyle bıraktım, çok yıllar almadı. Artık dilleri

birbirine karıştırmıyorum, ama arada bir Estonca düşünüyorum ve Estonca anlama yetisi, annemin sandığının aksine, hiç kaybolmadı. On yıl boyunca ağzımdan çıkan tek bir Estonca sözcük bile duymadığından, Estonyalılarla Estonca konuşan annem, bana dönüp konuşulanları Finceye çeviriyor, tek kelime Estonca anlamadığımı hayal ettiğinden, duymamam gerektiğini düşündüğü şeyleri atlıyordu. Ben de aptalı oynayıp onun bu hayaline dokunmuyordum. Hem böylece kendim ve başkaları hakkında komik şeyler duyabiliyordum.

Estonya'da, misafirlerin yanında uzun süre susardım, Estonca konuşmama izin yoktu, Finceyi de bir tek annem anladığından sevimsiz olur diye konuşmazdım. Anneme benim Estonca bilip bilmediğimi sorarlardı hep. Doğrudan bana sorulduğunda da benim yerime annem cevap verir, o Estonca anlamaz derdi. Estonca öğrenirsem, birbirlerine çok benzeyen iki dili karıştırma riskim varmış. Örneğin Finlandiya'da, parkta oynarken ağzımdan Estonca bir sözcük kaçırırsam tatsız durumlara yol açabilirmiş. Çocuğunun Rus diye damgalanmasını istemezmiş, çünkü o zaman Finlandiya'da hep "Rus" olarak kalırmışım. Noel jambonunu da hep Åbo hardalıyla servis edermiş. Finlandiya'da, Estonya kökenini afişe etmenin hiç manası yokmuş. Ve bir yıl Tallinn'de kaldıktan sonra başımıza gelenleri anlattı. Tallinn'de annemle yalnızca Fince konuşmama rağmen, Finlandiya'ya döndüğümüzde Finceyi unutmuşum. Finlandiya sınırından geçer geçmez, Estonca konuşmaya başlamışım. Böyle bir şeyin tekrar etmesine, bir daha asla izin veremezmiş.

Annemin teyzesi, annemin dil politikasından hiç hoşlanmadığını yüzüne karşı pat diye söylerdi, ama diğerleri yalnızca

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

gülümser, merak etmelerine, dudak bükmelerine ve anlayamamalarına karşın, çocuğunun Estonyalı gibi görünmesini niçin istemediğini soramazlardı anneme. Bu konuya girerek, yabancı bir ülkede yaşayan bir tanıdıkla ilişkilerini kaybetme riskini göze alamazlardı. Ama annemin Finlandiyalıların, Estonyalıları da Rus saydıkları, "Rus ayısı" gibi gördükleri yönündeki açıklamalarına da inanmazlardı. Oysa annem bu konuda haklıydı. Finlandiyalılara göre Estonyalılar Rus'tu. Uzun bir süre böyle gördüler. Finlandiyalı çocukların önemli bir kısmı, Estonya'nın varlığını ilk defa, okulda akraba halklar sayılırken duymuşlardı. Helsinki'den yalnızca seksen beş kilometre uzakta yaşayan bir halktan haberleri olmamasına şaşıyorlardı. Tabii ki solcu aileler çocuklarını Tallinn'e, Sotji ve Leningrad'a götürmüşlerdi, ama diğer ailelerin çocukları için bu şehirler denizin dibinde de, ayda da olabilirdi.

Finlandiyalı biri, Estonya kökenli olduğumu duyduğunda, önce mutlaka Rusça bilip bilmediğimi, küçükken Rus çocuklarıyla oynayıp oynamadığımı, oynadıysam hangi oyunları oynadığımı sorardı. Estonya kökenimin bunlarla ne ilgisi varsa? Niçin hiç kimse Estonyalı çocuklarla oynayıp oynamadığımı sormazdı? Ben her Finlandiyalının İsveççe veya Samice bildiği hayaline kapılıyor muydum? Sorular anlaşılır gibi değildi. Oysa Estonya'da, yarım yamalak Estoncamla, Finlandiya'da olduğumdan daha tuhaf bir yaratıktım. Ayrıca akrabalarım ve arkadaşlarım Estonyalıyken niçin Ruslarla oynayacaktım? Akrabalarımdan hiçbiri Rusça konuşmuyordu, eve gelenlerin hiçbirinin Rus tanıdığı yoktu. Hal böyleyken annemin veya başka bir Estonyalının evinde Rusça konuşması çok tuhaf olurdu. Üstelik Estonca öğrenmeme bile karşı koyan annem bana

hiç Rusça öğretir miydi? Yalnızca şu sözcükleri öğrenmeme engel olamamıştı: *Spasiba, pashalusta, Haraşo, nitjeva. Laadna...*

Bazen Estonya tarafında işimizin düştüğü Ruslar bile, resmî görevliler veya taksi şoförleri, beni görür görmez, kızınız Rusça biliyor mu, diye sorarlardı anneme. Sırf iş olsun diye Estonca bilip bilmediğimi de sorabilirlerdi, ama Rusça bilip bilmediğime gösterdikleri ilgiyle karşılaştırılamazdı bu. Sarı Volgan'ın arka koltuğunda, yeşil pelüş koltuklarda oturmuş pasaportlarımızı kaydettirirken, hatırı sayılır bir partilinin portresinin altında, nerede duyarsa duysun annem bu soruya çok bozulurdu. Ağzından tek bir hayır çıksa da öfkesi apaçık okunur, milis ya da taksi şoförü, artık her kim sormuşsa, Güneş Baba gibi gülümserdi.

Finlandiyalı *kızıl* aileler niçin Rusça konuşmadığımı anlayamazdı. Estonya kökenli olduğumu öğrendiklerinde yüzleri hayranlıkla ışırdı! Hatta tutkuyla. Şimdi, on yıl sonra, anlıyorum ki annemle benim Sovyet Estonyasının politik görüşlerini paylaştığımızı sanırlardı, bütün o tuhaf soru ve görülmeye değer hayranlıklarının arkasında bu vardı. Bizim, Sovyet Estonyasını dünyanın ilk sosyalist devletinin bir parçası, bütün dünyanın izlemesi gereken bir örnekmiş gibi görmediğimizi hayal edemiyorlardı. Estonya, Sovyetler'e katıldığında radyodan duyulan yaşasın çığlıklarının "tamam artık yeter" işareti verilene kadar sürdüğünü, bu çığlıkların kendiliğinden atılmayıp, dikkatle yazılmış bir senaryonun parçası olduğunu, bu senaryoya göre atıldığını anlayamıyorlardı. Sovyetler'deki bütün sevinç gösterileri ve tezahüratın böyle olduğunu.

Onlar benim cesur Baltıklı annemin, o büyük ve ihtişamlı, halkların dostluğu evinden, Sovyetler'den gelse de, sırılsıklam

bir yurtsever olduğunu, kırmızı öncü çocuk kaşkolunu takmayı daha ilkokuldayken reddettiğini, o kaşkolu taktığında boğulacakmış gibi olduğunu söyleyerek öğretmeninin korkudan aklını başından aldığını bir türlü anlayamıyorlardı. Ya sınıftan biri böylesi bir konuşmayı rapor ederse halleri nice olurdu? Öğretmenin anti-Sovyet havayı teşvik ettiği ve komünizme karşı bir kuşak yetiştirdiği rapor edilirse? Öğretmeni Sibirya'yı boylamaz mıydı?

Annem bu yüzden beni sessizce yetiştirdi. Yanlış bir sözcük öldürebilirdi. Ama annemin bana aktardığı sessizlik, saçları titizlikle örülmüş, o uysal kızın sessizliği değildi, o kızın sessizliğiyle tek ortak yanı sözsüzlüğüydü.

Terapistime göre, bir annenin kızına, kundaktayken bile, kendi dilinde bir şey söylememiş olması, henüz kendi dudaklarına bile oturmayan, duygularını yansıtamadığı yabancı bir dilde hitap etmeşi çok tuhaf bir şeymiş, böylesi bir dil çocuğa bile tuhaf ve yabancı gelirmiş. Çok şaşırmıştım. Demek tuhaftı? Bana hiç tuhaf gelmemişti, ama şöyle bir düşünüp taşındıktan sonra, tanıdığım iki dilli ailelerin içinde, çocuklarının iki dili birden öğrenmesine karşı çıkan tek bir aile bile olmadığını fark ettim. Hatta birkaç kuşak önce konuşulan ve artık ölmeye yüz tutmuş ata dillerini bile öğretiyorlardı.

Finlandiya'da, Fince ile Fransızcayı karıştırarak konuşan çocukları duyduğumda, iki dilli çocukların, iki dilden sözcükler seçerek konuşmasında bir tuhaflık olmadığını fark ettim. Ve benim durumumun istisna olmadığını. Annemin iddia ettiği gibi, iki dili birden konuşmama karşı çıkmasının nedeni,

BELONGS TO SOVOS TEAM

bu iki dil birbirlerine çok benzediğinden, büyüdüğümde bile karıştıracağım endişesi değildi.

Annem benim, Öz-Finlandiya'da yetişmiş, gerçek bir Finlandiyalı olmama, her sene ziyaret etmemize ve oraya dönmeyi gerçekten arzu etmesine rağmen, geldiği ülkeyi unutmama karar vermişti. Finlandiya'da hiç kimseye bahsedilmediğinden, Estonya seyahatleri diye bir şey yoktu. Bir biçimde Finlandiya'ya ait olmadığımı hep hissetsem de, Finlandiya bana, kolları değişik uzunlukta, çok dar bir ceket veya her adımda ayağımı vuran bir ayakkabı gibi gelse de, bir Finlandiyalı gibi konuşacak, Finlandiyalı gibi görünecektim.

Ama ağırlık tablom buna uygun değildi. *Artık biraz kendine dikkat etmen gerektiğini anlıyorsundur herhalde.* Anna anlamıyordu. Okul hemşiresi anne babasının kilo ve boylarını bir daha soruyor, Anna'nın kilo ve boyunun kaydedildiği kâğıdı annesine göstermesini istiyor, ama Anna, annesinin bu kâğıttan bir şey anlamayacağını, resmî bir bilginin ne kadar yüksekten geliyorsa o kadar yalan içerdiğini söyleyeceğini biliyordu.

Şimdiki duruma gelmem tam on dört senemi aldı. Yemek maceraları, diyet listeleri, yemek takvimleri, kilo ve kalori hesaplarıyla zaman öldürülerek geçirilen on dört yıl. Kalori savaşına ortak destek. Bir kat çıkılırsa iki, inilirse yaklaşık bir kalori yakılırmış. Bir okul günü, ortalama üç yüz merdiven basamağı tırmanmaya eşitmiş. Boyumun uzaması durduğunda boşa harcadığım zamanlar kiloya dönüştü ve okul hemşiresi endişeye kapıldı. O zaman boyum 160 santimdi, hâlâ öyle. Ayak numaram yıllardır aynıydı. Sınıftaki kızların en kilo-

BELONGS TO SAKIZ TEAM

lusu bendim; okulun en kilolu kızıydım. 53 kilo ağırlığım, 160 cm boyumla, henüz on yaşında bir kız olmama karşın annemle aynı irilikteydim. Şimdi daha az kiloluyum, aslında o zaman da çok kilolu değildim, hiçbir zaman kilolu ya da iri olduğumu düşünmedim, ölçülerim yalnızca çevremdekilere uygun değildi. Yeme bozukluğu klasik kadın hastalıklarından biri gibi görülüyordu. Yetişkin kadın vücutlu, çocuk akıllı ve sınıfın en koca göğüslüsü. Belki bu nedenle... fiziki açıdan... yaşıtlarım gibi gevşek değildim. İnsan kendine dikkat etmeli, her zaman bedeninin bekçisi olmalıydı. Omuzlarını sık. Kollarını tampon gibi göğüslerinin üzerine kavuştur. Bluzların yeterince bol olsun, ne kadar bolsa o kadar iyi, göğsünde dikkat çekici bir figür veya motif olmasın, Oskari'nin hangi köşeye saklandığı bilinmez. Ve arkadaşlarının. Bazen pusuya yatıyor. Bazen tesadüfen karşı karşıya geliyorlar. Bazen sessizce Anna'yı bekliyor. Öğretmenler, Oskari herhalde şu kıza âşık diye gülüyorlar. Her şey ortada. Tabii ki herkes anlıyor. Onay dolu gülümsemeler. Anlamlı bakışlar.

Ayakkabılarını elbise askılarının yanında bağlamaya cesaret edemiyor Anna, eline alıp sessizce çıkıyor sınıftan, zemin kata, kızlar tuvaletine koşuyor, ayakkabılarını orada giyip bağcıklarını orada bağlıyor, diğerlerinin ayak seslerini dinliyor. Oskari'nin sesi duyuluyor mu, yoksa o çoktan gitti mi, bayrak kırmızısı gömleğiyle bahçede dolaşıyor mu, yoksa bir yerlere saklanmış bekliyor mu? Kesinlikle! Tabii eğer Anna'nın okuldan ayrıldığını düşünmüyorsa, eğer öyleyse aceleyle yola çıkıp Anna'ya yetişmeye çalışacak.

Saatine bakan Anna, on beş dakika bekliyor. Oskari'nin hiçbir arkadaşı bundan daha fazla bekleyemez, bu kadar süre bahçede sürtemezler. Gitmişlerdir artık... Anna yolun müm-

BELONGS TO KAVOS TEAM

kün olduğunca ilerisini görmeye çalışıyor. Ortada hâlâ biri var mı? Oskari veya arkadaşlarıyla karşılaşma riskinin en az olduğu yolu seçiyor.

Ama her yerde karşılaşabilir. Bu minik, Öz-Finlandiya şehrinde. Her an bir köşeden Oskari veya başka biri çıkabilir. İşte o zaman, eğer Anna bir de yalnız başınaysa? Yine de üstesinden gelir. Yok babası veya annesiyle birlikteyse... hayır, bu imkânsız. Bu olmamalı. Oskari'nin ne yaptığını anne babasının görmesine dayanamaz Anna, Oskari'nin pençelerini bedenine nasıl geçirdiğini, nasıl mıncıkladığını ve daha bir sürü şey yaptığını görmelerine. Alışverişe çıktıklarında işte bu nedenle hep tetikte duruyor Anna, görüş alanına giren her yeni kişiyi kaydediyor, yakınından geçen her oğlanla irkiliyor, uzakta bir yerlerden Oskari'nin başına benzeyen açık sarı bir baş gördüğünde donup kalıyor, bedeninden buz gibi terler boşanıyor... ama o değil. Oğlan babasıyla birlikte spor malzemelerine bakıyor. Kafası fazla yuvarlak ve Oskari'den çok daha uzun. Annesi Anna'nın taş kesildiğini, kılını bile kıpırdatmayarak mümkün mertebe görünmez olduğunu fark etmiyor. Oskari'nin yaptıklarından utanıyor Anna. Oskari'nin arkadaşlarının yaptıklarından. Anna'ya yapılanlardan. Benim suçum değil! Gerçekten değil! İlkokulun göğüsleri en büyük kızı olmayı ben istemedim ki! Genlerimde bile olsa, sizin sandığınız gibi değil, öyle değil! Yanılıyorsunuz! Benden uzak durun! Böyle yapamazsınız! Eğer uzaklaşmazsanız bu taşı kafanıza yersiniz! Kesinlikle atarım! Yeter!

Hayır! Böyle yapamazsınız... Yapamazsınız!

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Annemin göğüslerime attığı takunyalar ardı ardına döşemeye düştü. Küçük, hassas, yeni tomurcuklanmış göğüslerime hiç beklemediğim bir anda geldi takunyalar, her türlü kaygıdan azade, odada otururken birdenbire çarptılar göğüslerime. Annem kapıyı çarparak dışarı çıktı. Takunyalarla tanışmadan önce de ağrıyordu göğüslerim. Birkaç hafta önce uçlarından sarı bir sıvı akmaya başlamıştı, ne olduğunu bilmiyordum, birine soramazdım da, can sıkıcı bir durumdu işte. Önce geceliğimdeki bir maddeden kaynaklanabileceğini düşündüm. Belki de genlerimle ilgili bir şeydi. Bu sarı sıvı içine işlemesin diye, bluzumla göğüs uçlarımın arasına pamuk koydum, birkaç defa bluzum göğsüme yapıştı, sıvı kurudu, bluzumu göğsümden ayırırken canım çok acıdı. Of! Bluzun dikiş yerleri durumu daha da berbatlaştırıyor, bluzum göğsüme daha az sürtünsün diye, dirseklerimi bir parça dışa doğru bükerek yürüyordum. Offf! Bir yıl boyunca hoplayıp zıplamaktan ve koşmaktan kaçındım, ama Oskari nedeniyle arada bir koşmak zorunda kaldım. Oskari'nin yaptıkları, göğüslerimin durumu nedeniyle canımı iki kat daha fazla acıtıyordu.

Göğüslerimin başına gelenleri kimseler görmesin diye bluzlarımı gizlice yıkıyor, saunaya yalnız başıma giriyor, elbiselerimi yalnızken veya karanlıkta değiştiriyorum. Göğüslerimin uçlarına koyduğum pamuk parçalarını yeterince sık değiştirmeliyim, yoksa kötü kokuyorlar. Bu canımı acıttığından,

BELONGS TO SAVAGE TEAM

ıslattıktan sonra dikkatle çekmek gerekiyor. Eski pamuk topaklarını dolabın arkasına saklıyor, arada bir alıp kokluyorum, özellikle de en büyüklerini, çocukların sümüklerini yalaması gibi baştan çıkarıcı bir şey. Uzun süredir bu durumdayım işte. Sınıfla birlikte yüzmeye gitmiyorum. Yüzmek ve daha başka bir sürü şey için okuldan izin alıyor, ama nedenini asla söylemiyorum. Ecza dolabında bir merhem buldum, göğüs ucunda çıkan yaralara iyi geldiği yazıyor, hemen kullanmaya başladım. Akıntı durduğunda, pamuk topaklarını sakladığım yerden alıp attım. Bir sutyen satın aldım. Göğüs uçlarımdaki yaralar uzun süre geçmedi. Bedenim dik yürümeye başladım, duruşum eski halini aldı, dar, leopar desenli pantolonumu tamamlayan göğüslerimi sergileyebiliyorum artık, gururluyum. Zayıfladığımda harika bedenimle daha çok gururlanıyorum, benim talimatlarımı harfiyen dinliyor ve etrafımdakilerin de beni dinlemesini sağlıyor.

BELONGS TO SOLVIS TEAM

On iki yaşındayım. Köyde anneannemin yanındayız. Annemin takunyalarıyla göğsüme nişan aldığı yıl. Mutfakta biri bulaşık yıkıyor. Anneannem olmalı. Tencereler tıngırdıyor. Normalde bulaşıkları annem yıkar, köyde bu iş ona ait, ama şimdi yapacak başka bir işi var, orta avluda karşıma dikilmiş, öfkeli. Onunla birlikte komşuya gidip süt almak için biraz önce giyindim, ama bir tokatla beni yere seriyor annem, yüzümün ortasına kırmızı bir çizgi çekiyor dudak boyam. Bu tür oyunlar için artık çok büyükmüşüm. Bu halimle tıpkı bir fahişeye benziyormuşum. Benimle bir yere gidilmezmiş, bir güğüm süt almaya bile, yabancıya benzer halim yokmuş, bir yabancı gibi giyinmemişim.

Ben de o yazın diğer yazlar gibi olacağını sanmıştım. Şehirde, restoranlarda, kısa tanıdık ziyaretleri ve dükkânlarda Finlandiyalıyı oynayacaktım. Uzun alışverişlere çıkacaktık, bir sürü kutu, kumaş, şapka ve genellikle annem, anneannem ve benden başka kimsenin olmadığı köyde eğlencesine kullanacağım makyaj malzemeleri alınacaktı. Köye geldiğimiz her yıl dudak boyası, parfüm ve ojelerle eğlenirdim, Finlandiya'da bunlara dokunmama izin vermezdi annem, çünkü orada çok pahalılardı. Estonya'da birkaç rubleye bir yığın alabilirdiniz, dudaklar için kırmızı ruj, çoraplar, çorap bağları, tokalar, kenarları gümüş renginde, siperlikli beyaz şapkalar. Kadınlara ait eski, uzak bir dünyadan kalan bu nesnelere. Tallinn'e yaptığı-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

mız seyahatlerin en eğlenceli kısmı buydu benim için, sürekli alışveriş yapmak: kuyruktakiler, bir aylık maaşlarının dörtte birini ödeyerek çorap bağları, taraklar, parlak düğmeler alan beş yaşındaki çocuğa gözlerini dikmiş bakarlarken, dantellerin, düğmelerin, tokaların paketlendiği tezgahın önünde beklemek ve tutarın bir çeşit kâğıt veya faturaya nasıl yazıldığını izlemek, faturanın bir parçası paketlerin arasını boylarken, diğer parçasının bana uzatılması. Bazı dükkânlarda fatura bir kasa makinesinde yazılıyordu, ama ödeme şekli aynıydı: Faturayı aldıktan sonra ödeme yapılacak kasanın önündeki kuyruğa giriliyordu. Yamru yumru kasanın önünde sıranızın gelmesini bekliyor, faturada yazılı miktarı ödüyor, sonra bu yolculuğa başladığınız yere, paketlerinizin durduğu tezgâha dönüyor, ödeme yaptığınızı gösteren fişi verip nihayet paketlerinizi alıyordunuz. Büyük mağazaların hepsinin sistemi buydu. Bu aptal sistem, alışverişe çıkmış küçük hanımefendi oyunuma çok iyi uyuyordu, cebimdeki rubleler sayesinde bu oyunu gerçek paralarla oynuyordum, gerçek bir mağazada mağaza oyunu oynayan ve gerçekten alışveriş yapan bir hanımefendi. Finlandiya külotlu çoraplarından artık gına geldiğinden, yüz çift çorap bağı ve çorap satın alıyor, anneannemin yanında sırf eğlencesine cicili bicili şeyler giyiyordum. Bir yerlerden bulduğum annemin eski dans giysilerini üzerime geçiriyor, yüksek ökçeli ayakkabılarını ayağıma geçiriyordum. Çabuk yıpranmasınlar diye topuklarının sivri uçlarına demir çakılı ayakkabılar, yürürken harika sesler çıkarıyordu. Mutfağın beton zemininde ve bahçenin taş döşeli yolunda dolaşıp duruyor, avluda duran, anneanneme düğününde hediye edilen aynanın önünde dans ediyor, eski şehrin Arnavut kaldırımlarında yürü-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

düğümü hayal ediyor, ayakkabı topuklarının sokak aralarında nasıl çınladığını duyuyordum.

Sovyet modeli hep aynı kaldı, yıllarca, hem elbisede hem oyuncakta. Doğrusu fiyatlar da hep aynıydı, sanki eşyaların fiyatları üzerlerine fabrikada üretilirken basılmış veya fiyatlarıyla birlikte kalıba dökülmüştü. Şapkalar ve saç tokaları yıllarca değişmedi, ama tıpkı Sovyet ülkesinin o ebedi sünger oyuncaklardan bıkmadığım gibi onlardan da bıkmadım. Ağır kokulu Sovyet plastiğinden yapılmış, sert yüzeyli oyuncaklar hiç ilgimi çekmedi. Finlandiya'da Barbie bebek ve benzerlerinden yeterince oyuncağım vardı zaten. Yıllarca hiç değişmeden kalmış danteller, düğmeler, saç tokaları dışında mağazaların kadınlara ayrılmış rafları boştu, şapka bölümünde kenarları gümüş renkli ya da mavi ipek şeritli şapkalar vardı. Hepsi de buydu işte. Oralarda her şeye ihtiyaç duyulmasına rağmen kimsenin akıl edip de taşraya göndermediği, o akla ziyan şapkalar. Bizim cebimizde her zaman bol ruble vardı.

O mağazalarda hâlâ dolaşabiliyordum, ama artık alışveriş oyunu için değil, köydekilerde bile. Ne oldu, niçin köyde bile Finlandiya prensesi rolünü oynamak, Finlandiya prensesi gibi saray kıyafetleri giymek zorundaydım: turkuaz spor ayakkabılar, neon sarısı kolsuz bluz ve takılar. Annemin eski dans kıyafetlerini giymem artık niçin şirin bir şey değil ki? O kıyafetlerin içinde ve makyajımla hangi aşamada fahişe gibi görünmeye başlamıştım, giydiğimde kendimi en şahane malikânenin sahibi, anneannemin emaye çanağının veya bir Rus çay fincanının mavisinden daha mavi, önceki yüzyıldan kalma bir kontes gibi gördüğüm kıyafetler ne zamandan beri çaput olmuştu. Artık niçin tatlı bir kız olamazdım? Niçin senin gibi çirkin

BELONGS TO KAKTUS TEAM

olmalıyım, anne? Ayağındaki lastik galoşlar ve kırmızı beyaz çizgili rüzgârlığınla, köyde bile, *iki ülke arasında* kalmış gibisin.

Göğüslerim büyüdüğü için mi artık oyun oynamayı bırakmam gerekiyor? Yoksa gökyüzünden bir vahiy inip yeni kurallar mı getirdi? Anneanneme iyi davranmalarını, ihtiyaç duyduğu zaman yadım etmelerini ve dükkânlarda bana iyi hizmet etmelerini istiyorsam Finlandiyalı gibi görünmeli, taşla ağartılmış kot veya kot ceket gibi, *iki ülke arası* bir kıyafet giymeliyim, öyle mi? Ve saçlarıma şu Rus kızlarının taktığı kocaman fiyonklardan asla takmamalı, saçlarımı topuz yapıp saç iğnesi kullanmamalıyım... Tanrı korusun!

Anneannemin iyiliğini elbette isterim, değil mi? Elbette...

1973

Lenin'in doğum gününü kutlamak için, birkaç şişe votka alıp Katariina'nın işyerine gitmiştik, herkesin keyfi yerindeydi. Günün keyfini akşam da çıkartmak isteyen Katariina, Finlandiyalıyla birlikte Kadriorg'daki bir bara, dans etmeye gitti. Finlandiyalıya hemen yağ çekmeye başlayan başgarson, sanki o an dünyanın son anıymış gibi, hiç vakit kaybetmeden cikleti olup olmadığını sordu.

Bardan ayılırlarken de yalnızca Finlandiyalının paltosunu tutup, sanki Katariina'yı hiç görmemiş gibi başka işlere bakmaya başladı. En sonunda Finlandiyalı,"Ee?" dedi. Ve bunun üzerine başgarson Katariina'nın da paltosunu getirdi, ama tutmadı, hatta Finlandiyalıya bile vermedi, vestiyerin önündeki korkuluğun üzerine atıp,"Herhalde bu," dedi.

Katariina'ya evine kadar eşlik etti Finlandiyalı, taksiden inerken onu öpmedi Katariina ve eve girmeden ağlamadı. O günden sonra, Finlandiyalının kendisine hediye getirmesini yasakladı Katariina, içki bile istemiyordu, hatta şişesi çok güzel bile olsa! Evdeki güzel Finlandiya şişesini de, ona uzun süredir isteyip duran bir kız arkadaşına verdi, kız arkadaşı diğer boş Finlandiya şişelerini doldurduğu gibi bu şişeyi de yerli votkayla

BELONGS TO KAOS TEAM

dolduracaktı. Bu"ithal"votkalardan tadan her misafir, yerlisinden daha iyi olduğuna hükmediyordu.

Bir yerlerden badem ezmesi ve havyar bulup Finlandiya'ya götürmesi için Finlandiyalıya veren Katariina, hediye kabul etmiyordu artık. Mini etek giymesine rağmen, Finlandiya'dan külotlu çorap istemiyor, çorap ve çorap bağıyla idare ediyordu. Elbise kumaşlarını bir tanıdığından alıyor, karşılığında şirketin "kütüphanesinden" -az sayıda basıldığı için kolay bulunmayan- Estonca kitaplar veriyordu. Finceden, Estoncaya çevrilen *Evlilik Hakkında Açıkça* adlı kitabın etiket fiyatı 57 kopekti, ama el altından 25-50 rubleye satılan kitabın 80.000 kopyasından bir tanesi bile kitapçıların raflarına ulaşamamıştı. 57 kopeklik bu kitap 5 ruble değerindeki Çek kumaşıyla değiştiriliyor ve bu kumaş Katariina'nın dikiş makinesinde mini eteğe dönüşüyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Estonya'nın bağımsızlığı bizde öyle tantanayla karşılanmadı. Finlandiya'da haberlere nasıl yansıdığını hatırlamıyorum. Hatırladığım tek şey *punk*ların taktıkları "Özgür Estonya" rozetleriydi. Sanırım annem bu konuda konuşulmasını istemiyordu. Bir önemi yoktu, artık yoktu. İkinci kez kalp krizi geçiren anneannem, teyzemin yanından ayrılamıyordu. Annem, anneannemi ziyaret etmeye can atıyor, ama babacıktan uzun süredir bir haber alamadığımızdan bir yere kıpırdayamıyordu.

Babacık, Moskova'dan ziyaretimize gelecekti, ama ortalarda yoktu, kim bilir belki de vize sorunu çıkmıştı. Annem beni ne yalnız bırakabilir ne de yanında götürebilirdi, para sıkıntısı çekiyordu. *Böyle bir şey* için babacıktan para istenmezdi. Durumumuzu anlatabileceğimiz veya benim yanlarında kalabileceğim kimse de yoktu. *Böyle bir şey* için kimsenin kapısını çalamazdık. Annem kocaman Öz-Finlandiya evinde yalnız başına endişelenip duruyordu. Mektup yazıp mektup bekledi. Gelen mektuplardaki sevimsiz haberleri okumadan geçti: Daha fazla sayıda yiyeceğin karneye bağlandığını, kuponları ve insanların hak ettikleri şeyleri alabilmek için bile kuyrukta beklemek zorunda kaldıklarını.

Teyzem işe başlamadan önce, öğle tatilinde ve işten sonra mağaza kapısında kuyruğa giriyordu.

Un, et, makarna, tereyağı, irmik, her şey karneye bağlanmıştı.

Anneannemin iştahı iyice kapanmıştı, yani kuyruğa giremesinin onun için bir önemi yoktu. Ama annem yine de, anneannemin canının ne çektiğini, neleri düşlediğini merak ediyordu, bulup buluştururdu, ne olursa olsun."Yalvarırım, anneciğim, canım benim, ne olursun yaz, aklına ne gelirse, ne istersen, sana alacağım. Canının hep çektiği ama almadığın ne varsa… Dövizle satış yapan mağazalarda her şey var, oralardan alabilirsin, sana Finlandiya parası göndereceğim. Finlandiya markıyla ne istersen alırsın. Sevgili anne, canım anneciğim, yemek zorundasın! Yalnızca yulaf lapasıyla yaşanmaz!"

Anneannem ne yazacağını bilmiyordu, ne isteyeceğini bilmiyordu ki.

Annem, anneannemin yiyebileceğini düşündüğü şeyleri çantalara doldurmaya başlamıştı bile. Yiyecek sevkiyatının önündeki engellere çok kızıyordu, yazdığı mektuplarda anneannemin yeme tarzına öfke kusmasının yanı sıra –onun iştahını kabartacağı umuduyla– ne tür yemekler yaptığını ve Anna'nın bu yemeklere gösterdiği tepkiyi anlatıyordu. Anna da anneanne gibi kötü besleniyordu, umutsuz vakaydı. Çarşamba günü annem somon balığı pişirmişti, ama tadına bakan mı vardı? Anna yemedi, çünkü somon balığını sevmiyordu. Annem aynı zamanda yulaflı peksimet de yapmış, Anna birkaç dilim yemişti. Kolay açılır teneke kutularda çeşitli ezmeler vardı, konserveler, bozulmadan yenilip bitirilecek kadar küçük kutularda yiyecekler. Ayrıca somon balığı konservesi de vardı. Hazır çorbalar da hiç fena değildi, yalnızca sıcak su katmak yeterdi, Anna çok sık içiyordu, günde birkaç defa içtiği bile oluyordu. Şöyle bir tadına baksın diye anneanneye birkaç paket götürecekti, bakalım o ne diyecekti.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ve belki birkaç tane de şu pastillerden götürürdü, emmesi çok hoştu.

Anneanne bağımsızlık ilanından iki ay sonra öldü. Annemin artık ev dediği yere dönmek için sebebi kalmamıştı. Bağımsızlık ilanından sonra Estonya'ya ilk kez anneannemin cenazesine gittik.

Babacık nihayet Finlandiya'ya döndüğünde, tahmin ettiğimiz gibi vizesinin bir makama takıldığını öğrendik. Telefon santralleri kilitlenmişti. Babacık akşamları otelinde oturup telefonun bağlanmasını beklemiş, ama sonuç alamamıştı.

Yazıhanedeki Rus kızlarla yeterince eğlendin mi? diye sordu annem.

Babacık duymazdan geldi.

BELONGS TO KAOS TEAM

1972

Katariina'nın Finlandiyalısı, karşılaştığı ilk Finlandiyalıydı. Öğrencilik döneminde –altmışlı yılların ortalarında– Estonya'ya bir avuç Finlandiyalı turist gelmişti, bunlar ilk turistlerdi. Kahverengi çizgili takım elbiseler giyip tüylü şapkalar takmışlardı. O zamanlar Viru Oteli henüz yoktu, Tallinn Oteli'nde de yer olmadığından, turistlere öğrenci evleri kiralanmıştı. Ama Katariina onları görmemişti, odası Finlandiyalı turistlerin hizmetine verildiğinden köye, evine gitmişti.

Katariina diplomasını aldığında, yurtsever, genç bir uzman olarak Pirita'daki yapı fuarına çağrılmıştı; fuarda bir konuşma yapacaktı. Fuara Finlandiyalılar da katılıp kendi yapı malzemelerini tanıtmışlardı, nazik ve şık giyimliydiler. Ama tabii fazla gözlemleme fırsatı olmamıştı Katariina'nın, tehlikeli *kap-ülkeden*[3] görüp göreceği bu kadardı.

Finlandiyalı yapı işçilerinden şehirde gittikçe daha çok bahsedilmeye başlanmıştı. Daha doğrusu onların kadın arkadaşlarından. Milyoner bir Finlandiyalıyla evlenme düşü kuran bu kadınlar, evlenmeyi planladıkları adamların, ailelerini yüzüstü bırakıp Estonya'ya geldik-

3 Kapitalist ülke. (ç.n)

lerini öğrenmişlerdi. Kadınlar adamların hesabından alışveriş yapmaya bayılırlarken, adamlar öfkelerinden kuduruyorlardı. Katariina bu tür dedikodulara malzeme olmak istemiyordu. Henüz antikaya çıkmamış Finlandiyalı bir bekârla evlenen, Tallinn'deki mağazanın "ballı" tezgâhtarını herkes tanıyordu. Tallinn'deki mağaza çok önemli, arzu edilen bir işyeriydi. Bütün mallar tezgâhtarların elinden geçerdi, orada çalışanlar pozisyonlarının ve kendilerini tanıyanlar için ne kadar kıymetli olduklarının farkındaydılar. Söz konusu önemli Bayan Tezgâhtar, Finlandiyalı adam sayesinde daha güzel bir hayata kavuşacağı hayalini kuruyordu, ama adam bu önemli Bayan Tezgâhtar'ı Helsinki'ye götürmedi, Helsinki düşü kuran kızcağız Finlandiya'da bir köyü boyladı, eline bir kova tutuşturulup inekleri sağması istendi. Önemli Bayan Tezgâhtar apar topar Tallinn'e döndü ve bütün şehir onun sayesinde biraz eğlendi. Layığını bulmuştu!

Katariina, Ella aklını başına toplasın diye çabalıyordu. Katariina'nın Finlandiyalısının oda arkadaşıyla çıkıyordu Ella. Adamın Finlandiya'da karısı ve dört çocuğu vardı, ama şimdi Ella'yla birlikte yaşamaya başlamıştı. Ella, Fince biliyordu, Inturist'te çalıştığından tatillerde seyahate çıkabiliyordu. Böylesi ballı bir işyerinde çalıştığından Ella elbette... şey... o tür biri olabilirdi... Bir *muhbir*. Bir Finlandiya seyahatinde, Ella'yı evine götüren adam, Estonya'dan bir kız arkadaş diye tanıştırmıştı karısına. Kadının ütülediği çarşafların üzerinde yatıp, pişirdiği yemekleri yemekte hiçbir tuhaflık göre-

BELONGS TO SOVIET TEAM

miyordu Ella. "Bir ev, bir araba ve bir de Finli sevgili varsa, Sovyetler Birliği'nde yaşamanın ne kadar keyifli olduğunu," herhalde biliyordu Katariina. Üstelik adam çağrıldığında Finlandiya'ya geri gidecek, Ella da eski sevgilisine dönecekti. Çok sürmezdi.

Ya Katariina'nın adamı da öyleyse? Katariina kendi kaygılarını konuşmuyor Ella'yla, bu konuyla ilgili bir şey sormuyor, herhalde Ella bir şey biliyordur, ama hayır, kendini küçük düşürür. Katariina, uzun bir süredir tanıdığı Finlandiyalıyı artık evine davet edebilir ve böylece evli olmadığını söylerken gerçeği söyleyip söylemediğini anlayabilir. Adam kanepede uyurken pasaportundaki bilgileri kontrol edebilir. Finlandiyalı yapı işçilerine Tallinn'e geldiklerinde, Rus makamları Rusça yazılmış belge istediklerinden, Sovyet pasaportu veriliyordu. Sovyet pasaportlarına, pasaport sahibinin medeni durumu, kaç çocuk sahibi olduğu, çocukların doğum tarihi ve isimleri kaydedilir.

Finlandiyalı gerçeği söylemiş. Bekâr ve çocuğu yok. Katariina boş yere korkmuş.

Ayrıca Katariina'nın Finlandiyalısı usta, Bayan Tezgâhtar'ın Simo'su gibi kalfa değil. Bir usta işinin başında durur, üstelik yaptığı iş soysuzların değil, devletin işi. Finlandiyalıların bir sürü kalfayla çalışması da bir tuhaf, Estonya'daki ustaların aksine doğramacıların, elektrikçilerin, tesisatçıların hepsinin birer kalfası var; buradakilerin ne kalfası ne de çırakları var.

Belki de Katariina ile Finli mutlu olurlar.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Elbette her kadın bir parça orospudur. Ama bir kısmı diğerlerinden daha orospudur. Orospuluk bazılarının kanında var, bazıları sonradan öğreniyor, bazıları içinde büyüyor. *Estonyalı kadınların niçin hepsi orospu? Orospuluk genlerinde mi var?* Finlandiya'nın en büyük gazetelerinden *Helsingin Sanomat*'ın "Kristi'ye Sorun" sütununda aleni bir şekilde tartışılıyor bu.

Benim annemin, elbette, Estonyalı ama bir mühendis olduğunu söylemem neye yarardı ki? Bir işe başvurduğunda onun mühendisliğinden daha çok, "derin çalışma arzusu"nu merak ediyorlardı, şöyle bir akşam yemeğine ne derdi?

Annem, melez olduğumu kimselere söylememem için, baskı ve tehditlerle, söz aldı benden. Ortada apaçık kanıtlar olmasına, öğretmenimle Estoncayla karıştırdığı Fincenin kafasını gözünü yararak konuşmasına rağmen bu konuda çıt çıkartmayacaktım. Bir yere kadar mümkündü bu, ne konuşmamda, ne rengimde ne de ismimde melezliğimi açığa vuran bir şey vardı, annemin ismi de sorun değildi: Katariina. Aksanı nedeniyle, onu çok kez Finlandiya İsveçlisi sanıyorlardı. Eğer Estonya'ya seyahat ettiğimiz anlaşılır veya biri kazayla pasaportuma bakarsa, bu durumu anne babamın işiyle açıklayacaktım. Akraba ziyareti... Akraba ziyareti denilecekti, ama teyzemin nerede oturduğunu anlatmaya lüzum yoktu. Veya teyze ziyaretiyle, Finlandiya'nın değişik yerlerinde oturan halaların ziyareti birbirine karıştırılabilirdi. Babamın akrabalarının kökenimizi bilmesi yetmezmiş

gibi, bütün âleme ilan etmenin lüzumu yoktu, gerçi akrabalarla mümkün mertebe az temas ediyorduk, o da babam tatillerde Finlandiya'ya geldikçe.

Eğer bir melez olduğum öğrenilirse, beni yalnızca Rus orospusu diye isteyeceklerini veya Rus orospusu diye istemeyeceklerini biliyordum herhalde, küçük, salyalı bir Rus kancığı. Annem böyle diyordu. Yarı Estonyalı olduğumu öğrendiklerinde benimle farklı bir ilişki kuracaklardı, bana farklı davranacak, başka şeylerden konuşacak, başka sorular soracaklardı. *Hiç kimse seninle ciddi bir ilişki istemeyecek.* Ellerini bacaklarının arasına sokacaklar. Nihayetinde Estonyalı bir orospunun, orospu kızı olarak ben nasıl HAYIR derdim veya Kallion'daki Kaviatorp restoranında bir bira içmeyi nasıl reddederdim, kendimi ne sanıyordum, diğerlerinden farkım neydi, ülkesi uygarlığın başını çeken açık sözlü, dürüst bir Finli erkeğe hayır demeye nasıl cesaret ederdim.

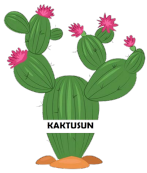
Belki annem haklıydı. Estonya, Estonya değildi ki, Sovyetler Birliği'nin bir parçası bile değildi, yalnızca Rusya idi. Bütün Estonyalılara Rus deniyordu ve bunların aynı yolun yolcusu olduğu zamanla anlaşılıyordu, yalnızca Rus kadınları değil, Estonyalı kadınlar da orospuydu. Boyunlarında, *amcık 50 mark* yazılı tabelalarla Finlandiya'nın meydanlarında dikilen veya kalçalarını sallayarak Tallinn'in sokaklarında gezinen bu Rus orospuları Finlandiyalı oğlanların akıllarını başlarından alıyorlardı, çünkü... psst, Finlandiya'da böylesi afet kadınlar yoktu! Finlandiyalı kadınlar, kadınlıkta Rus kadınlarıyla boy ölçüşemezdi, ama onlar da Rus hemcinslerine acıma hakkını ellerinde tutarak, onlar için giysi toplayarak bu açığı kapatıyorlardı, bir kardeş aile seçip küçülmüş çocuk elbiselerini,

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

defolu veya aşırı cicili bicili elbiselerini gönderiyorlardı. Acıma ve iyilik. Bence muhteşem bir bedel. Şirketler de kusurlu üretimlerini Estonya'ya yolluyordu, oraya her şey uyardı.

Finlandiya'ya geçmek kolaylaştığında, Finlandiya mucizesine hayran olsunlar ve Finlandiyalı olabilmenin gurunu hissedebilsinler diye Estonyalı kardeş aileler Finlandiya'ya davet edildi. Hem ucuz işgücü oldukları hem de kendi ülkelerinin kot pantolonlu, domates kıçlı kızlarından daha çalışkanlar diye, Estonyalı kızlar çilek toplamaya teşvik edilerek tarlalara gönderildi. Irene'nin babası, üçüncü veya dördüncü Estonyalı karısını bir çilek tarlasından aldı. Yirmi bir yaşındaki bu kız, Irene'nin babasıyla evlendikten sonra, adam başka giysiye ihtiyacı olmadığına hükmettiğinden, hiç itiraz etmeden adamın eski eşofmanlarını giymeye başladı. Babasının yeni karısının aptal olduğunu düşünen Irene, kadına Aptal diye hitap ederek gerçek adını ağzına almayı reddetti, sanırım kadının gerçek adını hiç duymadım. Sanırım bizden ancak... üç yaş daha büyüktü... Ancak o kadardı. Aptaldı yani.

Irene benim en yakın arkadaşımdı.

Resmî açıklamalara göre Sovyetler Birliği'nde, ne organize ne de başka türlü, fahişelik diye bir şey vardı. Sovyet vatandaşı fahişelik, satıcılık, pezevenklik, hırsızlık, döviz simsarlığı, hırsızlık gibi şeyler yapmazdı, Sovyet vatandaşının tek arzusu Sovyet vatandaşlığına layık olmaktı, Sovyet vatandaşının ahlakı kötü işlere müsaade etmezdi. Tek bir Sovyet vatandaşı bile Sovyetler Birliği'nden kaçıp, kokuşmuş burjuvaların işçi sınıfını sömürüp ezdiği Batı'ya iltica etmeyi düşünmez, kapitalistlerin komplolarına alet olmazdı. Bu mümkün değildi. Aydınlık Sovyet ülkesinde bırakın açlık, yokluk, rüşvet, seri katillerden söz etmeyi, suç bile yoktu; milisler, bu tür komik araştırmalar yapmaya, kayıt tutmaya vakit harcamazdı. Ne! Orada burada kanı çekilmiş cesetler mi bulunuyormuş? Bunlar Sovyetler'in onuruna kara çalmak isteyen Batı'nın propagandası! Böylesi yalanları Batılı ajanlar yaymıyor mu? Onların hempaları? Batı maşası vatan hainleri? Estonyalı denilmeyecek kadar beyaz olanlar? Ne! Politik mahkûmlar mı? Sovyetler'de böyle bir şey yok! Söylesene, bunları kim iddia ediyor? Ortaya çıksınlar da bir konuşalım, çay-kahve içerek şöyle dostça sohbet edelim.

Annemin orospu sözcüğünü kullandığını hiç duymadım. Belki bu sözcük ona fazlasıyla "çirkin" geliyordu. O daha çok "o tür", "yollu", "o biçim" veya "şu giden şıllık" türünden belirsiz zamirler kullanıyordu. "Sürtük" sözcüğünü de fahişe anlamında

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kullanıyor, ama bununla bir mesleği kastetmiyordu. Orospu sözcüğünü ilk defa sekiz yaşında, Finlandiya'da duymuştum. Annem manasını açıklamıştı; parayla seks yapan kadın. Benim yaşımdakilerin çoğu sözcüğün gerçek manasını bilmediklerinden olur olmaz kullanıyorlardı, büyümüş de küçülmüş biri olarak ben hemen itiraz ediyordum; hayır, öyle denilmez, bu sözcük erkekler için kullanılmaz, hayır, sandalye için de kullanılmaz. En komiği de, bu sözcüğü yarım yamalak bilen oğlanların öğretmenlere ve aşçı kadınlara orospu demeleriydi; onlar parayla seks yapmıyorlardı ki.

Sınırın öteki tarafında bu da diğer meslekler gibi bir meslekti, ama Finlandiya tarafında orospuluk biraz soyut bir şey, çok büyük paralar kazandırmayan, işten daha çok kişisel bir özellik, bir karakter özelliğiydi. Öyle göğüs kabartılarak gezilecek bir şey değil, yüz kızartıcı, utanılacak bir şeydi. Oysa ithal giysileri, birkaç yıllık işçi maaşı tutarında kürkleriyle, sınırın öteki tarafındakilerin havasından geçilmiyordu. Kıskançlık ve hayranlık uyandıran marka giysileriyle hiç erişilmez gibi duruyorlardı. Giysiler onların zırhlarıydı, annem de onları bu giysilerle damgalıyordu. Onca amatörün arasında profesyonelleri ayırt edebilmeme çok önem veriyordu. Oradakiler onlardan. Onlar ve onlar. O orada gördüğün. Orospu uzmanı annem, o keskin hâkim sesi ve mimikleriyle meslekten orospuları kastediyordu.

Moskova veya Leningrad'a, babacığa giden trende veya annesinin ya da babacığının işi icabı, bazen akraba ziyareti, bazen de öylesine gemiyle Tallinn'e giderlerken, Anna her zaman en nezih koltuklarda otururdu. Rusya kokan trenlerin vagonlarında, cam bardaklarda çay servisi yapılırdı. Anna ile

BELONGS TO KAOS TEAM

annesi gittikleri yerlerde o restoran senin bu restoran benim gezerler ve hep "o tür" kadınların oturdukları yerlerde otururlardı. "Finlandiya'da patates yemekten bıktım," derdi annesi, "burada biraz lüks yaşayacağım, yemeğimi beyaz örtülü masada yiyeceğim, tatlının yanında bir, iki kadeh konyak alacağım." Anna ile annesi kendilerinin hizmetine sunulmuş paraları başka nasıl tüketebilirlerdi? Karaborsada Finlandiya markı bozdurarak aldıkları rubleleri tekrar marka çeviremezler ki. Üstelik orospuların olduğu her yerde yemeğin de, servisin de, her şeyin en iyisi vardı. Yerli ahalinin önünde kuyruğa girdiği yerlerdeyse sona kalanlar, umduklarını değil bulduklarını alırlardı.

Viru Oteli'nin masaları beyaz örtülü restoranında, sigara dumanlarından örülmüş hafif bir tülün altında oturan Anna, file çoraplı bacaklara, dantel çoraplı bacaklara, külotlu çoraplı bacaklara, çıplak bacaklara, yüksek ökçeli ayakkabılara, uzun saçlara, küçük çantalara, yabancı sigaralara bakıyordu. Kırmızı ojeli parmakların, Rusça fısıldayan kırmızı dudakların arasına sıkıştırılmış sigaraların çoğu More markaydı. Bluzlar volan, kemerler geniş, beller inceydi. Saçlarını savurup her türden erkeğin zevkine uygun ölçüsüz, davetkâr bakışlar dağıtarak otelin barında dolaşıp duran kadınların baştan çıkartıcı, komik, umut dolu kahkahalarını dinlemiyordu Anna. Bak işte, ailesini otel odasına yerleştirdikten sonra bara inen şu adam, kızışmaktan pancara dönmüş bir vaziyette Tatyana'yla konuşmaya gidiyor. Bacak bacak üstüne atmış oturan Tatyana, bir ayağını öyle yüksekten sallıyor ki, ayakkabısının fiyat etiketini bütün müşterileri görebiliyor. Kızışmaktan kızarmış adam Tatyana'nın fiyatını uygun bulmuş olmalı ki, Viru Oteli'nin alacakaran-

BELONGS TO SOVOS TEAM

lık bir köşesinde kayboluyorlar, ama adamın odada bekleyen karısına bir bira içtiğini, sonra da biraz para bozdurduğunu söyleyebileceği bir süre kadar. Servis çok ağır. Bunu odada adamı bekleyen karısı da biliyor, Sovyetler'de servisin nasıl işlediğini, her ne kadar ancak cüzdanları döviz dolu yabancı misafirlerin geldiği bir otel de olsa...

Viru Oteli'nin kafesi, döviz bürosu, ızgara barı, oyun salonu, restoranı, her tarafı çok ilginç. Anna önünde bir porsiyon dondurmayla oturmuş, fena halde buruşuk kadınların ne kadar uzun süre bekletildiklerine bakıyor. Tenini satan kadınlar ne kadar da buruşuk oluyorlar. Yoksa Finlandiyalı kadınların renksizliğine alışan gözleri onu yanıltıyor mu? Yoksa bu profesyonel kadınlar, cırtlak renklere boyalı yüzleri, kökleri siyah, üstleri açık sarı, salkım saçak yağlı saçlarıyla bu nedenle mi bu kadar derbeder görünüyorlar? Fazlasıyla yüksek bar sandalyesinde bacaklarını sallayarak oturuyor Anna. Ortalıkta yüksek topuklu ince bacaklar dolaşıyor, kahve ve çay almaya içeri girip çıkıyor, o derbeder kadınlar arada bir oturuyor, ama içlerinden biri hiç kımıldamıyor, Anna ile annesi geldiğinde nerede oturuyorsa, onlar giderken de hâlâ orada oturuyor. Acaba bu kadınlar çok becerikli muhbirler mi yoksa içeri girebilmek için kapıdaki bekçilere çok mu rüşvet veriyorlar? Ne kadar? Yerel halktan biri dövizle satış yapan bir bara, ancak yanında bir yabancı varsa girebilir. Anna bunları merak ediyor, ama öyle sorup duran bir çocuk olmadığından annesine sormuyor. Belki kadınları yeterince izlerse cevap bulabileceğini düşünüyor.

Henüz çok küçük olduğundan kimse fiyatını sormuyor Anna'ya.

Mandalina suyu lezzetli.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anna'nın üzerinde Seppälä'dan alınan pantolon, çizgili tişört ve kot ceket var. Bu kıyafetlerle insan nereye istiyorsa oraya girebilir.

BELONGS TO KAOS TEAM

1971

Sahi, nasıldı oralar?

Toomas üç günlük Finlandiya seyahatinden yeni döndü. Şansı yaver gitmiş, sendika aracılığıyla turist vizesi alabilmişti.

Sorma gitsin! Sessiz, yalnızca geçip giden arabaların uğultusu, dükkânlar ağzına kadar dolu. Otellerde yemek servisi var, hatta patatesler patates renginde. Tabii şehre kendi başınıza inemiyorsunuz, yanınızda hep bir bekçi var, grup halinde şehir turu yaptık, önemli politik mekânların hepsini gördük, ama...

Margarinleri bile bizim tereyağlarından daha güzel!

Dönerken, gemiye tekrar o tanıdık hava hâkim olmuş ve patatesler tekrar o bildik mavi rengini almıştı.

O mavi patateslere "süper patates" deniliyordu, süper fosfatla gübrelenmişti. Önceden belirlenen miktarda ürün alabilmek için, kolhozlar var güçleriyle süper patates üretmeye koyulmuşlardı. Ürün daha bereketli, patatesler normalden daha büyük oluyordu, ama kaynatıldıklarında çok gevşiyor, kötü kokuyor, soğuduklarında da mavi bir renk alıyorlardı. Tadı... Nezih yerlerde bu tür patatesi

BELONGS TO KAVOS TEAM

servis edilmezdi, restoranlar hayvan gübresi kullanan özel üreticilerden patates almaya uğraşırlardı. Katariina'nın annesi, hem bisiklet alıp hem de Katariina'nın eğitimine bu sayede para yetiştirebilmişti. Katariina yalnızca bursla idare edemiyordu. Annesi Sofia, evinin etrafındaki küçük toprak parçasında, satmak için patates üretmeye başladı ve "süper patatesi" iyileştirememelerini ya da daha iyi bir alternatif bulamamalarını umut etti hep. Hoş, başka bir sürü şeyde başarısız olduklarına göre, gübre işinde niçin başarılı olacaklardı ki. *Rus'un işi Rus işine* benzerdi.

1975

Voldemar'ın karısı duvarın yanına bir masa koymuştu. Voldemar'ın sahip olduğu her şey bu masanın üzerindeydi, hatta değişik biletler ve alışveriş fişleri bile, hepsi sırayla dizilmişti. Sıranın en sonunda bir rulo tuvalet kâğıdı vardı, herkes gidip ona dokunuyordu. Çiçek motifli tuvalet kâğıdı! Düşünebiliyor musunuz, çiçekli ve pürüzsüz tuvalet kâğıdı! Finlandiyalısı orada olup da bu sahneyi görmemesine rağmen, utanıyordu Katariina. Voldemar'ın karısı, Katariina'ya seslenerek, sunağa benzeyen masaya yaklaşmasını istedi. Hayır diyemedi Katariina.

Katariina, öyle kapının yanında durma, buraya gel, bak, burada çiçekli bir tuvalet kâğıdı var, bir düşünsene!

Voldemar'ın eşyalarına hayranlıklarını belirtsinler ve ORASI'nın nasıl bir yer olduğunu dinlesinler diye bütün tanıdıklar davet edilmişti. Voldemar yarışmacı bir dansördü, genellikle ülke dışında, yalnızca Doğu Bloku ülkelerinde değil, gerçek Batı'da yarışırdı. Batı'ya seyahat edebilmek için Voldemar'ın oğlu da sporcu olmak istiyordu. Katariina'nın da Finlandiya'ya gitmiş bir tanıdığı vardı, tabii o da sporcuydu, Erik Brunmeister, orta mesafede Estonya şampiyonu bir atlet. Erik'in getirdiği

BELONGS TO SAVAS TEAM

iki şişe içkiyi otelin temizlikçisi hemen satın almıştı, biraz da tütün getirmişti; daha önce Finlandiya'ya gidip dönen arkadaşlarından, Finlandiya'dan döner dönmez, temizlikçi kadının yanında biteceği tüyosunu almıştı. Erik, üst üste giyerek bir düzüne naylon pardösü de getirmişti; çok uzun ve çok zayıftı biriydi. Gümrüktekiler hiçbir şey çakmadı, diye gülerek anlatmıştı.

Erik'in arkadaşı Kaarel, yapılı biri olduğundan yalnızca üç pardösü almıştı. Aslında daha fazla almak istiyormuş da fark edilmekten korkmuş. Ama çorabının içine pornografik oyun kartları ve Finlandiya prezervatifleri saklayabilmiş; oyun kâğıtlarının ithali, diğer bütün pornografik materyal gibi kesinlikle yasaktı, gümrük kontrolünden geçen prezervatifler de artık hiçbir işe yaramazdı, çünkü gümrük memurları şeffaf olmayan o küçük paketleri açarak veya iğne batırarak kontrol ederlerdi. Kişisel kullanımınız için, bütünüyle yasal yoldan getirseniz de böyleydi. Sovyet prezervatifleri küçük kâğıt torbaların içinde satılırdı. Çok ucuzdu, yalnızca birkaç kopek, ama çok kuruydu ve kullanıldığında genellikle yırtılırdı. Üstelik bir tek eczanelerde satılır, oradan da hiç kimse almak istemezdi. Kaarel, yakın arkadaşlarından bekâr olanlarına birer prezervatif verdi, Sultan marka. Evli arkadaşlarına ikişer tane verdi, biri eşleri diğeri de çilek toplayıcı kızlar için. Horoz başlı olanların mucizevî etkisinin eşlere ve kız arkadaşlara anlatılması yasaklandı. Katariina tesadüfen duyduğu bu sırrı kız arkadaşlarına anlatmamak için yemin etti. Horoz başlı olanlar eşlerle ilişkide değil, çilek toplayıcı kızlarla ilişkide kullanıla-

BELONGS TO SAKIZ TEAM

caktı. Çilek kızlar bir gece için birinci sınıflardı, sürekli bir ilişki için değil. Yabanmersini toplayıcılar ikinci sınıf kızlardı, biraz pörsümüş, bir parça yaşlı, belki çok içtiklerinden. KIZ ARKADAŞLAR özeldi.

Porno resimli oyun kartları elden ele dolaştı. Erkek arkadaşların her birinde bir gün kalacaktı. Tabii kız arkadaşlarına göstermeyecekler ve oyun kartlarının kimden geldiğini de söylemeyeceklerdi, yoksa Kaarel, pornografik resimler yayıyor diye okuldan atılırdı.

Kart paketi ekibin elinde bir tur attıktan sonra tekrar Kaarel'e döndü, ama bazıları bu sürede kartları kopyalama imkânı bulmuştu. Bu kopyalar kendi yolunu buldu. Neler döndüğünden haberdar olduğu için Katariina da bir paket alabildi, ama kimseye anlatmayacaktı!

Demek kapitalist ülkelerde bu tür şeyler var? Finlandiya da? Vay be! *Kap-ülkeler* böyle ha?

Eşler horoz başlı olanları çok takdir etmişler. Çileklerin bu konudaki fikirleri kimsenin umurunda değildi.

BELONGS TO KAOS TEAM

Gemi terminaline inen merdivenlerin başında beklerken, sevinç ve heyecandan mideniz karıncalanırdı. Gümrükten geçtikten sonra önce orospuları görürdünüz. İpin öteki tarafında. Terminalin yabancıların geldiği bölümünü çevreleyen ipin öteki tarafına yerli halk geçemezdi. Daha önce sürme kapılar vardı, her yerde karşınıza çıkacak olan bezelye yeşili renginde. Sınır muhafızlarının üniformaları, ordunun cipleri, kamyonları, görüş alanınızdaki her şey yeşildi. Yeşil, yeşil, yeşil, ama umutsuz bir yeşil.

Sınırlar biraz gevşediğinde, sürme kapıların yanı sıra ayırma ipleri kullanılmaya başlandı. Sonra kapılar kaldırılıp yalnızca ip kullanıldı, ayırdığı alanlar sürekli değişti, en sonunda yerli halk iplerden uzak tutuldu. Artık binanın dışında bekleyeceklerdi: Çünkü ülkeye gelen yabancı sayısı kadar karşılayıcıların sayısı da artmıştı, düzeni sağlamak gittikçe daha çok zorlaşıyordu. Herkesin elinde çiçek vardı; yıldız çiçeği, kuşkonmaz dalları, karanfil, papatya, siklamen, yığınla siklamen. Bu aralar Finlandiyalıların *yavru*larında bir azalma vardı.

İpler yerlerine yerleştirilmeden, terminalden çıkmak neredeyse imkânsızdı. Havalandırma teşkilatı olmayan bir salonda ter içinde kalmış bir sürü insan birbirlerine yapışıyorlardı. Herkes boynunu uzatıp, yolcusunu görmeye çalışıyordu. Amerikalı teyze ya da İsveçli kuzen, ne zaman gelecek, ne zaman, o mu yoksa oradaki mi... Ellerde ezilmiş çiçekler, boynu

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

uzamış kalabalığın arasından, birkaç kişinin yardımıyla yol açarak ilerlenip gelen kişi karşılanırdı. Finlandiya'dan gelen hiç kimsenin Anna ile annesi kadar çantası yoktu. Anna'yı çok heyecanlandırıyordu bu. Çanta yığınına baktığında aklına buharlı trenler geliyor, kahverengi giysi sandıkları ve şapka kutuları, büyük, macera dolu bir yolculuğa çıktıkları duygusunu uyandırıyordu; sınırın öteki tarafında gerçek alışveriş yaparak oynadığı alışveriş oyunundakine benzer bir duyguydu bu. Daha ilk seyahatlerinde kocaman kırmızı bir taşıma torbası almıştı annesi, onların yaptığı türden seyahatlere çok uygun, hafif bir torbaydı. Ayrıca bu torba kadar büyük siyah bir çanta, el çantaları, içine flor tabletleri ve flütün konulduğu Anna'nın tüp çantası vardı. O gece saat üçü çeyrek geçe, Anna ile annesi, Anna'nın, soğuk, temiz, tuhaf evinin önünden geçen karanlık, çakıllı Öz-Finlandiya yolundan, ağır çantalarını sürükleyerek demir yolu istasyonuna yöneldiler. Henüz sabah gazeteleri bile dağıtılmamıştı. Hâlâ Finlandiya pasaportu alamadığı için çalışamayan annenin, taksi tutacak parası yoktu. Pasaport talebini, Tanrı bilir niçin, henüz onaylamadıklarından Finlandiya'da vizeyle kalıyordu ve bu Anna'yı sürekli endişelendiriyordu. Annesi bu nedenle iş bulamıyor parasız kalıyordu. Arada bir babasının işyerinden tek tük çeviri işi geliyordu. Oysa annesi kendi mesleğinde başarılı biriydi, ama bu tuhaf, soğuk ışıklı ülkede bunun ne bir anlamı ne de bir değeri vardı. Bu nedenle tren istasyonuna yürüyerek gidiyorlardı. Helsinki'de mutlaka taksi tutmalıydılar. Ne yazık ki Finlandiya tarafında iki kez taksi parası ödeyebilecek durumda değillerdi.

Öz-Finlandiya istasyonundan sabah saat dörtte hareket edecek trene yetişmek için acele etmeliydiler. Gemiyi ancak bu

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

trenle yakalayabilirlerdi. Helsinki'de otelde geceleyemezlerdi, buna güçleri yetmezdi. Saat altı da Tammerfors'a vardıklarında uçarcasına tren değiştirmek zorundaydılar. Helsinki'ye giden trene yetişmek için bütün o çantalarla birlikte bağlantı tünelinden koşmaları gerekiyordu. Yalnızca beş dakikaları vardı. Treni ve de gemiyi kaçırmamak için her şeyi inceden inceye planlamalıydılar; Helsinki'de gecelemek çok pahalıya patlardı. Her gün yalnızca bir gemi kalkıyordu. Helsinki'ye varır varmaz hemen bir taksiye atlayıp pasaport ve vize işlemleri için hızla Tehtaan Caddesi'ne gitmeliydiler. Annesi Sovyet elçiliğine girerken, Anna arabada beklerdi. İşin ne kadar süreceği, gemiye yetişip yetişemeyecekleri kesin değildi. Söz konusu şey sınırı geçmek ve Sovyetler'e girmekse bunun ne kadar süreceğini, ne kadar kuyrukta bekleyeceğinizi bilemezdiniz. Hatta Tehtaan Caddesi'nde vizenizin hazır olup olmadığı bile belirsizdi. Genellikle hazır olurdu, ama olmayabilirdi de. Anna, annesinin Sovyet elçiliğinden çıkıp çıkmayacağından bile emin olamazdı. Hiç içeride kalmamıştı, ama bu hiç kalmayacak anlamına gelmezdi.

Körfezde karşılıklı seyahatler arttığında, elçilikteki kuyruklar da olağanüstü uzamış, elçiliğin kapısından Tehtaan Caddesi'ne taşmıştı. Ama Anna'nın annesi kuyruğa aldırış etmez, bir pundunu bulup kuyruğun yanından geçerek elçiliğe dalardı. Tabii bu öfkeye yol açar, ama annenin pasaport ve vizesini alıp elçilikten çıkmasına, takside bekleyen Anna ve çantaların yanına dönmesini engel olamazdı. Annenin kuyruğu ihlal etmesi görevlilerin umurunda bile değildi. Kuyrukta bekleyenlerse belgesiz kalma riskini göze almadan fazla gürültü çıkartamazdı.

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Limana geldiklerinde, taksi şoförü bagajdaki ağır çantalardan birini zar zor ancak kaldırabildi. Terminalde hiç değilse bagaj arabaları vardı. Bütün o çanta ve çuvallar arabalardan birine ucu ucuna sığındırıldıktan sonra bilet kuyruğuna girilirdi. Uzun süre beklerdiniz kuyrukta. Finlandiya gümrüğünde asla bir şey sormaz, yalnızca pasaportunuza bakarlardı. Gemiye binmek fazla zaman almazdı. Tallinn'e giden tek yolcu gemisi *Georg Ots*'tu. Anna, seyahat sırasında *freeshop*'tan alışveriş yapar ve annesiyle birlikte *Ots*'un duvarlara asılı, oynadığı değişik operalardan alınmış, fotoğraflarına bakarlardı. Bu ara ağızlarına attıkları meyveli şekeri emerlerdi; Anna ısırmadan emmeyi çok sonra başarabilecekti.

Gemi Tallinn limanına yaklaştığında anne bara giderdi. Tallinn'in kulelerinin görünmeye başladığı her seferde dört santilitre Kirsberry likörü ısmarlar, Anna da tadına bakabilirdi. Üzerine bir huzursuzluk çöken anne, liköründen bir yudum alır, bardağı sallayıp içinde dönen buzları izlerdi. Gemi limana girmeden bir saat önce, ayin gibi mutlaka tekrarlanırdı bu: Bara gidilir, kolları defalarca göğüste kavuşturulur ve bardaktaki buzları döndürülürdü. Yıllardır böyleydi: Eski şehirdeki kilisenin kulesi, limandaki vinçler ve kömür yığınları görülmeye başladığında, Anna ile annesi aynı camın kenarında oturup şehre bakarlardı. Çok geçmeden karaya ayak basılırdı. Önce pasaport kontrolü, sonra da gümrük kontrolü kuyruğuna girilirdi. Ayyaşların dili dolaşır, kendilerini toparlamaya çalışırlardı. Erkeklerin gömlekleri sarkar, beyaz spor ayakkabıları parlardı. Kuyruktan, sıcaktan ve havasızlıktan herkes yakınırdı. Çok geçmeden sırtlardan terler boşanırdı.

BELONGS TO KAVAS TEAM

Gümrüğe geldiklerinde Anna çantaları yalnızca röntgenden geçirsinler diye dua ediyordu. Anneanneye aldıkları radyoyu bulurlarsa, annenin itirazlarına aldırmayıp gümrük beyan formuna işleyeceklerinden, gerisin geri Finlandiya'ya götürmek zorunda kalırlardı. Yalnızca röntgen, lütfen, çantaları açmayın. Anneannem yatalak, okumaya takati yok, radyoya ihtiyacı var, gerçekten, çantaları açmayın. Juuli'ye getirdiğimiz kahve makinesine de dokunmayın, anneannemin anneme gönderdiği mektupları o yazıyor.

Pasaport kontrolünden önce annem, etrafı dikkatle gözleyerek taşıma arabalarıyla birlikte terminalin içinde bekleyen o yaşlı adamlardan birini araştırıyor. Finlandiyalılar bagajlarını başka birinin taşımasına alışık değiller: Buna ne gerek var ki? Ama annem zeki kadın. İşlerin nasıl yürüdüğünü iyi biliyor. Ağzına kadar doldurduğu yük arabasıyla, kuyruğa girmeden, pasaport kontrol noktasından geçen yaşlı adamı izleyerek gümrüğe gidiyoruz. Röntgen cihazından geçtikten sonra yaşlı adam çantaları tekrar arabaya yüklüyor ve iterek kapıdan çıkartıp, terli kalabalığın içine dalıyor, biz de peşinden.

Gümrük memurları bir tane bile çanta açmadılar. Ne şans. Yalnızca röntgen, takı, para ve pasaport kontrolü. Hepsi bu.

Annem yaşlı adama on Fin markı bahşiş veriyor. Bundan sonra çantaları kendimiz taşımak zorundayız. Yük arabaları terminal dışına çıkartılamıyor. Taksiler de kendilerine ayrılmış alanları bırakıp terminale kadar gelemiyorlar.

Çantaların başına Anna'yı bekçi diken anne, terminale kadar gelmesi için bir taksi şoförünü ikna etmeye gidiyor, ama tabii ikna edemiyor, hem de yoldaşlığa yakışmayan bir dille adamı adamakıllı haşlamasına rağmen. Ve tabii şoför de,

çantaları taşımaya yardım etmek için arabanın dışına adım bile atmıyor, hepsini sürükleyerek taksinin yanına götürdüğümüzde bile.

Tavrını ancak yola çıktıktan sonra değiştiriyor, sınır muhafızlarından ve onların yeşil berelerinden yeterince uzaklaştıktan sonra.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anna'nın dünyasında hiçbir yere ulaşılamaz. Bir şeye ulaşmak için kuyruğa girmelisiniz. Beklemeli ve her yerde kuyruğa girmelisiniz; taksi için, devlet dairelerinde, kahvelerde, tuhafiyecilerde, gümrükte. Bir yere gitmek istiyorsanız kuyruğa girmelisiniz, bir şey almak istiyorsanız kuyruğa girmek zorundasınız. Hatta mağazaların et satılan bölümlerindeki boş tezgâhların, belki dibinde bir parça et, bir sosis, bir domuz bacağı kalmıştır umuduyla bomboş inleyen vitrinli buzdolaplarının önünde kuyruğa girmelisiniz. Artık Estonya domuzu da yetiştirildiğinden, domuz kuyruğundan daha fazlasını alabilirsiniz. Sırtında yıpranmış önlüğü, yanında abaküsüyle, suratını asmış hiç kımıldamadan size bakan tezgâhtarın önünde inleyen, kocaman soğutucunun dibindeki emaye tabağın içinde, domuz ayağı ve kulağı da bulabilirsiniz artık. Estonya domuzlarının diğer parçaları tabii ki... *Moskvasse*'ye postalanıyor... Her zaman her şey önce yutucu Moskova'ya gönderiliyor... *Moskvasse*... Geriye hiçbir şey kalmıyor... Moskova'ya... veya ayaktakımına kapalı mağazalara.

Glasnost ve perestroyka sözcükleri dolaşıma girdikten sonra, Volga marka taksilerin yerini başka markalar da almaya başlamıştı. Kuyruklar artık daha hızlı ilerliyordu. Lada taksiler baş gösterdi: Özel ve"dizler ağza" formatındaydı, hız sınırı diye bir şey yoktu, son sürat giderlerdi, çukur yollarda vahşice

ilerler, her çukur ve taşta havaya sıçrarlardı. Yollarda başka arabalara pek fazla rastlanmazdı, belki tek tük, hâlâ en çok kolhoz kamyonları görürdünüz, onlar da Ladalar gibi sekip dururlardı, bazen kamyonlardan daha az seken bir otobüsün geçtiği de olurdu.

Annem insanlara dalaşıp koyun kafalısınız derdi. Hiç itiraz etmeden kuyruktan kuyruğa koşmalarına, öylece durup bön bön bakmalarına, sanki başka türlüsü imkânsızmış gibi kıvrılıp giden kuyruğu izlemelerine, bu kadar itaatkâr olmalarına, hiç ağızlarını açmamalarına şaşardı annem. Aptallar, alayınız aptalsınız!

Annem buna tahammül edemezdi. Bu nedenle ülkeyi terk etti, koyun kafaların ülkesini, koyuna dönüşen ülkeyi. Bu nedenle kuyruk filan dinlemeyip en öne geçerdi, onu geri çeker, ama o tavrını ısrarla sürdürürdü. Bazen pes edip kuyruğa girmek zorunda kalırdı. Kuyrukta beklerlerken Anna insanları izlerdi, basma eteklerinin altından kıllı bacakları görünen, altın dişli Rus kadınlarına bakardı. Bir seferinde kısa etekli, çarpık bacaklı bir kadın görmüştü, ayağında yüksek, metal topuklu bir sandalet vardı, adımları mümkün mertebe kadınsıydı. Beyaz, volan bir bluz giymiş, omzuna küçük bir çanta asmıştı, onun da baldırları kıllıydı, butları daha da kıllı. Sanki butlarının etrafına, kıllı bir adam göğsü sarılmıştı.

1972

Finlandiyalılar votka içerken tuzlu meze yemezler; votkayı ya sek ya da portakal suyu veya kolayla içerler. Finlandiyalısının durmadan yeni bir özelliğini keşfediyordu Katariina. Estonyalıların akşam eğlencelerinde, eğer votka içiliyorsa, mutlaka *suupisted*, yani bir çeşit atıştırmalık olurdu. Ruslar da bir şeyler atıştırmadan votka içmezlerdi. Bir restorana giderken votkalarını yanlarında götürür, ama bir sürü yemek ısmarlarlardı. Yemeklerin hepsi yenilip yutulmasa da tabaklar sanki çok şey yenilmiş gibi kirletilirdi. Filelerin içindeki şişeden çay bardaklarını votkayla doldurup arka arkaya yuvarlarlardı, *po stakan*, ama içkili toplantılarda mutlaka yemek olurdu. Hiç değilse herkese bir parça ekmek verilirdi. Katariina'nın Finlandiyalısı masaya şişe konulmasını da anlayamıyordu. Finlandiyalılar yemek yiyeceklerse masaya yemek korlardı, ama içki içecekleri zaman şişe koymazlardı. Katariina votkaya limonata karıştırılmasına itiraz etmezken, Finlandiyalı kolayla karıştırılan *kossucula*nın saf votka olmadığı kanısındaydı. Finlandiyalısı iyi bir içkiyi yemekle berbat etmemek gerektiğini söylerken, Katariina gülmekten yerlere yıkılıyordu. Ayrıca Finlandiyalının başka komiklikleri

BELONGS TO KAVOS TEAM

de vardı; Katariina'ya ikram ettiği her seferden sonra sigara paketini tekrar cebine koyuyor veya masadan kalkıp gidiyordu.

Arkadaşlarıyla vedalaşıp kendine doğru gelen Finlandiyalıyı, daha çok uzaktan ayırt edebilirdi Katariina. Saçlarında kar vardır, yakası bağrı açık olur, atkı bile takmazdı. Kışın, sokakta giden bir Finlandiyalıyı hemen ayırt edebilirdiniz, bir yığın deri kalpak ve kışlık paltoların arasında, çıplak, sarı bir baş görürdünüz. Atkı da takmazlardı... Elbette göze hoş gelirdi, çıplak kafalı genç adamlar! Katariina'yla buluşacağı zaman sakal tıraşı oluyordu Finlandiyalı, kucaklaştıklarında anlaşılırdı bu, duş da yaptığından tertemiz kokardı. Yöre halkı genellikle takım elbise giyip, kravat takardı, ama bu cilanın altı temiz değildi. Sigara içmesine rağmen, sigara kokmamayı nasıl beceriyordu Finlandiyalı? Katariina hep şaşardı buna.

Sigara paketini niçin hep cebine soktuğunu sormak zorunda kaldı, niçin masaya bırakmadığını, zaten yeterince...

Sigara içtiği her seferden sonra durmadan yeni bir paket almaya ne vaktinin ne de isteğinin olduğunu söyledi Finlandiyalı; yabancı marka bir sigara masaya konulur konulmaz buharlaşıyor veya biri gelip sigara dileniyordu. Katariina bunu görmüyor mu, inanmıyor mu ona? Hayır mı?

Finlandiyalı paketi masanın ortasına koyacak ve hemen buharlaşmadığını görecek, ama insanlar gerçekten kuyruğa giriyor. Katariina bakakalıyor.

BELONGS TO KAVOS TEAM

Tallinn limanında olup bitenlere Finlandiyalıların gözüyle baktığımızda utanıyorduk. Ama yıllar sonra bu limanda Fince konuşmaya utanacaktım. Finlandiyalıların tamamı votka ve orospu turistiydi. En azından görülenler bunlardı. Başkaları var mıydı? Finlandiya'dan gelen bir öğrenci grubu, kardeş okulun onlar için düzenlediği hoş geldiniz partisinde, kusup taşkınlıklar yapmıştı. Yataklarını misafirlerine açan aileler, geceleri dışarı çıkıp Fince bağırıp çağıran kavgacı çocukları ararken bütün bir Pärnu şehri uykusuz kalmıştı. Kimlik sormadan ve günün yirmi dört saati alkol satışına izin veren Estonya alkol politikası sayesinde, Finlandiyalı öğrenciler körkütük sarhoş olma imkânı bulmuşlardı. İçkinin bu kadar kolay erişilir olması onları zıvanadan çıkartmıştı. Kışkırtmıştı. Süt dükkânlarında, çiçekçilerde, benzin istasyonlarında ve her büfede içki satılmasına ne lüzum vardı! Finlandiyalıların gözünde bu büyük bir sorumsuzluktu. Orada en azından, içkinin yetişkin olmayanların eline geçmemesine dikkat edilirdi! Finlandiya'da doğmak, piyangodan büyük ikramiye kazanmak gibi bir şeydi!

Benim utanma duygum, tıpkı Estonyalı kökenim gibi gizliydi. Daha ana rahmindeyken gelişmeye başlamıştı ve o kadar güçlüydü ki, bunu nasıl adlandıracağımı uzun süre bilemesem de, kendimi onsuz kavrayamıyordum. Öylesine beni bütünleyen bir parçaydı ki, her yerde utanç denilen şeyin nasıl bir şey olduğunu anlayamadığımı deklare ediyordum, nasıl

BELONGS TO SOYOS TEAM

hissedilirdi, niçin utanacaktım! Hayatımın hiçbir döneminde, hiçbir şey için utanmamıştım.

Anna utanmaz bir kız olup çıkmıştı, hem de bütün varlığı utanç ve sessizlikten, utancın sessizliği ve sessizliğin utancından ibaret olmasına rağmen.

Utancı açlıktan öldürmeye çalıştım, üzerine tereyağı sürülmüş Fransız bageti parçaları ve utancımın yıpranmış bir parçasının yüzdüğü kanlı bir kusmuk gibi bedenimden çıkana kadar kırbaçladım. Tütsülenmiş domuz sosisi ve mide asitleriyle birlikte, olgunlaşmamış bir cenin gibi klozete boşalttım. Benim utancım, içinde yatıp yuvarlanacağınız, kendi kendinizi kırbaçlayıp zevk alacağınız acılı türden değildi. İçindeki o ele gelmez şey, utancımı eksik bırakmıştı, yarım, yemesini-içmesine ne kadar dikkat edersem edeyim bir çeşit ucube olan, anlaşılmaz bir şey. Olmadığı için ellerimden kayıyordu. Adı yoktu. Ondan kurtulmalıydım, bunun için boğazıma bir odun, elbise askısı, tığ veya diş fırçası ya da ne halt sokmam gerekirse gereksin, onu bedenimden atmalıydım. Anlaşılamaz bir güçle büyüyen bir cenindi o. Eskisini midemden kazıyıp atar atmaz, sanki yeni bir ceninmiş gibi geri dönüyordu mideme, ama aynıydı. Şiddete başvurdum, içimdeki kurt düşsün diye onu ağaçlara çarptım; gören âşık olduğumu düşünürdü! Merdivenlerde ayaklarım tökezledi, anoreksiyle sağımı solumu morarttım. Bir süre huzura kavuşayım diye bulimiayla iç organlarımı yırttım. Utancımı boşalttığım o kısa sürede, içimde ondan başka ne var görebilecektim, tabii bir şey vardıysa, ya da bir şey olma ihtimali.

Veya nihayetinde, korku yüzünden miydi?

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Nedenini bir türlü kavrayamasam da, tabii ki saklamam gerektiğine karar verdiğimde utanca dönüşen bir korkuydu.

Sınırın öteki tarafında bazı şeyleri gizlemek heyecanlı bir şeydi. Finlandiya'daysa utanç verici bir şey. Daha sonra, melezliğim sahne alınca, Finlandiya'da egzotik bir şeye dönüşürken, bu defa sınırın öteki tarafında utanılacak bir şeye dönüştü.

Annem bir türlü boşanamadığı için utandım.

Fince haber saatinde babacık, televizyonun sesini sonuna kadar açıp haberlerde duyduğu her Estonca sözcüğü yüksek sesle tekrarladığında utanıyordum. Rusçası çok iyiydi, ama Rusça bir sözcüğü asla böyle tekrarlamıyordu. Bu yaptığının çok eğlenceli olduğunu düşünüyordu. Belki de bütün bir gün hiç konuşmamasına karşın, arada bir bağırarak Estonca sözcük söylüyor, ben ta üst kattan duyuyordum. Bazen aklına esip, sırf eğlence olsun diye Estonca sözcükler söylüyordu. Eğer televizyonda bir elbise reklamı görürse, *kaltsuja, kaltsuja*[4] eğer odanın çok sıcak olduğunu düşünüyor da pencereyi açıyorsa, iç çekerek biraz *ohku*ya[5] ihtiyacım var diyordu. Bunun dışında, tatilde evde olduğu zamanlarda, öyle anlamsız cümleler kuruyordu ki hiç tahammül edemiyordum. Ne güzel hava! Aman saat ne kadar da ilerlemiş! En iyisi gidip yatmalı! İşte yağmur diye buna derim! Tabii gizlice bir mağazaya dalıp nasıl Tatjana tampon alacağını veya annemle birlikte Moskova'ya ziyaretine gittiğimizde, koltuk yastıklarının arasında saçlarını bulduğumuz, otel odasının kapısını çalan etli butlu esmeri yüksek sesle düşünemezdi. Belki de, kafasına bir tek o esmeri taktığından, başka bir şey konuşmak anlamsız geliyordu.

4 Paçavra. (ç. n.)

5 Hava. (ç. n.)

Hiçbir şey göremese de, babamın gözleri tatil boyunca pencereden ayrılmadı.

Ne güzel bir hava!

Bırak bu ayakları! Garaja sakladığın torbanın içinde ne olduğunu biliyorum herhalde.

Onun olduğu tarafa bakmıyorum. Göz göze gelmekten kaçınıyorum.

On yaşıma bastıktan sonra onunla aynı masada yemek yemeyi bıraktım. Haşlanmış patatesle bifteğe bulanmış pazar günü kokusu iğrendirdi beni. Yemekten sonra annem, babacığın çantasını hazırladı, ertesi sabah gün ağarırken Viborg'a doğru yola çıkacaktı. Yoksa çoktan Leningrad'a varmış mıydı? O dış kapıyı kapatır kapatmaz, annemin, arkasından bakmak için balkona çıktığını duyardım. Uyanıp da, "Güle güle, baba," diyerek el sallamak zorunda olmadığım için mutluydum.

Baltık kökenimle her şeye rağmen gururluydum. Sanki erken doğmuş çocuğum gibiydi benim; yumuşak, duyarlı, acılı ve öfkeli.

BELONGS TO KAOS TEAM

1974

Sovyetler Birliği, vatandaşlarını yabancı serserilerle çocuk yapma dehşetinden korumak istediğinden, Sovyet devleti, Sovyet kadınını eş olarak düşleyen her erkeğin şerefli biri olduğundan emin olmak zorundaydı. Bu nedenle Katariina'nın Finlandiyalı nişanlısı temiz kâğıdı, yani bekâr olduğuna ve sabıkası olmadığına dair belge getirmeliydi. Ayrıca şu tür basit belgelere de ihtiyaç vardı: Kimlik, ikametgâh, vatandaşlık, etnik köken. Üstelik ataması Moskova'ya yapıldığından, Tallinn'de yapılacak düğününe zamanında yetişmek için turist vizesi almak zorundaydı.

Bütün bu belgeler teslim edildikten sonra, sicil dairesinin üç aylık zorunlu inceleme süresi başladı. Temiz kâğıdı üç ay geçerliydi.

Katariina'nın fikrini soran yoktu ve hiç kimse onunla "tartışmak" istemiyordu. Sanki her şey yolunda gibiydi, bütün belgelerin aynı anda tamamlanmasını umarak beklemekten başka yapacak bir şey yoktu. Tek bir belge bile zamanında tamamlanmazsa, her şeye yeninden başlamak gerekirdi.

Belgeler teslim edildikten yaklaşık bir buçuk ay sonra, Katariina'nın babası Arnold sorguya çağırıldı. Eski arşivlerde bir bilgiye ulaşmışlardı: 1945 yılında, güvenlik güçleri Orman Kardeşleri Örgütü'nden bir grubu kuşattığında, bu grubun üyesi

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

olan Arnold bir Rus askerini vurmuştu. Tabii yaşı şimdi yetmiş dördü bulan Arnold suçlamayı reddetti. Ama suç ciddi, kanıt sağlamdı, hatta şahit bile vardı. Kim bu şahit? O zaman orada kimlerin olduğunu Arnold herhalde çok iyi biliyordu. Öyle mi, demek bilmiyorsun? Arnold bu şahidi hatırlayabilmeliydi. Evet... En azından şahit Arnold'u tanıyordu. Kim olduğunu hatırlamıyor muydu? Hadi bakalım, ne de olsa zamanla her şey aydınlanırdı. Tabii bunun ucunun Sibirya'ya kadar uzanacağı akıldan çıkarılmamalıydı. Çalışma kampı. On yıl yeter miydi? Veya beş? Daha azı kurtarmaz, öyle değil mi? Bir Sovyet askerinin kanını dökmek sıkı bir ceza gerektirirdi. Sıkı bir ceza yirmi beş artı beş yıl demekti. Yirmi beş yıl çalışma kampı, beş yıl sürgün. Katariina'nın annesi Sofia, yirmi-otuz yıl önce olduğu gibi, kocasıyla birlikte sürülmeyecekti, çocuklar da sürülmeyecekti, artık büyümüşlerdi. Tabii kanıtların yok edilmesine yardımcı olarak suçluyu korumadılarsa. Hiç belli olmazdı, canları istediğinde küçük çocuklar son derece kurnaz olabilirlerdi. Tabii onlar daha az ceza alırdı.

Artık itiraf etmenin zamanı gelmedi mi? Ha?

Bazı davaların zamanaşımına uğramadığını herhalde iyi biliyordu Arnold, bir Sovyet askerini öldürmek bu tür davalardan biri değil miydi?

Arnold, sorguya dair evde bir şey anlatmazdı herhalde.

Dava henüz soruşturma aşamasında değil miydi? Sofia merak eder.

Evet.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Mutfak masasının başında oturan Sofia, ülkeyi terk etmesini emrediyor Katariina'ya. Ne olursa olsun git. Hemen yola çık. Biz yaşlıyız, sen hâlâ gidebilirsin, git. Git! Baban suçsuz.

Sanki bir önemi varmış gibi. Katariina da biliyor suçsuz olduğunu.

Arka odadan Arnold da kızına sesleniyor: Bas git bu kızıl cehennemden.

Son sözcükler korkutuyor Sofia'yı. Ya pencerenin hemen yanında bu sözleri dinleyen bir *nuhk*[6] varsa?

Katariina, Finlandiyalısını ziyaret etmek için Moskova uçağına bindiğinde, yanındaki koltuk boştu. Son anda bir adam koşarak uçağa binip yanına oturdu, samimi bir şekilde konuşmaya başladı adam. Katariina ağzını açmadı, yalnızca başını salladı. Zaten onun konuşmaya katılmasını beklemiyordu adam, Katariina'nın suskunluğuna aldırmayıp seyahat boyunca konuşup durdu. Altın aramak için Lappland'a gittiğini, Büyük Anayurt Savaşı'nda nasıl kahramanca savaştığını anlattı. Savaşa Haapsalu civarında katılmıştı.

Katariina bir şey demedi.

Savaş sırasında çok yakın bir Rus arkadaşının öldürüldüğünü, katilin izine ancak şimdi rastladıklarını anlattı adam. Bu cinayet savaş sonrası unutulup, üst üste yığılan dosyaların arasında gömülü kaldığından, bir türlü araştırma yapılamamış. Bu yüzden o Estonyalı haydut inanılmaz şanslıymış, kolhoz işçisi sıfatıyla yıllarca huzur içinde yaşamış, ama gerçekte ne haltlar karıştırdığını kim bilebilirmiş ki. Olayın görgü tanıklarından

6 Casus. (ç. n.)

biri hâlâ hayattaymış. Richard diye biriymiş bu, o haydudun çocukluk arkadaşıymış, o gün ormanda birliktelermiş, olayı görmüş. Richard'a göre Arnold çok sert bir tipmiş.

Katariina uçaktaki adamdan kimseye bahsetmedi. Sorgular ve hızla ilerleyen soruşturma, Arnold'un moralini bozmaya yetiyor da artıyordu bile; köye inmeye, köylülerle görüşmeye son vermişti. Sofia'yla bile nadiren konuşuyordu. Genellikle bir bardak votkayla arka odaya çekiliyordu. Hatta bahçe ya da tarladaki zorunlu işleri yapmak için bile dışarı çıkmadı. O mutfakta ya da ön odada otururken eve misafir gelirse, hiç konuşmadı, sessizce oturup piposunu içti.

Arka odadaki rafta siyah kapaklı bir fotoğraf albümü vardı. Fotoğraflardan birinde Richard ile Arnold, bu iki yakın arkadaş, kollarını birbirlerinin omzuna atmış, gülümseyerek ayakta dikiliyorlardı. Arnold'un kız kardeşi Ainos'un düğününde çekilmiş fotoğrafta, Sofia'nın kardeşi August, bir makasla damadın pantolonunun önünü işaret ediyor, diğer kardeş Elmer gülüyordu. Richard'ın gözlüğü burnunun ucuna düşmüş, yalnızca bir ucu kulağının arkasında, diğer ucu yanağında duruyordu. Çiçek açmış elma ağacının altında duran Sofia'nın gülümsemesi, kameraya değil Richard'a yönelikti. Richard'ın yüzünü kızartacak türden bir gülümsemeydi. Zaman Arnold'un bakışlarını aşındırıp şimdi olduğu gibi soldurmuştu.

İsim?

Yaş?

Adres?

Meslek?

Çocuk?

Kocanızın adı ve mesleği?

Nerede tanıştınız? Ne zaman?

Genç öncülere kaç yaşında katıldınız? Ve sonra, tabii ki, Komsomol'a?

Öyle mi, hiç genç öncü olmadınız demek? Emin misiniz? Komsomol üyesi de olmadınız?

Yani partili değilsiniz?

Ama yine de yüksek okulu bitirdiniz?

Bu mümkün mü?

Partiye hiç mi katılmadınız?

Yani hem lise hem de yüksek okulu bitirdiniz, en iyi dereceyle diploma aldınız ve bunları komünist partiye üye olmadan yaptınız, öyle mi?

Bunun nasıl mümkün olduğunu açıklayabilir misiniz?

Partiye katılmayı hiç mi düşünmediniz?

İşyerinizde bunu nasıl karşıladılar?

BELONGS TO KAOS TEAM

Babanız, Kaitseliit[7] üyesiydi, öyle değil mi?

Babanızın faaliyetleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Ülkenize nasıl faydalı olmak istiyorsunuz?

Babanız, Sovyetler öncesi Estonya hakkında size neler anlattı?

Anne babanız evliliğiniz hakkında ne düşünüyorlar?

Arkadaşlarınız?

Sovyetler Birliği'ni özlemiyor musunuz? Annenizin, babanızın, akrabalarınızın, arkadaşlarınızın yokluğunu hissetmiyor musunuz?

Tanrı'ya inanıyor musunuz?

Kiliseye gidiyor musunuz?

Evinizde İncil var mı?

En yakın arkadaşlarınız kimler? Adlarını sayar mısınız?

Onlarla ilişkinizi nasıl sürdürüyorsunuz?

Önceki erkek arkadaşınızla ilişkiniz niçin koptu?

Okul arkadaşlarınız kimlerdi?

Onlarla hâlâ ilişkiniz var mı?

Buluştuğunuzda neler konuşuyorsunuz?

Hiç değilse ilginç bir tartışmayı hatırlıyorsunuzdur herhalde?

Okul arkadaşınızla en son buluştuğunuzda neler konuştunuz?

Okul arkadaşlarınızdan yurtdışına giden var mı?

Buluştuğunuz insanlara Sovyetler hakkında neler anlatıyorsunuz?

Tabii babanız Kaitseliit üyesi, öyle değil mi?

7 Estonya Savunma Birliği. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

Yani siz bir Kaitseliit üyesinin kızısınız?

Babanız ne kadar süredir bu hareketin üyesi?

Yani, Kaitseliit üyesi değil mi?

Komünist partiyi çocukluğunuzdan beri duymuşunuzdur?

Komsomol faaliyeti nasıl gidiyor, sizin ne tür katkılarınız var?

Bak sen, demek üye değildiniz, bu nasıl mümkün ki?

Yani siz şimdi üniversiteyi bitirmiş, oldukça yüksek mevki sahibi biri olarak, komünist partiye üye olmadığınızı iddia ediyorsunuz?

Peki meslektaşlarınız? Tabii onlar parti üyesi? Sizin partiye üye olmamanız hakkında ne düşünüyorlar?

Annem sakin bir şekilde aptalı oynadı, Finlandiya istihbarat elemanlarının yemini yutmadı, gelecekte şimdikinden çok farklı bir dil kullanacaklarına dair ima ve dokundurmalarını anlamamış gibi davrandı. Bununla birlikte istihbarat elemanlarıyla yaptığı bu "sohbeti", Finlandiya'ya geldikten sonra, uzun süre sürdürmek zorunda kaldı. Defalarca ve saatlerce aynı sorular soruldu. Günün her saatinde arayabilirlerdi. Hep eksik kalan bir şeyler vardı, biraz daha araştırmak zorundaydılar ve annem babacıkla nasıl tanıştığını yüzüncü kez anlattı. *Evet, restoranda... doğru, danslı restoranda. Daha önce de anlattım... evet, restorana beni o davet etti...* Saat gecenin dördünde, akşamın dokuzunda, sabahın yedisinde çaldı telefon ve hep aynı sorular soruldu.

Kapının arkasında durup yüreğim ağzımda dinledim telefon konuşmalarını. Plastik kaplı döşeme soğuktu, Tallinn'den

aldığımız gecelik sıcak. Herhalde annemi uzaklara göndermeyi düşünmüyorlardı? Elbette vizesini uzattırabilirdi. Anne onlara doğru cevabı ver. Aptalca bir şey söyleme. Öfkelenme. Kendini kaybetme, bu konuda sicillisin. Bu insanlarla yüz yüze geldiğinde de yapma bunu. Sessiz ve sakin olmalıyız. Böylece Finlandiya pasaportu alıp çalışabilirsin. Ve o zaman babamın öfkesi geçer.

Çalışmadığı ve Finlandiya vatandaşlığını alamadığı için babamın öfkelendiğini anlatmıştı annem. Belki de öfkesinin nedeni annem hakkında sorulan sorulardı, annemin iş bulması ve Finlandiya pasaportu alması halinde bu sorulardan kurtulacaktı, eğer sorarlarsa da yalnızca annemin işyerinden bahsedecekti. Alacağı tepkilerden korkmasa, belki daha fazlasını anlatırdı. Sevdiği kadına bir orospuymuş gibi davranacaklarından kuşkulanan hiç kimse onun hakkında konuşmak istemezdi; veya o küçük kuşun nereden geldiği, yatakta iyi olup olmadığı soruluyorsa. Babacık kesinlikle binlerce kez bu duruma düşmüştü. Bundan daha küçük şeyler için bile susardı insan. Vatandaşının bundan daha önemsiz davranışlarından bile utanırdı. Ve aynı zamanda "oradan" gelmekten de utanırdı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Telefonla konuşmayın.

Evin içinde de.

Şşş, Anna, birazdan dışarı çıkıp konuşuruz.

Veya bırak söyleyeceklerimi yazayım.

Dışarıda güzel bir hava var, değil mi? Kıvamında güneş, kıvamında rüzgâr.

Annem kâğıdı okur okumaz, sobaya atıp yakıyor. Anneannem dışarı çıkmaya hazır olana kadar havadan sudan konuşuluyor.

Sınırın öteki tarafında da aynı şekildeydi. Telefon arızalandığında, Finlandiya'da belki de beş yıldır yaşıyorduk. Annem bir tamirciyi aradı. Adam niçin gelmesi gerektiğini ve diğer ahizeyi niçin doğru düzgün kapatmadığımızı sordu.

Hangi diğer ahize?

Tabii ki paralel telefonun ahizesi.

Bizde paralel telefon yok.

Yok mu?

Komşu eve bir aile taşınmıştı. Evin reisi baba Öz-Finlandiyalı bir telefon şirketinde çalışıyordu. Tesadüf müydü?

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Annem bir gazeteden, Öz-Finlandiya gölünde boğulan bir Rus kadın hakkındaki haberi kesti. On iki yaşındaki Rus oğlu da boğulmuştu. Finlandiyalı koca hiçbir şey bilmiyordu.

Körfezin karşı tarafı, anneannemin yaşadığı köyde aynıydı. Geceler öyle karanlıktı ki insan pencereden dışarı bakmaya cesaret edemiyordu. En azından ben hırsızlar gelecek diye uyumuyordum, yorucu bir şeydi, titriyordum... *Köpek bütün gece havladı. Bunu hiç sevmiyorum, hem de hiç...* Bazen uyudum, bazen ellerimi birbirine kenetleyip sabaha kadar, anneannemin yatağının gıcırtısını ve sobayı yakmak için mutfağa giderken bastonunun döşemede çıkarttığı sesi duyana kadar bekledim... *Köpeği burada, köyde bırakmak zorundasın, zorundasın...* Şehirde karanlığın ne demek olduğu kolay unutuluyor. Akşamları kapının arkasına konulan *riivi* önce ben kontrol ediyorum; dedemin demirden yaptığı sürgü, iç kapının arkasına yerleştiriliyor. Ayrıca annem dış kapının arkasına da demir bir sürgü yerleştiriyor. Böylece biri kilidini açsa bile kapıyı asla açamayacak... *Bak işte, köpek mutfaktan öteye gitmeyi reddediyor, burnunu kaldırmış arka odayı kokluyor...* Dedem kilidin yalnızca hayvanlar için olduğunu söylüyor hep.

Pencerelerin ve mutfaktan ahıra açılan kapının mandallarını da kontrol ediyordum. Birinin bizi gözlediğini, her an içeri girecekmiş gibi baktığını düşündüğümü sanmasın diye, annemden perdeleri kapatmasını istemeye cesaret edemiyordum. *Köpek yine havlıyor...* Gerçek bir korkuydu, gerçek korku diyorum. İnsan burada, Finlandiya'da, bunlara karşı yapılacak bir şeyler vardır diye düşünebilir, kameralar var, telefonlar, alarm

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

sistemleri, sokak lambaları, kullanmayı daha beceremeseler de, okulda çocuklara acil telefon numarası öğretiliyor. Ama orada hiçbir şey yok; telefon, dış dünyayla herhangi bir iletişim imkânı, resmî bir koruma. Tek silahımız dirgen ve yabalardı, üstelik annem ve ben makamlara haber vermediğimizden köydeki evde yasa dışı kalıyorduk. Üstelik etrafımız, herhalde yurtdışında yaşayan bir anneyi ilginç bulacak hırsızların kol gezdiği, karanlık bir araziyle çevriliydi. Yoksul insanlar, yurtdışında yaşayan herkesin bir elinin yağda bir elinin balda olduğunu düşünürken, sıradan insanlar olduğumuzu nasıl açıklayabilirdik? Tamam, giysilerimize hatırı sayılır bir miktar ödemiştik, ama neon yeşili birkaç bluz için veya annem bir yabancıyla evlenerek politik açıdan şüpheli bir şey yaptı diye öldürülmek istemiyordum. Birilerine göre bu yabancı bir casus olabilirdi, örneğin Viru Oteli'nin restoran artıklarına zehir karıştırmaya hazır biri, bu artıklar önce domuzlara yedirilir, domuzlar kesilip et olur ve böylece zehir her tarafa yayılırdı. İşte bu nedenle, Viru Oteli'nin mutfak artıkları domuzlara verilmeyip yok ediliyordu. Yani yalnızca annem yüzünden değil, yabancı güçlerin her ajanı bu işi yapabilirdi.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anneannemin evinde hiçbirimiz sigara içmiyorduk. Ama arada bir pencerenin altından sigara kokusu geliyordu. Dördümüz birden evin arkasındaki bostandaydık: Anneannem, annem, ben ve köpek. Öyle çok uzun bir süre kalmadık, geri döndüğümüzde evin içi taze sigara dumanı kokuyordu. Ve ön odadaki kilimin üzerinde çamurlu ayak izleri vardı, bize ait olmayan ayak izleri, yerli bir jimnastik ayakkabısına, bir *botasista*ya ait izler.

Demir sürgüyü, kol demirini, kilidi, pencereyi, mandalları, akla gelebilecek her şeyi kontrol ettim, o akşam ve her akşam defalarca yaptım bunu.

Ve yine de oraya dönmek istiyorum.

Ama oraya geri dönemem. Ne yapacağım?

...Bardak altlıklarını masanın kenarına koymadığımdan kesinlikle eminim, hep masanın ortasına koyarım, yalnızca iki saat dışarıdaydım, bu durum hiç hoşuma gitmedi, hem de hiç...

Annem mutfakta anneannemle konuşuyordu, bir kulağı da cızırdayan radyodaydı, sanki fırtına kopacakmış gibiydi; sanki eve her an bir yıldırım düşecekmiş de, hemen dışarı fırlamak için bütün bir gece oturmak zorundaymışlar gibi. Sanki halkın çektikleri yetmezmiş gibi... *Adam hiç tanımadığım biriydi. Siz evden çıkar çıkmaz geldi. Pencereden kapı kapalı mı açık mı diye nasıl kontrol ettiğini, evin çevresinde dolaştığını gördüm.*

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

İyice yere eğildim. Beni fark etmedi. Kilidi biraz kurcaladı, ama belli ki açamadı, Finlandiya kilidi, ne iyi ettin de o Abloy kilidini getirdin... Bölge Estonya'nın en zengin yeri olduğundan Rus haydutları cezbediyordu. Kamyonetle geziyorlardı. Belli ki birileri bu evde bizim oturduğumuzu ve evde Estonya'da bulunmayan malların olduğunu söylemişti. Belki de hırsızlar, *sulit*[8] bizim varlığımızdan habersiz şanslarını denemişlerdi. Ne birileri onlara, anneannemin yurtdışında ikamet eden kızından bahsetmiş, ne de onlar en iyisi bu evi ziyaret edelim demişti. Veya anneannemin yurtdışında yaşayan bir kızı olduğunu ve büyük ihtimalle evinin *ithal* mallarla dolu olduğunu söylemişlerdi. Linda teyzemin evi için de böyle düşünüyorlardı: Linda annemin kız kardeşiydi ya. Linda'nın bundan utandığından emindi Anna. Elbette utanıyordu. Arada bir annesine o kadar çok kızmasının nedeni buydu, anneannesine de. Belki de yalnızca tedirgindi. Ama hiç değilse Maria öfkeliydi. Maria'nın yaşındaki kızların, giydikleri kıyafetlere ve arkadaşlarının görüşlerine önem verdiklerini söylemişti annesi. Maria, Linda'nın kızıydı. Anna'yla oynamıyordu. Belli ki Maria, Anna'ya da öfkeliydi. Çünkü Anna bir *Soome Preili*[9] idi.

Daha önce hiç görmediğimiz bir kamyon homurdanıp sallanarak bahçeye girdiğinde, anneanne, Anna'yı kolundan tuttuğu gibi *sahveri*ye[10] mutfak ile ahır arasındaki serin odaya saklandı ve mutfaktan ahıra açılan kapının mandalını taktı. Ahır kapısının mandalı büyük ve ağırdı, iyi bir demirci yapmıştı. Bununla beraber mutfağa açılan kapının mandalı

8 Serseriler. (ç. n.)

9 Finlandiyalı kadın. (ç. n.)

10 Kiler. (ç. n.)

küçüktü, pazardan alınmıştı, ayrıca bir de kilit vardı, ama Anna bu kilidin kullanıldığını hiç görmemişti, kapı kolu eğri olduğundan bir işe yaramıyordu, *vene värk*[11]. Anna ile anneannesi hiç ses çıkartmadan bekleyip etrafı dinlediler. Kimdi bu adamlar? Anneannesi niçin *sahveri*ye saklanıyordu? Ama anneanne ne Anna'nın soru sormasına müsaade etti ne de bir açıklama yaptı. Çıt çıkartmamalıydılar.

Estonca küfür etmeyi daha yeni öğrenen Anna, arada bir *kuratia*[12] diye mırıldanarak küfretti. Anneanne fısıldayarak onu paylarken, bir yandan da Anna bile şeytanı çağırdığına göre bu iş kötü bitecek diye korkuya kapıldı. Bekleyip göreceklerdi! Terliklerinin altındaki eski, çatlamış beton zemini hissedebiliyorlardı. Kilerin arkasına patates deposu vardı, küçük bir depo. Bir patates sandığına saklansak daha mı iyi olurdu diye düşündü Anna... Ama belki de orada fareler vardı.

Annesi neredeydi? Niçin o da *sahveri*ye gelmemişti? Anneanne?

Ses ta kilerden duyuldu. Kararan dolabın içinden yirmi vatlık ampulün ışığı gözlerini dikmiş Anna'ya bakıyordu. Toprak kokuyor. Ampul sinek pislikleriyle kaplı ve tabii ki çıplak. Anneanne, annem niçin bağırıyor?

Sulitler gidiyorlar. Basıp gidiyorlar. Kamyonete biniyor, çalıştırıyor ve gidiyorlar.

Anneanne ile Anna kilerden çıkıyor. Anne hâlâ yolun başında duruyor, elinde kamyonetin camına atmak için tuttuğu bir tuğla var.

11 Rus işi. (ç. n.)
12 İblisler. (ç. n.)

Kamyonet klasik kolhoz modeliydi. Kamyonetin kasasındaki adamlar gri-kahverengi iş elbisesi giymişlerdi, birkaçının başında siyah bere vardı, birkaçının başında da Lenin modeli şapka; ilk bakışta sıradan işçiler oldukları düşünülürdü. Şoför mahalli açık maviydi, kolhoz mavisi, aptal gözlere benzeyen yuvarlak farlar. Kamyonetin kasasından aşağı bir adam atlamış, adamı karşılamaya giden anne, eline aldığı büyük bir tuğlayla kamyonetin beş metre kadar uzağında durmuştu.

Mis te pagana bandiitit siin teette? Kas te saate siit minema![13] Ve arkasından Rusçaya geçmişti.

Annemin üzerinde eski bir temizlik önlüğü vardı, kolhozdaki kadınların giydiği türden ama çiçek desenli, ayrıca dizine kadar inen, düğmeli, yün bir hırka. Kamyon geldiğinde çamaşır yıkamak ve odun kırmakla meşguldü. Teyze, kuzenler veya başkaları misafirliğe geldiklerinde annem, eşofman veya rüzgârlığının altıyla, bir tişört giyerdi, bu ülkedeki ithal malı giysi profili bunlardı. Ama yine de üzerindeki önlük, kolhozda süt sağan kadınların mavi önlüğünden değildi, ev önlüğüydü, *kittel,* daha doğrusu *kittelkleit,* önlük elbise: Bir tane, soğuk havalar için flanel, bir tane de sıcak havalar için pamuklu, kısa kollusu vardı. En basit ve etkili korunma yolu buydu.

Kamyonetin kasasındaki *sulit*lerden hiçbiri, bağırıp çağıran şu kavgacı kolhoz cadısının, Finlandiya'dan gelen kadın olduğunu hayal edemezdi. Belki de hayatları boyunca ne bir Finlandiyalı ne de kapitalist bir ülkeden gelen birini görmüşlerdi. *Shangri-la*[14] denilen Finlandiya'dan bir fotoğraf bile gör-

13 Burada ne arıyorsunuz, lanet olası haydutlar? Defolun gidin buradan! (ç. n.)

14 Hayaller ülkesi. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

memişlerdi. Doğal olarak onlar, annemin dore çizgili spor ayakkabıları olmasını ve terinin Fii parfümünün ambrosia kokusunun yayılmasını ve minik siyah bir elbise giymesini bekliyorlardı. Anna ile annede özel bir şeyler olmalıydı, farklı, bilinmedik bir şeyler, muzla beslendikleri, melengiç kahvesi değil gerçek kahve içtikleri gözlerinden okunmalıydı.

Aslında annem Estonya seyahatlerimizde meydan okumak için melengiç kahvesi içiyordu, ama misafirlere Presidentti ve Festmocka ikram ediyordu; boş kahve paketlerine misafirler gelmeden önce melengiç kahvesi doldurmuştu, çünkü herkese yetecek kadar kahve paketi taşıyamazdı, yalnızca zorunda olduklarına gerçek kahve getiriyordu. Bütün misafirler Finlandiya kahvesini övüyorlardı. Buradakilerden çok farklıydı. Çok daha iyi. O kadar farklıydı ki, dünya kadar sahte kahve içtikten sonra, birden gerçek kahve içince insanın nefesi kesiliyordu.

O her şeyi görmüş geçirmiş, iş önlüklerinin altındaki kolları iğne moru dolu, cezaevlerinin farelerine alışmış, sansar gözlü adamlar, içine düştükleri durumun şaşkınlığıyla geri basmaktan başka bir yol bulamadılar. Anneannemin evi köyün diğer evleri gibiydi, dış kapının üzerindeki teneke siperliğin dışında bütün çatısı saz kaplıydı. Anneannem bu sazları daha uzun ömürlü olsunlar diye sonbaharda kesmişti. Kireç taşı döşeli duvarların önüne şakayık ve aslanağızları dikilmişti. Bahçede ayak yıkamak için içi su dolu alüminyum bir kap ve hendeğe dökülmeyi bekleyen çinko tuvalet kovası duruyordu. Annem galoşlarını giymişti. Ahırın önünde klasik bir *koogukaev* vardı; şu bir ucuna ağırlık diğerine kova bağlanarak su çekilen kuyulardan. Ahır ve depo eve bitişikti, ileride bir samanlık vardı. Köydeki diğer samanlıklar gibi gri, ahşap bir binaydı

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

bu. Deponun ayağı köydeki diğerleri gibi taştandı. Bahçenin etrafı, diğer bahçeler gibi tahta çit ve elma ağaçlarıyla çevriliydi. Ve evin önünde kuyu tulumbası vardı.

Haapsalu'dan 1994 veya 95'te çiçekli bir temizlik önlüğü almıştım, şimdi Finlandiya'daki evimde kullanıyorum. Böylesine artık Estonya'da rastlanılmıyor. Yalnızca köylerde, beli bükülmüş yaşlı kadınların üzerlerinde görebiliyorsunuz.

BELONGS TO KAOS TEAM

1974

Temiz kâğıdının geçerlilik süresinin biteceği aya girmiştik. Tabii, üç ay geçerli olacak yeni bir belge alınabilir, resmî nikâh için yeni bir zaman ayarlanabilirdi. Ve elbette temiz kâğıdının, nişanlının vizesinin ve nikâh dairesinden alınacak zamanın aynı güne denk gelmesini yeniden umabilirdik. Finlandiyalı, bu kırtasiye savaşını ve sonsuz belge ihtiyacını bir türlü anlayamadığından, bu işleri takip etmek, formlarda yanlış doldurulmuş şeyleri bulup düzeltmek Katariina'ya düşüyordu. En basit şeyler, en karmaşık olanlarıydı. Finlandiyalı, Moskova'dan Katariina'ya bir kart göndermişti, şöyle yazıyordu: "Burası akıl almaz bir yer. Ne telefonlar ne de başka şeyler çalışıyor."

Arnold'un davası hâlâ gözden geçiriliyordu.

Katariina, Moskova'ya sevgi dolu mektuplar yazmak istiyor, ama kalemi tutan parmakları tutuk ve yazmak çok zor. Belki de insan düşündüğünden başka şeyler yazmaya hiç alışamayacaktı.

Eğer babası ceza alırsa Finlandiyalısıyla evlenemezdi Katariina, hiçbir yere gidemez, Finlandiyalısını bir daha göremezdi. Eğer babası ceza alırsa, çalıştırarak, soğuk, açlık veya daha kolay olacağından yalnızca dayakla onu öldürürlerdi. Babası ceza almamalıydı.

BELONGS TO SOVIET TEAM

Yalnızca KGB'nin değil, Finlandiya istihbarat teşkilatı Supo'nun da talimatlarına uyuyorduk, Doğu bloğundan gelen kimseyle bir işimiz olmayacaktı.

Onların gözünde hepimiz "o türden"dik.

"O türden"le kastedilen annemin dediği gibi kadınlar değil, *nuhkare*ler, casuslar, "kapı dinleyiciler"di.

Üstelik Finlandiyalı biriyle evli olmanın hiçbir kıymeti yoktu, istihbarat teşkilatı onları da soruşturuyordu.

Polise ne anlatmamak gerektiğini anneme hiçbir zaman sormadım. Anlatılmaması gereken bir şey var mıydı?

Sonuçta annem bu tür bir şeyi zaten istemezdi. Yani birileriyle sık sık görüşmeyi. Daha doğrusu: Biz istemezdik, annem ve ben. En iyisi buydu. Yani en akıllıcası. Benim için en iyisi. Onun için en iyisi. İkimiz için en iyisi. Eğer insan başkalarıyla sık sık görüşmezse, bir ihanet de söz konusu olamazdı. Hiçbir fırsat elde edemezlerdi. Yabancı kökenimizin fark edilmesini engellemeyi bu şekilde başarabildik. Tanıdıkların dedikodularından, akrabaların araştırmalarından, kahve masasının başında yapılan can sıkıcı gevezeliklerden ve annemin çalışmaması karşısındaki şaşkınlıklardan uzak tuttuk kökenimizi. Büyükler hep meraklı olup çocukları sorguya çektiklerinden ve çocuklar yalan söylemeyi pek beceremediklerinden, üstelik sorular büyüklerin düşünüp durdukları, ama doğrudan sor-

maya cesaret edemedikleri türden olduğundan, ne eve çocuk çağırmanın ne başkasının evine gitmenin, ne de bir bardak meyve suyu eşliğinde evde yaşananlar konusunda laflamanın anlamı vardı. İnsan meyve suyunu evinde de içer, kurabiyeyi evinde de yerdi.

Üstelik her yerde KGB ve istihbarat elemanları vardı. Herkes KGB'ye eleman topluyor olabilirdi, herkes şuraya ya da buraya bir çanta götürmenizi isteyebilirdi. Tartu'da, otobüs durağında beklerken hava durumundan konuşmaya başlayan adam olabilirdi. Veya Tallinn'de bir barda tam arkanızdaki masaya oturup gazete okumaya başlayan kız: Cüzdanını çıkardı, dondurma almaya gitti, cüzdanı tekrar naylon çantanın içine koydu, daha sonra aynı çantadan üzeri turuncu renkli çiçek motifleriyle süslü bir mendil çıkardı, burnunu sildi, mendili tekrar Turba Çiçekçilik'in sarı-yeşil naylon torbalarından yapılma el çantasına koydu, çantanın motifleri solmuştu, dibinde mendil ve para çantası vardı. Fransa'ya ihraç edilecek toprakların paketlendiği naylonların çok kaliteli olduğunu fark eden birileri, bunlardan harika çantalar yapılacağını akıl edince, bütün sokaklar bu türden binlerce çantayla sarıya boyanmıştı, yıllarca eskimeyen bu çantalar para yerine bile geçiyordu. Yerel bez çantalarla karşılaştırıldıklarında Turba çantaları daha Batılıydı.

Evin karşısındaki araba parkında, arabasının içinde oturmuş pipo içen adam KGB elemanı olabilirdi, saatlerdir oradaydı. Veya sokakta çarpıp yıktığı adamdan özürler dileyerek, kirlenen ceketinin temizlenme parasını mutlaka ben ödeyeceğim diye ısrar eden adam. Annesi Moskova'dan Tallinn'e uçarken yanındaki koltukta oturan kıvırcık saçlı kadın da olabilir: Annesinin ajandasına yazdıklarını okumaya gayret edip

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

gazetedeki haber, gazetenin yazı işleri, parti genel sekreteri, genel sekreterin karısı ve karısının kıyafeti hakkında neler düşündüğünü sormuş. Annemin parfümüne bayılmış, nereden aldığını merak etmiş, annemin ruju uçuk kırmızıymış, ayakkabıları da ne güzel bir renkmiş! Onları nereden bulmuş? Annemin küçük hesap makinesinden söz etmeye bile gerek yokmuş! Böylesi Sovyetler'in hiçbir yerinde bulanamazmış, annem tabii ki Sovyet vatandaşıymış, değil mi? Herhalde bunları anneme dışarıdan birileri getirmiş? Herhalde tanıdığı yabancı bir erkek varmış? Var mı?

Bu kadın annemden o kadar çok hoşlanmış ki Tallinn'deki evinin telefon numarasını verip ertesi gün kahve içmeye davet etmiş, insan benzer ruha sahip biriyle çok nadir karşılaşırmış, değil mi? Annem Tallinn'de oturduğunu bile onaylamamış, yalnızca başını sallayarak söz konusu kafeye geleceğini belirtmiş.

Kadın, altın dişlerini göstererek annemi kucaklayıp veda etmiş. Annem onu bir daha görmeyeceğini düşünürken, bir hafta sonra, annemin evinin yakınındaki yiyecek mağazasında tekrar ortaya çıkmış. Ne tesadüf! Ne tuhaf değil mi? O da hemen yakınlarda oturuyormuş! Kadın altın dişlerini göstererek gülmüş. Kararlaştırdıkları saatte kahve içmeye gelemedi diye üzülmemeliymiş annem, insanın bazen canı istemezmiş, ama bir gün, yani en kısa zamanda, annemin evini görmeyi doğrusu çok istermiş. Eğer kendisi çörek börek getirirse annem de herhalde kahve yaparmış?

KGB ajanları pek nadir zeki olurlardı.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Finlandiya'da ve Finlandiya'dan telefon açıp yapışkan bir samimiyetle konuşan kadın da *koputtaja* olabilirdi. Öz-Finlandiya şehrinin merkezinde oturuyordu, annemin telefon numarasını Finlandiya pasaportu almak için başvurduğunda polisten almıştı, aynı ülkeden geldikleri için annemi tanıyabileceğini söylemişlerdi. Herhalde buluşup bir kahve içebilirlerdi?

Annem nezaket gereği bir kez daha buluşacağını söyledi, ama tabii yine gitmedi.

Daha sonra, yapışkan sesli kadının kızı tesadüfen Anna'nın sınıfa düştü. Kız hiç vakit kaybetmeden, annesinin Estonya'dan geldiğini söyledi Anna'ya. Sonra da adını. Irene.

Anna sevindi, sanki içinde bir güneş doğuyormuş gibi çarptı kalbi, ama kıza bir şey demedi. Bir kız kardeş.

Anna ile Irene yakın arkadaş oldular.

Anna, Estonyalı kökenini ima edecek hiçbir şey demedi. Bu konuda asla konuşmazdı.

Ama ortak bir sırları vardı, büyük bir sır. Her genç kızın, küçük, yalnızca kızlara özgü sırları olurdu, ama Anna ve Irene'nin paylaştıkları sır o kadar büyüktü ki bu tür küçük sırlara yer kalmıyordu. Bu sır yemekti. Yemek. Birlikte yemek tarifi okuyup kütüphaneden yemek kitapları çalıyorlardı. Bedava kahve ve pasta servisi yapan dükkânları arayıp buluyor, Noel yaklaşırken o dükkân senin bu dükkân benim dolaşıyor, şeker dağıtan Noel Baba'nın peşinden ayrılmıyorlardı.

Sınıfın en uzun boyluları arasında sayılan Anna ile Irene'nin boyları eşitti, ama başlarda -Anna henüz yeni bir yiyiciyken-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Irene, Anna'dan daha zayıftı. Üç yıllık bir yeme sanatı maratonundan sonra, yeterince kilo kaybeden Anna, Irene'den daha zayıf olacak ve Irene, zayıflama konusunda Anna'dan öğüt almaya başlayacaktı. Irene biraz daha büyümüş, sanki gittikçe daha çok şişmiş ve daha bir irileşmişti. Bu durumu kendine yakıştıramıyordu. Zayıflamak istiyordu Irene. Anna, zayıflamayı nasıl başardığını anlatmalıydı ona. Tabloların ve resim fırçalarının arasında, okulun koridorlarında, teneffüslerde, telefonda, her yerde talimatlar verdi Anna. Anna mutluydu. Irene gerçek bir kız kardeşti artık. Aynı zamanda korkuyordu da Anna. Ya Irene yine, Anna'dan daha zayıf olursa?

Hayır, Irene daha kilolu olmalı.

Ama Irene makarna ve balık filetolarının besin değerlerini sorduğunda yalan söylemiyordu Anna. Irene bir şeyi kendisi araştırmayacak kadar tembel bir kızdı, bu yüzden çok kolay aldanırdı. Kaloriden hiçbir şey anlamayan herkes, kolayca aldatılabilirdi. Bir kadının kalori bilincinden yoksun olmasını bir türlü anlayamıyordu Anna.

BELONGS TO SOSYO TEAM

Anna kendi yemek sirki okuluna başlamadan önce patates yemeyi bırakmıştı. Canı tatlı bir şeyler yemeyi arzu ettiğinde, bu arzu midesinde öyle bir yer ediniyordu ki başka hiçbir şeye yer kalmıyordu. Tatlı dışında her şey, itici olmanın yanı sıra, bütünüyle gereksizleşiyordu. Sıcak yemeklerin hiçbiri güvenli yiyecek sayılmazdı, üstelik tehlikeli yiyeceklerle karşılaştırıldığında hiç de iştah açıcı değillerdi. Kısaca sıcak yemek yemenin hiçbir anlamı yoktu. Gerçekten arzulayıp istediğiniz bir şeyi yemek varken veya salatalık ve domates gibi zayıf kalmanızı sağlayan yiyecekler dururken, patates püresi yemenin ne lüzumu vardı?

On beş yaşındaki Anna belki başkaları gibi yemiyordu, ama kime neydi? Anna kusmuyordu, çok zayıf da değil. Yani gazetelerdeki yaygaracıların iddia ettiği gibi yeme bozukluğundan mustarip değildi. Kısaca Anna insanın -hiç değilse arada bir- sevdiği yiyecekleri yiyerek nasıl şişmanlamayacağının yolunu bulmuştu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anadil eğitimi saatlerinden herkes kendi soyağacını yapacaktı. Irene ile ben soyağaçlarımızı arka arkaya okuyacaktık. Önce Irene başladı, dedesi Beyaz Rusya'dan geliyormuş, Beyaz Rus dedesi buraya trenle yalnız başına gelmiş. Niçin diğer Beyaz Rus akrabaları onu izlememiş diye sormadım, aslında sormalıydım, çünkü anlattığı şey tuhaftı. Rusya'nın herhangi bir bölgesinden gelen insanların mutlaka onları izleyen akrabaları vardı. Sınıfta başka hiç kimse anlamadı, ama ben Irene'nin anlattıklarında neyin tuhaf olduğunu biliyordum. Bu konuyu yalnız başımıza kaldığımızda da açmadım, çünkü bu çok yaklaşmak demekti... şeye. Bazı konular konuşulmazdı işte.

Irene'den sonra sıra bendeydi. Tavasland'da bir köyde Matias adında tüccar bir adam uydurmuştum, karısının adı Alma'ydı, üç çocukları vardı. Çocukları postacı, itfaiyeci veya yeterince büyük ve yeterince sıradan bir şehre uygun başka meslekler sahibi yapmıştım. Helsinki, uydurma akrabalarımın büyük bir kısmının kaybolması ya da doğması için en uygun yer gibi gelmişti bana.

Soyağacım hakkında yalan söylediğimi bildiğini ima eden hiçbir işaret yoktu Irene'de. Yüzündeki inanç ifadesi, kendi kendime uydurduğum öyküye gerçekmiş gibi inanmamı sağladı. Her hâlükârda bu öyküyü anlatacaktım, ama Irene'nin yardımıyla kendimden daha bir emin anlattım, herkesten daha emin.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Başkaları akrabaları hakkında anekdotlar anlattılar, öğretmenimiz ufak tefek bir şeyler sordu, hatta biraz tartışıldı da. Hiç değilse bir kez ortalamayı tutturabildim, bana bir şey sorulmadı.

Irene'nin eğilmez, dik boynu.

Benim sıranın üzerinde duran, titremeyen, kuru ellerim.

Tarih dersinde Sovyetler Birliği'nden bahsedilirken başımı sıradan kaldırmadım. Finlandiya'daki kızıl ve beyazlardan bahsedilirken de elimi kaldırmadım. Bu olaylarla bağlantılı akraba öyküsü anlatacak biri olup olmadığı soruldu. Kimse yoktu. Bütün bir sınıfta hiç kimsenin anlatacak bir şeyi yoktu. Soru neydi sahiden?

Hiç kimse ilgi göstermedi, hiç kimse bir şey bilmiyordu. Bütün sınıf gerçekten ilgisizdi. Nasıl unutmuş olduklarına akıl erdiremiyordum, nasıl olur da bilemezlerdi. Elli yıl önce sınırın öteki tarafında yaşananlar bugünün bir parçasıydı, şehrin göbeğinde hâlâ bombardıman izleri duruyordu. Akrabaların yarısını Sibirya yutmuş, korkuyla yeni bir soyağacı dikilmişti. Ama burada İkinci Dünya Savaşı yalnızca Ribbentrop Paktı ve Normandiya Çıkarması demekti; hatta İkinci Dünya Savaşı'na ilgi duyan oğlan çocukları Makarov marka tabancanın nasıl bir şey olduğunu ve erlerin ne tür tüfek taşıdıklarını bile biliyorlardı.

Okul yıllarımda, Ruslar hakkında anlatılan fıkra yağmurundan, bir seferinde, gerçekten rahatsız olmuştum. Hem Rusları hem Estonyalıları savundum, evet, hem de Rusya'da yaşayan yüz otuz halkı. Ama orasıyla hiçbir ilişkisi olmayan biri için

biraz fazla ateşliydim, biraz saldırgan ve bilgilerim sayesinde biraz üstündüm, neredeyse kendimi açığa vuracaktım. Daha beş yaşındayken Sovyetler Birliği'nin yüzölçümüyle dünyanın en büyük ülkesi olduğunu biliyordum, çocukken üzerinde kımızı Sovyet bayrağının dalgalandığı bir plaj topum vardı. Ama başkalarının bilmediklerini benim nasıl bildiğimi açığa vurmamalıydım, tıpkı plaj topu gibi, bilgimi de gizlemeliydim. Estonya'nın simgesinin üç aslan olduğunu biliyordum, çünkü dedemin üzerine bu simge işlenmiş bir tütün tabakası vardı. Bu tür bir şeye sahip olmanın suç olduğunu, bu nedenle tabakanın anneannemin şallarını koyduğu sandıkta saklanması gerektiğini de biliyordum. İşgalden sonra bütün köye ilaç şırınga edildiğini de biliyordum, ama dedem iğne yapılan yere gidemeyecek kadar sarhoşmuş. Bu ilaç çükleri rahat dursun diye askere giden gençlere verilen ilaçla aynı mıydı? Yoksa korktuklarından, geride kalan insanları, melemeye bile cesaret edemeyecek bir koyun sürüsüne dönüştürmeyi mi hesaplıyorlardı? "İşgal" sözcüğünü hiç kullanmadım, başkaları da kullanmadı, "Ruslar geldiğinde" denildi, "o kızıl bokun yayılması" ve "onların" gelişi, "Narva'nın ötesinden gelenler" veya "Sibirya'dan gelenler" denildi. *Venelased*[15].

Tam öfkeden kudurmak üzereyken, Irene'nin sükûneti aklımı başıma getirmiş, susmam için onun varlığını hissetmek yetmişti.

15 Ruslar. (ç. n.)

Anna, kalori tablosunu öğrenmeden önce, yeme konusunda kendine kurallar koydu. İlk önce akşam altıdan sonra yemeyi bıraktı, çok geç yatmadığı sürece kolaydı bu. Saat altıya beş kala son börek parçası ve tahıl gevreği bulamacını tıkınıyor, nerdeyse boğulacak gibi oluyordu. O zamanlar kahvaltı istediği kadar yiyebileceği bir öğündü. Bütün öğünler içinde en kolay atlanılacak öğünün kahvaltı olduğunu anlayana kadar böyleydi. Sabah erkenden okula gidiliyordu ve okulda, içinde beş dakika önce orada olan aynı peynir ve yoğurt olmasına rağmen, beş dakikada bir kapağı açılıp ne varmış diye bakılacak bir buzdolabı yoktu. Okulda kendini okul işlerine veren Anna, öğle yemeğini de kolay atlıyordu. Okulun sıcak yemekleriyle yalancıktan değil, gerçekten ilgilenmediğinden, ilk yemeğini okuldan sonra yiyordu. Ortaokula başlayana kadar bu böyle devam etti. Ortaokula başladığında, okuldan sonra Irene'yle bir saat kadar şehirde zaman geçirdiğinden, bazen ancak akşam altıdan hemen önce aceleyle buzdolabına dalıyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Tartılma günleri, Irene'ye destek oluyordu Anna. Irene'nin ceza günleriydi o günler. Kaç kilo geldiğini öğreniyordu. Irene'nin kilosunu, onun için tuttuğu kilo defterine kaydediyordu annesi. Defterin kapağında Irene'nin saç örgülü ve göbekli bir fotoğrafı vardı.

Tarih, boy, kilo. Haftada bir. Irene kendine dikkat etmemiş. Aptal Irene. Irene kötü bir kız. Annesinin kilo defterine yazdıkları bunu gösteriyor. Irene yine çok fazla yemiş. Bu kız ekstra yiyeceği nereden buluyor? Yediği her lokmaya, içtiği her yudumuna gözcülük eden annesi, bir türlü anlayamıyor. Cevap ver, diye emrediyor kızına. Irene'nin kilosu çok önemli. Aşırı kilolu annesinin kopyası olmamalı Irene. Evlenene kadar kendine dikkat etmeli. O zaman yiyebilirmiş. Irene'nin annesi böyle yapmış. Genç bir kızken incecikmiş! Irene'nin babasıyla evlenip Finlandiya'ya taşınmış, dört çocuk doğurmuş ve yemeye başlamış. Boşanmak bile durumu değiştirmemiş.

Anna bazen, annesinin yaptığı elma turtası ve bisküvilerden getiriyor, Irene'nin odasına saklanıyorlardı. Korkuya kapıldığında yiyordu Irene, tartı gününde bile. Anna'nın annesi çok iyi elma turtası ve bisküvi yapıyordu. Irene'nin annesi bu tür şeyler yapmazdı. Canı hamur işi istediğinde ya Irene'nin kendisi yapıyor ya da Annalara geliyordu. Annalarda her zaman bir şeyler vardı, hiç değilse buzlukta. Anna'nın evine ilk geldiğinde, ağzına kadar dolu bir buzdolabını ilk defa gördü-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ğünü söyleyen Irene, elma turtasının hepsini yiyemeyip de bir parçasını buzdolabına koymak zorunda kalırsan, bir daha bulamam diye endişelenmez misin, diye sormuştu.

Hayır, endişelenmezdi Anna. Her şeyden önce o turta onun için yapılmıştı. Anne babası, onun daha fazla yemeyeceğinden emin olana kadar turtaya dokunmazlardı. Belki babacığı bir parça almaya çalışır, ama annesi hayır derdi, babacığın her tatlıdan yemesi gerekmezdi.

Irene küçük bir çocukken, masanın üzerindeki ekmeğe ulaşamadığında olanları anlattı. Annesinden ekmeği vermesini istemiş, ama annesi bir sandalyeye çıkıp almasını söylemişti. Irene bir tabure alıp, masanın yanına götürmüş, üzerine çıkmıştı, ama masa boştu. O ekmek için çabalarken, annesinin erkek arkadaşı kalan son dilimlerle kendisine sandviç yapmıştı.

Anna ile Irene aynı oğlanlarla dans ediyor, aynı elbiselerden satın alıyor, kenarları sahte kürkle kaplı aynı eldivenlerden takıyor, aynı süet çizmelerden giyiyor, birlikte şekerlemeler alıyor ve okuldan sonra saatlerce birlikte salıncağa biniyorlardı. Yedinci sınıftan sonra salıncağın yerini şehirde zaman geçirmek aldı. Birlikte "ateşli hat"ı arıyorlar, hattın ucundaki, akla gelebilecek her türden erkeğe yakındaki ucuz eşya mağazasının parkında buluşmak için randevu veriyor, köşeye saklanıp adamları izliyor, kahkahalar atarak karların üzerine yığılıyorlardı. Biz aşka inanmıyoruz! İhanetin olmadığı bir ilişki yok! Otuzbir çeken ve park alanına gelen her aile babası ihaneti tecrübe eder. Posta yoluyla birkaç parça kadın külotu dilenen her erkek, bizim her zaman bildiğimizi doğrular: Seksin çok daha fazla şey verdiğini, aşk konusunda gevezelik etmenin anlamsızlığını, erkeğin eğitimini ve ekonomik durumunu her zaman gözetmek gerektiğini, erkeğin hemen aldatacağını, hiç değilse bunu düşünsel anlamda yapacağını.

Babacığının iş arkadaşının kır evine ziyarete gittikleri her seferde, hep aynı neşeye kapılırdı Anna. Jussi, Anna'nın vaftiz babasıydı. En sevdiği cümle şuydu: "Benim yanımda hiçbir kadın uyumaz." Anna'nın annesi hayatı boyunca böyle çirkin bir adam görmediğini söylerdi. Kısa ve çirkin. Ama Moskova'da, Jussi'nin yanında dolaşanlar kadar uzun boylu, genç ve güzel

orospular da görmemişti. Jussi'yi aynı kadınla ikinci bir defa görmek de mümkün değildi. Babacığın en yakın arkadaşlarından biri olduğundan, sınırın öteki tarafındayken de Jussi'yle sık buluşurlardı.

Jussi'nin karısı, bahçede sosis kızartırken, Jussi'nin tatillerde hep yorgun olmasından yakınıyor, iş gezileri çok yorucuymuş, aslında kızartma işlerini Jussi yaparmış, ama o kadar yorgunluktan sonra bunu yapmaya takati kalmıyormuş. Ne tiyatro! Jussi, yorucu bir iş gezisinden sonra hamakta dinlenirken, karısının anlattıklarını kaşını kaldırmadan dinlemeye çalışıyor annem. Birkaç metre ileride oturan Anna, annesinin yüzünde sancıyan soruyu görüyor. Gerçekten bilmiyor musun, diye sormak istediğini, kocanın ne haltlar karıştırdığını bilmeyecek kadar aptal mısın? Jussi'nin yorgunluğunun, bir haftalık içki âleminden kaynaklandığını nasıl bilmezsin, doğal güçlendirici ilacı, iş yoğunluğu nedeniyle değil, cinsel gücünü artırmak için aldığını, ilerleyen yaşına rağmen adamın Moskova'daki genç Rus kızların peşinden koştuğunu.

Kır evi ziyareti bir istisnaydı. Finlandiya'ya taşındıktan sonra, babacığın arkadaşlarıyla irtibatı zamanla kesmişti annem. Karılarının yüzlerini görmeye dayanamıyordu, o aptal ineklerin. Evlerine adım atmayı düşünmüyordu, o yaratıkların kocalarının da kendi evine adım atmalarını istemiyordu. Yani iş arkadaşlarıyla tatillerde buluşamıyordu baba, ama Sovyetler Birliği'nde bir yerde çalışırken, arada bir yanına koşuyordu arkadaşları. Konuşacakları çok şey oluyordu, onlar mağazaların rafları arasına gömülürken, anne gidip arabanın içinde bekliyor, Anna orada kalıp alışveriş arabasına bir şeyler dolduruyordu.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Adamlar ne Anna'yı ne de annesini görüyorlardı, hiç tanıştırılmadılar. Anna ile annesi kimseyle konuşmuyordu. Babasının onları arkadaşlarıyla tanıştırmak istememesinin nedenini anlıyordu Anna, arkadaşlarını eve davet edemediği için yapıyordu bunu. Zamanla en iyisinin de bu olduğunu görecekti. O adamlar başka bir hayata aitti, başka bir çevreye, karılarından başka kadınlarla arkadaşlık yaptıkları akşamlara. Baba nihayet arabaya döndüğünde öfkeli oluyordu, arabayı hızla sürüyor, hırsla frene basıyor ve tek bir kelime etmiyordu. Eve girer girmez, hemen karşısına oturduğu televizyonla kavgaya başlıyor, Anna ile annesi de alışveriş torbalarını boşaltıyorlardı.

Irene ile ben erkeklerin ihaneti konusunda neler bildiğimizi ve Nataşalarla yatan babalardan bahsetmedik.

Bu konulara girersek, konuşulmayan şeylerin örtüsünü kaldırmak zorunda kalırdık.

Daha çok, ayrıntılı bir şekilde yemekten konuşuyor, diğer her şeyden kaçınıyorduk.

Ama ikimiz de biliyorduk. İki kız kardeş.

Annemin Estonyalı tanıdıkları Finlandiya'ya geldiklerinde, bizim kapımızı da çalarlar, ama annem kapıyı açmazdı. Onlar dönüp giderlerken balkona çıkıp, gizlice arkalarından bakardık. Bazen kim olduklarını bile bilmezdik. Daha önceki sıkı seyahat kuralları bizi koruyordu, ama sınırlar açılınca her türden şans avcısı gelip kapımızı çalmaya başlamıştı. Kuzen Maria'nın kocasının küçük kuzenlerinden, annemin en son ilkokulda küçük bir çocukken gördüğü birine kadar her türden insan geliyordu. Bu insanlarla biz daha önce hiç karşılaşmamıştık, ama onlar bizi tanıyan birilerini tanıyorlardı.

Eğer gerçekten tanıdığımız biri önceden geleceğini bildirirse, bu tanıdığın ziyareti süresince, mutlaka yapması gereken, ertelenmesi imkânsız bir işi çıkıyordu annemin. Bununla birlikte bazen, bize çok faydası dokunacak birini kabul etmek zorunda kalıyorduk. Annem bu duruma çok bozuluyor, küçük Öz-Finlandiya şehrinde Estonca konuşmaktan da, şehrin sokaklarında Estonyalı kadınlarla dolaşmaktan da nefret ediyordu. Finlandiya'nın kızlarının büyük bir çoğunluğu, bisiklet pantolonları, tişörtleri, kotları, spor ayakkabıları ve belli belirsiz makyajlarıyla etrafta dolaşırlarken, dudaklarında cırtlak kırmızı rujları ve yüksek topuklu sandaletleriyle kalçalarını sallayarak yürüyen Estonyalı kadınlardan iğreniyordu annem. Annem nefret ediyordu, dehşetengiz bir nefretti bu. Tanrı'ya şükür ki, bu kadınlarla alışveriş turlarına veya şehri

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

göstermeye ben çıkmıyordum. Bir tanıdığa rastlayabilirdik. Ee, ne olmuş? Bilemiyorum. Belki Irene'yle karşılaşırdım. Hiçbir koşul altında Irene'yle karşılaşmamalıydım. Veya annesiyle. Bu kıyamet demekti.

Annem Estonyalı tanıdıklarla dışarı çıktığında ben endişeyle evde bekliyordum. Ya bir tanıdığıma rastlarlarsa, annemi tanıyacak bir tanıdığıma? Örneğin Irene'ye. Neyse ki şimdiye kadar annemden böyle bir şey olduğunu duymadım, tanıdıklarım da bu tür bir şeyden hiç bahsetmedi. Bu ziyaretler sırasında kendimi kasmaktan, bedenime kramplar giriyordu. Ya misafirlerimiz tam evden dışarı çıkarken, beni dışarı çağırmak için eve gelen biriyle karşılaşırlarsa? Ya Irene aniden ziyarete gelirse, ne de olsa bu tür beklenmedik şeyleri yapma huyu vardı.

Kapı zilini bozuyordum. Her ihtimale karşı.

Ama bir yandan da, elektrik süpürgemizi kontrol ederken veya kaşıklarını kahve fincanlarının içinde şıngırdatırlarken onları seyretmek eğlenceliydi. Onları eğlenceli bulma nedenim, Öz-Finlandiya malı ısıtıcımızın ne mükemmel çalıştığını, videonun uzaktan kumandasını, düzgün yolları veya Seppälä elbise mağazasının beyaz zeminini benim göstermek zorunda kalmamam değildi yalnızca. Hoşnuttum işte. Sanki sakat çocuğumun yürümeyi öğrendiğini izlemek gibi bir şeydi bu.

BELONGS TO KAKTOS TEAM

Anna, Finlandiya'da sıcak yemek yemeyi bıraktıktan sonra, başka yerlerde de yemedi. Oysa eskiden, Estonya'ya gittiklerinde, Viru, Gloria ve Astoria restoranlarında Solyanka çorbası içip Kiev bifteği yemeyi severdi. Estonya seyahatlerinde artık yalnızca pasta yiyordu, öyle hızlı ve o kadar çok yiyordu ki görenler, her gün bir düzine ağzı doyurduğunu sanırdı. Daha sonraları Estonya'da Finlandiya çikolatası da yemeye başladı, bağımsızlıktan sonra artık her büfede bulunuyordu, Finlandiya'da olduğundan da daha ucuzdu, neredeyse bedava. En iyi çikolata, ihraç amaçlı üretilen Marilyn'di. Her ne kadar Finlandiyalı emekliler coşkuyla Estonya'daki Domino rallisine gitseler de, Domino bisküvilerine yüz vermiyordu Anna. Çikolata dışında, Anna'nın diğer ilgi alanı külotlu çoraptı; Tallinn'de bir Wolford mağazası vardı ve Finlandiya'dakinden çok daha ucuzdu.

Saat altı kuralının pek işe yaramadığını gören Anna, kalori hesabına geçiş yaptı. Hollywood diyetini, mucize çorbayı, Atkins diyetini, hostes metodunu, bin -ve beş yüz- kalori diyetini denedi. Her yeni diyette, yenilebilir şeyler listesinden bir gıdayı çıkarıp attı. Birkaç hafta boyunca her gün, yalnızca bin kalorilik ekmek yeme diyetini deneyip, kilo kaybetmeyince ekmek yemeyi bıraktı. İşte bu kadar... İşe yaramaz. Diyetler sayesinde daha önce dokunmayı bile düşünmediği şeyleri yemeyi öğrendi, düşük kalorili her şey yenilebilirdi,

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

güvenli yiyeceklerdi bunlar. Tadı bir şeye benzemese de salatalık iyiydi, Frenk soğanı iyiydi, turp ve ekşi lahana iyiydi. Ekmek iyi değildi, iyi olsa da iyi değildi, tereyağı iyi bir şey değildi, çok iyi olsa da iyi değildi, peynir gibi yerfıstığı da çok fenaydı, tek bir fıstık bile felaketti. Bu tür zararlı şeyleri yiyen insanlar Anna'nın çok ilgisini çekiyordu. Kendilerini nasıl hissediyorlar? Nasıl yapabiliyorlar? Verimsiz diyet ne kadar uzarsa, Anna'nın ekmek tutkusu o kadar artıyor, ekmek yeme arzusu o kadar güçleniyordu. Peki ya sonra? Anna belki bir hafta çikolatayla yaşıyordu, diğer hafta salatalıkla, üçüncü hafta suyla... Peki bir faydası var mıydı? Anna yeme krizine girdiğinde, hiç kimse onun yeme hızına tarçınlı çörek, pasta ve bisküvi yetiştiremezdi, annesi bunları her zamankinden iki kat daha fazla yapsa da eksik kalırdı. Her ne olursa olsun, Anna'nın domates dışında bir şey yemesi, annesini sevindiriyordu. Anna sağlıklı, güzel ve zekiydi. Yakınacak bir hali yoktu. Durmadan kusup bir sürü hortumla hastanede yatanlar hastaydı, Anna değil. Anna burslar kazanıyordu. Okulda en yüksek puanı o alıyor, okul orkestrasında solistlik yapıyor, Noel eğlencelerinde sahnelenen her piyeste başrolü o kapıyordu. Anna o kadar parlaktı ki, öğretmenleri onun sınav kâğıtlarına iki tür not veriyorlardı: Biri diğer öğrencilere verdikleri kriterden, diğeri, kendi yeteneğini ne kadar değerlendirdiğini görebilsin diye, yalnızca Anna'ya özgü bir kriterden. Anna'nın çok başarılı biri olacağı ortadaydı.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Anna'nın annesi, Irene'ye tahammül edemiyor ve onun Anna'yı ziyaret etmesini istemiyordu. Daha önceden kararlaştırılan her ziyaret, kapı zili çalana kadar, Irene'nin ne kadar güvenilmez olduğunun kanıtıydı, çat kapı yapılan ziyaret de, daha Irene kapıdan çıkar çıkmaz aynı anlama geliyordu. Irene oradayken anne onu görmezden geliyordu, onunla gönülsüz konuşuyor ve çocukların olduğu katta durmuyordu. Telefonda Irene'nin sesini duyunca tek bir kelime bile etmiyor, yanından geçerken Irene bir şey soracak diye hemen savunmaya geçiyordu. Çünkü Irene'nin ne mal olduğu ortadaydı. O da annesi gibiydi.

O sürtüğün kızıyla çok fazla konuşuyorsun. Bu kadar konuşacak ne var?

Normal bir arkadaş edinemez misin?

Nasıl bu kadar aptal olabiliyorsun?

Çaksana artık: O eski bir orospunun kızı.

Kesinlikle hâlâ KGB hesabına çalışıyordur. Irene'nin bilerek veya bilmeyerek ne tür bilgiler topladığını nereden bilebiliriz? Irene'nin onunla aynı sınıfa düşmesine tesadüf demiyordur herhalde, Anna? Bunu kim organize etti? Sence bu söylediklerim hikâye mi? Ama Anna, herhalde az sayıda öğrenci olan bir sürü sınıf var okulunuzda? Peki o zaman niçin Anna'yı, zaten kalabalık olan bir sınıfa yerleştirdiler? Bu tuhaf gelmiyor mu Anna'ya? Yalnızca *o tür* kadınlar muhbir olur.

Sende hiç mi korunma içgüdüsü yok?

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

Aptal kafa, KGB tam da senin gibi safların peşinde.

Arkasını döner dönmez Irene'nin dolap, sandık ve gardıropları karıştırdığı düşüncesine tahammül edemiyordu anne. Bu kız kesinlikle evimize dinleme cihazı da yerleştirebilir.

Ama anne, bizim saklayacak bir şeyimiz yok, öyle değil mi?

O orospunun kızı bu eve adım atmayacak. Anlaşıldı mı?

Anneme göre onu kahve içmeye çağırıp arkadaşlık kurmaya çalışan, o yapmacık sesli kadın Irene'nin annesiydi.

Ama ya yanılıyorsan, ya başka bir kadınsa?

O zamanlar bütün Finlandiya'da, sınırın bu tarafına geçmiş çok az sayıda insan vardı, özellikle de onların oturduğu küçük, Öz-Finlandiya şehrinde.

Ama bütün bunlara rağmen yanılıyorsa anne?

Hayır! O yapmacık sesli kadın hep aynı şeyleri tekrarlayıp duruyor, hep aynı hikâyeler, hep alınyazısı. Finlandiya vatandaşlığına hemen –yıldırım hızıyla– kabul edilmiş, hemen bir hafta sonra da anne babası kızlarını ziyarete gelmiş... Bu kadar kısa bir sürede insan belgeleri bile düzenleyemez! O kadın, o yapmacık sesli sürtük, hep aynı nakaratı tekrarlıyor.

Bütün bunların yalnızca bir tesadüf olduğunu iddia edebilir misin, Anna?

Ama Anna, Irene'yi seviyordu, hem de her şeyden çok. Annesinin sözleri onu etkilemiyordu. Irene'nin annesinin neler

BELONGS TO KAOS TEAM

yaptığının, neler konuştuğunun Anna için hiçbir önemi yoktu. Eğer Irene'nin annesi O konuda bir şey sorarsa duymazdan gelirdi olur biterdi. Irene şimdiye kadar O konuda hiçbir şey sormamıştı. Aslına bakılırsa Anna, Irene'ye bambaşka şeyler anlatmıştı şimdiye kadar. Ve bir gün, Irenelerin arabasında, Irene'nin annesi, annenin yeni erkek arkadaşı, Irene'nin kız kardeşi, Anna ve Irene otururlarken, Irene'nin annesi aniden O soruyu sordu. Sanki öylesine aklına gelmiş gibi sordu, ama yeterince açıktı, yani Anna cevap vermekten kaçınamazdı, duymamış gibi yapamazdı. Anna'nın Estoncası nasıldı sahiden?

Anna kaçamak bir cevap verdi, eh işte biraz biliyordu, sonra bu konuda başka bir şey sorulmadı, konu kapandı. Anna'nın damarları buz kesti, bütün bedenini soğuk ter kapladı, dudakları kilitlendi. Başka sorular da gelecek mi? Annesi hakkında bir şey soracaklar mı? Eğer o zaman yalan söylerse, ya Irene'nin annesi doğru cevabı biliyorsa, pat diye işin aslını anlatıp, Anna'nın uydurduğunu yüzüne vurursa? Ne olacaktı o zaman, Tanrı aşkına? Finlandiya'da insanlar, Sovyetler'de geçek olanın gerçek olmadığına inanıyordu, polisin bazı şeyleri söylemelerini yasakladığını söyleyemezdi Anna, veya annesinin korktuğunu, veya Irene'nin annesinin KGB ajanı olduğunu sandıklarını.

O minik arabada artık bu konuda konuşulmayıp okuldan, öğretmenlerden, komşulardan -yani bütünüyle sıradan şeylerden- konuşulsa da, Anna kendisini elbiseleri çıkarılmış gibi hissetti, çırılçıplak, rezil edilmiş, ortalıkta, güpegündüz tecavüze uğramış, ele geçirilmiş gibi. Irene'nin annesi herhalde, Anna ile annesinin onun her şeyi bildiğini bilmelerini istemişti. Yıllarca önce yabancılar polisinden telefon numarasını alıp

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

annesini arayarak –annesinin gitmediği– kahve içme davetini yapanın kendisi olduğunu bilsinler istemişti.

Irene okulda Rus amcığı ve Rus kıçı oldu. Veliler toplantısından annesi bozuk bir Finceyle yüksek sesle konuşmuş ve oradaki bütün ailelerle tanışmıştı. Sanki bu Irene'nin hiç umurunda değilmiş gibiydi veya bütün okulun onu Rus sanmasını kafasına takıp da canını sıkmak istemiyordu. Anna'nın sırrını asla açığa vurmadı Irene. Kavga ettiklerinde, en kötü günlerinde, hatta en öfkeli anlarında bile yapmadı bunu, oysa ağzını bozabilir, kendini kaybedebilirdi. Anlamlı bakışlar fırlatıp imalı sözcükler bile sarf etmedi. Bütün çabalarına karşın yeterince zayıflayamadığı, Anna'nın tartıda ondan daha hafif çektiği, Anna'nın daha zayıf olduğunu işaret eden annesinin, Irene'ye fırça atarak kendini toplamasını istediği zamanlarda bile, sırını açığa vurmadı Anna'nın.

Irene kilosu nedeniyle paylanırken, içi acırdı Anna'nın, ama Irene'nin annesine kötü bir şey diyemezdi, yüzünde hiçbir ifade olmayan Irene'ye de bir şey diyemezdi. Irene'nin babası, Irene'nin karnesinin yanı sıra, Anna'nın karnesine bakıp 10'larını sayarken de söylenmesi gerekeni söyleyemezdi Anna. O zaman bile Irene'yi kayıracak bir şey söyleyemezdi.

O konuda hiçbir imada bulunmadı Irene. Hatta ona kocaman bir şemsiye veren Anna, yüzü bütünüyle kapadığı için, o kocaman erkek şemsiyesinin Irene'ye daha uygun olduğunu söyleyerek patavatsızlık yaptığında bile sustu Irene. Anna hep böyle bir şemsiye istemişti, ama beş kilo vermeden önce. Şimdi Irene'ye öneriyordu. Irene'nin yüzü o kadar çirkindi ki bu öneriyi severek kabul etmesi gerekirdi. Diğer şemsiyeyi,

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kırmızı olanı, Anna'nın kendisi kullanacaktı. Henüz hiç kullanmamıştı. Şeffaf bir şemsiyeydi. Ne kadar yağmur yağarsa yağsın, şemsiyenin altındaki Anna görülebilirdi. Anna elli kiloydu, herkes görüp keşfetsindi onu. Üstelik Anna vitrin camlarında kendine bakmak da istiyordu. Bunun için diğer şemsiyeyi çok kaldırmak gerekirdi, o zaman yalnızca yağmur alıp ıslanmıyor bir de rüzgârla sürükleniyordunuz.

Annesi Anna'ya, sence Irene annesinin ne işle uğraştığını biliyor mu, diye sordu. Hayır, dedi Anna... Bildiği kadarıyla bilmiyordu. Peki o zaman Irene niçin durmadan dinleme cihazlarından ve casusluktan bahsediyor? Niçin en çok casusluk oynamaktan hoşlanıyor, bu öylece akıllarına esen bir oyun mu?

Niçin daha şimdiden zengin biriyle evlenmekten bahsediyor, niçin kahve davetleriyle ilgili makaleleri okuyor, zamanı gelip de gerektiğinde kullanmak için, diğerlerinden daha iyi olmak için değil mi? Nasıl oluyor da okul sekreterliğinden, danışmanların not defterlerinden, okul psikiyatristinin not tuttuğu kâğıtlardan, en faydalı bilgileri her zaman tesadüfen Irene öğreniyor? Nasıl oluyor da en uygun zamanda en uygun yerde her zaman o bulunuyor, her zaman en doğru yeri o buluyor? Öğretmenleri tahtaya bir şeyler yazmak için sırtlarını döner dönmez çantalarını karıştırmayı, sanırım onlu yaşlardaki her çocuk beceremiyordur? Hayır, Irene bir şey çalacak diye demiyorum bunları, ama şey için, örneğin, hani belki tesadüfen birinin annesine mektup veya...

BELONGS TO KAYOS TEAM

Anna, bu dünyada hiçbir şeyin onu Irene'yle arkadaşlık yapmaktan vazgeçiremeyeceğini söyledi.

Öyle mi?

Annesinin şüphelerinde belki de haklı olabileceğini inkâr etmiyordu Anna, ama yine de Irene'den vazgeçmeyecekti. Anna'nın en yakın arkadaşıydı Irene.

Anna, dinle beni. Irene'nin annesi devlet dairesinde iş bulmuş, Dış Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nın işlerini yürütüyor burada... Çok sık iş değiştirmiş ve bir işten diğerine kolayca geçiş yapmış.

Ee, bunda ne var? diye bağırdı Anna.

Anna, Irene'nin annesi evin geçimini tek başına sağlıyor, dört çocukla kirada oturuyor, buna rağmen çocuklarını alıp ABD'ye, İspanya'ya, Londra'ya, Paris'e Almanya'ya gezmeye gidiyor. Hep beş yıldızlı otellerde kalıyorlar. Birinci sınıf otellerde. Çünkü Irene'nin annesi cimrilik etmiyor... İnsanın hayatta bir çeşit kalite tutturması gerek. Anna... Bu aile bu tür seyahatler yaparken, çocukların gözlük parasını sosyal yardım kurumu ödüyor.

Ne olmuş? Yalnızca bir tesadüf olamaz mı?

Ben böyle bir kadının çocuğunu evimde istemiyorum!

Irene ile Anna birlikte Tallinn'e gittiklerinde, Anna'nın annesinin sınıf arkadaşı Juuli'nin evinde gecelediler. Anna'nın sınıf arkadaşı olmasının dışında Irene hakkında hiçbir şey bilmiyordu Juuli. Irene, Tallinn'e gelmişken anneannesini ziyaret edeceğini söyledi. Juuli merak edip sorduğunda, anneannesinin Estonyalı olduğunu anlattı Irene. Irene'nin bu konuda konuşmasını elbette yasaklayamazdı Anna, nasıl yasaklayacaktı? Bunları anlatarak Juuli'yi korkutma mı diyecekti? Hem bunda korkulacak ne vardı? Irene soyağacını açıklarken, Juuli'ye hiç bakmadı Anna, ama yüz ifadesini tahmin edebiliyordu... Şaşkın, dikkatli ve birazdan telefonla annesini arayacağını bildiren bir ifade. Juuli, ertesi gün, Anna'nın annesini arayarak kendisini bir süre ziyaret etmemelerinin iyi olacağını belirtti.

...Irene'nin annesi kocasından ne zaman ayrılmıştı sahiden? Irene'nin babasının işleri araştırılmaya başlandığında ve... Ah, Sovyet Estonya'sına kot ihraç ettiği fark edildiğinde mi yoksa? Irene'nin babası cezaevini boylamadan önce değildi herhalde? Şu yapmacık sesli kadın bu adamın karısı değil miydi, hani şu telefon açıp anneyi kahve içmeye davet eden kadın? Anne bu kahve davetini Supo'ya bildirmişti. Peki, onlar ne demişlerdi? Gitmemekle çok iyi yapmışsınız, bir gözümüz onların üzerinde. Ee, şimdi buna ne diyecekti Anna ? Ne? Anna hâlâ annesinin yanıldığını mı iddia ediyor?

BELONGS TO KAOS TEAM

Okul gezisi için sıraya girdiklerinde veya yemekhanenin önünde kuyrukta beklerlerken, yanında duran Irene'nin elini daha güçlü sıkıyordu Anna. Jimnastik derslerinde Anna ile Irene birbirleriyle eşleşiyor, sınıfta oturma düzeni değiştirildiğinde yan yana düşmeye hep özen gösteriyorlardı. Babacıkla annesi ne zaman aynı anda iş seyahatine çıksalar, Anna hemen Irene'yi eve davet ediyor ve birlikte çok eğleniyorlardı.

Erkek arkadaşlarının da geçmişlerini elbette araştıracaktı Irene. Bir çulsuza âşık olmak istemiyordu. Elbette ailesinin servetini kontrol edecekti. Onun rüyalarını süsleyen iş metres olmaktı. Kaplıcalara giderdi, belki Viyana'ya, beş yıldızlı restoranlara davet edilir, ona en pahalı konyaklar sunulur, en pahalı parfümler hediye edilirdi. Çorap yıkayan ev kadınlarına bakıp gülerdi. Gelecekteki mesleğinden bahsederken hep gülümsüyordu Irene, harika bir şey olacak, harika kürklerle harika bir yaşam, seyahatler ve akşam yemekleri.

Böyle yemeye devam edersen, bunları ancak rüyanda görürsün demiyordu Anna, Irene'ye. Belki kendine daha sonra çekidüzen verir diye düşünüyordu, yani metres olduktan sonra. Belki de yemek o kadar da önemli değildi, önemli olan restoranlarda boy göstermek, yeme işi öyle çetrefilli bir hadise değilmiş de, doğal bir şeymiş gibi davranmaktı. Üstelik restoranların menüleri okunabilirdi, yeme bozukluğu olan herkes hoşlanırdı bundan, kütüphanedeki bütün yemek kitaplarını elden geçiren Irene için lüks bir restoranın menüsünü okumak çok heyecanlı olurdu doğrusu. Dükkânların bedava yemek tariflerini okumak kesmiyordu insanı!

Bunun dışında restoranlarda, yemekler hakkında uzun sohbetlere de dalınabilirdi tabii. Televizyon kanallarındaki

BELONGS TO KAOS TEAM

yemek pişirme programlarını kaçırmayan Irene için uygun bir konuydu bu. Üstelik laf aramızda, Anna ile Irene, yemek tarifi, kalori ve zayıflama konusunda herkesten daha fazla bilgi sahibiydi. Hele bir de konu kaymaktan ve hakiki tereyağından açılırsa. Bu kaymaklı restoran Irene için kaymak gibi bir yer olurdu, aynı zamanda da bir cehennem.

BELONGS TO KAOS TEAM

1974

Katariina'nın Finlandiyalısının –şimdi sözlüsü– birkaç Estonyalı arkadaşı vardı. Moskova'dan Tallinn'e geldiği tatil günlerinde, Katariina'yı da alıp onları ziyarete giderdi. Yine bir tatil gününde bunlardan birini ziyarete gittiler. Finlandiyalıların çevresini kuşatan, daha önce tanıdığı Estonyalılardan hoşlanmadığı gibi, bu yeni tanıdıktan da hoşlanmadı Katariina. Adam dalkavuğun tekiydi, sanki ikram edebileceği bir şey varmış gibi, kıymetli misafirlerine ne ikram edeceğinden bahsederek yaltaklanıp durdu.

Katariina istenilen her şeyin elde edileceğini tabii biliyordu, yalnızca dükkânların ön kapısından değil, arka kapılarından almak gerekti. Bu herkesin malumuydu: Eğer mallar dükkânların vitrinine konulursa, Tallinn ahalisi bunlardan yoksun kalırdı. Çünkü bir Eston, veya yerli bir Rus daha dükkânın eşiğinden adımını atamadan, Ruslar bütün tezgâhları boşaltırlardı. Bu gerçeği ziyaret ettikleri adamın da bildiğinden emindi Katariina. İğrenç!

Ah, keşke bir kadın ve senin yerinde olsaydım!

Katariina adamın yağcılığından iğreniyordu.

Siz Finlandiyalılar bunun ne olduğunu bilemezsiniz tabii!

Akşamın geç saatlerinde sadede gelen adam, Estonya zamanından kalma madalyalar ortaya çıkarttı. Bunları elbette yurtdışına yollamak istiyordu, birine, yani bir akrabaya. Katariina'nın sözlüsünün alıp çantasının bir kenarına koymasında bir mahsur yoktu herhalde, bir dahaki sefer Finlandiya'ya gittiğinde adamın tanıdığına verirdi?

Katariina sözlüsüne baktı. Düşüneceğini söyledi sözlüsü. Bunun koşulsuz bir hayır anlamına geldiğini bilen Katariina rahatladı. Adamın öyküsü bir uydurmacaya benziyordu. Her önüne gelenle, sınırın öteki tarafına bir şey gönderilemeyeceğini herkes bilirdi. Özellikle de Estonya zamanından kalma para, madalya, değerli taş veya kitap gibi şeyler. Büyük ihtimale bu kıç yalayıcı adam, Katariina'nın sözlüsünün sınırda tuzağa düşürülmesi için sıkı bir para almıştı, eğer sözlüsü bu madalyonlarla yakalanırsa çok uzun bir süre vize alamazdı. Belki de adam makam peşindeydi, partide daha yüksek bir mevki veya kârlı bir iş? Katariina'nın sözlüsünün başı belaya girerse KGB'nin eline ne geçerdi?

Asla sizin hesabınıza çalışmayacağım. Boşuna uğraşmayın.

Katariina sözü başka yerlere çekmeye çalışırken, adam uzun süre madalyalardan ve öykülerinden bahsetti. Tanımadığı biriyle bu konuları konuşmak istemiyordu Katariina, aslında tanıdığı biriyle de konuşmak istemiyordu, ama adam anlattı da anlattı. Alman ordusunda görev yapan Estonyalı bir subay, Eston birliğine bağlı olduğunu gösteren her türlü işaretten kurtulmak

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

ve rütbesini saklamak istiyormuş. Adı August'muş bu adamın. August annesin evinde saklanıyormuş, iki oda arasına yapılan gizli bir gardıropta. Annesinden madalyalarını yok etmesini istemiş, annesi de işi kızı Anette'ye havale edip madalyaları gömmesini istemiş. Ama ne var ki Anette'nin kocası Konstantin, gerçek bir komünistmiş, madalyaları görür görmez nereden aldığını sormuş Anette'ye ve makamlara bildirmeye karar vermiş. Madalyaları birdenbire ortaya çıktığına göre, o güne kadar ortalarda görünmeyen August, kayıp veya ölü olamazmış. Büyük ihtimalle ülkedeymiş, hem de capcanlı! Faşist domuz! Yoksa karısı böylesi bir halk düşmanını mı koruyormuş? Bu vatan hainliğiymiş! Bu tür bir insana ne yapılırmış? Anette boş yere numara yapıyormuş. Bu tür bir suçtan sonra Konstantin, Anette'yi koruyamazmış. Anette kendini ancak sadık bir Sovyet vatandaşı olduğunu ispatlayarak kurtarabilirmiş, yani August'un nerede saklandığını açıklayarak. Hem böylece, bu konu nedeniyle Anette'nin annesinin de başı yanmazmış. Sibirya'ya giderken çocukları yanına alabileceğini hayal bile etmemeliymiş Anette. O gider, kocası çocuklarla kalırmış. Çocukları, faşist bir domuzun yardımcısına anne diyemezmiş.

Anette ne bir şey kabul etmiş ne de bir şey anlatmış.

August'u yine de bulmuşlar.

Kıç yalayıcının anlattığı adam kesinlikle Katariina'nın amcası August'tu. August'un kız kardeşinin adı Anette'ydi ve bir komünistle evliydi. Ve annesinin evine August için gizli bir sığınak yapmışlardı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Önce Irene taşındı. O küçük Öz-Finlandiya şehrinden, Finlandiya'nın en büyük şehrine. Birkaç yıl sonra ben de peşinden gittim. Limanından Tallinn'e gemilerin kalktığı şehre taşındım. Tallinn'e giderken hep o şehrin limanından ayrılıp hep o şehrin limanına dönerdik. Kallio'ya, Anna'nın dünyasındaki ilk varoşa. Kollio'nun orospularının tam ortasına; araba yolu boyunca yavaş orospu adımları. Fince verdiğim cevap karşısında adam yerinden sıçrıyor, tıpkı bir zamanlar Tallinn'de olduğu gibi.

İlk defa Tallinn limanında başıma geldi, on bir yaşımdaydım. Taksi kuyruğunda annemi bekliyordum, Finlandiyalı bir adam yaklaştı, biliyordum, daha yanıma yaklaşmadan önce biliyordum, daha bir şey sormadan, o adamın aklındakini biliyordum.

Ah, Finlandiyalı mıydınız?

Adam geriledi, kızardı ve basıp gitti.

Ve on yıl sonra, Kallio'da aynı şeyi yaşıyorum. Tek fark, artık annemle birlikte çok fazla gezmediğim için onu benim pezevengim sanmamaları. Yoksa her şey aynı, erkekler, tarzları, gözlerindeki parıltı, bu parıltıyı söndüren şok.

Bayan Finceyi bir Finlandiyalı kadar güzel konuşuyor! Önemi yok, iyi bir şey, çok iyi bir şey.

Ve sonra kendi kendine sakin ol deyip sıvışmak...

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Gemide, Fince bilmediğimi düşünerek bağıra çağıra Tallinn'de orospularla yaşadıklarını anlatıyorlardı. Aynı şey Viru Oteli'nde oldu. Annem gelip de benimle Fince konuşmaya başlayınca, öyle bir korkuya kapıldılar ki hemen ağızlarını kapadılar.

O ilk seferde siyah kıyafetler giymiştim; kısa kollu triko bluz, daracık siyah pantolon ve siyah Çin ayakkabıları. On bir yaşındaydım, 1.60 boyunda ve 53 kilo. Saçlarım düz ve kahverengiydi, hiç makyaj yapmamıştım. Yüzüm Rus olmayacak kadar renksizdi, ama kıyafetlerim yeterince Finlandiya tarzı değildi; sonradan satmak için getirdiğimiz kıyafetleri giymekten bıkmıştım, kendiminkileri giymek istiyordum. Estonyalı olmaya da uygun değildim; ne topuklu ayakkabı ne de mini etek gibi kadınsı bir şeyler giymiştim. Annemin kadınların "kartviziti" dediği şeyden de yoktu üzerimde. Yürümeyi yeni öğrenip annesi ve annesinin arkadaşlarıyla gezmeye çıkmış bir çocuk gibiydim. Olan buydu, kadınların yanında hep birkaç çocuk olurdu, belki de bir çeşit korunma biçimiydi; çocuğuyla birlikte sokağa çıkmış bir anne herhalde orospu olamazdı. belki de kim bilir, çocuğun gideceği bir çocuk yuvası, bakıcısı veya anne bir işle meşgulken ona bakacak bir ablası yoktu.

Ama ben gençtim, epeyce kadınsı görünen güzel bir vücudum vardı. Yani Finlandiyalı, düztaban bir kadın olamazdım. Bluzum, Finlandiyalı kızların 1988 yılında giydiklerinden daha dardı ve yabancıların dolaştığı bir yerdeydim.

Yani durum ortadaydı.

Kaça?

BELONGS TO KAOS TEAM

Kallio'da arabalar hemen yanı başımda duruyor, adamlar benimle göz göze gelmeye çalışıyordu; her ne kadar benzer durumla karşı karşıya kalan başka kadınların adamakıllı tedirgin oldukları söylense de, ben tedirgin olmadım. Tedirgin olamazdım. Öfkelenmek aklımın ucundan bile geçmezdi. Benim için bağcıkları çözülmüş bir ayakkabıyla yolda yürümek gibi bir şeydi bu; bir saat sonra unutulurdu. Üstelik Kallio'da hiç durmadım, ayakkabımı bağlamak için bile.

Kimseyi görmedim.

Gözlerimi sokağa çevirmedim.

Başım önümde, dümdüz yürüdüm.

Yanımda her zaman el çantasından başka şeyler de taşırdım.

Asla sokakta randevu vermedim veya durup biri arabasına alsın da beni eve götürsün diye beklemedim. Yollar kayganken bile daha yavaş yürümedim. Bana seslenildiğinde durmadım. Biri bana yol, saat veya her ne sorduysa aldırmadım, biri yolunu mu şaşırmış, bir paket sigarayı nereden alacağını mı soruyormuş ilgilenmedim.

Araba yoluna yakın yürümedim, fahişeler her zaman araba yollarının kenarlarında durduklarından, bozuk mu değil mi aldırmadan kestirme yollardan geçtim.

Ben eve gidiyordum.

Burası tanıdıktı, işte, tanıdığım biri.

Artık yabancı bir şehirde değildim.

BELONGS TO KAOS TEAM

Kallio'da fahişelik yapanları tanıyabiliyordum, eski bir tanıdık gibiydiler. Tek bir kelime Rusça konuştuklarını duymadan, hatta bazen daha yüzlerini bile görmeden, o yavaş, küçük orospu adımlarından tanıyordum onları, o tekleyen topuklu ayakkabı seslerinden. Gencecik kızlar, orta yaşlı kadınlar gibi görünüyor ve her zaman iki kişi geziyorlardı. Kışları kürk giyenler de vardı, ama çoğu tüylü anorak giyiyordu. Genellikle Kinabor Parkı'nın çitlerinin üzerine oturuyorlardı. Bekliyorlar, gelip geçen arabaları izliyorlar, bir polis arabasının yaklaştığını görünce hemen uzaklaşıyorlardı.

Bir şey vardı. Belki saçlarıyla ilgiliydi. Sanki aynı yaşlardaki Finlandiyalı bir kadının alışıldık kısa saçlarından çok daha uzun veya aynı yaşlardaki Finlandiyalı bir kadının bildik uzun saçları için fazla kabarık gibiydi saçları. Belki terlemeye başlayan bıyıklarıyla ilgili bir şeydi. Belki iki Rus kadının yan yana yürüme tarzıyla. Sallanan kalçalarla ilgiliydi. Rus kadınlar sanki hâlâ Moskova'da yürüyorlarmış gibi, tren istasyonunun tünelinde kol kola yürürlerdi. Kallio'da kadınlar Ruslar gibi kol kola yürümüyorlardı, ama yine de sanki öyleymiş gibi görünüyordu. Belki böyle yürümeye alışık olduklarından. Belki de bana, eğer iş üzerinde olmasalar böyle yürürlermiş gibi geldiğindendi.

BELONGS TO KAOS TEAM

1973

August'a ne oldu sahiden?

Nasıl yani, Kusti'ye ne oldu? Sofia ocağın başında yemek pişiriyordu. Birazdan Arnold gelip yiyecekti. Linda da çocuğunu bakıcıya bırakacaktı.

Anette niçin hiç konuşmuyordu? Dilini ne zaman kaybetmişti?

Anette dilsiz değildi ki.

Ama ağzından "evet" ten başka bir şey çıkmıyor ve her şeye başını sallıyordu. Veya yalnızca "evet, hayır," diyordu.

Anette'nin kötü kalpli bir kocası vardı. Üstelik kıpkızıl.

Ama niçin adamı bırakmamıştı?

Bu ne biçim soru? Anette asla erkeğinden ayrılmazdı. O öyle biri değildi. Cesaret de edemezdi. Adam öylesine kötüydü ki, o Konstantin denilen adam.

Ne bakımdan kötü yani?

Kötü.

Irene Helsinki'ye taşındıktan sonra düzenli ziyaretine gidiyordum, o da Öz-Finlandiya'ya ziyarete geliyordu. Irene'nin özleminden, küçük Öz-Finlandiya şehrinde onsuz kalmaktan boğulacak gibiydim. Efendim ve sevgilimle ilişkim eskisi kadar parlak değildi, odamda yere uzanmış açlıktan veya aşırı yemekten karnımı tutarak kıvranırken, fiziğin bütün yasalarına karşı koyabilmenin verdiği iktidar duygusu artık o kadar güçlü değildi. Aslında artık yalnız yaşamadığım için, bu durumdan sıkılmaya başlamıştım. Biriyle birlikte yaşamak, gerek insanlar gerekse yemek konusunda, çok özel kurallar gerektiriyordu. Efendim kendine ait bir ev talep etmeye başlamıştı. İşte bu nedenle de taşınmak zorundaydım.

Tek odalı evime taşındıktan sonra, Efendimin koyduğu en son sınırlamalar da ortadan kalktı. Yiyecek mağazalarına kendi başıma gidebiliyor, kendi yemeğimi kendim yapabiliyordum. Bazen değil, her zaman. Günler, hatta haftalarca yemekle haşır neşir olup kendimden geçiyordum. Elbette aklımı başımdan alacak başka bir şeye de verebilirdim kendimi, ama benim için, hep başka şeylerin önüne geçen bir şey vardı.

İşte ilk kez o zaman yaptım.

Kendi evimin küçük tuvaletinde, o zorunlu kuraldan kurtardım kendimi: Bedenimde toplanıp yağa dönüşen aşırı kalorilerden.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

On yaşımdan beri uyguladığım, tekrar almak için bir kilo zayıfla kuralından.

Yalnızken başlamak daha kolaydı.

Klozeti bir günde kaç kez ovarak temizlediğimi merak eden yoktu.

Duyan, gören ya da koklayan yoktu.

Etrafımdaki insanlar da en az benim kadar düzensiz bir hayat yaşıyordu. Nasıl yediğim kimseyi ilgilendirmiyordu.

Ben buna özgürlük diyordum.

İlk yıl. Evden ayrı ilk yılımda. Gece gündüz, kendi kendime yemek şöleni düzenleme imkânı edinmiştim. Artık haftalarca, koyu kahve ve lahanayla yetinmem gerekmiyordu. Salatalıktan gına gelmişti, turp ve domatesten, yağsız et suyundan ve diyet şekerlemelerden nefret ediyordum, yeşil salata yaprağından tiksiniyordum. Kalorisi azaltılmış içeceklerden öylesine iğreniyordum ki, kokteyl için bile kullanmıyordum.

Ve Irene'den bıkmıştım.

Tapındığım yiyeceklerle iyice kaynaşmak istiyordum. Şimdi bunu yapmaya fırsatım vardı. Adamakıllı vahşileşmeye. Kendimi bırakmaya.

Irene üniversiteye girememişti.

Tabii ki ben girmiştim, şıp diye, hem de istediğim bölüme.

İkinci yıl, güvenli yiyecek listesine haftada bir kez bile yüz vermedim.

Irene hâlâ üniversiteye girememişti, üstelik bir önceki yıl uygun bir yemek barometresi olamayacağı ortaya çıkmıştı. Ne her gün buluşmuş ne de birlikte yemek yemiştik. Irene, hafta sonları barlara gitmekten hoşlanmıyordu, ben hoşlanıyordum. Üniversiteye kapağı atmayı başaranlarla buluşmak istemiyordu, ben istiyordum. Irene varoşlarda, ben şehrin göbeğinde yaşamak istiyordum. Ben butikleri gezmek, kafelerde oturmak istiyordum, o istemiyordu. Benim ilişkilerim kısa süreliydi, Irene Öz-Finlandiya'da bir yerlerde oturan zengin bir ailenin oğluyla birlikteydi. Oğlanla birlikte Öz-Finlandiya'yı dolaşıp çadır kuruyorlardı, bense yaz ortası tatilleri ve yılbaşlarını Helsinki'de barlarda geçiriyordum.

Irene artık hiçbir işe yaramıyordu.

Güvenli yiyecek depolamayı bıraktım. Daha önceleri meyve torbalarını çöp torbası yapıyordum, çünkü başka torba neredeyse hiç yoktu. Şimdi çöp için kocaman plastik torbalar almam gerekiyordu. Eski portakallar dolapta küflenmeye başlamış, elmalar buruşmuş, yağsız yoğurtların alüminyum kapaklarından dışarı küf lekeleri yayılmıştı. Yemeyi unutup kendimi kusmaya adadım veya yemeye bütünüyle boş verdim. Bu yeni durum, güvenli yeme günleri ile bulimia günleri arasındaki

BELONGS TO KAOS TEAM

ipte yürümekten daha kolaydı. Bir ya da iki saatlik bulimia seansı bütün bir gün sürenden daha zevkliydi.

Kusmakta çok çabuk ustalaştım. Öyle ki, yeteneğe doğuştan sahip olduğum, ama ancak şimdi aktif hale getirdiğim söylenebilirdi. Sessizce kusmak kolaydı, yemek yedikten sonra yeterince hızlı kusulursa kokmuyordu da. Halka açık yerlerde pekâlâ kusabilirdim. Örneğin barlarda kusan bir sürü sarhoş vardı. Artık, güvenli yeme ve bulimia günlerine bağlı kalmadığımdan, boğazım kusmaya öyle bir alışmıştı ki kusup kusmadığım sesimden ayırt edilemiyordu. Birilerinin iddia ettiği gibi Efendim tiroit bezlerimin ve yanaklarımın şişmesine yol açıyor mu diye yüzümü düzenli kontrol ettim, hatta fotoğraflarını çektim, ama endişe edecek bir şey göremedim. Yanak kemiklerim on beş kilo öncesinden daha iyi görünüyordu.

Bazıları bulimianın zayıflatmadığını söylüyor, kusmaya rağmen organizmada yeterince yemek kaldığını ve bulimia yiyeceklerinin kalorisi daha çok olduğundan kilonun değişmediğini. Bir bakıma doğru. Ama eğer yediğiniz yemeği midenizden atarsanız mükemmel bir biçimde zayıflayacağınız da doğru. Yediği yemeklerin tamamını bedeninden dışarı atıp da normal kilosunu koruyan tek bir tane bile bulimik yok. Üstelik, eğer sivilceye yatkın, yağlı bir cildiniz varsa, yağlı yiyecekler, baharat ve peynir bunları artırdığından, bulimia sayesinde cilt sağlığınızı da korursunuz.

İrene'nin arkadaşlarından Marisa, bulimiayı bırakmak zorunda kalmış, çünkü düz karın olacağına kızıl göz olmuş: kusmak, yüzdeki ve gözlerdeki kan damarlarını patlatıyordu. Bir süre değişik göz damlaları kullanmış, ama bunlar pek işe yaramamış. Çalıştığı çocuk yuvasında, alkol problemi oldu-

BELONGS TO SOKAK TEAM

ğunu ima etmeye başlamışlar. Bu sürede kendini yalnızca bir kez kaybetmiş. Çocuklara elma turtası verilmiş, her birine bir parça. Çocuklara verilen parçaların çok büyük olduğunu düşünen Marisa, her bir parçayı ikiye bölüp, böldüğü parçaları kendi yemiş, arkasından da tuvalete koşmuş. O duruma tekrar düştüm, diye anlattı bunu. Ben bulimiayı hiç böyle yaşamadım. Yalnızca bir dinlenmeydi benim için. Nasıl olur da dinlenmeye tekrar o duruma düşmek denirdi? Böylesi yeme, gündelik bir alışkanlığa dönüşürse, bu işin başka yolu yoktu ki.

Tek sorun halka açık yerlerde Efendimin iplerini nasıl elimde tutacağımdı. Kontrolü imkânsızlaşmıştı. Söz dinlemiyordu. Dizginleri eline almıştı. Hep baştan çıkartıyor, fısıldıyor, beni olmayacak durumlara düşürüyordu. Uzun diliyle karnımın altından gıdıklıyordu. Gel tatlım, gel...

O tehlikeli şekerleme torbası hışırdayarak yaklaşıyordu. Ne tür şekerler vardı acaba içinde? Saara'nın uzanan elindeydi, aynı dönemdeydik Saara'yla. Sanki tuhaf bir şeyin eli kulağında değilmiş gibi sürüyordu sohbetimiz –havadan sudan konuşuyorduk– ve torba bana yaklaştı. Diğerlerini geçmişti, hiç endişelenmeden *bir* pastil veya meyan köklü şeker alıp –düşünsenize, yalnızca bir tane!– ağızlarına atmışlar, emiyorlar, birkaçı da dişleriyle kırarak yiyordu, torba artık benim elimdeydi, kendimi lanet olası tek bir şeker parçasıyla engelleyemeyeceğimden, teşekkür ederek geri çevirmek istemiştim. Ama diğer şekerlemelerin dışında torbada karamelli şeker de vardı ve benim için karamelli şeker...

Eğer almazsam, rejim mi yapıyorsun diye soracaklardı, oysa herkesin gözünde herkesten fazla yiyip yine de zayıf kalmayı beceren, zarif, yalnızca en küçük bedenleri kaldığından indirimli satılan kıyafetleri hiç tereddüt etmeden alabilen hoş bir kadındım. Kıyafetleri denemeye bile gerek duymazdım. Ne de olsa üzerime tam otururlardı.

Yani bir şeker almalıydım. Bir tanecik. Ve torbayı tekrar Saara'ya vermeliydim. Yoksa başkalarının acılarına duyulan sevinçle ışıyan, o imalı bakışlara maruz kalacaktım. Hahaha, senin bizden hiçbir farkın yok, sen de kilona dikkat ediyorsun, kilo korkusuyla kendini aşağılamayacağın hayaliyle bizi

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

kandırdın, hani, ne oldu o numaralara şimdi? Sen de bizim gibisin.

Hemen karamelli bir şeker aldım ve alır almaz da ağzıma attım. Fazlasıyla hızlıydım. Bunu biliyordum, ama kimsenin dikkatini çekmedi. Artık kendimi sohbete veremiyordum, bütün benliğim hemen ağzıma dolmuştu, sızlayan dişlerimde, dilimin altında, dilimin üstünde, şekerin etrafında dönen dilimde, eski tanıdık bir duygu, tekrar eve dönmek gibi bir şey... Birazdan bir sonraki ders başlayacaktı, ama o eski tanıdık duygu, o eski tanıdık cin, eklemlerimi, karnımı gıdıklamaya başladı ve fısıldadı, gel, gel tatlım... Ensemi yaladı, dersin ne olduğunun önemi kalmadı, artık ne sigaraya ne de başka bir şeye konsantre olmanın faydası vardı, yalnızca çılgın bir ihtiyaç, ayaklarıma hemen oradan kaçmasını emretmeye başladı, kaç ve devam et, sonsuza kadar devam et, çenelerini çalıştır, yut, yeni bir parça için aç ağzını, bir daha, hadi, hadi, derin uykuya dalana kadar, daha önce hiç dalmadığın kadar derin bir uykuya, her şey yalnızca siyah ve yumuşacık sarmalayan koyu bir karanlık olana dek, korkacak bir şey yok, yalnızca özgürlük.

Karamelli şeker şaşırtıcı ölçüde yavaş eridi ağzımda. Niçin hemen kaybolmadı? Isırmak imkânsızdı, o zaman biterdim. Geriye yalnızca bir seçenek kalmıştı, zayıf ama yine de bir seçenekti işte. Eğer şekeri hemen tükürür ve hemen dişlerimi fırçalarsam, tadını ağzımdan çabucak silebilirsem kurtulabilir, ikinci ders başlamadan salona girer, ciddi bir ifadeyle oturup not alır, dikkatli, becerikli ve enerjik görünebilirdim. Böyle yapmalıydım, bir kez olsun yapmalıydım. Hızla tuvalete sıvıştım, o tatlı şeyi tükürerek ağzımdan attım, çılgın gibi dişlerimi

BELONGS TO KAKTUS TEAM

fırçaladım, bu tür durumlar için yanımda hep diş fırçası taşırdım: Dişlerimi adamakıllı fırçaladım, dişlerimin sızısından başım çatlayacakmış gibi olmasına rağmen fırçaladım. Sonra iki kalorilik, aspartamla tatlandırılmış, nane tadında tazeleyici bir pastil alıp seminer salonunun yolunu tuttum.

Seminer başlamıştı, yerime geçtim ve konuya hemen adapte oldum, bittiğinde anlatılanları sözcüğü sözcüğüne ezberlemiştim, zafer sarhoşuydum, eve dönerken dans eder gibi yürüyordum, vitrinlerin önünde kaygısızca durdum, camlarından yansıyan görüntüme gülümsedim, parkta havayı içime çektim ve köpek parkından bana doğru koşan köpeklere baktım, yeni aşka düşmüş, ilişkisinde henüz hiçbir çatlak belirmemiş bir kadınınki gibi hafif ve özgürdü adımlarım. Vay be! En azından iyi idare etmiştim. İçimi bir şüphe kemirmeye başlamıştı, ama yersiz olduğunu kanıtlamıştım.

Hatta bir süredir izlediğim o öğrenci çocuğu bile düşünebildim. Adını bile bilmiyordum. Omuzlarını kaldırarak yürüyordu, bir omuzu diğerinden daha yüksekti, birazcık, ellerini ceplerinde yumruk yapmıştı, ayakları bir parça içe basıyordu, ama bu ona aptal havası vermiyordu, bunun için fazlasıyla uyanık ve hızlıydı. Kafeteryada, yemekhanede her zaman, her yerde bir şey okuyormuş gibi görünse de, fena değildi. Sıkıcıydı, bu tür bir arkadaşlığın benim yeme tarzıma bir faydası olmazdı, önümdeki yemeği yiyor muyum yoksa el çantama mı boşaltıyorum fark bile etmezdi, sanırım bu onu hiç ilgilendirmezdi de. İyi bir seçenek değildi.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Bir saniye. Ne değildi? Bu tür bir arkadaşlığın benim yeme tarzıma faydası olmaz! Nasıl yani? Nasıl yiyeceğime karışmayacak biri. Ama ben tam da böyle birini aramıyor muydum? Kara listede yer alan bir şeyi ağzıma attıktan sonra, bir seansı engellemeyi son kez başarabilmiştim.

BELONGS TO KAOS TEAM

Efendimle, Irene'ye anlatmadığım, çok güçlü bir bağım vardı, en sonunda konuşacak hiçbir şeyimiz kalmadı Irene'yle.

Efendim şimdi daha rahat ve baskındı, ben de artık onu evdekilerden saklamaya çalıştığım kadar, başkalarından saklamaya çalışmıyordum. Tamam, bulimiğim, ne olmuş yani? Hiçbir koşul altında bunu Irene'ye anlatamazdım, işte bu nedenle Efendimle birlikte benim hayatımda yer alamazdı. İkisinden birinin hayatımdan çıkması gerekiyordu. Eğer Irene benimle daha fazla vakit geçirseydi, o zaman belki anlatırdım, ama çok nadir buluştuğumuzdan, bunu unutmak daha kolay oldu ve bir süre sonra da artık imkânsızdı.

Gel, tatlım...

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1974

Katariina arkadaşı Anna'nın sözlerini hatırlıyordu: İnsan kendi ülkesinden ayrılmaz, koparılır.

Başka bir kız arkadaşı, Monika, Katariina'dan borç almıştı, Katariina'nın onu ziyaret edip hatırlatmasına rağmen, ödeyecek gibi değildi. Bir Finlandiyalıyla çıkan Katariina'nın para içinde yüzdüğünü sanıyordu Monika, üstelik kısa bir zaman sonra Finlandiya'ya gidecekti. Rubleleri ne yapacaktı?

Katariina'nın evinde Finlandiyalının lehinde bir tutum yoktu, aleyhinde de yoktu. Katariina artık Anette hakkında bir şey sormuyordu. Başkaları, örneğin August hakkında da.

Üniversite kantini tıka basa doluydu; bir sürü tanıdık vardı. Yalnız başıma yemeyi düşünmüştüm, ama bu mümkün değildi. Bir sürü şeyi aynı anda yapmak gerektiğinden, tepsiyi tutmakta zorlanıyordum. İnsan elbette başkalarıyla sohbet ederek de yiyebilirdi. Yani bir bulimik gibi tıkınmanın âlemi yoktu, bu şüphe uyandırır, en azından dikkat çekerdi. Yahut oturup bir anoreksik gibi tabaktaki yiyecekleri didikleyip durmak, bazılarını bir kenara ayırmak, saklamak da olmazdı. Yeme işi mümkün mertebe fark edilmeden halledilmeliydi, doğal olanı buydu, öyle değil mi? Bunun yolu neydi?

Ritmimi masanın etrafında oturanlara uydurarak yemeye çalıştım. Fark ettim ki benim ritmim kadın ya da erkek hiçbirine uymuyordu. Bir kere ritmi kaçırdım, ben tabağımı neredeyse silip süpürmüşken, diğerleri daha yarılamamışlardı bile. İnanılır gibi değildi. Ya hemen çekip gitmeli ya da biraz daha yemek alıp dönmeliydim. Yoksa örneğin sigara içmek bahanesiyle kantinden çıksam daha mı iyiydi? Ama diğerleri hâlâ yiyordu. Sürüden ayrılamazdım. Ayrılırsam eve gidip tek başıma yemeye devam edebilirdim. Yani masadan kalkmamalıydım. Diğerleri niçin bu kadar yavaş yiyorlardı? Çatallar havada öylesine yavaşça hareket ediyordu ki, uçlarının havayı nasıl deldiği, nasıl gıcırdadığı duyuluyordu. Bıçakların şakırtı ve hışırtısı, bıçak ağızlarından yükselen öğütücü ses neredeyse beni sandalyeden deviriyordu. Hayır, gidip biraz daha yemek

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

almalıydım. Ellerimde tabağın rahatlatan ağırlığı. Daha masaya giderken atıştırmak istiyordum, şeytan bir somun ekmeği koltuğunun altına, birini de çantana atıp şu tabağı adamakıllı ye diyordu, ama bunu masaya oturup başkalarıyla sohbet ederek yapamazdım. Bunun için, şimdi iki dilim ekmekle yetinecek ve kantinin kapısından çıkar çıkmaz alışveriş için dükkâna koşacaktım.

Öğleden sonraki dersleri nasıl geçirecektim? Bacaklarım durmadan gidip yemeye devam etmem için evin ya da midemdekilerden kurtulmam için tuvaletin yolunu göstererek sabırsızlanırken, sınıfta öylece oturacak, sanki hiçbir şey yokmuş gibi not tutacaktım. Gidip daha fazla ekmek aldım. Yakındaki masada tanıdığım birkaç kişi oturuyordu, ama selam vermemek için o tarafa bakmadım, çünkü elimde ekmek vardı ve midem durmadan onu kendine çekiyordu.

Üniversitenin tuvaletinde tırnaklarımı ritmik ve enerjik bir şekilde fırçaladım. Kendimi çok daha kararlı hissediyordum. Belki de bu son kezdi, hiç değilse bu hafta. Hiç değilse o gün. Hiç değilse şimdi. Tırnak uçlarım güzel, sağlıklı, pembe bir renge büründü. Ellerimi bir kez daha yıkadım. Tırnak uçlarımı tıpkı küçük bir hayvan gibi birer birer kokladım, arkasından avuçlarımı, ellerimin üstlerini ve saçlarımın uçlarını. Ne olur ne olmaz diye elbiselerimi de kokladım, üzerlerine kötü kokan bir şey yapışmış mı diye dikkatle gözden geçirdim. Ellerdeki kusmuk kokusunu bütünüyle yok edebilen tek şey Mutfak-Bemina'ydı, ama şimdi yanımda yoktu. Sıradan sabunla yetinmek zorundaydım. Dışarı çıkmaya hazır mıydım? Yoksa ellerimi bir kez daha mı yıkamalıydım? Dişlerimi çoktan fırçalamış

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

ve bir yığın ağız suyuyla gargara yaparak boğazımı temizlemiştim. Yine de burnumun içinde bir koku vardı. O kokunun kokusu. Ama koku burnumun içinde mi, yoksa benim kokum mu, benim tipik kokum artık bu muydu bilemiyordum. İşi garantiye almak için bir kez daha sümkürdüm, kâğıt mendile birkaç keten tohumu düştü. Şu ekmeklere koyduklarından, yumuşak, lezzetli, taze ve tereyağı sürüldüğünde çok güzel kokan ekmeklere.

Elbisemin bir kolunda minnacık bir leke vardı. Kokladım. Emin olamadım. Belki. Belki de başka bir şeyin lekesiydi. Kokmayan bir şeyin. Benim ne yaptığımı ele vermeyecek bir şeyin. Burnuma güvenmeli mi, yoksa bu lekeyi çıkartmalı mıydım? En iyisi işi şansa bırakmamaktı. Bluzumu çıkarttım, yıkamak için lavaboya gittim. Kapıdan biri girdi. Başımı kaldırmadım. O kişi her kimse selam verdi. Ben bluzuma gömülmüştüm. Koluna çorba damlattım da, dedim bağırarak. Sonra güldüm. Olur böyle şeyler. Başımı kaldırmadım. Kapı kapandı. Aynada kendime baktım. Sanki ağlamış gibiydim. Bir bu eksikti! Sonra çorba içmediğim aklıma geldi. Ne dikkatsizlik. Bluzum ıslaktı, ama ne yapabilirdim? Ağzıma bir pastil daha attım. Birileri ellerini yıkamaya gelmeden dışarı çıktım, o kız belki de benim o gün çorba yemediğimi hatırlayacaktı.

Kalmamalı, ne yaptığımı gösteren bir iz kalmayacak. Hiç kimse fark etmemeli, hiç kimse fark etmeyecek. Benim bulimia-anoreksim büyüyüp serpilecek, hoşnut olacak. Onu benden almaya çalışabilirler. Bu nedenle doktora gidiyorum. Bulima-anoreksimi korumak için. Eğer bayılırsam ya da kilo endeksim örneğin ona düşerse, beni doktora götürürler ve ben buna engel olamam.

BELONGS TO SOLVES TEAM

İş gelip buraya dayandı: Kendimin olanı korumalıyım, benim bülima-anoreksiamı. Onsuz yapamam.

20. 3. 1999

Doktor, annemin bu durumu nasıl karşıladığını sordu.

Bir şey bilmiyordu dedim.

Peki baban?

O hiçbir şey bilmiyordu.

Doktor şaşırmıştı. On bir yaşımdan beri yemekle sorunum olsun da, annem bile fark etmesindi. Ömrümün önemli bir kısmını onunla, aynı evde geçirmişken.

Bunun bir sorun olduğunu benim bile anlayamadığımı söylemedim. Bulimiklerin sorunlarını bildiklerini, anoreksiklerin nadiren veya çok geç fark ettiklerini doktorun mutlaka bilmesi gerekmez miydi?

Öğrenci Sağlık Kurumu'nun kapısından içeriye ilk defa adım attığımda, bunu niçin yaptığımı bile düşünmemiştim, yalnızca kendimi çok yorgun hissediyordum, dehşet yorgun, yemek yemeye bile takatim yoktu, kendimi yemekten alıkoymaya da. Beni alıp götürmesinler diye kendim gitmeliydim. Beni ciddiye almayacaklarından emindim, bunun zayıflamak için diyet yapmakla ilgisi olmadığını ispatlamak zorundaydım. Ama doktor hemen, yeme bozuklukları konusunda uzman bir doktordan benim için randevu aldı. Öğrenci Sağlık Kurumu'nun bünyesinde yeme bozukluklarında uzmanlaşmış

BELONGS TO SAVOS TEAM

bir grup olduğunu anlattı, bu grupta pratisyen hekim, psikiyatrist, psikolog ve hatta bir de gıda terapisti vardı. İyi de bunların bana ne faydası dokunurdu? Gıda eksikliği, kronik kan şekeri düşüklüğü, hipoglisemi ve kusmanın sonucu kanda potasyum düşüklüğü, hipokalemi, konusunda o saygıdeğer grup kadar bilgi sahibi olduğuma bahse girerdim. Bunları izleyen duygusal bozukluklar konusunda da: Depresyon, hipokondri, histeri, öfke patlaması ve psikotik durum. Apati artar, zihinsel ilgisizlik de (yani yemeğin dışındaki her şeye karşı), enerji ve canlılık azalır, çalışma yeteneği ve sosyal beceri zayıflarmış. Açlık çekenler kendilerini sosyal olarak yalnızlaştırır ve cinsel isteklerini kaybederlermiş. Devam edeyim mi? Ayrıca bu tür insanlar, tıpkı mülteciler gibi, kötü bir güç tarafından izlendikleri duygusundan kendilerini kurtaramazlarmış. Açlık duyguları, duyarlılığı ve diğer insani özellikleri köreltir, bireyselliği yok edermiş. Böyle değil mi?

Tamam, somatik bütün araştırmalara ve yapmayı düşündükleri başka ne varsa hepsine razıyım, yeter ki beni bir yere yatırmasınlar.

En önemlisi buydu. Her şeyi kabul ettim. Yemekle ilgili her şeyi itiraf ettim. Beslenme doktoruma saatlerce yeme itirafında bulundum. Zihnim açık, bilincim yerindeydi. Benim istediğim damardan beslenme aşamasına gelmeyerek Efendimi korumaktı: Bu aşamaya gelirsem ne egzersiz yapabilir, ne kusabilir, ne de başka önemli şeyler yapabilirdim.

Kan örneği vermek için laboratuvara gitmeyi kabul ettim.

BELONGS TO SOKOS TEAM

Kararlaştırılan saatten yirmi iki saat önce göz ucuyla saati kontrol etmeye başladım. Öğle tatilinde, Saara'nın akşam bir yerlere çıkma teklifini kabul ettim, ama ertesi gün beni neyin beklediğini anlatmadım.

Akşam için hazırlanmaya başlamadan önce Saara'ya telefon açtım, konuşurken ertesi gün laboratuvara gideceğimi ağzımdan kaçırıverdim. Saara, hemen niçin diye sordu. Rutin bir şey dedim. Ne rutini? Aklıma bir şey gelip de söyleyemedim. Saara, bu durumda dışarı çıkamamalısın dedi. Eğer ertesi sabah tahlil yaptıracaksam, akşam ondan sonra bir şey yiyip içmemeliymişim. Havale kâğıdında bu yazmıyor muydu? Randevu aldığımda bunu kesinlikle belirtmiş olmalılardı.

O kadar acil bir durum olmadığını, başka bir gün de gidebileceğimi söyledim. Saara başka sorular da sordu, ama ben telefonu aniden kapadım, arkasından da hemen tekrar arayıp hattın birden kesildiğini söyledim, niçin kapandığını bilmiyordum, hiçbir fikrim yoktu, neden olmuştu ki? Bir süre bu konu üzerine konuştuktan sonra Saara, sanki artık kendisini ilgilendirmiyormuş gibi, laboratuvar konusuna bir daha dönmedi.

İdrar ve kan tahlili yaptırmak için laboratuvara mutlaka bu hafta gitmem gerektiğine yeme doktorumu ben ikna etmiştim, ama pekâlâ başka bir gün de gidebilirdim. Ve yarın cumaydı. Yani sorun halledilmişti. Kesinlikle. Şüphesiz. Tıpkı daha önce olduğu gibi. Ve ondan önce. Sahiden, kan örneği vereceğime kaç kez söz vermiştim? Kaç kez yapmıştım bunu?

Açıkçası, on bir yıllık yemek sirkinden sonra, kanımın durumunu bilmek istemiyordum, tam da kanımın incelenmesi gerekirken.

BELONGS TO KAKTOS TEAM

Öğrenci Sağlığı Kurumu'nda buluştuğum ilk psikiyatrist yeme bozuklukları üzerine uzman değildi. O kadına niçin gönderildiğimi anlamamıştım. Bulimia kusmak demektir, dediğimde kadının bedeni ürpermişti.

Başka bir psikiyatrist raporuna, dengesiz ve cinsel kimliği netleşmemiş biri olduğumu yazmıştı. Veya arayış içinde. Ya da kararsız. Ama ben, başkası dinlemediğinden, kendi kendimi dinlemeye çalışıyordum. Üçüncü terapistim de tek bir söz etmedi. Hmm, dedi, iç çekti, ama ne bir şey sordu ne de dedi. Yoksa psikolog kadın hoş biriydi, her görüşmemizden sonra mutlaka ellerini yıkıyordu, belli ki diğer hastalarıyla görüştükten ve telefonla konuştuktan sonra da yıkıyordu ellerini. Bileziklerinin, suyun altında nasıl bir iştahla şıngırdadığını koridorda bile duyuyordum, benzer bir iştahla da siliyordu ellerini, bilezikleri şıngırdıyordu, bunlardan başka da takısı yoktu, aslında bir kadın için oldukça erkeksiydi.

Dördüncüsü de aynı türdendi, artık beşinciye dikkat edecek halim kalmamıştı.

Terapiye gitmeyi bırakmıştım, beslenme doktorundan da yalnızca daha fazla ilaca ihtiyaç duyarsam randevu alıyordum. Eğer reçetemi yenilemenin başka bir yolunu bulsam Öğrenci Sağlık Kurumu'na adımımı bile atmazdım. Yani beslenme doktoruna hevesle gidiyordum. Sokaktan sokağa, merdivenden merdivene, bir kez bile vazgeçmeyi, son anda geri dönmeyi hiç düşünmedim, hep gittim. Birçok anoreksik, tartılmadan önce kilosunu artırmak için su içerdi, ama ben bu tür şeylere yüz vermedim. Tartının ne göstereceğini hep heyecanla bekledim. Yeter ki aynı kiloyu göstermesindi. Hep hareket etsin. Otuz kilo gibi bir seviyeye asla düşmeyeceğimi biliyordum. Bu bir yanılgı değildi. Düşmezdim, çünkü bulimiktim. Anoreksi bana, pastanın üzerindeki kiraz gibi gelirdi, her ne kadar pastadan önce kirazı yemeyi tercih etsem de. Kısacası, ben otuz kiloya uygun değildim, işte bu nedenle tartılmadan önce kilomu artırmam gerekmiyordu. Yalnızca kilomun yeniden nasıl bir parça daha azaldığını görmek istiyordum. O duygu. O zevk. Buna ulaşmak için elbette arada bir kilonuzun artması gerekiyordu. Ama bu yalnızca zevki tamamlıyor, teşvik ediyordu.

Beslenme doktorum tıpkı bir inek gibi bakan gözlerini yavaşça kırptı. Seni anlıyorum tonundaydı sesi, nasılsın diye soruyordu her sözcüğü ve beni asla aceleye getirmedi, hatta bana ayrılan süre bittiğinde bile. Genellikle her randevu bir çeşit tatile dönüşüyordu. Örneğin ikinci randevumuzda, ilk

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

görüşme için acil zaman ayırtan nöbetçi doktorun yazdıklarını okumuştu. Okumayı bitirdiğinde iki avucuyla ağzı ve burnunu kapamış, bana dönmeden önce bir süre öylece durmuştu. Ben hoşnuttum. Doktorun bu ifadesi, en sevdiğim ilaçlardan bir sürü alacağım anlamına geliyordu, onlarca, hatta on paket, çünkü beş miligramlıklar benim durumumda biri için herhalde hafif kalırdı Diapam, diapam, benim sevgili hazinem!

Daha eczaneden adımımı atar atmaz, folyo ambalajından çıkarıp ilk Diapam'ı aldım. Güneşin gözüme verdiği rahatsızlık kayboldu. Beni sıkan o ipler sessizce gevşedi. Kendimi o kadar iyi hissettim ki, o kadar sakin ve iyi, çok iyi.

Yakınlarda oturan, yoğurt ve dondurmadan başka bir şey yiyemeyen veya kendine saygı duyan tüm uyuşturucu bağımlıları gibi lolipop emen bir arkadaşım vardı. Ona gittim. Aslına bakılırsa dondurma benim güvenli yiyeceklerimin arasına uzun zaman önce girmişti. Yine de bu kız arkadaşımla değişik dondurma markaları ve yoğurtlar hakkında sohbet etmek istiyordum. Böylesi sohbetten sonra insan elbette alışverişe gider, eğer parası yoksa bile çalmak zorunda kalır, sonra eve gidip aldığı her şeyi yer, arkasından da özenle, sıcak ve soğuk kusar, ne burnunda ne de boğazında hiçbir rahatsızlık duymaz.

Aslında pam tabletlerinin beni yatıştırıp, bunları yapma isteğimi kırması gerekirdi. Ama diğer yandan yeni pam reçetesini bir biçimde kutlamalıydım, bunu yalnızca yemekle yapabilirdim. Bazıları eğlence düzenlediği için içki alır, bazıları içkisi olduğu için eğlence düzenler, bazıları ise en güzel elbiselerini giymekle yetinir. Bazıları mutluluğu kilisede bulur. Benim tek kilisem yemek.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Üstelik dondurma orta düzey bir yiyecek, güvenli yiyecek değil, ama eğer geçici bir süre yenileneceği biliniyorsa o kadar da tehlikeli değil.

BELONGS TO KAOS TEAM

En sonunda Yeme Bozuklukları Polikliniği'ne sevk kâğıdı alabildim.

Tamam, her ne kadar çok aptalca bir şeydiyse de, artık yemek günlüğü tutabilirdim; sanki ne zaman, niçin, ne yediğimi bilip hatırlamazmışım gibi. Ben daha on bir yaşımda kalori hesabı yapmaya başladım, elimdeki parayla ne tür seans yemekleri alabileceğimi bildim hep, ben biliyorum, bildiğimi biliyorum, kendimi biliyorum, gerçek bu. Ama tamam: Yemek tırtıklamamın ve seanslarımın defterini tutalım, kalorisiz bir defter. Çılgınlık! Bir kitap yazacağım en sonunda, kalori miktarları ve belirli bir tür yemeğin niçin seçildiğini açıklayan bir kitap. Eğer yemek günlüğü size bir şey anlatacaksa, iki fincan Opsiyon kakaosunun kusulmadan içilebileceğini kaydetmelisiniz, çünkü bir fincanında ancak kırk kalori var.

Tamam, çok gülünç, ama gıda terapistine gideceğim, sanki yiyecek çemberini yeterince bilmiyormuşum, sanki kalori cetvelini kerrat cetvelinden daha iyi ezberlememişim, sanki her gıdanın ne kadar kalori içerdiğinden ve sanki benim ölçülerimdeki bir insanın bir günde ne kadar kalori gereksindiğinden haberim yokmuş gibi. Bütün bunları elbette biliyorum, aptallar.

Bir de düzenli yemenin dışında başka bir çözüm yok diyorlar.

Bu imkânsız. Hiçbir koşul altında mümkün değil.

BELONGS TO SOYUS TEAM

Gülünç.

Bir ihtimal beş kilo alacaksın diyorlar. Metabolizmam sakinleştikten sonra bu kiloları tekrar verecekmişim. Belki eskisinden daha çok yiyeceksin diyorlar, ama kilom uygun bir düzeyde kalacakmış. Anlattıkları bu ve benim bu aptallıklara inanmamı bekliyorlar.

Benim kilom beş kilo artmayacak. Gerçekten. Hem de hiç.

Yani Yeme Bozuklukları Kliniği artık benim ilgimi hiç çekmiyordu. Çünkü düzenli yemekle ilgilenmiyordum. Anlamsızdı. Sırf bir kâğıdın üzerinde şimdi yiyoruz yazdığı için yemeye başlamayacaktım. Dört saatte bir... İster bir barda, ister misafirlikte, ister şehirde gezerken, ister uyurken! Ya da o gün veya ertesi gün için, bir seans planlarken; oysa seansa hazırlanılırken bir şey yenemez, dayanılmaz hale gelene kadar yeme tutkusu ateşlenir. Sanki kafam seans fikriyle meşgul olmadan ve kendimi güçsüz hissetmeden bir kez bile yiyebilirmişim gibi. Ama sırf zevk olsun diye yemeyi düşünmüyordum.

Ben sağlığıma başka tarzda dikkat ettim. Her bulimia atağından sonra, diş doktorlarının bulimialılara tavsiye ettiği şekilde dilimi temizledim. Suyla, süt veya maden suyuyla uzun süre gargara yaptım, yoksa tahammül edemiyordum. Dişlerimi ancak birkaç saat sonra fırçalıyordum, yapılması gereken buydu, böylece mineleri sertleşebiliyordu. İnsan yalnız yaşarken bunlar çok kolaydı. Her gün, ilk bulimia atağı geçtikten sonra, bir kavanoz vitamin tüketiyordum. Flor tabletleri alıyordum. Şekerli yiyecek isteğini bastırdığı düşünülen krom alıyordum. Sindirimi kolaylaştırsın diye enginar ve uslu

BELONGS TO KAYOS TEAM

kenger suyu, kan dolaşımını artırsın diye mabet ağacı özütü, bağırsak mukozasını dengelesin diye de Gefilus içiyordum. Ve yığınla kalsiyum.

Aslına bakılırsa, sanki yeni âşık olmuşum da, aklım bir karış havada olduğundan bedenimi sağa sola çarpmışım gibi, anoreksiden dolayı bütün bedenim morluklarla doluydu ve kaslarım sızlıyordu, bulimia mı yoksa amfetamin yüzünden miydi bilemiyorum. Amfetamini yalnızca birkaç kez denemiştim, düzenli aldığım bir şey değildi. Göğsüm ağrıyor ve hâlâ kasılıyordu, büyük ihtimalle bir gün önce aldığım amfetamin yüzündendi. Burnum akmaktan kıpkırmızı olmuştu, nedeni bulimia mı yoksa biraz toz çekmem miydi bilemiyordum. Burnuma yalnızca vazelin sürdüm, soranlara da saman nezlesi dedim.

Daha fazlasını yapmalıyım. Diapam iyi geliyordu, ama artık yeterince iyi değildi. Beslenme doktorum iyiydi, ama yeterince iyi değildi. Hiçbir şey yeterli değildi. Eski bir zayıflama ilacı olan amfetamin bile. Ne Oxepam, Xanor, Tenox, Alprox ne de başka bir bok yeterliydi artık. Bunların hiçbiri Efendimi dizginleyemiyordu. Daha fazla çabalamalıydım, yeni numaralar bulmalıydım. Daha fazla bir şey olmalıydım. Biri.

Hiçbir şey ya da hiç kimse bana daha ölçülü yediremezdi.

Sağlıklı bir şey.

Sağlıklı biri.

Yemekle sorunu olan biri? Yahut olmayan biri?

Efendim ne diyor?

Daha fazla düşmemi engelleyecek birini bulmak zorundaydım. Bana sahip çıkacak, besleyecek, Irene gibi birini, yiyemediğimiz

BELONGS TO KAYOS TEAM

zamanlarda hep birbirimizi beslerdik, birbirimize destek olur, okul bahçesinde birlikte kıkırdar, birbirimize yiyecek bulmakta yardım eder ve fazlasını annesinden saklardık. Dengeli yemem için Hukka'yı bulmak zorundaydım, yiyerek kendimi kötürüm etmemek, yemekle baş edebilmek için. Daha önce –Irene gibi– bir ölçü olmalıydı ki daha inceydim. Irene'nin yokluğunda bütün sınırları yeniden çizmek zorunda kalmıştım. Bir beden mefhumum olmadığından, sanki yeni kurallar koyamazmışım gibi hissediyordum. Yani Hukka mutlaka gelmeliydi. Gelmek zorundaydı. Bana ne kadar küçük olduğumu anlatsın diye, üzerinde yatarken ne kadar hafif olduğumu anlatsın... ah... nerdeyse fark edilmiyorsun! Bileğimin parmak gibi incecik olduğunu, bir pastanenin vitrinine konulmuş süs gibi narin ve kırılgan olduğumu, ağızda şeker gibi eridiğimi anlatsın diye.

BELONGS TO KAOS TEAM

1974

Katariina sözlüsüne Finlandiya'dan hediye getirmesini yasakladı. Kesinlikle hiçbir şey getirmeyecek. Ne elbise, ne külotlu çorap, ne şampuan ne de deodorant. Görülür hiçbir şey. O kendi ülkesinde kendi ihtiyaçlarını çok iyi karşılıyor, teşekkürler. Yo, bir dur, kahve getirebilirsin, sen de içiyorsun ya, herhalde çok bir şey değildir? Burada felaket pahalı. Hani sen de içtiğinden.

Papaz, Katariina'dan Finlandiya'dan yeni bir pardösü getirtmesini rica etti; ödeme sözü verdi. Katariina'nın nikâhını kıyan papazdı, resmî nikâhın yanı sıra dinî nikâh da istediği için Katariina'dan çok memnundu. Katariina kilisede yapılacak törenin herkese açık olacağını söylediğinde memnuniyeti iyice artmıştı. Kilise nikâhı çok nadir rastlanılan bir şeydi, devlet kilise üzerindeki baskısını iyice artırdıktan sonra, çok az sayıda insan nikâh törenini kilisede yapıyordu.

Tören sırasında kilise tıka basa doluydu. Bir kısım insan dışarıda kalmıştı.

Katariina papazın pardösü isteğini iletmemişti Finlandiyalısına, yapamamıştı. Papaz sırf bunun için nikâhlarını kıymamaya kalkışmazdı herhalde?

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ama gelin buketi için naylon bir pardösü gerekiyordu. Düğün kışın olacaktı ve resmî yollar izlenerek çiçek bulunamazdı. Katariina toptancı olarak çalışan bir tanıdık bulup Finlandiya işi naylon bir pardösü verdi, o tanıdık da kocaman bir karanfil buketiyle teşekkür etti.

BELONGS TO KAOS TEAM

Daha ilk sabah, A. Hukka bana kahve yaptı. Hem de, bozuk kahve makinesinin yalnızca filtre kısmını kullanarak. Asma kattaki yatağımdan suyun nasıl kaynadığını, kahvenin tuvalet kâğıdından yapılmış filtreden süzülüp nasıl fincana damladığını ve fincanın nasıl masaya taşındığını izledim. Fincanın yanı başına iki dilim ekmek konuldu. İki! Üzerlerine, ton balığı, peynir ve salatalık dilimleri konulmuş iki dilim çavdar ekmeği. Koku büyüleyiciydi. *Sekiz senedir* ekmek yememiştim, yani midemde beklememişti. Tabii benim yaptığıma yeme denilirse. Üstelik ekmek şişiriyordu. Bırak böyle bir bileşim yapmayı, benim evimde ekmek bile olmazdı. Önce ekmeğe yağ süreceksin, üzerine peynir koyacaksın, peynirin üzerine de ton balığı. En çok da salatalık dilimlerine şaşırdım. Yüz gram salatalıkta sadece on iki kalori vardı. Böylesi güvenli bir yiyeceği, her bir diliminin kalorisi yüzün üzerinde olan peynirle yemenin hiçbir anlamı yoktu. Üstelik yüz gramı doksan beş kalori içeren ton balığı, her bir dilimi altmış kalori içeren ekmekle de yan yana gelemezdi!

Güvenli bir yiyecekle, riskli yiyecek aynı öğünde asla bir araya gelmemeliydi. Tehlikeli ürünleri, normal günlerde kilolarca yiyebileceğiniz güvenli yiyeceklerle karıştırmanın ne anlamı vardı? Bu çok saçmaydı!

Tehlikeli yiyecekler yalnızca bir seans sırasında yenilebilirdi, çünkü bu tür yiyecekler mideye başka zaman sokulamazdı.

BELONGS TO SCANS TEAM

Hukka utangaçlığımdan aşağı inmediğimi düşünüyordu. Gömlek isteyip istemediğimi sordu. İstedim, düğmelerini mümkün olduğu kadar yavaş ilikledim. Arada bir, iliklediklerimi açıp tekrar ilikledim ve bu işlemi birkaç kez tekrarladım. Düğmeler tırnaklarıma takılıyordu. Hukka birazdan gömleğin ne kadar da çok düğmesi olduğunu söyleyebilirdi.

Bu hafta bir kez bile olmayacağına önceden karar vermiştim. Ve şimdi böylesi bir servisle karşı karşıyaydım! Birazdan basamaklarını gıcırdatarak merdivenlerden inecek ve masaya oturacaktım. Ben yemek yerken sigara içmesinde bir sakınca olup olmadığını sordu Hukka. Başımı iki yana sallayarak karşılık verdim, ağzım sulandı, Tanrı'ya şükür ki titreyen ellerimi akşamdan kalma halime bağlayabilirdim. Böyle bir sofraya oturmak! Bu duruma nasıl düşmüştüm! Şaşırtıcı. Korkunç. Niçin daha önce gitmem gerektiği kafama dank etmedi, ya da hiç değilse şimdi bir şey yiyemem demek, hiç isteğim yok, bir lokma bile yiyemem demek. Hep böyle yapardım ya, hep bir şeyler bulurdum, şimdi niçin yapmamıştım? Hukka daha ekmekleri hazırlamaya başlamadan niçin uyanmamıştım. Ama bunu yapacağını bilemezdim ki. Yoksa bir şey demiş miydi, aç olup olmadığımı, eğer açsam ne istediğimi sormuş muydu? Ya ben duymadıysam? Ya tam da bu sorunun sorulma süresi boyunca kazayla kestirdiysem? Hukka sessizliğim yüzünden itiraz etmeyeceğimi düşündüyse?

Masaya oturdum, ekmeğin içine gömülüp kaybolmayı düşünmeme karşın, kahve fincanını tuttum. Hukka en sevdiği fincanı bana verdiğini söyledi, nezaketten.

Üstelik ekmek dilimleri hazırlaması yetmezmiş gibi, sabah on ikiden önce hazırlamıştı.

BELONGS TO KAVOS TEAM

Ve ben on yıldan daha fazla bir zamandır bu kadar erken bir saatte bir şey yememiştim. Hâlâ yürürlükte olan eski bir kuraldı bu. Saat on ikiden önce bir şey yenilmez, yalnızca kahve içilir.

Ve şimdi bir şey yeme saatinden önce bana ekmek yediriyordu. Tuhaf bir adamdı.

Şimdi görüntüm değişmiş miydi?

Tehlikeli bir şey yemiş ve onu içinde tutan birine benziyor muydum? Zehirlenmiş? Kaybetmiş?

Ben ekmek dilimleriyle boğuşurken, Hukka gözünü benden ayırmadı.

Çizgilerin nasıl bu kadar net, çenen bu kadar düzgün?

Hiç de değil.

Öyle, öyle. Bu bir hakaret değil, diye güldü.

Yüzümde hakarete uğramışım gibi bir ifade hissettim. Benimle dalga geçme diyen bir ifade.

Ama Hukka bana bakmaya devam etti.

Küçük Kedi, diye fısıldadı.

Ve ben o zaman Minik Kedi'ydim.

BELONGS TO KAOS TEAM

1974

Katariina'nın annesi Sofia, kızının düğünü için Tallinn'e geldi. Nikâha henüz çok vakit vardı, bu nedenle bir tanıdığını ziyaret edip şehri gezebildi. Arnold onunla birlikte gelmeyip evde kalmaya karar vermişti. Sofia bu kararın kendini rahatlattığını söylüyordu; aman Arnold çok içti mi, aman taze damadını içki düellosuna davet edecek mi diye kaygılanıp durmayacaktı. Katariina'ya böyle diyordu, ama rahatlamasının asıl nedeni Arnold'un gözlerden uzak olmasıydı, en iyisi buydu. Böylece birilerinin rahatını kaçırmazdı. Kimse soru soramaz, Arnold yanlış yerde ağzını açamazdı. Üstelik her düğünde mutlaka bir *koputtajia* bulunurdu. Arnold'un varlığı hemen bir yerlere rapor edilir, bu da Katariina'nın ihtiyaç duyduğu bütün belgeleri elde etme imkânını yok edebilirdi. Katariina'nın kararını etkileyebilirdi. Arnold'un davasını da.

Mağazada kuyrukta beklerken Sofia tanıdık bir adam fark etti. Yaşlanmış Richard'a benziyordu. Olabilir miydi? Sofia adama doğru yaklaşıp omzuna dokundu. Gerçekten de Richard'dı, Arnold'un en yakın arkadaşı, diğerleriyle birlikte ormanda saklanmışlardı: Richard, Arnold, August, Elmer! Bir gün Richard, sırra kadem

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

basarak herkesi şaşırtmıştı. Ölü ya da diri bulunamamıştı, belki yurtdışına kaçmayı başarmıştır deniliyordu, ama öyle olsa bir biçimde haber iletmez miydi? Ve şimdi Sofia'nın önünde capcanlı dikiliyordu, elleri ayakları yerindeydi, tıpkı eski Richard'dı işte!

Richard, beni hatırladın mı?

Dönüp baktı.

Şaşkınlıktan dili tutuldu, yalnızca baktı, tanıdığını saklaması imkânsızdı, Sofia'nın yanıldığını iddia edemezdi, başkası olduğuna inandıramazdı artık. Güzel Sofia. Biçilmiş çayır kokulu. Ağaç saplı tırmığının ucu çıkıyor. Richard, Sofia'nın tırmığını tamir ediyor. Ne kadar güzel ayak bilekleri var. *Jumal tule appi!* Tanrı beni korusun!

Sofia, Katariina'nın düğününe davet etti Richard'ı.

Richard hayır demedi, hâlâ çok şaşkındı, Sofia'yla yan yana kiliseye doğru yürümeye başladı. Yalnızca yürüyor ve dudaklarından Estonca sözcükler dökülüyordu, yıllarca telaffuz etmediği, unuttuğunu düşündüğü sözcükler; artık yalnızca Rusça düşünüyor, yalnızca Rusça programları dinliyor ve Rusça gazeteleri okuyordu. Durabilir, başka bir yöne gidebilirdi, ama işte Sofia'nın yanında yürüyordu, Pagari Sokağı'ndan Toopea'ya doğru, tıpkı gerçek bir asker gibi yalnızca yürüyor, yürüyordu.

Pagari Sokağı'nda küçük duvar hücreleri vardı, Richard'ı bunlardan birinin içine tıkıp, sorgu saatine kadar baskı yapmışlardı.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Sofia oradan buradan konuşuyor, Richard'ın aklına soracak bir şey gelmiyor, bir biçimde diğer insanlar gibi davranması gerektiğini unutuyor. Sofia göz ucuyla Richard'a bakıyor; savaş sinirlerini mi yıpratmış yoksa başka bir şey mi var? Sofia, Richard'ın bu davranışının kendisiyle ilgili olduğu düşüncesini şöyle bir aklından geçiriyor, çok uzun yıllar önce Richard'a tutulmuş, ama sonra Arnold'la evlenmişti, nedeni bu olabilir miydi? Hayır, olamazdı.

Sofia, Arnold niçin orada değil veya nerede söylemiyor. Richard da sormuyor.

Richard kilisenin kapısında kalabalığa karışıyor. Sofia gözleriyle onu arıyor, bekliyor, ama Richard'ı göremiyor ve sonunda diğer misafirlerle birlikte kiliseye giriyor.

Niçin Arnold'u sormadı, yıllardır görüşmediği en iyi arkadaşını? İyi ki de sormamıştı, Arnold'un kızının düğününe niçin gelmediğini açıklamakta zorlanacaktı Sofia. Richard'la öyle birdenbire karşılaşınca şaşırıp bunu düşünememişti. Ama yine de!

Birlikte televizyon izlemeye başladık, kendi evlerimize gidip kendi deliklerimize çekildiğimizde de televizyon izledik, reklam aralarında da telefonla konuştuk. Bir program izlerken illa da konuşmadık, eğer bir film veya diziyle ilgiliyse arada bir birkaç kelime ettik. Tartışma programları ve belgeselleri izlerken daha çok yorum yaptık ve genellikle program yöneticilerinin saç modelleriyle ilgilendik. Bu benim için iyiydi, buzdolabına yiyecek bir şeyler almaya gitmek aklıma gelmiyordu.

Sabahları birbirimize telefon açıp birlikte gazete okumaya başladık. Hukka gazete almadığından, ben okuyor, ben anlatıyordum. Bu da iyiydi, aklıma yemek gelmiyordu, yoksa okurken hep bir şeyler yerdim.

Yiyecek alışverişi de kolaylaşmıştı, mağazada telefonda Hukka'yla konuşarak dolaştığımdan alışveriş arabasını yiyecekle doldurmuyordum. Onun sesi yemeyi daha az korkunç yapıyordu. Hukka hayranlık duyulacak biriydi, mucize gibi, deniz rüzgârı gibi, Saarenmaan'daki gelincik tarlası ve ardıç kokusu gibi.

Artık Irene'nin yanımda olmasına gerek yoktu.

BELONGS TO KAKTOS TEAM

Daha çok Hukka'yla birlikte yemeye başladım. Böylece öğünler basitleşti. Ton balıklı, salamlı, peynirli sandviç, kızarmış ekmek, Karelya böreği ve her şeyden az miktarda, yalnızca gerektiği kadar..

Kırk sekiz kiloydum. Mükemmel! Hukka'nın arkadaşlığı, kahve ve tütünün dışında başka bir şeye ihtiyacım yoktu. Hukka'yla birlikte yemediğim zamanlarda güvenli yiyeceklerden yalnızca meyve yiyordum. Haftalardır yemek sirkine girip tıkınmıyordum. Bir düşünsenize! Midemden burnuma doğru yükselen açlık kokusunu bastırmak için elbette her gün Mynthon pastili emebilirdim. Eğer yeterince emilirse tat duygusu kayboluyor, damağınız uyuşuyordu ki bu çok iyiydi. Üstelik bir kutu Mynthon pastili yalnızca sekiz kaloriydi. Elbette her kutuda enerji değerleri yazmıyordu, ama portakal ve C vitamini içerenlerde yazıyordu ve ben de onlardan emiyordum.

Nane pastilleri de alıyordum, bu anoreksi klasiğini Birminghamlı ikizlerden öğrenmiştim. Gördüğüm ilk anoreksik fotoğrafları da bu ikizlerin fotoğraflarıydı. Eğer yanlış hatırlamıyorsam *Yedi Gün* dergisinde yayınlanmıştı. Michaela ile Samantha Kendall zayıflama yarışına girmişler ve en sonunda yalnızca nane pastili yemeye başlamışlardı. Geçenlerde öldü bu ikizler; Michaela 1994, Samantha da 1997 yılında, anoreksinin yarattığı komplikasyonlar nedeniyle öldü. Haklarını

BELONGS TO SKYOS TEAM

teslim etmeliyiz ki sağlam iki inatçı keçiydiler, uzun bir süre o halde dayandılar. Belki de Efendileri çok inatçıydı.

Sanırım herkes bir anoreksiği veya anoreksik fotoğrafını ilk gördüğü günü hatırlıyordur. Anoreksi, tıpkı kiloyla ilgili diğer her şey gibi, dedikodu dergilerinin bayıldığı konulardandı. Elbette ya, anoreksi bir prenses hastalığıdır, zayıflayan her kadın prenses mertebesine yükselir, onların zayıflaması tıpkı ünlülerin ilk çocukları ya da güzellik kraliçelerinin masalsı düğünleri gibi haber değerindedir. Kadın bedeninin her bir santimetresi ülkenin sınırları kadar önemlidir. Dikkatle ölçülmeli ve her bir değişim hemen rapor edilmelidir.

Anoreksik ikizlerle ilgili haberi okurken, aramızda hiçbir bağ kuramadım, sanırım benim tepkim de herkesinkiyle aynıydı, bu fotoğrafları gördüğümde irkilmiştim: Korku filmlerindeki iskeletlere, tarih kitaplarında gördüğüm toplama kamplarında çekilmiş fotoğraflara ve *vanitas vanitatum* çizimlerine benziyorlardı. Birinin üzerinde cırtlak renkli Amerikan elbisesi vardı, öyle bir gülümsüyordu ki ağzı yırtılacak sanırdınız; kirpiklerine, televizyonda durmadan reklamı yapılan, kirpikleri uzun gösteren maskaradan sürmüştü. Mona Lisa'yı ütüleseniz ancak o kadar komik olurdu. Bu iki dünya birbirine uymuyordu. Birbirlerine kapalıydılar. Tıpkı benim ile Öz-Finlandiya şehri gibi.

Böylesi bir toplama kampı prensesi olmayacağımdan kesinlikle emindim, içleri açlıktan ölürken, kirpiklerine yapıştırılmış küçük elmaslar sayesinde birer yıldız havasındaydılar. Geride güzel bir ceset bile bırakmayacaklardı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1974

Richard, Sofia'yı atlattıktan sonra, kilise kapıları kapanana ve orgun sesi duyulana kadar bekledi. Ardından kilisenin yanındaki seyir alanına gitti, yeterince sakindi. Sağlam çitlerin üzerine tırmanıp aşağı atladı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Hukka benim için fazlasıyla iyiydi.

İşin gerçeği... onun arkadaşlığı hayatımı kolaylaştırıyordu, başından beri böyleydi ve altı aydır arkadaştık.

Bu daha önce yaşamadığım bir şeydi. Birilerinin ahbaplığının verdiği rahatlık değildi bu. Irene'yle, kız kardeşimle, geçirdiğim zamanlar güzeldi, yakınlık duygusu çok güçlüydü. Ama kolay bir arkadaşlık değildi. Hukka'yla birlikte olmak kolaydı. Demek ki kötü bir şeyler olacaktı. Öyle değil mi? Hep böyle olur. Yaşamak ne zaman kolaylaşırsa, sakınganlık kaybolur. Ve bu benim için hiç iyi değildi, çünkü bu durumda mutlaka kendinizi ele verecek bir şey yapardınız, eğer kendinizi korumak istiyorsanız geride bırakmamanız gereken izler bırakırdınız.

Yarım yıllık rahatlıktan sonra evimdeki sessizliği dinledim. Mutfağa gittim. Yemeye başladım. Yine aynı durum. Yemenin dışında her şey beni endişelendiriyor, sessizlikte yemenin dışında bir şey yapamazsınız.

Çok güvenli bir şey.

Dikkatsiz konuşmaya başlamıştım. Bunu daha önce asla yapmamıştım. Düşüncelerim arasında her zaman anlaşılır bir boşluk vardı, kafama takmazdım bunu. Irene'yle birlikteyken de böyleydi, ama şimdi bu boşluk daralmaya başlamıştı ve buna bir dur demeliydim, bu boşluğa ihtiyacım vardı, belirli

bir kişiye pat diye söylenmesi gereken şeyleri hep o aralıkta düşünebiliyordum: Bir şey için oraya gitmeyeceğim kesin mi, ona ondan bahsettim mi ve eğer öyleyse, bunu da diyebilir miyim, yoksa zaten dedim mi? Kime ne dediğimi her zaman hatırlardım ve kimin ne bildiğini. Tetikte olmalıydım, kim çekip gidecek, kim yanlış şeyler söylüyor, kim çok yakında uzaklaşacak, her şeyin üstesinden gelebilmek, olabilecek her şeye hazır olmak için tetikte olmalıyım. Benim Hukka Lillehuck'um bunu niçin anlayamadı ki? O, on kiloyla ne kadar değiştiğimi hiç anlamadı, o kolaylık dönemi boyunca birkaç kilo, toplamdaysa on kilo. Bütün bu süre boyunca gittikçe daha dikkatsiz davrandım, hatta dişlerimi benim yeme sirki okulumdakinden farklı bir düzende fırçalamaya başladım, bazen önce üst dişleri fırçaladım, bazen alt, bazen sağ, bazen sol ertesi gün nasıl fırçalamaya başlayacağımı daha akşamdan biliyordum.

Üstelik egzersiz programını bırakmıştım, yalnızca canım istediğinde egzersiz yapıyordum, yani gittikçe daha seyrek. Aynı programı on yıl uygulamıştım. Önce on dakikamı alıyordu, sonra iyice geliştirip iki saate çıkarmıştım. Eğer bir günün programını aksatırsam ertesi gün, o günün programına ekliyordum. Eksik saatleri tamamlamak zorundaydım, eğer okula gitmeden önce evde yapmam gereken karın kası çalışmalarını zaman darlığı nedeniyle yapamazsam, okulun tuvaletinde yarım saat uyluk hareketleri yapıyordum, bu gerçek bir akrobasi gerektiriyordu, ama ben sanki bir oyunmuşçasına başarıyordum. Kalça jimnastiğini okuldan sonra kütüphanenin tuvaletinde yapıyordum, geri kalan hareketleri de evde tamamlıyordum ve akşama yeni bir egzersiz rutini başlıyordu. Günde en az yarım saat egzersiz yaptığımı kimse bilmiyordu. Bunu hiç iti-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

raf etmeyecektim. Rejim yaptığımı itiraf etmekle aynı anlama gelirdi bu. Hiç gerek yoktu. Kemik yapım, metabolizmam ve başka şeyler şişmanlamamı engellediğinden rejime falan ihtiyacım yoktu. Eğer başkaları yapmak zorundaysa, yapsınlardı. Ah, ah. Ne üzücü. Düpedüz acıklı bir durum. Bıyık altından gülüyordum.

Hukka'nın bendeki değişiklikleri fark etmemesi büyük şanstı. Bütün bunları ona doğrudan açık etmedim, ama düşüncelerim arasındaki mesafeden az çok bahsetmiştim, mesafenin daralmaya başladığından da. Çok samimi olmak istemediğimi de söylemiştim, ama Hukka endişemin nedenini anlamışa benzemiyordu.

Nasıl ve neden bilemiyordum, ama çok kısa zamanda beni ele geçireceğinden emindim. Tallinn seyahatlerim hakkında kendimi ele verecek çok fazla şey kaçırmamış mıydım ağzımdan? Teyzemi ziyarete Lempäälä'ye değil Haapsalu'ya gitmiyor muydum? Yanlış bir yerde, yanlış ölçüde değil miydim, prova odasına çok dar bir pantolonla girmedim mi? Butiklere hemen kapanıştan önce gizlice girmiyor muydum? Telefonun fişini çekerek, gerçek bir oburluğa hazırlanmıyor muydum? Kendimi olduğumdan başka biriymiş gibi göstermiyor muydum, bir seferinde yatakta numara yapmadım mı, orgazm olmadığım halde Hukka olmam gerektiğini düşündüğü için?

Bir şey beni ele verecekti, bu kesindi. Bu mutlaka engellenmeliydi. Bir şey bulmalıydım. Yeniden. Bir şey ya da biri?

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ortak sabahlarımızdan birinde Hukka, daha gözümü açar açmaz bir konuda tahminde bulunmak istediğini söyledi. İzin var mı, yapabilir mi? Tamam yapabilirdi. Tahminine göre benim biriyle yatağa girmem için kafamın iyi olması gerekirmiş. Nasıl yani? Bir açıklama bekledim, ama yalnızca cevabı düşünebilmek için. Korkmuş ve dikkat kesilmiştim, bütün ipuçlarını bir araya getirmek için zamana ihtiyacım vardı, ama Hukka devam etmedi, yalnızca bana baktı. İlk kez onunla ayık kafayla yatağa girdiğimi söyleyebilirdim. Ama bu tür şeyler söylenmezdi. Bu tür şeyleri söyleyemezdiniz. Nasıl çırılçıplak kalırdım o zaman? Her zamankinden daha çıplak. Bütün elbiselerimi çıkardığım zamankinden bile daha çıplak. Gerçekte ben elbisesiz çıplak değildim ki. Henüz saklayacak kadar zayıflamamıştım.

Üzerimde ne kadar az kıyafet varsa, erkekler o kadar çok bakıyorlardı. Erkekler bakarken kendimi daha iyi görüyordum, var olmak benim için daha kolaylaşıyordu, hakkımda ne düşündüklerini daha iyi anlıyordum. Emin olamadığım şeyler azalıyordu, çıplak bedenime çarpan her bakışı anlıyordum, her bakışın anlamından emindim, neyin gelmekte olduğunu biliyordum, bedenimin içinde güvendeydim, derinlerinde bir yerdeydim. Orada koruma altında bir şey vardı, kendine birinci tekil şahıs olarak seslenen ve kendini düşünen.

BELONGS TO KAOS TEAM

Hukka kulağıma üfledi. Hoş bir duyguydu. Tıpkı karnımı okşarmış gibi. Tepeden tırnağa okşandım. Hukka'nın elleri bana bedenimin hatlarını verdi, batmak üzere değildim ya da ondan kaçmak için bedenimden çıkmıyordum, Hukka'nın yanında uzanan bedenimin nasıl göründüğüne bakmak için tavana yükselmiyordum. Hukka'yla birlikteyken bedenimi terk etmiyordum. Yalnızca var oluyordum. Tenimde gezinen Hukka'nın ellerini hissediyordum, tenin tene temasını, nasıl mucizevi bir duygu olduğunu, mucizevi bir şekilde nasıl Hukka'nın minik kedisi olduğumu. Bütünüyle özel Minik Kedi.

Böylesi bir dikkatsizlik her zaman belasını bulur. Kaç, Anna.

BELONGS TO KAOS TEAM

1975

Arnold'un davası düşürüldü. Yaşlı bir adamla uğraşmanın ne lüzumu vardı?

BELONGS TO KAOS TEAM

1976

Bir kadının yurtdışına taşınabilmesi için, karısının geçimini sağlayacağına dair kocanın yazılı güvence vermesi gerekiyordu. Ayrıca kadının yabancı ülkede oturan yakın akrabaları olup olmadığı araştırılıyor, işvereninden kendisine ait olmayan bir şeyi –iş gereçleri, kitap ya da benzer bir şeyi– yanına almadığını teyit eden bir belge isteniyordu. Ayrıca parti sekreterinin kaleme alacağı bir kişilik analizi gerekiyordu. Bu belge baş muhasebeci ve şef tarafından da imzalanacaktı.

Düğünden sonra Katariina işine her zamanki seyrinde devam etti, işyerinde durum sakinleşmişti. Katariina'nın evliliği artık önemli bir dedikodu malzemesi değildi, düğün Katariina'yı değiştirmemişti, bildik Katariina'ydı, eskisi gibi giyiniyor, eskisi gibi çalışıyordu.

Katariina parti üyesi değildi, ama parti sekreteriyle arası iyiydi, önemli günlerde konyak ve çiçeklerle hatırını sorar, sair günlerde de hatırladığı olurdu. Katariina baş muḥasebeciyle de iyi geçinirdi. Vaftiz annesi Kafe Maisamokk'ta çalıştığından Katariina her zaman bademli kurabiyelerin ve şekerlemelerin en güzellerini alırdı. Bu az bulunur şeylere Katariina aracılığıyla kolayca erişen baş muhasebeci de çok memnun olurdu.

BELONGS TO SOYUZ TEAM

Şirketin parti toplantısı Katariina'nın dış ülkeye seyahatini özel bir gündemle ele aldı, ama orada da bir sorun çıkmadı.

Ve her şey ele alındı.

Gözden geçirildi.

Gerçekten gözden geçirildi.

Dış ülke vizesi bölümünde bir adam Katariina'nın belgelerini kontrol etti, dostça gülümsedi, söz konusu şey yurtdışına seyahatti, adam bir süre gevezelik ettikten sonra, soracağı sorulara doğru cevap verilmesini isteyerek konuya girdi.

Katariina'yı odasının kapısına kadar geçirdi, ardından odadan çıktı, kapısını kilitledi ve dış kapıya doğru boş koridorda Katariina'ya eşlik etti -o zamanlar birinin yurtdışına seyahat vizesi için başvurması az rastlanılır bir durumdu, günde bir başvuru bile olmayabilirdi- ve dış kapıya yakın bir yerde, açık bir pencerenin yanında, adam Katariina'nın elini sıktı ve doğrudan gözlerinin içine bakarak, "Senin, buradan geçen başkalarının yaptıklarını yapman gerekmiyor," dedi. Güle güle demedi, gevezeliğe devam etti, sesi sabit, sözcükleri yavaş ve anlaşılırdı, eli güçlüydü, rüzgâr neredeyse sesini saklıyordu. Onlar gibi yapmak zorunda değilsin, onlar... şey... bilirsin işte.

Televizyonda Tallinn hakkında bir programa rastladığımda, Hukka'nın kolunun altına büzülerek oturdum. Ekranda gördüğüm terminalin, çocukluğumda George Ost gemisine bindiğimiz terminalle benzemediğini bağırarak söylemek istiyordum. O zamanlar terminalin duvarları yeşil oluklu sacla kaplıydı, annem bu duvarların yakınında yürümeye korkardı. Sınır muhafızlarının giysileri de yeşildi. Köpekler. Dezenformasyon. Anne, o çantaları nasıl taşıyabiliyorsun? Kesin mi? Annem kuyrukta kalmaya çalışıyor. Hiç değilse aşağıda çantalarımızı taşıyacağımız bir el arabası buluruz. Gemiden iskeleye inen o bitip tükenmez merdivenin -çelik ya da benzeri bir maddeden- basamakları arasından deniz görünürdü.

Hukka, benim sevgili Hukka'm, biz oradaydık, her yıl, defalarca, annem ve ben.

Ama A. Hukka sanki televizyonda özel bir şey gösterilmiyormuş gibi, sakince sigarasını içiyordu, ben de bir şey demedim, yalnızca kahvemi içtim.

İşte! Televizyonda Haapsalu'nun adı geçti! Hukka kanal değiştirmek üzereydi. Bu kanalı istediğimi söyledim, ama dördüncü kanalda film başlamıştı. Haapsalu. Teyzem orada yaşıyordu. Hukka'nın Lempäälä'de yaşadığını sandığı teyzem.

Hukka reklam arasında tuvalete gittiğinde hemen kanal değiştirdim, ama Haapsalu hakkındaki program bitmişti.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Hukka özlemimi gideremeyişti. Eve gitmek istiyordum. Onunla birlikte eve.

Niçin şimdi birdenbire daha önce hiç kimseye anlatmadığım şeyleri anlatmak istiyordum? Bana ne oluyordu? Almanların hizmetinde çalışan bir askeri sakladıkları anneannemin evindeki odayı niçin Hukka'ya göstermek istiyordum? Ve Tallinn'de dedemi sorguladıkları evi? Daha önce, üzerinde dünyanın en lezzetli *glasuurkoogit*lerinin yapıldığı pastanenin olduğu yeri? Teyzemin kocasının her zaman içtiği Priima sigaralarını? Annemin ölü sinekleri topladığı pencere kenarında duran kum küreğini? Pikk Sokağı'ndaki Estonyalı kadınların ince bacaklarını? Süt dükkânının artık ne ıslak ne de delik olan yer döşemesini? Bunlar ne Hukka'yı, ne de bir başkasını ilgilendirirdi.

Yoksa bütün bunlar, bu tür düşüncelerle kurnaz bir şekilde tekrar kafama dalan Efendimin marifeti miydi? Çok iyi yememi sağladığı için, beni Hukka'yı terk etmeye zorlayan Efendim miydi? Asla gerçekleştiremeyeceğim bir şeyi yapma isteğine yönelmem, Efendimin gizli planı mıydı? Hukka'nın ellerinin, üzerimdeki etkisini zayıflattığını mı fark etmişti? Hukka'nın kucağı bundan dolayı mı yetmiyordu artık, bu nedenle mi bu kucağı başka yerlerde de yaşamak istiyordum, örneğin yabancı arabaların insanların başlarını döndürdüğü, aynı yöne on yedi şeritli yolların ve tahta döner merdivenli metroların olduğu Moskova'da. Oraya gitmek istiyordum, restoranlarda yalnızca Pepsi veya Fanta verilmesine –çünkü Moskova olimpiyatları için Sovyetler Birliği'yle anlaşma imzalamışlardı– ve garsonların bu iki içeceğin niçin bana göre olmadığını bir türlü anlayamamasına rağmen gitmek istiyor-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

dum. Slav olanın Amerikanlaştırılmaya başlanmasının, her yerin Pepsi'ninki gibi mavi harfler ve Ronald McDonald'ınki gibi palyaçolarla donatılmasının içimde yarattığı isteksizlik ve endişeye rağmen gitmek istiyordum. Moskova'da açılan ilk McDonald's'ın önünde 30 000 kişi kuyruğa girmiş ve ayrıca para karşılığı başkalarının yerine kuyruğa giren profesyonel kuyruk işçileri türemişti.

Haapsalu'da, mezbahanın arkasında yolumu kaybetmek istiyordum, bir akşam çitlerinin üzerinden yola atılan jambonun oradan geçen teyzemin başına düştüğü yerde; teyzemin varlığı gerçek alıcıyı ürkütmüş olmalıydı. Tekrar *Raekoja Platsin*'e gitmek istiyorum, Belediye Meydanı'na ve Rus kadınlarının muhteşem göğüsleriyle beni neredeyse havaya kaldırdıkları, kalabalık hediyelik eşya satan dükkâna. Yanı başımda annem gamsız bir şekilde ayaklara basma tekniğini dener ve ağzına kadar dolu dükkânda fütursuzca ilerlemeye çalışanların ayak parmaklarına basardı. Tezgâhın ön tarafında, çantalar için büyüklerin diz hizasında bir çeşit raf vardı. Anna oraya tırmanıp dizlerini koyar, hemen arkasında küçük bir boşluk oluşurdu. Anne de bir dizini rafa koyarak Svetjaları bir kalça genişliği uzakta tutardı. Öfkeyle ona bakarlardı ve sandaletlerin kayışlarının arasından fırlayan her çıplak Rus başparmağına basıldığında bu öfkeli bakışlara Rus laf ebeliği de eşlik eder, ama asla bundan ileri gidilmezdi.

O zamanlar hiçbir dükkânda bekçi görmezdiniz. Bütün mallar tezgâhın arkasında dururdu. Bekçiler özelleştirmelerle birlikte ortaya çıkmıştı, iki binli yıllarının başında artık her yerde onlar vardı. Hediyelik eşya satan dükkân her zaman insan kaynardı, o küçük dükkânda bir saat kuyrukta beklemek

BELONGS TO SAKIZ TEAM

sıradan bir durumdu. Herkes müşteri değildi, bazıları sadece eşyalara bakmak için oradaydı. Deri bir kemere, bir deri kitap ayracına veya çiçek desenli bir terliğe bakarlar, evirir çevirirler, iyi bir arkadaşlarıyla birlikte düşünürler ve incelemek için tezgâhtan başka bir şey daha isterlerdi. Arkadaşları ve kızıyla derin bir fikir teatisinden sonra Svetlana almamaya karar verirdi. Tezgâhtar bütün bu sürede yanlarında beklerdi. Annemin sinirleri genellikle çatlama noktasına kadar gerilir, şunu, şunu, şunu istiyorum derdi, ne istediğini bilir ve hemen alırdı. Bazen, eğer dükkândaki iki tezgâhtar iyi günlerindeyse, başkaları bir şeyi incelerken bizim istediklerimizi bekletmeden verirlerdi.

Kıllı bacaklar, sertleşip çatlamış topuklar, doğum benlerinden fışkıran kıllar, bıyıklar, bayrak renginde dudak boyaları: Ve bütün bunların hepsi aynı kadında.

İtişmek ilerlemenin sıradan haliydi, alışverişteki hiç kimse beklemeye yanaşmaz, herkes hemen tezgâhın önüne geçmek isterdi.

Hava durgun.

Abaküsler.

Fincanlarını kaybetmiş, şimdi içlerine bozuk para konan tabaklar.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Yeme alışkanlıklarım hakkında bu kadar şey anlatmışken, Anna'nın dünyasını Hukka'ya niçin anlatamadım? Hem de bunu gerçekten isterken?

Elbette hepsini değil, ama önemli bir kısmını anlatabilirdim. Hiç değilse başkalarına anlattığımdan daha fazlasını. Bu düşünce çok yeniydi. Irene'nin dışında hiç kimse benim nasıl yediğimi bilmiyordu. Anna'nın dünyasını anlatmak böyle bir şey olamaz mıydı? Tehlikesi neydi ki? Hukka'ya anlatmanın? Ama belki de Hukka, bunun benim için ne kadar önemli olduğunu anlayamayacaktı. Belki tek bir sözcüğünü bile dinlemeyecekti. Belki de gidip televizyonun başına oturacaktı.

Ya ben o hediyelik eşya dükkânını, o çatlamış topukları, demir dişleri ve beni yerden havalandıran göğüsleri anlatırken gazeteyi açarsa? Tam o anda televizyonun düğmesine basarsa? Esnemek veya bir şey demek için ağzını açarsa, bir daha cesaret edebilir miydim? Herhangi birine anlatmaya? Yeniden ağzımı açmaya? Ya Hukka, benim dudaklarım dışında her şeyi açar da, henüz başladığım konuşmayı keserdiyse? O zaman belki bir daha anlatmaya cesaret edemezdim. Hiç kimseye.

Anna'nın dünyasına ait her şeyi bağladığım gurur ve benim utancıma karşı, Hukka'nın bunlardan birini yapabileceği düşüncesi! O dayanılmaz düşünce! Böyle bir riski alamazdım. Risk çok büyük, ben çok küçüktüm. Benim kırk beş kilom bu ağırlığı kaldıramazdı.

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Ama yine de.

Hukka'yla birlikte Tallinn'e gitmek elbette harika olurdu, gemiden denizi seyretmek, leylakların altında yürümek. Kadriorg parkında veya güneş batar, cırcır böcekleri şarkı söylerken Läänemaa tarlasında öpüşmek, yüz yıldır akrabalarımın gömüldüğü mezarlığı göstermek, buradan geldiğimi, sevdiğim her şeyin burada olduğunu söylemek elbette harika olurdu.

Hukka'ya, Haapsalu'daki *komisjoni*'yi gösterebilirdim, eskiden ikinci el elbiselerin satıldığı butiği, şimdi orada bir seyahat şirketi vardı ve restore edilen bina tepeden tırnağa ışıldıyordu. Eskiden nasıl iterseniz itin kapıları gıcırdardı ve kapı kolu eğriydi. Eski ahşap bir binaydı, boyaları pul pul dökülmüştü, pencereleri yerlerinden çıkmak üzereydi, merdivenleri o kadar aşınmıştı ki, basamaklarının ortalarında çukurlar vardı. Duvarları, kapıları, yer döşemesi, tavanı çocuk kakası renginde ve açık yeşildi, fırını siyah boyalı, tezgâhlar griydi. Annem ve ben buraya sık sık Olja'yı ziyarete giderdik. Olja bu butikte tezgâhtardı. Eski ahşap döşemeler Sovyet muşambasıyla kaplanmıştı, *reliin;* yüzeyinin düz olması gerekiyordu, ama üzeri kabarcık doluydu, bir köşesinden tutsanız olduğu gibi kaldırabilirdiniz ve bu Sovyetler hakkında gerçekten iyi bir fikir verirdi. Loş bir aydınlatma ve abaküs. Pencere çerçeveleri arasında ölü sinekler.

Olja genellikle annemin satması için ona armağan ettiği, kot kumaşından yapılma, mavi yeşil çizgili pantolonu giyiyordu; Olja'nın en çok sevdiği pantolondu bu, belli ki satmak istemiyordu. Ve gerçek kadın saçları vardı, uzun, hacimli. Tazenin tazesi Estonya şekerlemesi *iiris* gibi yumuşak bir sesi. Anna ondan hoşlanıyordu, ama Linda teyzesinin bu kadına taham-

mül edemediğini biliyordu, çünkü teyze satış işini kendisinin yapması gerektiğini düşünüyordu. Olja ile annesinin ilişkisi ticari bir ilişkiydi, ama teyzesi buna inanmıyordu. Olja'yı ilginç yapan şeylerden biri de son derece kırmızı dudaklarıydı. Anna böylesi dudakları ne Finlandiya'da ne de Estonya'da görmüştü, annesinin, akrabalarının ve onların arkadaşlarının dünyasında görülmeyen türden bir kırmızıydı. Dudakları böylesine kırmızı olup da annesinin hoşlandığı tek kişi Olja'ydı. Annesi bu tür bir kırmızıyı çok fazla Rus bulurdu, kuzeni bir Rus subayıyla evlendikten çok kısa bir süre sonra böylesi bir ruj kullanmaya başlamış ve Estonca konuşmaya devam etmesine karşın, annesinin dilini hiç öğrenemeyen bir çocuk dünyaya getirmişti. Rus subayı çocuğunun böyle gereksiz bir şeyi öğrenmesini belli ki istememişti.

Annesi, bırak dudaklarını böylesi bir renge boyamayı, Sovyet kırmızısı kıyafet bile giymezdi. Böyle bir renkle öpmek, yalamak ve yemek! Asla! Finlandiya'da bile kırmızıdan uzak duracaktı. Evinde perdeleri, masa örtüleri, mobilyaları, halıları her şeyi olacak, ama renkleri asla kırmızı olmayacaktı! Noel'de bile... Ve daha sonra, Anna saçını kırmızıya boyadığında, en cırtlak kırmızıya –Irene'den önce, Anna'dan sonra Irene onu taklit etmekte gecikmeyecekti– çörek hamuru yoğuran annesi ona sırtını döndü, sonra bütün bir çörek hamurunu Anna'nın başına boca etti, elleriyle ovarak hamurları saçlarının dibine kadar bir güzel yedirdi, arkasından da kolundan tutup hole sürükleyerek kapıdan dışarı, bahçeye attı; tam o anda ellerinde birtakım atletlerle, yan binada oturan komşu aile geçiyordu.

1973

Katariina Moskova'ya Finlandiyalısını ziyarete gitti. Finlandiyalıların kaldığı otel Rusça konuşan kadın kaynıyordu. Katariina konuştuğu bir Finlandiyalıya Rusça bilip bilmediğini sordu, çünkü kadınlar Fince konuşamıyorlardı.

Adam şaşırdı. Hayır, elbette bilmiyordu. Niçin Rusça konuşacaktı?

Ama kız arkadaşlarınla nasıl konuşuyorsun?

Konuşacak ne var ki?

Kısa bir sessizlikten sonra adam Katariina'ya tampon kullanıp kullanmadığını sordu.

Katariina ayağa kalktı, paltosunu alıp dışarı çıktı.

Finlandiyalısı koşarak peşinden geldi, yüzü kızarmıştı, mahcup ve sessizdi.

Hukka hakkımdaki her şeyi bilmek istedi.

Belki de bunun için hiçbir şey anlatmadım.

Belki de bütün o takma isimleri kullanmasını istememe-min yanı sıra "benim Estonyalı fahişem" diye hitap etmesini istemediğim için anlatmadım. Bu onun dudağında bir şakaya dönüşebilirdi. Kötü bir niyet yok, sevimli bir şey. Örneğin bir cuma akşamı bara doğru giderken sigara almak için bir büfeye girdiğimizde, gazete ve dergi raflarının önünde duran birkaç Estonyalı kadın, dergi denilen pornografik paçavralardan birini hararetle ve kıkırdayarak karıştırıp kendi fotoğraflarını ararken. Ya da bir akşam mum ışığı ve kedilerin pati sesleriyle evde baş başayken. O zaman söyleyebilirdi. Fısıldayarak. Ve ben gülümsemek zorunda kalırdım. Veya limana, annemle buluşmaya gitmek için hazırlanır, deri ceketimin kemerlerini bağlarken, okşayıcı bir fısıltı, diğer aşk sözleriyle aynı tonda. Estonyalı fahişem.

Ya da annemin Baltıklı bir mühendis olmasını çok tuhaf bulacaktı. Belki bu şaka repertuarına cuk oturacaktı. Eve ziyarete gittiğimde, telefonla anne babamı arayacaktı. Telefonu annem açacaktı, Hukka onun konuşma tarzını, şivesini taklit edecekti. Annem ahizeyi bana uzatmak yerine, "Kimsiniz?" diye bağıracaktı. O zaman Hukka yaptığının başarılı bir şaka olduğunu düşünecekti. Ben kendimi gerçekte nasıl hissettiğimi gösteremeyecek, nazik bir ifade takınacaktım, şu dudak

uçlarının hafifçe geriye çekildiği ifadeden, ama yine de yüksek sesle gülmeyecektim, böylece bir sonraki kavgamızda ne diyeceğini bilemeyecekti. Tabii bana Estonyalı melek diye de hitap edebilirdi. Ama risk almanın bir anlamı yoktu.

Belki Hukka'ya ikinci vatanımı henüz göstermeye cesaret edemediğimden bir şey anlatamamıştım. Bir seferinde geçici bir tanıdıkla Tallinn'i ziyaret etmiştim, doksanlı yılların ortasındaydı, daha o zaman, son ziyaretimin üzerinden yalnızca altı ay geçmesine rağmen bütün o değişiklikler beni şaşırtmıştı. Camdan yeni kuleler vardı, daha önce tek yüksek bina Viru Oteli'ydi, gerçek beyaz bir fener kule. Şimdi her taraf yeni bir şeyle parlıyordu, her taraftan başka bir değişikliğin hücumuna uğruyordum, tabii seyahat arkadaşım benim niçin o kadar şaşırdığımı anlayamıyordu. Bak bir bankomat! Ve bankomatın önünde kuyruk var! Şirket, özel dükkânlar, restoranlar, barlar, her köşede küçük birer büfe, hepsi sahiplerinin isimlerini taşıyor: *Teele äri, Saima äri, Katri äri, Peetri pizza, Aino kohvik*... Ne tuhaf! Ve ağır küpelerle kulak memeleri sarkan bir tek kadın bile yok!

Benim için çok tuhaf olan bu şeyler yanımdaki için hiçbir anlam ifade etmiyordu. Aynı duyguyu Hukka'yla da yaşamak istemiyordum, hem de hiç. Hukka'yla asla.

Üstelik artık Anna'nın dünyası kalmasa da, Hukka'yla birlikte Tallinn'e gidersem çok içli dışlı olacaktık. Çok fazla samimi olunacaktı, Hukka'nın eline beni kolayca yaralayabileceği bir malzeme vermek, hem de böyle komik bir biçimde, çok tehlikeliydi,. Örneğin benim sevgili Hukkam, ışıklı reklama niçin hayret ettiğimi anlayamayacaktı. Ama Anna'nın dünyasında böylesi ışıklı tabelalar yoktu ki. Ve Hukka bu durumu

BELONGS TO SAKIZ TEAM

zavallıca bulacak, bense çok güzel olduğunu düşünecektim, Batı'da çok uzun zamandır görülmeyen, şehre şehir havası veren bir güzellik.

BELONGS TO KAOS TEAM

Olja'yı ziyaret etmek gerçekten heyecanlı bir şeydi, her seferinde küçük bir maceraydı, gizemli ve gizli bir şey. Teyzeme başka bir yere gideceğimizi söylerdik, bir mağazaya veya dondurmacıya.

Satılacak eşyaları taşımak elbette bir sorundu. Anna ile annesi, teyzenin evinden ayrılıp Tallinn'de yaşamaya başladıklarında artık sorun olmaktan çıkacaktı bu. Ama şimdi teyze onları limanda karşıladığından, doğrudan Balt Jaama'ya gidiyor, oradan Haapsalu'ya geçiyorlardı. İşte sorun da burada başlıyordu, çünkü teyzenin gözü hep üzerlerinde oluyor, ne valizleri boşaltabiliyor ne de yanlarından ayrılabiliyorlardı. Her şey teyzenin evine taşınmalıydı, sonra içindeki eşyalar götürülene kadar, teyze veya kuzenler karıştırıp bir şey çalmasınlar diye, Anna'nın ya da annesinin mutlaka valizlere bekçilik etmesi gerekiyordu. Eşyaları evden çıkartmak için kimsenin olmadığı bir zamanı beklemek gerekti. Ayrıca bir şehir gezmesi için göze çarpmayacak büyüklükte bir çanta taşınmalıydı; merdiven sahanlıklarında ışıyan çok fazla gözetleme deliği ve arkalarında duran çok sayıda dedikoducu komşu vardı. Teyze komşulardan biriyle konuşabilirdi. Veya şehirde teyzenin bir tanıdığına rastlayabilirlerdi. Kız kardeşinin yanında kocaman bir çanta vardı; bir şey mi satın almıştı? Belki de tezgâh altı bir şey, *leti alt*.[16] Rağbet gören her şey ancak *leti alt* bulunurdu. Kimden? Nasıl?

16 El altından. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

Annem her zaman yeni bir şey getirirdi. Bunu Olja veya başkası satın alır, hevesleri geçene kadar kullandıktan sonra *komisjon* dükkânında, anneme ödediklerinden çok daha yüksek bir fiyata satarlardı. Annem elbiselerin bir kısmını başka türlü satardı. Annemin getirdiği her şeye talep vardı. Aracıya gerek duyulmadığından Olja'yla iş ilişkisinden memnundu annem. Olja'ya hediye getirmezdi, akrabalara ve yağ çekilmesi gerekenlere getirilen hediyeler zaten yeterince çoktu, bunların yanında satılacak şeylere yer bulunursa iyiydi Bununla birlikte teyzem, annemin kendisi ve çocuklarından başka herkesi hediyeye boğduğunu düşünürdü, diğerleri bir sürü şey alırken onun payına yalnızca kahve ve deodorant düşerdi. Şimdi adil bir davranış mıydı bu? Hem de Finlandiya'da akla gelebilecek her şey varken! Bütün şehir bunu konuşuyordu! Katariina ona bunu, ötekine şunu getirdi diye, ona bunu, ötekine şunu verdi diye. Kız kardeşine şu tür bir ceket, pantolon veya cırt cırtlı spor ayakkabı getirmesini söyleyip söyleyemeyeceğini soranlara ne diyecekti teyze? Hayır, Katariina yapmaz mı diyecekti? Annemin Linda'ya, kendi kız kardeşine değil de başkalarına mal taşımasını nasıl açıklayacaktı?

Bu isteklerden anneanne de payını alıyor ve hep aynı cevabı veriyordu: Eğer Katariina ondan istenilen her elbise veya ev aletini getirmeye kalksa, Finlandiya'dan buraya özel vagon kiralaması gerekir. Ve oralar nasıl sorusuna da hep aynı cevabı veriyordu: *Eesti ajal* gibi, Estonya zamanı gibi. Anneanne kızını ziyarete ne zaman gidecek? *Mis mas innan hakkan kolima...* Anneanne oraya gitmek istemiyordu. Orada özel ne var ki? Nasıl olduğunu zaten biliyor: *Eesti ajal* gibi.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

İnsanlarda hırs ve kıskançlık uyandıracak dikkatsiz konuşmalardan kaçınmak, Anna ile annesinin vizesini riske atmamak gerekiyordu.

Zaten kıskançlık ve hırs yeterince vardı. Bu nedenle, öfkeyle kötülük füzeleri ateşleyen teyzenin, Olja'yla yapılan ticaretten haberdar olmaması gerekti, bunun yerine kahve paketleri ve rüşvet niyetine getirilen "çarçaput"tan bahsedilmeliydi. Teyze sırf kötülük olsun diye kız kardeşini ihbar edebilirdi, bu nedenle onu fazla öfkelendirmemeliydi.

Annemin dilinde elbiseler çarçaputa, kendisi de, çarçaputçuya dönüşüyordu, bir sürü çocuk sahibi cimri bir kız kardeşi olan çarçaputçu.

1982 yazında Finlandiya'ya geri dönerken, gümrük memurları bizimle olağanüstü ilgilendiler. Her zamankinden çok daha titiz davrandılar. Annenin yüzüklerini birkaç defa kontrol ettiler. Gümrük beyan formunda yazılanlarla aynı yüzükler miydi? Bir şey saklanabilecek her yeri, her bir köşe ve kıvrımı gözden geçirdiler. Bir kez daha yüzükler: Beyan edildikleri sayıda mıydılar, üzerlerinde beyan formunda belirtilmeyen inci ya da elmas var mıydı? Yeşil kasketlerin altındaki yüzler ifadesizdi. Annesi elindeki para cüzdanını alıp incelemesi için gümrük memuruna uzattığında Anna, kendinin ve annesinin midesinden nasıl aynı seslerin yükseldiğini duydu, soluk almak neredeyse acı veriyordu, nefesleri sanki burunlarını kesiyordu. Gümrük memuru cüzdanın bozuk para konulan gözünü açtı, anne özür diler gibi burun, pamuk ve kan ile ilgili bir şeyler mırıldanarak cüzdandaki kanlı pamuk parçasını aceleyle aldı; tam gümrükten geçeceklerken Anna'nın burnu kanamaya başlamıştı. Çok değildi, ama pamuk gerektirecek kadardı. Bütün çantalar tıka basa dolu, balık istifi gibi üst üste yığılmış insanların aceleleri olduğundan, annenin cüzdanın dolgusundan bir parça pamuk almak dışında yapacağı bir şey yoktu. Burun kanamalarına alışık olan Anna, pamuğu nereye bastırması gerektiğini iyi biliyordu. Kanaması durduğunda, yere atmak istemediğinden pamuk parçasını tekrar cüzdana sokmuştu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Prahti: Çöp. Anne gümrük memuruna Rusça böyle demişti. Olayı anneanneme anlatırken de Estoncasını söyledi. Adam bir şey bulamadı. Anna ile annesi gemiye binebilirler. Gemide Anna'nın burnu tekrar kanamaya başladı. Anne elinde bagajlar, aceleyle oturabilecekleri salona yöneldi. Gemide bankların olduğu tek yer orasıydı, trendekileri andıran bu banklar insanı neredeyse aksırtacak kadar turuncuydu. Az sayıda bank olduğundan yer bulabilmek için acele etmek gerekiyordu. Anne yer bulduktan sonra Anna için peçete almaya gitti. Geri döndüğünde elleri hâlâ bir parça titriyordu. Çantalar o kadar ağırdı.

Ve anneannenin çantanın içindeki pamuğa sarılı nişan yüzüğü de çantalar kadar ağırdı.

Teyze görmüş veya duymuş olmalıydı.

Anneanne yüzüğü anneye gece vermişti. Anna uyur, duvar saati tıklarken. Perdeler çekilmiş, sesler alçalmışken. Koridorun sonundaki odada yatan teyze uyumuş olmalıydı. Bütün ara kapılar kapalıydı, Anna'nın, annenin ve anneannenin kaldıkları odanın kapısının çengeli indirilmişti.

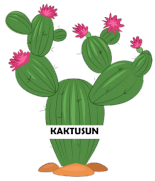
Linda nasıl böyle bir şey yapabilmişti?

Anne bütün akrabalara deodorant getirmekten bıkmıştı, memurlara kahve paketleri ve isteyenlere plastik torbalar getirmekten. Gemide ağlamadı anne, bu işi limanda yapmıştı. Limanda ağlayan başka biri yoktu. Yalnızca anne ve anneanne. İnsanların ağlamama nedenleri çok uzaklardan gelmemeleri, ilk defa ya da son kez limana gelmeleri değildi. Limanda kalanların yüzlerinde gergin bir kıskançlık ifadesi vardı. Ne gerçek kucaklaşma ne de öpüşmeler. Teyzenin ifadesi soğuk ve

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

aldırmazdı. Ne kız kardeşinin ne de Anna'nın gözlerine bakardı, hatta onları görmezdi bile. Hiç değilse görüntüyü kurtarmak için, dudak uçları cenaze töreninde çekilmiş fotoğraflar gibi aşağı doğru bükülmese de, yukarı doğru da bükülmemişti. Anneannenin yüzü kırış kırış, kirliydi; ağlıyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

O turuncu banklar sık sıralanmıştı, aralarında kül tablaları vardı, duvarlar dolap kaplıydı. Anne yorgundu, ama yine de gemideki gümrüksüz satış mağazasına gitmek istiyordu, Anna'ya bademli çikolata, bir teneke kutu ananaslı şekerleme, belki de düdüklü şekerlerden alırdı. Tam gitmeye hazırlanırken Mare, Tallinn'in en namlı orospusu göründü, yanında Finlandiyalı kocası vardı. Anne başıyla onun geldiği yönü işaret etti. Anna bankların arasından gizlice baktı, yanındaki adamdan daha uzundu, kalın saç örgüleri siyahtı, bir parça Asyalıları andırıyordu, başına kocaman siyah bir hasır şapka takmıştı, ayakkabı topukları on santim vardı, taze kavak yaprağı renginde süper kısa bir etek giymişti, siyah bir kedisi vardı, kedinin tasması elbisesiyle aynı renkti. İşte Mare buydu. *O* Mare.

Onu başka zaman da görecektim –gemide ve Tallinn'de, dış ülke vizesi dairesinde– beyaz, kısanın kısası, dar mı dar dantel bir elbise, altına anilin kırmızısı külotlu çorap giymişti, ayakkabısının topukları yine baş döndürecek kadar yüksekti. Bir gün onun gibi giyinmeye karar verdim.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Daha dikkatli olmalı. Olja kahve fincanlarının üzerinden anneye başını salladı, anne aynı şekilde karşılık verdi. *Komisjon* dükkânının arka odasında oturuyorlardı. Olja onları o odaya dükkânı kapattıktan sonra almıştı. Yoksa sorun çıkabilirdi. Dondurmacıya gittiklerinde ve itfaiye meydanında güneşin altında otururlarken annenin gevşeyen yüz ifadesi şimdi birdenbire değişmiş, dikkatli bir hal almıştı. Ne oldu? Sanki yeterince hava alamıyormuş gibi ağzı yarı açıktı. Demek ki bir şey oldu. Olja'nın ne olduğunu anlatmasını Anna da heyecanla bekliyordu. Neler dönüyor?

Bir denetçi gelmiş, satılık kıyafetleri dikkatle incelemiş. Üç gün önce. Geçen salı. Dükkâna girmiş, dolaşmaya başlamış, burada bir bluzu, orada bir ceketi evirip çevirmiş, daha sonra sağlam, kahverengi çerçeveli, kalın camlı gözlüğünü çıkartıp bütün makbuzları, tarihleri, kasa defterine kaydedilmiş fiyatları kontrol etmiş... Mavi beyaz bir pardösünün kaydı yokmuş, oysa daha satılacak malların arasına koyar koymaz hemen kaydedilmesi gerekiyormuş. Adam içeri girdiğinde Olja henüz bu pardösüye fatura uyduracak vakit bulamamış ya da aklından çıkıp gitmiş, bu nedenle adam kalın camlı gözlüklerinin arkasından izlerken, Olja sanki fatura varmış da arıyormuş numarası yapmış, kesin bir yerlere koymuşmuş, kesinlikle bu malın faturası varmış. Olja saçlarını geriye atıp

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

dikkatle aramaya devam etmiş, aynı kâğıt demetlerini defalarca karıştırırken heyecanını gizlemeye çalışmış.

Öğlenin geç saatleriymiş, adam sabırsızlanmaya başlamış, ceketine çekidüzen vermiş, üzerindeki kepekleri silkelemiş, arkaya doğru taradığı saçlarını düzeltmiş. Olja cilveli bir ifadeyle, o faturayı aramaya devam ederken, adama en yakın barda beklemesini önermiş, ne de olsa fatura bir yerden çıkarmış, tıpkı dükkândaki her bir malın faturası gibi o malın da varmış, plastik bir dosyanın içinde, diğerleri gibi sararmış bir kâğıt, tıpkı diğer resmî evraklar gibi, üzerinde düzensiz Rus harflerinin olduğu matbu bir kâğıt. Kesinlikle varmış, ama işte belli ki yanlış bir yeri boylamış, denetçi biraz beklerse bulunurmuş. Olja bara kadar adama eşlik etmiş, faturayı bulup döndüğünde hesabı ödeme sözü vermiş. Herhalde bu işi böyle çözebilirlermiş?

Dükkânın arka odasında sahte fatura düzenlemek için acele etmemiş Olja, denetçinin iyice sarhoş olmasını bekleyip öyle gitmiş bara. Fatura orada, döşeme tahtalarının arasında kaybolmuş. Pardösünün satıcısı olarak yeterince sıradan bir isim seçmiş; bir denizcinin karısı. Adam pardösüyü İsveç'ten karısına getirmiş, karısı da satılsın diye dükkâna bırakmış, böyle olmuş. Olja denetçinin masasına oturup bir kadeh şarap içmiş, adamın keyfi yerine gelmiş.

BELONGS TO KAOS TEAM

Eğer anne gümrükte yakalansaydı, Finlandiya vizesini kaybedebilirdi. Belki de daha Finlandiya vatandaşlığı almaya fırsat bulamadan Estonya'da hapishaneyi boylardı.

Belki hapishanede KGB'nin hizmetine girerdi. Finlandiya'ya ancak bir *nuhki* olursa dönebilirdi. Ne olacağını kim bilebilirdi? Ve aynı şekilde Olja'yanın akıbetini? *Komisjon* dükkânındaki tezgâhtarlığının yanı sıra kendi çıkarına ticaret yapmak gibi bir hakkı elbette yoktu; tıpkı tekstil fabrikasında çalışanların pantolonlarının içine perde kumaşı saklayıp fabrikadan çıkarmaya veya çikolata fabrikasında çalışanların çantalarının dibine yaptıkları gizli bölmede konyaklı şekerleme çıkarmaya haklarının olmadığı gibi.

En önemlisi yakayı ele vermemek değildi. Eğer işin içinde değişik çevrelerden, başı belaya girebilecek yeterince insan varsa bunun pek bir önemi yoktu. Ama anne ile Olja'nın ticari ilişkisinin içinde, müşteriler sayılmazsa, başkaları yoktu, rüşvet verdikleri bir memur yahut iş ortağı. Bu nedenle çok dikkatli olmalılardı. Belki *komisjon* dükkânındaki yabancı giysi adedi biraz fazlaydı, bunların hepsini dışarıdan bir denizcinin getirdiği iddia edilemezdi, bir denizcinin yasal yollardan bu kadar çok giysi getirmesi imkânsızdı.

En iyisi Olja'nın malların bir kısmını dükkândan alıp başka bir yerde saklamasıydı. Aslına bakılırsa dükkânın dışında da bir müşteri çevresi vardı, ama yeterli değildi. Haapsalu'da,

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Tallinn'de olduğundan daha az *ithal mal* olmalıydı, denize konumu itibarıyla Haapsalu yabancılara kapalıydı; teyze orada yaşayıp onları davet ettiği için Anna ile annesi orada kalabiliyordu. Seksenli yılların başlarında davetiyeler kabul edilmeye başlamıştı, ama Haapsalu'da milise başvurup pasaport kaydı yaptırmalıydılar.

Ve gri-mavi üniformalı kocaman kadına arkadaşlık icabı, küçük hediyeler vermeyi unutmamalıydılar. Kadının sık, turuncuya boyalı, palyaçomsu saçları vardı. Abartılı bir gülümseme ve fazlasıyla çınlayan kahkahalar. Çok fazla altın diş. Arada bir, dişlerinin arasından torunu hakkında uzun hikâyeler anlatıyordu, anne sorunun ne olduğunu anlayıp da nazik bir baş işaretiyle anladığını gösterene kadar anlattı kadın. Torununun yeni spor ayakkabılara ihtiyacı vardı. Her yıl yeni bir çifte, çocuklar sürekli büyüyordu işte. Kadın, annenin baş sallamalarından o kadar etkileniyordu ki, anne ile Anna'yı evine, akşam yemeğe davet etti, bu davete hayır denilemezdi. Ama ne evdi! Tuvalet, banyo ve lavabo malzemeleri Batı'dandı; halılar da öyle, yalnızca bir kısmı, Doğu işi el dokumasıydı. Ayrıca Anna'nın ayağının içine gömülüp neredeyse kaybolduğu duvardan duvara bir halı vardı. Büyük yemek salonundaki yemek masasının üzerinde bir sürü yiyecek vardı, Anna için bu kadar yiyeceğin öylece ortada bırakılması neredeyse ürkütücüydü.

Aslına bakılırsa sıradan bir Estonya evinde, misafir gelecekse kahve sehpası bile donatılırdı. Öz-Finlandiyalılarla karşılaştırıldığında Ruslar ve Estonyalılar çok misafirperverdi. Öz-Finlandiya kahve sehpasında hiçbir zaman bu kadar çeşitli lezzet bulamazdınız. Annemi bir gün, anneanneme

BELONGS TO SAYOS TEAM

kaynanasının evinde küçük bir çatalla, bir tabaktan nasıl bir parça ringa balığı avlamaya çalıştığını anlatırken dinlemiştim.

Tabakta beş tane balık parçası varmış ve bunun bir masa dolusu misafire yeteceğini düşünüyorlarmış. Tek bir damla yağ katılmadan, yalnızca suyla yoğrulmuş kupkuru bir çörek koymuşlar masaya. Mağaza vitrinleri bomboş olsa da, sınırın öteki tarafında böyle bir davet sofrasına asla rastlanmazdı. Ve misafirliğe giderken çiçek götürülürdü, saksı çiçeği.

Annem gözlerini babacığın anneler günü için anneanneme aldığı solmuş, eğri büğrü güllere dikmişti. Babacığın bu tipik kadınsı işi onun yapması için ikna çabalarına karşın, bu gülleri vermek istemiyor annem. Babacık anneannenin evine girer girmez askılığa bıraktı gülleri. Hep böyle yapardı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Linda ile anne arasındaki en büyük kavga, annenin kuzen Maria'nın erkek arkadaşına getireceği blucin ceket yüzünden çıktı. Kırmızı ve siyah seyahat çantaları dikiş yerlerinden çatırdamaya başlamıştı. Annenin gecenin üçünde ceketi sokmaya çalıştığı çantanın fermuarı tehditkâr bir şekilde bel verdi. Ceket çantaya sığmıyordu. Anneannenin tansiyon aleti, zorunlu hediyeler, ticari mallar ve benzerleri çok önemliydi. Kahveyi gemide yahut Tallinn'de dövizle satış yapan mağazalardan da alırlar, böylece taşımaktan kurtulurlardı. Anna ile anne, bütün bu şeyleri taşıyacak güçleri olmadığından, satılacak kıyafetlerden bir kısmını üzerlerine giymek zorunda kalıyorlardı.

Erkek arkadaşı Maria'yla ilişkisini bitirdi.

Maria onları asla affetmedi. Teyze bütün suçun annede olduğunu anlattı herkese. Niçin kot ceketi getirmedi? Çok mu şey istemişlerdi? Eğer çantalarda koyacak yer yoktuysa, Anna taşıyamaz mıydı? Herhalde onun çantasında yer vardı! Anne çocuğuna bir şey taşıtmayacağını söyledi.

Anne ile teyze bütün bir gece kavga ettiler. Maria odasında ağladı, Anna uyuyormuş gibi yaptı. Teyzenin köpeği sesler her yükseldiğinde ve her para lafı geçtiğinde hırlıyordu sanki.

O kavgadan sonra, Haapsalu'da yakayı ele veren Olja, Tallinn'e taşınmak zorunda kaldı. Anne bu işin içinde teyzenin parmağı olduğundan şüpheleniyordu, Olja'dan iliklerine kadar

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

nefret eden teyzenin, kendisine bir faydası olmayan ticarete son verdiğinden.

Olja ceza almadı, ama Haapsalu'yu terk etmek zorunda bırakıldı. Tallinn'de Kafe Komeet'te işe başladı, orada genellikle ticaret için buluşulurdu. Kısa bir aradan sonra ticaret kaldığı yerden devam etti... Taşlanmış kot 300 ruble, kadife pantolon 150 ruble, pamuklu kırmızı pantolon 200, açık mor kolej yaka bluz 250, cırt cırtlı spor ayakkabı 200, iki yıl kullanılmış, neon yeşili tişört ya da göbeğe kadar gelen leopar desenli bluz 80, sarı spor ayakkabı 100. Çizgili tişört 100, naylon kumaştan yapılma pembe ceket 200. Başlangıçta bire bir fiyatına satılacaktı. Sonra duruma bağlı olarak bire on fiyatına. Bir ruble üç Finlandiya markı diye hesaplanacaktı. Resmî kur hep aynıydı: Bir ruble, yedi Finlandiya markı. Otobüs bileti beş kopekti, tabii alınırsa gazete iki veya üç kopek, bir top saç tokası sekiz kopekti. Emekli maaşı seksen rubleydi. Spor ayakkabılar Finlandiya'da dört onluğa alınıyordu.

Anna ile annesi *Komeet*'te hep kahve ısmarlarlardı, gemiden iner inmez ilk işleri kahve içmekti. Anneannenin yanına, köye gitmeden önce Tallinn'de bir hafta Juuli'nin yanında kalıyorlardı. Onun evinde Finlandiya'da alıştıkları kadar sık kahve içemiyorlardı. Juuli misafir canlısıydı, Anna ile annesinin istedikleri kadar kahve yapardı, ama o kadar fazla kahve höpürdetemezlerdi, çünkü Juuli ev yapımı kahveden değil, ona hediye getirdikleri kahveden yapıyordu.

Üzerlerinde yuvarlak beyaz beneklerin olduğu, yeşil veya portakal rengi kocaman çay fincanlarına konulmuş kahvenin içinde hafif alüminyum kaşıklar dolaşıyordu. Anna'nın kahvesi için şeker ile krema almayı unutan annesi –bunlar

BELONGS TO KAYOS TEAM

ayrıca ısmarlanmalıydı– para çantasından üç dört kopek çıkardı. Tezgâhın yanındaki kadın Anna'nın kahvesine öfkeyle şeker ve krema koydu.

Anne peynirli börek de ısmarlamayı düşünürken, bunun iyi bir fikir olmadığını söyledi Olja: Kafeteryanın arka odasındaki fırında çalışanlar, ekstra kazanç için börekleri tam pişirmiyorlardı, böylece börek ağır çektiğinden içinde daha az malzeme kullanılıyordu. Etli börek de aynıydı. Nasıl göründüklerinin hiçbir önemi yoktu. Şeftalili pastalarda bu tür numaralar yapamıyorlardı, en iyisi bunlardan ısmarlamaktı.

Olja'nın tavsiyesine uyan anne, güvenilir ölçüde pişirilmiş ve içeriğine güvenilir bir kutu Valerie kurabiyesi ısmarladı. Olja ertesi gün Juuli'yi ziyaret etme sözü verdi, gelirken Anna'nın annesinin istediği konyaktan da getirecekti. Bir tanıdığından alacaktı konyağı.

Yedi şişe Gürcü konyağının yanı sıra bir kutu çikolata da getirdi Olja. Anna bu tür çikolataları hiçbir dükkânda görmemişti, ayrıca kurabiye ve çörekler vardı, güvenilir malzemelerle, güvenilir bir şekilde pişirilmişlerdi. Anna hemen bu yiyeceklerin üzerine atladı. Beyaz karton kutunun alt tarafı kurabiyelerden sızan yağla kararmıştı. Kurabiye ve çörekler kadınların şişmanlamasına neden olan tereyağı kremasıyla yapılmıştı. Anna erkeklerin nasıl göründüklerine hiç dikkat etmezdi. Sanki onların bedenleri yokmuş gibi davranırdı. Arada bir Adidas marka eşofmanla veya taşlanmış kotla dolaşan bir muhabbet tellalı göze çarpardı, bunlardan Finlandiya'da da vardı, Viru Sokağı'ndakiler başlarını çevirip Adidas'la dolaşmanın nasıl bir şey olduğuna bakarlardı. Anna dedesinin kıyafetlerini hatırlıyordu. Siyah, koyu mavi ve koyu gri takımları vardı,

BELONGS TO SAVOS TEAM

binici çizmeleri, gömlekleri ve önceki yüzyıldan kalmış gibi görünen pantolon askıları. Erkeklerin çoğu sanki aynı kıyafetleri giyer gibiydi. Daha gençleri biraz daha yeni model kıyafetler giyerlerdi. Anna artık bu tür kıyafetlerden hoşlanmıyordu. Fazlasıyla koyu kahverengi kıyafet vardı, SSCB renkleri. Çocuk yuvalarının duvarları kirli turuncu, sarı ve açık yeşildi. Diğer yerler açık kahverengi... Kahverenginin bütün tonları vardı, ama Finlandiya'daki kahverengilerden değişiklerdi... Belki de malzemeyle ilgili bir şeydi, deterjanla, aydınlatmayla, dumanla, havalandırma veya bunlara benzer başka şeylerle. Her ne kadar insan kahverenginin her ülkede aynı olduğunu düşünse de... Renkler asla aynı değillerdi.

Olja, Juuli'ye geldiğinde misafir odasının kapısı kapatıldı; Juuli'nin fiyatları duymasına gerek yoktu. Perdeler çekildi. Annenin getirdiği tulum ve çizgili pantolonları prova eden Olja, hepsine bayıldı. Bunları kaçıramazdı, masanın üzerine bir deste ruble koydu. Anna bir kenarda onları izliyor ve çantadan çıkan elbiselere Olja kadar o da şaşırıyordu. Bu kıyafetleri ilk defa görüyordu, en fazla annesi Öz-Finlandiya şehrinde gece yarısı çantalara yerleştirirken şöyle böyle gözüne çarpmıştı. Annesi çantaları hazırlarken şuradan bir kot ceket, oradan başka bir ceket çıkarmaya başlamıştı, gocuklar, spor ayakkabılar, tişörtler, iskarpinler, anneanneye Sovyet tohumlarından daha iyi filizlenen tohumlar, dedenin mezarı için mezar mumu, yapma çiçekler, ki aslına bakılırsa bunlar hemen çalınıyordu, eğer şansları varsa bunlardan bir kısmı çalınmaz, anneanne de kocasının mezarı için kaygılanıp durmazdı. Anna çantaların yanı başında üst üste yığılan bu eşyaların nereden geldiğini

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

anlayamıyordu, bunlar alınırken annesiyle birlikte değildi, annesinin bunları aldığını bilmiyordu. Kendisi okuldayken annesinin kaç kez alışverişe çıktığından habersizdi Anna. Eve döndüğünde eşyalar çoktan dolaplara, çekmecelere yerleştirilmiş oluyordu. Anneannenin, belki de bu kadar eşyanın sınırdan geçirilmesinden kocasının hoşlanmayacağını söyleyerek kızını uyarmasına karşın, annesinin hâlâ kendisinin babanın tarafını tutuğunu düşünmesine inanamıyordu Anna. Niçin o güzel pantolonu Maria'ya verme sevincine ortak olamıyorlardı veya Maria'nın özel desenli, bulunması imkânsız ceket isteğini birlikte kınamıyorlardı? Anna dükkân gezmekten o kadar hoşlanmasına karşın, niçin anneyle birlikte alışverişe çıkamıyordu. Anna kendisi için asla bir şey istemeyecekti, yani bir sorun da çıkarmazdı. Hem annesi için bütün indirimleri gözden geçirirdi!

Aslına bakılırsa ne mağazalardan aldıkları eşyaların ne de kendi kıyafetlerinin Estonya'ya götürülüp satılabileceği ve rüşvet niyetine dağıtılabileceği Anna'nın aklının ucundan bile geçmemişti. Bununla birlikte Irene'nin bütün eski eşyaları Estonya'ya götürülüyordu. Annesinin aldığı bir kıyafetten hoşlanmıyorsa üzerinden çıkarıp atan Irene, al bunu Estonya'ya götür diyordu annesine. Ne de olsa annesi ona er ya da geç hoşlandığı türden bir şey alacaktı. Bir kıyafeti giymekten bıktığında da, annesinden icabına bakmasını istiyordu Irene. Uyacak birileri bulunurdu. Bu kıyafetlerin Finlandiya'da satılamaması biraz can sıkıcıydı, ama Estonya'ya daha uygunlardı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1977

Helsinki limanından o küçük Öz-Finlandiya şehrine giderlerken Katariina ile kocası birkaç benzin istasyonunda mola verdiler. Katariina, Karelya böreği denilen tuhaf böreklerden yedi. Benzin istasyonları da tuhaftı: Bir sürü ışık yanıyordu, kocaman reklam panoları vardı, birini geçtikten hemen sonra bir başkasına rastlıyorlardı. Hava karanlık, yağmurlu ve soğuktu, yapraklı ağaçlar gittikçe daha azalıyordu. Katariina ilk defa Finlandiya'ya gidiyordu, hedefe yaklaştıklarında yüksek topuklu ayakkabılarından vazgeçmek zorunda kalacaktı, çamurdan dolayı bu ayakkabılarla yeni evine gidemezdi. Yeni ev kocasının sürpriziydi. Helsinki'de bir ev bulmayı planlamışlardı. Ama kocası karısını sevindirmek için küçük Öz-Finlandiya şehrinde yepyeni bir ev almıştı, denizden ve Helsinki'den yüzlerce kilometre uzaktaki bu şehir kocasının ailesinin oturduğu eve arabayla çok yakın bir mesafedeydi. Katariina elbette her şeyden önce kocasının ülkesini tanımak isterdi, ama göründüğü kadarıyla turist vizesi almak epeyce çetrefilliydi, kocanın karısının geçim ve barınak sorununu üstlenmeye hazır olması gerekti, ondan sonra da vize almak için dört yıl beklenecekti. Bu süreden önce Finlandiya'ya gitmek imkânsızdı, vize

BELONGS TO SOVOS TEAM

beklerken veya daha önce evlenmiş olmanın bir farkı yoktu. Sırada bekleyen bir sürü insan vardı, bir sürü başvuru ve incelenen belge. Katariina taşınma vizesi için başvurdu ve alır almaz hiç beklemeden taşındı, sonsuza dek.

İşinden istifa etti, sendika üyeliğinden çıktı. Bütün okul diplomalarını, eğitimiyle ilgili her türlü belgeyi, iş belgelerini evde bırakmak zorunda kaldı, onları körfeze götüremezdi. Estonya'daki evinden feragat etme sözü verdi, yurtdışına taşınan biri oturduğu evi elinde tutamazdı. Canının istediği gibi de geri dönemezdi.

Elveda ev, halkım ve dilim. Elveda ülkem.

Ancak bir çanta eşya alabilirdi yanına.

Katariina'nın yanına aldığı her bir fotoğrafı, her mektubu, günlüğü, kartı gümrükte dikkatle incelediler. Gümrük memuru yurtdışına taşınan birinin bu tür işe yaramaz şeyleri niçin yanına aldığını bir türlü anlayamıyordu. Üstelik saunada çekilmiş, yarı çıplak eğlenen öğrencileri gösteren bir fotoğraf vardı. Böylesi pornografik bir materyali dışarı çıkartmak yasaktı... Şüpheli bir durumdu bu.

Katariina gümrükte her şeyi attı. Bırak gitsin. Arnold'un kuruttuğu elmaları da.

Sibirya'ya giderken bile daha fazla şey alınmasına izin veriliyordu. O zaman hiçbir şeyi bu kadar incelemiyorlardı.

Üstelik o artık Katariina değil, Yekaterina Arnoldovna'ydı.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Gemi limandan ayrılır ayrılmaz hemen uykuya dalmışlar ve ertesi gün Finlandiya'da oturma izni alabilmek için, hiç beklemeden Sovyet Konsolosluğu'na gitmişlerdi. Katariina'nın pasaportu daha önce yurtdışına giden Sovyet vatandaşlarına verilen pasaportla değiştirilmişti, şimdi bir kez daha değiştirilmesi gerekiyordu. Zorunlu formları Rusça doldurmuş, isim için ayrılmış bölüme Kiril alfabesiyle Katariina ve başka bir yere de babası Arnold'un adını yazmıştı. Helsinki'de değil de, küçük Öz-Finlandiya şehrinde yaşadıklarını dikkate alan konsolosluk çalışanları iyi niyet gösterip yeni pasaportunu aynı gün vereceklerini söylemişlerdi.

Yeni pasaportunda Yekatarina Arnoldovna yazıyordu.

Katariina, Yekatarina'ya dönüşmüştü, çünkü Katariina'nın Rusçası buydu ve Ruslar isimden sonra her zaman baba adını kullandıklarından soyadı da Arnoldovna olmuştu.

Ingeri'de Rusça konuşuyorlardı, ama Rus değillerdi.

Estonyalılara göre Ruslar gibi konuşsalar ve gelenekleri aynı olsa da Ukraynalılar da Rus değildi.

Estonyalılar Rus değildi, okula başlamadan önce Rusça bile bilmezlerdi. Daha önce ve daha önceki pasaportunda olduğu gibi Katariina, Katariina'ydı, Yekatarina Arnoldovna değil.

Ama bu yeni bir sürü işlem ve pasaportu tekrar değiştirmek için Helsinki'de bir gün daha kalmak anlamına geleceğinden, Katariina yolculuğuna Yekaterina

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

Arnoldovna olarak devam etti. Finlandiya pasaportu alana kadar, resmî açıdan Yekatarina Arnoldovna'ydı.

Yeni eve, Katariina'nın Tallinn'deki evindekilerin benzeri yeşil koltuk takımı, koyu renk dolap ve masa alınmıştı. Katariina yeni evine girdiğinde her şey yerli yerindeydi. Katariina eşyaları takdirle karşıladı.

Kocası Moskova'ya, işinin başına döndüğünde Katariina Öz-Finlandiya şehrindeki evde düşünceleriyle baş başa kaldı. Tallinn'deki evinin tahta yer döşemeleri sıcacık bir hava verirdi eve. Buradaysa yerler, grimsi plastik bir şeyle kaplanmıştı, sanki üzerlerinden karlar savruluyordu. Dışarıda da karlar uçuşuyordu. Duvarlar, mutfak duvarları bile kar beyazına boyalıydı, evin dış duvarları da aynı renkti. Yiyecek o kadar pahalıydı ki kocasının paralarıyla almaya cesaret edemiyordu Katariina. Kadınlar kaz tüyü gocuklar ve pantolonlar giyiyorlardı. Floresan lambalar göz alıyordu. Ya deniz neredeydi? Meşeler, kestane ağaçları, kavaklar?

İste o yapışkan sesli kadın o zaman telefon açtı, Estonyalı olduğunu, Katariina'nın telefon numarasını polisten aldığını söyledi. Mutlaka görüşmelilerdi. Özellikle de kocaları o kadar uzaktayken. Kadının kocası cenaze levazımatçısıydı, kendi dükkânı vardı, işi başından aşkındı, Katariina'nın kocası da Moskova'daydı, elçilikte, Katariina herhalde uzun süredir yapayalnızdı?

Nereden biliyorsun? Kocamın nerede çalıştığını sana kim anlattı?

BELONGS TO SOVOS TEAM

Bu civarda Estonyalı olup olmadığını sorduğumda polis anlattı.

Öyle mi?

Katariina elini karnına götürdü, işte burada, o minik şey.

Gidip yatmadan önce kapının üzerine küçük çanlar bağlı bir ip gerdi, kapıdan biri girecek olursa hemen uyanırdı.

Ah, kocası şimdi dönse ne iyi olurdu, hiç değilse bir süreliğine.

Yapmacık sesli kadın bir kez daha aradığında Katariina ahizeyi hemen kapattı. Kadın yorulup vazgeçene kadar her aradığında böyle yaptı.

1988

Babacık tatilde eve gelmişti. Anna okuldan döndüğünde, bahçede arabanın kornasına basıyordu. Annesi Anna'nın sırt çantasını hole attıktan sonra, gidip arabaya bindiler. Önce Citymarket'e gittiler. Babacık arabayı hızlı sürüyor ve frene sert basıyordu; acelesi vardı. Ertesi gün Moskova'ya dönecekti. Moskova'da inşaat işçilerinin kirli elbiselerini yıkayan temizlikçi kadınlar o kadar çok çalıyorlardı ki, tatilden dönen işçilerin yanlarına yeni elbiseler almaları gerekiyordu. Beyaz renk seven babacık, çok kısa sürede griye dönseler de beyaz gömlek, beyaz pantolon, beyaz çorap, beyaz iç çamaşır alacaktı. Giderken temizlikçi kadınlar çamaşırları bununla yıkasınlar diye mutlaka deterjan da alırdı, ama tabii kadınlar Batı'dan gelen bu deterjanı kendilerininkiyle değiştirirlerdi. Anne bu duruma dikkat çektiğinde babacık kadınların kesinlikle bir şey çalmadıklarını söylüyordu. Peki pantolonların ortadan kaybolmasının ya da tuhaf bir renk almasının nedeni neydi o zaman? Babanın iddiasına göre Omo'yla yıkandıklarında da böyle oluyordu. Anne bir şey demedi. Sınırın öteki tarafında beyaz az bulunur bir renkti. Yalnızca gelinlerin ve öğrencilerin kıyafetleri beyaz olurdu.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Babacığın daha çok beyaz giysiye ihtiyacı vardı. Züppelik, dedi anne Anna'ya, başka bir şey değil, yalnızca züppelik. Kozmetik bölümünden ne istiyorsa almasını ve erkekler bölümünde dolaşan babacığın müşteri arabasına koymasını da tembihledi Anna'ya. Babacık askılardaki elbiseleri karıştırarak uygun bedeni bulmaya çalıştı, ama bulamadı. Anne buldu, ne denemeye vakit vardı ne de sinirler buna uygundu.

Yemek bölümüne geçtiler, baba arabayla geldiğinden büyük, ağır ve annenin arabası olmadığından daha önce alamadıkları ne varsa satın alındı. Anna ile annesi orman açısından zengin, yerleşimin seyrek olduğu bir yerde oturuyorlardı, gelecekte burası zenginler için revaçta bir bölge olacaktı, ama bunun şimdi ne önemi vardı, otobüsler nadiren çalışır, çok soğuk olduğundaysa hiç çalışmazdı. Üstelik otobüsle ancak küçük dükkânlara gidilebiliniyordu. Babacık bir araba daha istemiyordu, buna gerek yoktu. Daha önceki evde de gerek yoktu, bir gün nüfusun artacağı, yolların asfaltlanacağı ve her on dakikada bir otobüsün geçeceği, ormanın bol, yerleşimin seyrek olduğu yerde de. Ama ne zamanki bu yer öyle bir yere dönüştü Anna, babacık ve anne yerleşimi seyrek, ormanı bol yeni bir yere taşındı. Herhalde artık burada annenin bir arabaya ihtiyacı vardı, ama yine de alınmadı.

Anna ile anne genellikle evde baş başalardı. Annesi de iş gezilerine çıkmaya başladığında Anna evde yalnız kalmaya başladı. Yeni ev üç katlı, on odalıydı, pencereleri kocaman, tavanı yüksekti, duvarları beyaz tekstil duvar

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kâğıtlarıyla kaplı, yerler parkeydi. Anna bu evden hoşlanmıyordu. Evde yalnızken mutfakta oturuyor, kapısını kapıyor, müziğin sesini açıyor, fırını çalıştırıyor ve ısı mutfağa yayılsın diye kapağını açıyor, ders kitaplarını mutfak masasına yığıyor, yanına bir tabak ve fincan alıp durmadan tıkınıyordu. Annesi iş gezisinden döndüğünde, canının istediğinde yemekten kurtulma becerisini henüz geliştiremediğinden, kilosu normal seviyeye insin diye diyete başlıyordu Anna. Babası geldiğinde Anna kendi odasına taşınıyordu, anne mutfakta, babacık da zemin kattaki sohbet odasında oturuyordu. En iyisi de buydu. Sakin. Babacık gittiğinde Anna mutfak katına taşınıyor, ama asla zemin kata inmiyordu. Baba oradayken anne zemin kata arada bir inerdi. Anna o zaman, ders çalışma numarası yapıp yemek ve kahvesini yukarı kattaki odasına ister, odadan yalnızca okula veya butiğe gitmek için çıkardı. Babasıyla her akşam butiğe gidip bir sürü kıyafet deniyorlardı. Anna'nın babacıkla gitmesini annesi teşvik ediyor, babacığın Anna'nın istediği her şeyi alacağını söylüyordu. Anna ile annesi yoksulluğun sınırlarında dolaşırken, babacığın sınırın ötesinde keyif çatması, Rus karılarına sürekli yeni bir şeyler taşıması acıklı ve gülünç bir durumdu. Kızı ve karısıysa... Yani onların da en azından o kadınlar kadar hakkı vardı herhalde, belki böyle düşünmemelilerdi, ama bu konuda aralarında fikir birliği vardı anne ile Anna'nın. Aslına bakılırsa anne babanın, hani öylesine *kazayla*, aldığı hiçbir kıyafeti giymiyordu. Bu kıyafetler hemen dolabı boyluyordu. Kıyafetleri beğenmediğin-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

den değil –anne beğendiği kıyafeti saklama konusunda çok özenliydi–, yalnızca kendisiyle ötekiler arasındaki farkı korumak istiyordu. Küçük Anna babacığın aldığı kıyafetleri elbette giyebilirdi. Bu başka bir şeydi. Anna babacığın karısı değil, kızıydı.

Babacıkla Anna'nın alışveriş turları, Anna on bir yaşındayken başladı, yani Anna babanın amacına yeterince uygun bir yaştayken. Anna durumu hemen kavramıştı, babacığın onunla birlikte alışverişe çıkmak için bu kadar hevesli olmasının nedeni, kadın kıyafetleri satılan bölümde, beden ölçüleri konusunda tahmin yürüterek ya da bir elbisenin giyildiğinde nasıl göründüğünü merak ederek şaşkın ördek gibi tek başına dolaşmak istememesiydi. Belli ki *o öteki* Anna ile aynı beden ölçülerindeydi, küçük *o biçim* bir kadın. Ortak alışveriş turlarında babacık, Anna'ya aldığı kıyafetlerin tıpatıp aynılarından *o öteki* kadın için de alıyor ve bunları garajda saklıyordu. Öteki kadın için kıyafetleri babacık yalnız başına alıyordu, Anna ya da anne olmadan alışverişe çıktığında. Plan basitti, Anna ile birlikte çıktığı alışveriş turlarında ne tür şeyler almak gerektiğine, nereden ve hangi beden alacağına karar veriyordu.

Anne şeytana uyup garaja saklanan kıyafetleri makasla kesmek istiyor, ama kendisine hâkim oluyordu. Bu neye yarardı ki? Babacık yenisini alırdı, saklayacak yeni bir yer bulur, anne bir şey sorduğunda hiç haberi yokmuş gibi davranırdı. Ne? Nerede? Ne zaman? Hangi trikolar? Ben hiç triko görmedim. Bu kadın kafayı

BELONGS TO SAKIZ TEAM

yemiş. Çıldırmış. Bir sürü şey saçmalıyor. Anna, bak da gör şu annenin halini.

Anna'nın hiçbir zaman bu kadar pahalı elbiseleri olmamıştı. Ve bu kadar çok. Son derece dar, leopar desenli trikolar, Anna'nın bir önceki yıl giydiği kıyafetlerin toplamından daha pahalı bir gömlek. Babacık başka bölümlerde de uygun bedenler bulmak mümkünken, çocuk bölümünde kıyafet aramayı gereksiz buluyordu. Tabii Anna da böyle düşünüyorduysa. Tabii ki böyle düşünüyordu Anna.

Babacık Anna'ya Lumene'den makyaj malzemeleri istetmeye uğraşıyor, ama Anna ilgilenmiyordu, hatta Lumene raflarına bakmak bile istemiyordu. *O öteki* kadın Lumene'siz de yapabilirdi. Anna'nın alınmasına izin verdikleriyle yetinsin. Beğendiği bir şey bulursa bu konuda epeyce vicdanlı davranıyordu. Ödeme yapılacağı zaman babacığı yalnız bırakıp başka bölümlere geçiyordu Anna. Bırak da babacık, Anna'nın seçtiği pudra ve makyaj kremlerinden rahatlıkla ikişer tane alabilsin.

Babacığın aralık ayı alışveriş listesinde şampuan sözcüğüne rastlayan anne, çantasında da bir adet kadın şampuanı buldu. Şampuan şişesini boşaltıp içine zamk doldurdu.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Anne mümkün olduğu kadar çirkin, solgun iç çamaşırlar giyiyordu. İkinci el çamaşır almıyor, bunu sevmiyor, ama indirim sepetindeki defolu çamaşırların içinden en çirkinlerini seçiyordu. Gerekçesi tasarruftu. Anna, ikinci el mağazalarında daha iyilerinin bulunacağını söylediğinde, anne bu fikre hiç yüz vermemişti.

Anna'ysa yalnızca siyah iç çamaşırları giyiyordu.

Anneye göre bir sakıncası yoktu. Hatta özellikle bunları gösteriyordu Anna'ya, kendisi annesinin ölümünden sonra siyah giymeyi bırakmıştı. Anna'nın yalnızca siyah iç çamaşır kullanmasında hiçbir sakınca yoktu. Zaten daha çok gençti.

Ama siyah iç çamaşır kullanmayı annesi aklından bile geçirmiyordu; bu fikirden hiç hoşlanmıyordu, yaşıtı bütün kadınların siyah iç çamaşırlar giydiklerini düşününce ifrit oluyordu. Böyle bir tanıdığı vardı. Annesi bu tanıdığı anlatırken, Anna'nın bu kadının şey olduğunu, yani ne denir, bir parça ebedi ikinci kadın olduğunu anlamasını istiyordu. İşte bu ebedi ikinci kadın arada bir anneyi ziyarete geliyor, hiçbir erkeğin kendisini ciddiye almadığından yakınıyordu, hatta evlenmeyi düşündüklerinin bile. Bu ebedi ikinci kadın, rahim kanseri olunca değişmişti. Hastalığı bütünüyle atlattı. Ve artık tek odalı bir evde kirada oturmak istemediğini ilan etti. Anneyle birlikte sokağa çıkarak, kendi evi olan uygun bir adam bakmaya başladı. Çok erkekle yatan kadınların rahim

BELONGS TO SOYUS TEAM

kanserine daha kolay yakalandıklarını anlattı annesi Anna'ya. Ne kadar çok erkek varsa o kadar kolay yakalanılır kansere.

Anna, elbise dolabının bir köşesinde kırmızı dantelli bir gecelik ve aynı materyalden bir sabahlık buldu. O ebedi ikinci kadın, kazayla yanlış beden aldığından bunları anneye vermişti. Anne de hediye olduğundan hayır diyememişti. Hani kendisi bu tür kıyafetler giydiğinden değil, elbette değil. Yıllar sonra Anna bunları annesinden izin almadan kendi evine götürecek, anne bunları onun kirli çamaşır sepetinde bulacak, ama bir şey demeyecekti.

Anne babacığın çantasını boşaltırken kirli çamaşırlarının arasında siyah bir sutyen bulduğunda da bir şey demedi. Yalnızca bir kenara ayırdı, ama her kavgada bundan bahsetmeyi ihmal etmedi, *o siyah sutyen, işte, ne demek istediğimi biliyorsun*. Annesi daha atmaya vakit bulamadan sutyeni inceleyen Anna gerçekten pahalı bir şey olduğunu görmüştü, temiz ve pahalı: Chantelle.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

O ilkbahar Oskari'yle son kez aynı okula gitmişti Anna. Yeni okuluna babacığın aldığı leopar desenli pantolonunu giyip gitti. Diğer kızların göğüsleri daha büyüktü, Anna onlardan birkaç kilo daha uhrevi, ele gelecek yerleri daha azdı, ele geçmesi daha zordu, böyle devam etmeliydi. Birkaç kilo daha ve birkaç kilo daha. Hiç değilse bir gram! Anna zayıfladı, sanki yaşlanmış gibi küçüldü ve etrafındaki insanlar genişledi.

Anna kendini küçülttüğünde babasına, Seppälä ve Mic Mac mağazalarından dar kıyafet aldırıyor, her seferinde bedenine şıp diye oturuyordu bu kıyafetler. Zayıflamanın eseriydi bunlar. İyi ve güzel. Artık erkek, kadın, çocuk reyonu fark etmiyordu, daha önce yaşının üzerinde gösteren bir çocukken, çocuk ve gençlik reyonunda büyük, yetişkin kadın reyonunda da küçük duruyordu. Şimdi denediği her şey üzerine cuk oturuyordu. Anna bütün kategorilerden azadeydi! Anna'yı ancak Anna'nın kendisi tanımlayabilirdi! Anna için en iyisi ve önemlisi zayıflamaktı. İnsan kendini Tanrı gibi hissediyordu!

Anna artık hemen fark ediliyordu, yalnızca Finlandiya akşam gazetelerindekiler gibi seksi olduğundan değil, üzerine tam oturan kıyafetler giydiği için de. Onlu yaşlardaki kızlar o yıllarda, onun giydiği türden kıyafetleri henüz giymiyorlardı. Küçük Öz-Finlandiya şehrinde bile. O, Anna. Orada. Öz-Finlandiya şehrinde leopar desenli pantolonunu ve dar bluzunu giydiğinde ilk defa arkasından ıslık çalıyorlardı.

Anna'nın ardından annesi aksanlı konuştuğu için ıslık çalmıyorlardı. *İhraç* malı kıyafetler giydiği için de değil. Fahişelik yaptığını ve dış ülke bağlantısı olduğunu düşündükleri için de değil. Estonyalı, Rus, Finlandiyalı olduğu, yanlış ülkede, yanlış dilde, yanlış bedende bulunduğu için de değil. Bedeni arzu edilen kıvama geldiği, doğru yere, doğru bedene, doğru ölçüye kaydığı ve gerektiği gibi kabul gördüğü için ıslık çalıyorlardı. Kısaca Anna'nın bacakları ince, kalçaları taş gibi olduğu, genç göğüslerinin arasında bir çizgi bulunduğu için ıslık çalıyorlardı.

Sınırın doğu tarafında Finlandiya tarzı giyinmek gittikçe daha sıkıcı olmaya başlamıştı. Anna orada da kendi tarzında giyinmek istiyordu, hatlarını ortaya koyup bütün bakışları üzerinde topladığı kıyafetleri; artık yalnızca *kapitalist ülke*de yetiştiği için dönüp bakılsın istemiyordu. Sınırın batı tarafında bütün bakışları üzerine toplamaktan memnundu. O, Finlandiya prensesi, bu bakışları hissetmeden Öz-Finlandiya şehrinde de yapamazdı. Finlandiya prensesi bütün dikkatleri öylesine üzerine topluyordu ki Öz-Finlandiya şehrinin meydanında, büyük pazarda veya trafik ışıklarında zamanla görünmez hale gelmeye dayanamazdı. İşte bu nedenle Anna bedenini prenses bedeni yapıp bütün bakışları üzerine çekmek zorundaydı, aynı zamanda bu beden onu korumalıydı da, tıpkı sınırın öteki tarafında Finlandiyalılığın koruduğu gibi, bedeninin görülmesini engelleyen benzer bir koruma, Anna'yı kendini görmekten koruyan şey. Yabancı kökeni hakkındaki yasak bilgiyi yaymasına gerek kalmadan, görünmezlikten ve önemsizlikten

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kurtuluyordu, bunun yerine çok değerli bir şey ediniyordu: Mükemmel kadın bedenini.

Tensel güzelliğinden başka bir nedenle dikkat çeken o eski bedene asla geri dönmeyecekti Anna.

Bir yıl dolmadan hedefine ulaştı: Görünür olmak. Kendi eseri olan yeni bedenine tapan Anna, maske, krem ve yağlarla özenerek bakımını yapıyordu. Diğer kızların yüzlerini sivilceler basarken, Anna'nın davranışları yetişkin bir kadınınki gibiydi ve artık yürürken eli ayağına dolaşmıyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anna *o ötekinden* ne zaman ve nasıl haberdar olduğunu hatırlamıyordu. *O ötekiler*den. Ama aslında, haklarında elbette hiç konuşulmasa da varlıklarını biliyordu. Babacığın Rusya kokan çantasından, sırtında kan izleri olan bir tişört çıkmıştı. Annesi parmaklarıyla sessizce incelemişti tişörtü. Anna bunun annesine nasıl acı çektirdiğini görmüş, ama nedenini anlayamamıştı. Aslında, babacığın getirdiği, üzerine gerçek elmaslar yerleştirilmiş altın küpelerden başka bir şey görmüyordu Anna'nın gözleri. Kulaklarında ışıyan küpeleriyle gurur duyuyordu. Annesi elinde tişört bir ileri bir geri dolaşıp dururken Anna aynanın önünde dans ediyordu. Anne tişörtü yere attı. Anna aynadaki görüntüsünü öptü.

Babacık her zaman, bir yığın hediye getiriyordu. Çuvallar dolusu. Şallar, kemanlar, kristaller, gitarlar, vazolar, tablolar, havyarlar, likörler, votkalar, takılar, Rus bebekleri, boyanmış tahta kepçeler, tahta çanaklar ve daha fazla kristal: şarap bardağı, şampanya bardağı, meyve tabağı, servis tabağı, peçetelik, küçük içki kadehi, peynirlik, sürahi, tereyağı çanağı, şekerlik, kristal saatler, üzerlerine altınla ağır Rus motifleri işlenmiş saatler. Parfümler. Yığınla parfüm. Daha onlu yaşlardayken Anna'nın çalışma masasının üzeri gerçek parfümlerle kaplıydı: Poison, Opium, Magic Noir, Dior, Salvador Dali, LouLou, Anais Anais. O kadar çoktu ki, son kullanma tarihleri dolmadan

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

hepsini kullanmaya fırsat bulamıyor, daha sonra on Finlandiya markına sahtelerini alıyordu. Ve bir yığın konyak. Brendi. Viski. Bols Likörü. Bride's Tears. Dürbün. Fotoğraf makinesi ayağı. Plaklar. Notalar. Sofra takımları. Kehribarlar. Kemik saç tokaları. Ağır mumluklar ve kollu şamdanlar. Semaverler. Rus parıltıları, renkleri, satenleri, motifleri, görkemi.

Anne aldığı parfümleri asla kullanmıyor, koklamıyor, bir rafa koyup bir daha asla dokunmuyordu. Babacığın onun sevdiğini bildiği için getirdiği konyakları da içmiyordu artık, kutularından çıkarmadan bir kenara koyuyor, dolabın en dibinde unutulmaya bırakıyor, gözden kaybolunceya kadar üzerlerine bir şeyler yığıyordu ve en sonunda yok oluyordu konyaklar.

Artık babacık, Malibu romlarından, Arbat'tan alınmış tablolara kadar bütün hediyeleri Anna'ya getiriyordu. Bütün hediyeler Anna'nın kendi dünyasını inşa ettiği odasını boyluyordu. Açık kırmızı gül motifli duvar kâğıtları istiyor, duvar dibi kaplamalarını altın iplikle süslüyor, hatta onları duvarla tavanın birleştiği köşelere de çekiyordu. Odasını Rusya'dan gelen hediyelerle, çiçekli yastık yüzleri, kaplar, folklorik giysili bebekler ve ikonalarla dolduruyordu. Altın sarısı kornişlere, kırmızı kadife pencere perdeleri asıyordu. Tüller de! Ve altın sarısı kapı kolu. Bir semaver. Kütükler, anneannenin köyünden getirilmiş. Uku mağazasından alınmış, Tallinn'in kocaman anahtarı, üzerinde *Anno Domini 1154*[17] *yazıyor*. Babacığın alışveriş listelerinin saklı kopyaları.

17 *Efendimizin yılı*, milattan sonra. (ç. n.)

Ve anne, babacığın uzaklardan bir yerden açtığı telefonlara, Finlandiya'ya telefon açmanın zorluğunu ve belki bunun için bütün akşam beklemek gerektiğini bilmesine rağmen, cevap vermiyordu. Genellikle babacıkla konuşmak istemiyor, telefonlara Anna'nın bakmasını istiyordu. Eğer arayan babaysa Anna, annenin şehirde olduğunu söylüyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anna parfüm kabul etme yaşına geldiğinde, babacığın uzun aralardan sonra her Finlandiya'ya döndüğünde yaptığı gibi saklanmıyor artık, mutfakta oturan bu yabancı adam da kim diye merak etmiyor. Artık kim olduğunu biliyor onun. Babacığın annesini kucaklamaya kalktığı her seferde annesinin hemen, mutlaka yapmasını istediği bir şey buluyor ya da tam o anda bir şeyler oluyor Anna'ya. Çünkü Anna'nın annesi yalnızca Anna'yı kucaklamalı, yabancı adamları değil, Anna o yabancı adamın kim olduğunu bilse bile.

Babacık annesini yanağından öperse, merdivende ayağı kayıyor Anna'nın.

Annesinin yatak odasından hışırtılar gelirse, ağlayarak uyanıyor ve annenin yanında yatması gerekiyor. Ertesi gece de. Babacığın gitme vakti gelene kadar.

Babacık ile anne divanda fazla yakın otururlarsa migreni tutuyor Anna'nın. Annenin yumuşak kahkahası bu ağrıları ikiye katlıyor. Ah. Annenin gelip onunla ilgilenmesi gerek, elbette geliyor. Anne! Çok acıyor!

Moskova'da bir oteldeydiler. Oturmuş dışarı çıkmalarını beklerken, kısa deri etekli, dantel çoraplı bir kadının temizlikçi kadına parayla birlikte küçük bir kâğıt verdiğini gördü Anna, temizlikçi kadın da bu kâğıdı yanından geçerken babacığın cebini soktu. O akşam anne, babacığın cebinde bir şey ararken o kâğıdı buldu. Babacık, üzerinde telefon numarası yazılı bu kâğıdın cebine nasıl girdiğini bilmediğini iddia ederken, babacığın doğru söylüyor olabileceğini asla söylemedi Anna. Annenin babacığa inanmaması çok doğaldı. Annesi bunları anlatırken, başını sallayarak ona hak verdi Anna; babacık kesin yalan söylüyordu. Benzer durum defalarca tekrarlandı, çeşitli şekillerde. Anna hep annesinin tarafını tuttu. Çünkü babacık yalan söylüyordu.

Babacık Rusya'daydı ve o yeni Öz-Finlandiya evi sessiz, soğuktu. Yerler parke ve düz, kabarcıksız vinil döşemeydi. Okuldan eve gelir gelmez hemen okumaya başlıyordu Anna, yemek yedikten sonra tekrar okumaya dönüyordu. Annesi alt katta çalışıyordu. Anna geceye kadar okuyor, gece de okuyor, elinde bir kitapla veya film izlerken uyuyakalıyordu. Ödevlerini itinayla yapan altın bukleli kız, yazdığı kompozisyonların yanı sıra her derste hep en yüksek notları alıyordu. Prenses hastalığı daha iyi bir kurban bulamazdı.

Hiçbir zaman yeterince sıcak değil, hep bir yerlerden esiyor, ne kadar yün çorap giyerseniz giyin.

Anna'nın odasının önündeki bahçe yazları, kızarmış sosis ve odun saunalarından yayılan huş ağacı dumanı kokusuyla kaplanıyordu. Göl kenarında oynayan çocukların sesleri duyuluyordu. Motorlu tekne sesleri. *Finlandiya, bin göl ülkesi.* Annesi durmadan ışığın bakterileri öldürdüğünü, bu nedenle odasına gün ışığı girmesi gerektiğini söyleyerek başının etini yiyor, Anna perdeleri açmıyordu. İstemiyordu. Anna o ışıktan hoşlanmıyordu. Uzun sarıçamların ve huş ağaçlarının arasından süzülerek gelen ışıktan. Çam ağaçlarını da sevmiyordu Anna. Oradan gitmeliydi. Helsinki'ye. Hiç değilse orada meşe ağaçları vardı, kestane ağaçları ve tramvay. Ve orada tıpkı Tallinn ve Haapsalu'da olduğu gibi deniz kokusu vardı.

BELONGS TO CACTUS TEAM

1977

Katariina annesine mektup yazıp Sibirya'nın nasıl bir yer olduğunu sormak istiyordu. Duyduklarını, anlatılanları yazsındı annesi. Tamam, soğuk bir yerdi, ama ne kadar soğuk? Buradan daha mı soğuktu? Hiçbir şey mi yetişmiyordu? Ama yazmaya cesaret edemedi Katariina, mektubunun açılıp okunmayacağından veya Estonya'ya gitme imkânını yok etmeyeceğinden ya da birilerinin başını belaya sokmayacağından emin olamıyordu. Örneğin vizesini bir daha uzatmayabilirlerdi. Eğer geri dönmek zorunda kalırsa. Çok da önemli değildi, ama yakında çocuk doğacaktı. O zaman uzun süre gidemezdi. Yazın soracaktı Katariina. Ne konuştuklarının duyulmayacağı bir yerde. Bu gibi şeyler, annenin her zaman söylediği gibi eskiden de *nelja silma all* konuşulurmuş, dışarıda, baş başa. Aino teyzesi bir şey söylemişti. Neydi? Sibirya'da çamurdan ev yapılıyormuş; en azından kendi evine çamur çukuru diyordu. Sibirya'dan döndükten sonra biraz tuhaflaştığı söylenirdi Aino teyzenin. Onun hakkında ne biliyorlardı ki? Başka bir sürü şey daha söyleniyordu. Aslında savaştan sonra biraz tuhaflaşmıştı, yani ne olduysa Sibirya'da olmamıştı. Sibirya'yı boylamamıştı, ama baba da başka bir âlemdi. Katariina'nın annesi şöyle demişti: Babandan nefret etmeyeceksin, sakın etme.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Ormandan geldikten sonra aklı başında değildi. Daha önce hiç içmezdi Arnold. Unutma, babandan nefret etmeyeceksin. Nefret etme.

Sibirya'ya gitmeden önce Linda'nın kocasının da içmediği kesinmiş, oraya giderken henüz on yaşındaymış çünkü. Giderken boyu ne kadar uzunsa döndüğünde de o kadar uzunmuş; yiyecekleri tükenip de Sibirya başladığında uzaması durmuş. Çocuklar babaları gibi kısa kalacaklar diye çok endişelenmişti, ama korktukları başlarına gelmemiş, uzamışlardı, hem de çok. Kocasından daha uzun olduğu için hiç yakınmamıştı Linda. Kız çocukları için boyun fazla bir önemi yoktu, ama bir oğlan çocuğu için önemliydi. Neyse ki oğlu kendisinden iki baş daha uzundu. Aslında Linda bu konuda hiç endişelenmemişti, ama boyunun bir masa bacağını geçemeyeceği korkusuyla karabasanlar gören bir çocuğu ikna etmek o kadar kolay değildi.

Kampta nasıl sayıya dönüştüklerini de anlatmıştı Aino, adını özlemişti, kendi adını. Gençken bunu anlayamamıştı Katariina, ama şimdi çok iyi anlıyordu. Belki de kendi adı Finlandiya'da Yekaterina olduğundan.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1994

Babacığın arabası bahçeye girdiğinde, sırt çantasına okul kitaplarını yerleştiriyordu Anna. Bu arabayı babacık, Petersburg ya da Moskova yakınlarında, her nerdeyse işte, işe giderken kullanmak için almıştı. Çalınma riski nedeniyle diğer arabayı Rusya'ya götürmüyordu. Pahalı, üstelik yabancı plakalı bir arabayla oralarda dolaşmak akıl kârı değildi. Neyse ki bunu babacık bile anlayabilmişti. İyi de olmuştu, Anna ile annesinin, yerleşimin seyrek, ormanın bol olduğu bu yerde çakılıp kalmaları gerekmiyordu artık, evde bir araba varken istedikleri zaman istedikleri yere gidebilirlerdi, bunun için hep babacığı beklemelerine gerek kalmamıştı.

Anna merdiven sahanlığında durup korkuluğun çubuklarının arasından babacığa baktı. Babacık içeri girip anneyi sordu. Annesinin Tallinn'e gittiğini, ancak cuma günü döneceğini söyledi Anna, yani dört gün sonra. Babacık doğrudan yatak odasına gidip kendini yatağa attı. Anna okula gitmek için dışarı çıktığında, bahçede duran arabayı inceledi. Aceleyle atılmış bir sürü eşya vardı içinde, elbiseler, yarı içilmiş içki şişeleri; arka penceresi bütünüyle kapalıydı.

Okuldan dönerken evin durumunu merak ediyordu Anna, kim bilir ne haldeydi. Babacığı evde yalnız

BELONGS TO KAVOS TEAM

bırakmak pek iyi bir şey değildi, hele bir de içerse evi nasıl bulacağınızı bilemezdiniz. Bir seferinde bodrumda ateş yakmış, alışverişten dönen anne evin dumana boğulduğunu görmüştü. Başka bir gün, göz kulak olmayı üstlendiği bir kelebek köpeğini dışarıda, soğukta unutmuştu. Aynı şey kendi köpeğinin başına da gelmişti, o da küçük bir köpekti ve hafif donmuştu, neyse ki Anna her iki seferde de gece yarısı uyanmış, yatağın ayakucunun boş olduğunu fark etmiş ve dışarı çıkarak köpekleri içeri almıştı.

Babacık tam işinin ortasında eve niçin geldiği hakkında hiçbir şey demedi. Anna'ya yiyecek alması için para verdi ve ondan saklamaya çalıştığı şişeleri aramaya başladı. Anna işi ciddiye almış, içki şişelerini en olmayacak yerlere saklamıştı, eski oyuncak sandıklarına, yastıkların içine, un torbalarına, sandıkların arasındaki boşluklara, ama babacık hepsini buldu.

Babacık işyerine tekrar dönmek istemiyordu, Anna nedenini hiç öğrenemedi. Babacık hiçbir şey anlatmadı, Anna da sormadı, onların ailesinde soru sorulmazdı. Bazen anne Anna'ya şu ya da bu konuda bir şey sorar, ama Anna asla cevaplamazdı. Anna öyle sorgulayan bir kız değildi, o yalnızca izler ve dinlerdi. Anne, Anna'nın merak yoksunluğundan yakınırdı, ama Anna alışkanlığını değiştirmeyi düşünmemişti. Bu da bir karardı işte. Soru sorarak bir şeyi araştırmak istiyormuş gibi görünmek istemiyordu, sorular sorarak kendini açığa vurmak. O bu tür şeylerle ilgilenmezdi. Böyleydi işte, herkes buna inanmalıydı. Görünür ilgisizliğiyle kendini

BELONGS TO SOVOS TEAM

herkesin üzerinde bir yere yerleştiriyor, o serin tepeden dünyayı seyrediyor ve merak kaynayan yüzeye inmek istemiyordu. Soru sormak onu soyacaktı, çıplakken daha kolay yaralanacak, ele geçirilebilir olacaktı; bütün insanlar bunun peşindeydi, kötülük yapmanın, Anna bundan emindi, iktidar edinmek, ele geçirmek ve diğerlerinden bir biçimde yararlanmaktı insanların dertleri. Anna bu nedenle her şeyi gözlüyor, ama hiçbir şeye karışmıyor, soru sormuyordu. Kendini böyle koruyordu.

Yani Anna, babacığın iş arkadaşının başına gelenleri sormadı. Adam Finlandiyalı karısından ayrılmış, Anastasya adında bir Rus'la evlenmiş, Finlandiyalılardan uzak bir yere, yeni karısının evine taşınmıştı. Babacıkla bu adam arabalarını dönüşümlü kullanarak Öz-Finlandiya'dan bir yere gidiyor ve oradan Moskova'ya uçuyorlardı. Adam karısının evine taşındıktan sonra babacıkla daha seyrek görüşür olmuştu. Ve bir gün Moskova'da, Hotel International'ın en üst katından düşerek öldüğü haberi gelmişti. Olayı kimse görmemişti, kimsenin söyleyeceği bir şey yoktu, olmuştu işte.

Tatillerde eve geldiğinde, zemin kattaki oturma odasındaki deri koltukta otururken, yeterince sarhoşsa, adam hakkında bir şeyler söylediği oluyordu babacığın. Anna üst katta kulaklarını dikiyordu. Babacık hayali sohbet arkadaşlarıyla bağırarak konuşuyor, ama asla Anna'nın merakını doyuracak kadar anlaşılır olmuyordu. Babacığın, Anna ile annesinin hiç görmedikleri, arkadaşlarıyla yaptığı sarhoş sohbetleri her geçen yıl daha

BELONGS TO SOVIET TEAM

fazla artıyordu. Gittikçe daha çok zemin kattaki divanın üzerinde geceliyor, nadiren yatak odasında uyuyordu. Gerçek insanlarla gittikçe daha az konuşuyordu.

Babacık bir daha Moskova'ya gitmedi. Petersburg'a da. Her yere gidiyor, ama Rusya'ya gitmiyordu. Döviz olarak hâlâ bir tek rubleyi kabul ediyor, içtiği zaman Rusya'dan bahsediyor, ama tatillerde bile gitmiyordu. Tabii Tallinn'e yapılan içki seyahatleri ayrıydı. Babacık şimdi Finlandiya'da faaliyet gösteren bir seyahat şirketinde çalıştığından, içki seyahatlerini kendi hesabına yapmak zorundaydı artık. Yazları Anna ile annesinin Tallinn'e yalnız başlarına gitmelerine izin vermiyor, içmek için o da gelmek istiyordu. Anne orada ne yaparsa yapsın hiç karışmıyor, yalnızca içebildiği kadar içmek istiyordu, çünkü Estonya'da para hâlâ önemli değildi, içki gülünç denilecek kadar ucuz ve Saku birası sert ve güzeldi.

Anne ihtiyaç duyulan bütün içkileri Tallinn'den almaktan yanaydı, arabayı doldur ve sonra nereye istiyorsan oraya git. Köy ve şehirlerdeki akraba ve tanıdıklardan bira almak istemiyordu. Bir *poro*'nun[18], yani kendi kocası ve benim babamın, tanıdıkların olduğu bir yerde domuz gibi dolaşarak kendini utandırmasını istemiyordu. Tallinn bir tanıdıkla karşılaşmayacağınız bir dükkân bulacak kadar büyüktü. Babacığın şehirde dolaşarak O Büyük Finlandiyalıyı oynama şansı bulamaması Anna'yı sevindiriyordu, aslında babacık da fazla hevesli değildi. En iyisi, babacığı içkiyle baş başa bırakıp bira almaya Anna ile annenin gitmesiydi. Babacığın

18 Estonca ren geyiği demektir ve Estonyalılar Finlilerden bu kelimeyle bahseder. (ç. n.)

buna bir itirazı yoktu. Arabanın bagajı bira şişeleriyle doluydu, bu şişeler sayesinde dört duvar arasında tutulan babacık halinden memnundu. Eğer annem bagajda kendi alacağı eşyalara da yer kalsın diye daha az bira almayı önerecek olursa, babacık küplere biniyor, pantolonunun arka cebinden dışarı fırlayan pasaport ve cüzdanıyla, yalpalayarak şehre dalıyor, sessiz evlerin arasında Finlinin böğürtüleri yankılanıyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

1977

Telefon çalmıyor. Çalmalı. Katariina çalmasını istiyor.

Günlerdir bunu istedi. Belli ki Finlandiya'ya bağlanmak felaket uzun sürüyor, ya da öteki tarafta bir sorun var.

Belki bir şey olmuştu. Ama şirketten arayıp haber vermezler miydi? Eğer kocası kaybolduysa ya da Rusya'da bir yerlerde soyulduysa veya her ne olduysa... Katariina kocasının Moskova'daki Finlandiya elçiliğinde çalışmasını gerçekten istemiyordu. Kocası hiç bahsetmese de, orada korkunç şeyler döndüğünü çok iyi biliyordu Katariina. Arada bir birileri arayıp Moskova'dan bir şey getirilmesini ya da oraya bir şey götürülmesini veya elçiliğe bir şey saklanmasını istiyordu. Arkadaşmış gibi yapıp senli benli davranarak yüzsüzce askıntı olan birileri hiç eksik olmazdı. Tercümanlarla içli dışlı olup yalakalık yapacaksınız ve birtakım belgeleri elde etmek için kırk bin takla atacaksınız.

Tallinn'de oturup koca beklemek daha basitti. Bekler gibi bile değildiniz.

Kendi işiniz, kendi eviniz, arkadaşlarınız, kendi ülkeniz vardı, her gün bir sürü işle uğraşırdınız, kukumav kuşu gibi oturup düşüncelere dalmanız gerekmezdi, Katariina

BELONGS TO KAOS TEAM

düşüncelere dalmak istemiyordu. Ve kendi diliniz vardı. Ama şimdi beklemek o kadar kolay değildi, çünkü Katariina yabancı bir ülkedeydi, uzaklardaydı, yalnız başınaydı, buralara yeni gelmiş, ama çakılıp kalmıştı. Annesi Sofia, kocasının ormandan gelmesini beklerken ne kadar zorlanıyordu acaba? Kardeşleri, Elmer ile August'u beklerken ve diğerlerini? Sofia o zaman, Katariina'nın yaşındaydı. Sibirya'ya sürüldüğünde Aino teyzenin yaşı da aynıydı. Hepsi gençti. Nasıl dayandılar? Üstelik o kadar uzun süre?

Pencerenin önünde karlar savruluyor ve Katariina'nın Sibirya soğu dediği bir şey kokuyordu.

1941

Arnold'un kız kardeşi Aino Roug, askerlere öfkeyle bakıyordu; ailenin iki oğlu ve Aino'nun kocası Eduard Roug da gözlerini askerlere dikmişti. Yanlarına alacakları şeyleri toparlamaları için bir saat süreleri vardı, ne neler almaları gerektiğini ne de nereye götürüleceklerini biliyorlardı. Üstelik bir şey almalarının bir anlamı var mıydı ki, onları ormana götürüp kurşuna dizmeyecekleri ne malumdu? Yola çıktıklarında ya da götürüldükleri yerde çıkın ve çantalarının ellerinden alınmayacağı? Eğer böyleyse yanlarına bir şey almaları anlamsızdı. En azından en yeni giysilerini değil, en eski ve en yıpranmış olanlarını almalıydılar. Elbette ya! Eski paçavralar! Hiç değilse onlarla böyle dalga geçerlerdi.

Aino Roug askerlere bakıyordu –onlarla birlikte gelip şimdi mutfaklarında horoz gibi dolaşan Estonyalıya değil– ve askerlerin... öyle kötü kalpli veya cesur olmadıklarını düşünüyordu, sıradanlardı işte, ne bağırıyor ne de silahlarını sallayarak tehdit ediyorlardı, içeri girerken şapkalarını çıkarmışlar hatta selam verir gibi olmuşlardı. Yanlarına neler almaları gerektiğini sordu en sonunda Aino, orada neye ihtiyaçları olurdu, gidecekleri yerde, yanlarına bir şey almalarının bir anlamı

BELONGS TO KAOS TEAM

var mıydı, yoksa yalnızca eski giysiler ve yolluk olarak ekmek mi almalıydılar? Hadi söyleyin.

"İş aletleri," dedi bir asker. "Dikiş makinesi," dedi bir diğeri, köşede duran Singer marka dikiş makinesini işaret etti ve makinenin yanına gidip sökmeye başladı. Eduard Roug bildik alet edevatın yanı sıra saat tamiri için gerekli aletleri de topladı.

Novosibirsk'in Dubrovo köyündeki ilk günlerini fazla sorun yaşamadan atlatan Roug ailesi, diğer ailelerle karşılaştırıldığında, hallerinden şikâyetçi değillerdi. Çalışabilecek durumdaki erkekler savaş nedeniyle köyden ayrıldıklarından, köyün tamir işlerini Eduard yapıyor, eski saatleri, kapı ve pencereleri hep o tamir ediyordu. Köylü kadınların ve subay eşlerinin elbiselerini de o bölgedeki tek dikiş makinesinin sahibi Aino dikmeye başlamıştı. Eduard'ın yaptığı çıkrıktan sonra ip sıkıntısı çekmiyordu. Dubrovo'nun kadınları daha önce çıkrık görmemişlerdi, yalnızca iğleri vardı. Yeterince Rusça bilen Aino, okuması yazması olmayan kadınların askerdeki koca ve oğullarına mektup yazmalarına da yardımcı oluyordu. Bütün bu hizmetlerin karşılığında yiyecek alıyorlardı. Köye geldikten iki yıl sonra dünyaya gelen kızları, Sibirya'da doğan diğer Estonyalı çocukların aksine, işte bu yiyecekler sayesinde hayatta kalabilmişti. Dua ettiği her seferde, yanlarına ne almaları gerektiğini söyleyen Rus askerlere Tanrı'dan lütuf diliyordu Aino.

Bir kadın Rus askerleri geldiğinde bayıldığını anlatmıştı, kendine geldiğinde kamyonetin kasasında uzanı-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

yormuş ve yanı başında bir torba varmış. Rus askerleri bu torbanın içine kadının ihtiyaç duyabileceği şeyleri koymuşlar: sıcak tutacak giysiler, yiyecek, hatta bunu da biz içelim dememiş, bir şişe votka bile koymuşlar.

Başka bir kadının anlattığına göre kamyonlar yola çıktıktan sonra, kadın çocuklarına lapa pişirmek için ne tenceresinin ne de tavasının olduğunu söylemiş ve askerlerden eve gidip bir tencere almak için izin istemiş. Askerler, bir bahane bulup kamyoneti durdurmuşlar, kadın da gidip bir tencereyle geri dönmüş. Ve hiç kimse elinden almamış tencereyi. Bu anlatılanları dinlediğinde Aino en iyilerini evde bırakıp, en kötü kıyafetleri yanına aldığı için pişman olmuştu.

Tren durduğunda ellerindeki yiyecekleri satmak için vagonların yanına gelen köylülere bir broş verilip patates, ipek çorap verilip soğan alınmıştı. Gidecekleri yere ulaştıklarında nasıl olmuş da ellerinde giyecek kalmıştı, nasıl olmuş da yolculuk sırasında bütün giysilerini yememişlerdi, vagonun bir köşesindeki kovada ihtiyaç gidermeyi reddeden Aino'nun oğlu nasıl olup da yolculuğu zehirlenmeden tamamlayabilmişti?

BELONGS TO KAOS TEAM

1941

14 Haziran 1941.

Sofia'nın kız kardeşi Leeve çocuğunu alıp vaftiz töreni eğitiminden tanıdığı arkadaşı Kiisa'yı ziyarete gitmişti. Kiisa, Gönüllü Savunma Birliği komutanı Osvald Berg'le evliydi. Kapı çaldı. İhtiyaç duydukları şeyleri toparlamak için yarım saatleri vardı. Leeve kendisi ve çocuğunun misafir olduklarını anlatmaya çalıştı, ama fayda etmedi. Evde buldukları herkesi iteleyerek kamyonun kasasına bindirdiler. Rus askerlerin arasında köyden biri de vardı, Leeve onu, o da Leeve'yi tanıyordu, Berg ailesinden olmadığını iyi biliyordu. Ama niçin bir şey demiyordu? Yarım saat önce çayını karıştırdığı çay kaşığını hâlâ elinde tutuyordu Leeve. Paltosunu giymeyi unutmuş, Osvald'ın aklına da hatırlatmak gelmemişti. İncil'i almaya cesaret edemeyen Osvald, eline bir yastık kılıfı alıp şöyle bir etrafına bakmış, ilk dolapta gördüğü Kiisa'nın yüksek topuklu ayakkabılarını alıp yastık kılıfına sokmuştu, sabun, bir parça peynir, gözlük, başka ne almalıydı, ne, ne? Ne sözcüğü kafasının içinde yankılanıp durmuş, ama aklına başka bir şey gelmemişti.

Kamyonete doğru sürüklenen Leeve, bu aileden olmadığını, bu evde yaşamadığını, bu insanları tanımadığını, kim olduklarını bilmediğini, yalnızca çocuğuna

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

bir bardak su istemek için bu eve geldiğini haykırırken hiç utanmamıştı. Onun bu evde oturmadığını herhalde biliyorlardı. Bu evde Berg ailesi oturuyordu, ellerindeki kâğıtta böyle yazmıyor muydu? Kiisa, Osvald Berg ve iki oğlan çocuğu. Leeve'nin çocuğu kızdı, görmüyorlar mıydı? Leeve'nin bu insanlarla bir işi olamazdı, bu faşistlerle, gönüllü birlikçilerle, mülk sahipleriyle, *kulak*larla[19], *kulak* domuzlarıyla! Bu tür bir aileyle hiç işi olmazdı. Leeve niçin bağırdığını bilemiyordu, bu kamyona binmemesi gerektiğinden nasıl bu kadar emin olduğunu bilemiyordu, ama binmemeliydi işte, kızı da binmemeliydi. Belki onları sorgu için yalnızca Tallinn'e ya da Haapsalu'ya götüreceklerdi, ama hiç fark etmezdi, suskun insanlar ve onların yarım saatte toplayabildikleri eşyalarıyla tıka basa doldurulmuş kamyona binmemeliydi.

İstasyonda Kiisa ve çocuklarıyla aynı öküz vagonuna düştü Leeve. Kuzey Komi'ye ulaştıklarında da aynı köye yerleştirildiler, istasyonun yanındaki Köle Meydanı denilen yerde aynı adam beğenmişti onları, o civarda yaşayanlar bedava işgücü bulmak için bu meydana geliyorlardı.

Onların olduğu vagonda yolculuk yapanların çoğu son istasyona sağ salim ulaşabilmişti. Yalnızca yaşlı bir kadın ölmüştü, bir de yalnız başına yolculuk yapan biri, sonra daha genç biri. Leeve'nin saymak gibi bir derdi yoktu, işte birkaç Yahudi, onlar yolcu listesine bile kaydedilmiyordu. Oysa Estonya'yı işgal edip Rusları kovan Almanlar kayıt işinde çok titiz davranacaklardı, hatta

19 Büyük toprak sahibi. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

komünistlerin kötülük dolu eylemlerini araştırmak için bir kayıt bürosu bile kuracaklardı, ama insanların kaydedildiği listelerde Yahudiler elbette yer almıyordu.

Osvald, aile reisi olduğundan, istasyonda diğerlerinden ayrıldı ve iki yıl boyunca ondan hiç haber alınamadı.

Norilsk'teki platin madenlerini boylamıştı. Kendini kurtarabilecek kadar küçük ve zayıftı. Yapılı olanlar aldıkları gıdanın bu denli fazla azalmasına dayanamıyordu, her sabah ranzasından kalkamayan birileri oluyordu. Torbalara konulan cesetler, kampın yakınındaki açık bir alana üst üste yığılıyordu. İlkbahar gelip de toprağın buzu çözüldüğünde, bu cesetler tundranın derinlerine taşınıp toplu mezarlara gömülecekti.

On iki saatlik çalışmanın karşılığı 300 gram ekmekti ve bu ekmek kampta yenilmek zorundaydı, herhalde kaçma riskini azaltmak için konulmuş bir kuraldı bu. Sanki oradan kaçılabilirmiş gibi. Sanki 300 gram ekmekle Sibirya'dan çıkmak mümkünmüş gibi.

Çoraplar ve battaniyeler kurusun diye asıldığında, insanlar ayaklarının altına bağlı tahta parçalarıyla dolaşıyorlardı.

Kulübenin dışındaki tuvalete yalnızca iç çamaşırlarıyla çıkabiliyorlardı, hava sıcaklığının -40 hatta -50 derece olması bir şey değiştirmezdi.

Açlık görsel ve işitsel halüsinasyonlara neden oluyordu.

Osvald'ın dişleri dökülmeye başlamıştı. Kaç kiloydu? 40... 50?

BELONGS TO KAOS TEAM

Düşünceleri takılıyordu. Açlık zamanla beyni kemirmeye başlayacaktı.

Günler 300 gramlık ekmeğe ve özel günlerde verilen bir kepçe çorbaya dönüşmüştü.

BELONGS TO KAOS TEAM

Kesin bir karara vardım. Çünkü hakkımda zaten yeterince şey bildiğinden Hukka'yla arkadaşlık yapmam çok kolaydı. Çünkü artık ikinci vatanımı bilmesi kaçınılmazdı.

Bu karar, Hukka'yla birlikteyken, korunmasız kaldığım o anlarda duyduğum korkunç endişelerden biraz olsun kurtulmamı sağladı. Bu karar beni güçlendirdi. Her ne kadar Hukka, bir gün önceden arta kalan bir parça pizzayı yedirmeyi başardıysa da, her şeyi yaptıramazdı bana. Benim adıma karar veremezdi. Sırf yeme alışkanlığımdan bahsettim diye, hakkımda çok özel şeyler bildiğini sansındı bakalım. En özel şeyleri asla bilemeyecekti; *komisjon* butiğinin gıcırdayan kapısını, *koegukaevu*dan fışkıran soğuk suları, yüzyıllardır yağmurun aşındırdığı taş haçı, yıpranmış taş merdivenleri, o Rus kadının mavi göz farını, Pärnu'da Lenin heykelinin başının yerine konulan kırmızı stop lambasını, fiyatımı soran Finlandiyalıyı, onun yeni beyaz spor ayakkabılarını.

Yine de endişeliyim. Ben ve Efendim güvende olmamıza rağmen endişeliyim. Bazı kapıları kapalı tutsam da, bazıları çok fazla açık kaldı sanki. Acaba beni besleyen ele, Hukka'nın avucuna fazla mı bağlandım, tereyağı parçaları yaladığım ele biraz fazlamı mıncıklattım kendimi, ipin ucu biraz kaçtı mı, verdiğim karara rağmen o kapalı kapılar açılmak üzere mi?

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Anna asla durmaz ve bir şey olacak diye bekler. Anna önlemini alır.

Hazır ol. Her zaman hazır.

Anna hazır.

Eğer tereddüt edersen, gece yarısı babacığı arayan kadınları hatırla. Viru'nun barındaki kadınları hatırla. Finlandiyalı işadamlarının Rus orospularının kıllı bacakları hakkındaki konuşmalarını hatırla. Jussi'nin Finlandiya'daki tatillerden nasıl yakındığını hatırla. Tallinn'de yaşarken kimin gelip de kapımızı çaldığını hatırla. Tak tak. Babanın kapıyı nasıl açmadığını hatırla. Kimse yok. Kapının nasıl sert çalındığını hatırla, bir kadının sert vuruşları. Taktaktaktak. Annenin, birkaç yıl içinde kenarlarında çizgiler belirecek dudaklarını sarkıtarak, ocağının başında nasıl sessizce yemek pişirdiğini hatırla. Taktaktak. Topuk seslerinin kapıdan nasıl uzaklaştığını hatırla. Anne mayonez kavanozunu açıp masaya koymuştu. Pencerenin kenarında Finlandiya'dan getirilmiş mısır gevreği vardı. Sahiden babacık o zaman nerede uyuyordu? İki kişilik yatakta annenin yanında ben uyuyordum, pireleri uzak tutuyor diye lambayı açık bırakıyordu anne. Ama babacık nerede uyuyordu?

Rus kadınların babacığın eline verdikleri alışveriş listelerini hatırla: deri mini etek, deri ceket, el blenderi, elektrik süpürgesi, tampon, külotlu çorap, bigudi, örgü şişi, yün iplik, şampuan. Bazen istedikleri elbisenin modelini çiziyorlardı. Sanki babacık bu çizimle istenilen şeyi bulabilirmiş gibi.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Hiç kimseye güvenilmeyeceğine dair bütün o anlatılanları hatırla.

Hiç kimsenin, hiçbir şeyin göründüğü gibi olmadığını hatırla.

Anne ile babacık saunadayken, neler döndüğünü anlamak için babacığın ceplerine ve garaja nasıl daldığını hatırla. Anne holde uyuyan babacığın ceketinin ceplerini karıştırırken, sallanan elbise askısından gelen sesleri hatırla. Oysa sen askılığa ceketini asar ya da alırken öyle bir sesin çıkmadığını hatırla. Elbise askısından gelen seslerin annenin eline bir uçak bileti ve pasaport tutuşturduğunu, bu pasaport ve bilete göre babacığın Finlandiya'ya geçen pazartesi geldiğini, ancak evin kapısından o gün döneceğini söylediği perşembe günü girdiğini hatırla. Perşembe. Ve babacık tam da dediği gün geliyor. O üç gün nerelerde sürttü?

Annen arama fırsatı elde edemediğinde, babacığın alışveriş listesini senin nasıl gizlice kopyaladığını hatırla, bazen belki de bir şeylerden şüphelendiğinden babacık dikkatli davranıyordu. Listedeki her sözcüğü anlamak imkânsızdı, bazıları Rusça, bazıları Finceydi, harf harf kopyalamıştım. Daha sonra cüzdanı tekrar cebine, aldığımda nasıl duruyorsa öyle koymuştum. Alışveriş listesini de tam aldığım yere koymaya dikkat etmiştim, ehliyetle bankomat kartının arasına. Seyahat çantasının kulpunun açılmadan önceki pozisyonda durmasına özen göstermiştim.

Ayrıca babamdan nefret etmemem gerektiğini de hatırlamalıydım, ne de olsa babamdı. Annem öyle derdi.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ne demek istediğini hiç anlayamadım. Nefretin ne olduğunu anlayamadım. Azarlamayı, bağırmayı, kavgayı iyi becermeme karşın, nefret edemezdim. Nefret bana hiçbir şey ifade etmiyor, ne olduğu bilemiyorum. Yalnızca bir sözcük.

Anneme her zaman, "Tabii ki," diye cevap verdim; sanki neden bahsettiğini anlıyormuşum gibi.

Ve babacıkla alışverişe çıktım, Noel şarkıları ve plastik çamların arasında.

Aslına bakılırsa babacığın oralarda satmak için bir şeyler almasına artık gerek yoktu: Finlandiya markının değeri Rus kara pazarında, seksenli yılların sonunda oldukça iyiydi. Finlandiyalılar para taşımak için, cüzdan yerine plastik torba kullanıyorlardı, ihtiyaç duyduklarında deste deste ruble buluyorlardı. Hırsızların dikkatini çok fazla çekmediği için plastik torbalar pratikti de.

Eşyalara yalnızca, Finlandiyalı erkeklerin çalıştığı inşaat alanlarına kamyonlarla taşınan kadınlara ödeme yapmak için ihtiyaç vardı.

Moskova'da otelde kaldığımız bir gün, otelin koridorunda babacığın arkadaşlarından biri anneme işaret ederek odasına gelmesini rica etti. Adam altmış yaşının üzerindeydi, yatağında biraz topluca, belki on dokuzunda, Rus bir kız uzanıyordu. Adam kızın ne dediğini anlamadığından, annemden tercümanlık yapmasını rica etti. Annemin aracılığıyla kızın derdi anlaşıldı: Finlandiya'dan ne tür giysiler getirmesi gerektiğini söylüyordu adama.

Giysiler?

Evet, giysi, giysiler, bluzlar, sutyenler...

Adamın anlamıyormuş gibi davranmasına sinirlenen kız, annem adamın dediklerini çevirince rahatladı: Adam elbette istenilen giysileri getirecekti, hiç sorun değildi, onun yaşlarında bir kızı vardı, alışverişe onunla birlikte çıkar böylece doğru bedeni alırdı, kendi başına yapamazdı bunu tabii, ama kızı mutlaka bilirdi, kızıyla hallederlerdi bu işi, kız ne tür kıyafetler istediğini bir kez daha söyleyebilir miydi?

Annem asla diğer dergilerle birlikte kâğıt konteynerlerine atılmaması geren bir dergi olan *Alibi*'den aldı. Babacığın cebinde bulduğu prezervatifler hakkındaki fikri bu dergi sayesinde değişti, öfkesini yendi ve bir daha prezervatifleri delmedi. Dergiyi kaşık ve çatal çekmecesinin altındaki çekmeceye koydu, normalde oraya yalnızca yemek tariflerinin yazıldığı kâğıtları koyardı. Derginin kapağında Olga Gayevskaya adlı Rus bir fahişenin fotoğrfı vardı. Finlandiyalı erkekleri eğlendirmekte uzmanlaşan bu kadın, Sovyetler Birliği'nin resmen kabul ettiği ilk AIDS kurbanıydı. Olga Gayevskaya'nın rengi sürekli açtırılan saçları kurumuştu, kökleri neredeyse siyahtı. Fotoğraf siyah beyaz olmasına karşın bolca sürülmüş maskara ve farını görüyordum ve iyice kıvrılmış kirpiklerinin cırtlak yeşil, dudaklarınınsa cırtlak kırmızı olduğundan emindim. Yirmi dokuz yaşındaki Olga mesleğini on yıl icra edebilmişti. Öldüğünde dört haftalık hamileydi. *Alibi*'nin editörü Olga Gayevskaya'nın bin Finlandiyalı müşterisi olduğunu ileri sürüyordu.

Olga'nın Alibi'*deki fotoğrafı çok sayıda Finlandiyalı erkeğin Leningrad gecelerinde yaşadıkları maceralardan kalma anılarını gözden geçirmelerine neden olacaktır. Yoksa bu kadın mıydı? Prezervatif kullanmış mıydınız?* diye soran editör korku yaydığını reddediyordu. TASS, Olga'nın fotoğrafının Finlandiya'da yayınlanmasını isterken, editör bu isteğe canı gönülden ka-

tılıyordu. Finlandiya AIDS Hastalarıyla Dayanışma Merkezi, Olga'nın fotoğrafının yayınlanması talebine karşı koydu.

Derginin kapağına, sanki bir suçluymuş gibi, pasaport fotoğrafını basmışlardı kadının. *Finlandiyalı gençlere üzücü bir soru: AIDS'ten ölen Olga'nın yatağında sen de yattın mı?*

BELONGS TO KAOS TEAM

1943

Osvald'ın barakasında yaşayan bir adli mahkûm, *blatnoj,* Osvald'ın eldivenlerini yürüttü, buz gibi havada çalışmasına rağmen yeni eldiven verilmedi Osvald'a. Komutana göre Osvald'ın giysileri "uygun"du, çalışmasını engelleyecek bir eksiği yoktu. *Neden yakınıyorsun, faşist?* Osvald bir yandan da, madende eldivensiz çalıştığı için, ellerinin hasta kulübesine yatıracakları kadar yaralanmasını umabilirdi, ama bu epeyce sancılı bir süreçti, üstelik bir garantisi de yoktu. Eldivenlere barakadayken bile ihtiyacı vardı. Hava o kadar soğuktu ki geceleri yatarken saçları donup yastığa yapışıyordu. Aynı adli mahkûm Litvanyalı bir çocuğu havluyla boğarken, Osvald hemen atılmış, daha çocuğun gövdesi yere düşmeden, eldivenlerini almıştı. Çocukla başkaları ilgilenirdi. Beklemeye gücü yoktu Osvald'ın. *Faşist.*

Birisi toprağa gömülüp bir süre bekletilen fare ve sıçan etinin, diğer etlerle aynı lezzette olduğunu söylemişti, ama başkasının bulma riskini göze almadan burada nereye gömülürdü ki?

Osvald'ın göğsü bitlerden kan içinde kalmıştı.

Yaraları kapanmıyordu, son derece kansızdı.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Niçin bir kurşunla her şey son bulsun diye, yasaklanan alanın ötesine geçilmez ki?

Adli mahkûmla işbirliğini reddeden doktor başına bir balta darbesi aldı.

Politik mahkûmların örgütleneceğinden korktukları için, arada bir kamptan kampa taşıyorlardı. Norilsk'teki platin ve nikel madenlerinden sonra Osvald, Kirov'a sürüldü. Ve orada tanıdık bir tezahüratla karşılandı: *Yuuuh... Faşist!*

Anneanne Juuli'ye bir mektup gönderdi, o da anneme.

Bir mektup da Olja aracılığıyla gönderdi.

Üçüncüsü Linda aracılığıyla.

Dördüncüsü Linda'nın kızı Maria aracılığıyla gönderildi, Linda'nın bu mektuptan haberi olmadı.

Beşinci Anna'nın adına gönderildi.

İkisi yerine ulaştı, birincisi on, ikincisi on dört gün sonra.

Her mektuba tarih atılmış, ayrıca mektubun gönderildiği gün de not edilmişti. Anneannem, annemin mektuplarını aldığı tarihi, annem de, anneannemin mektuplarını aldığı tarihi not ediyordu. Böylece hangi mektubu, hangi tarihte aldıklarını yazıyorlardı birbirlerine.

Anneannem kışın hastalanmış, şehre, teyzemin yanına taşınmak zorunda kalmıştı. Teyzemin evinin dış kapısının yanında bir sıra posta kutusu asılıydı. Anahtarı bir tek teyzemde vardı. Postaları bir tek o alabiliyordu, gelen postaları bir tek o biliyordu.

Eğer annemin mektuplarında yeni bir haberleşme yöntemi önerilmiş, teyzenin anneanneye verdiği tıbbi öğütlerle ilgili kaygılar belirtilmiş ya da teyzenin hoşlanmadığı başka bir şey yazılmışsa, o mektup anneanneye ulaşmıyordu.

Annem küçük kâğıtlara notlar yazıp mektup zarfının içine koyuyordu: Annemin mektubunu okuma.

Anneanne böyle yapmasını yasakladı.

Son mektuptan sonra Linda çok gerginmiş.

Anneannem, Linda'nın kızı hakkında iyi veya kötü bir şey yazmasını yasakladı anneme. Linda üzerine alınıyordu. O son mektuptan bir hafta sonra bile öfkesi hâlâ geçmeyen teyzem, anneannemin anneme yazdığı mektubu postalamaya gitmemişti. Ve anneannemin, annem için hazırladığı paketi çocuklarına vermişti.

Bırak annemin ve anneannemin mektubunu okusundu teyze. Onun posta kutusuna tek bir mektubun bile gelmemesi tuhaf olurdu. En azından bazı mektuplar onun posta kutusu adresine gönderilmeliydi. Bu mektuplarda dikkatli davranılır olur biterdi. Çocuklar hakkında hiçbir şey, Linda hakkında kötü bir şey yazılmamalıydı. Anna'nın aldığı Noel hediyeleri ve Noel masasında neler olduğunu da yazmanın bir âlemi yoktu. Böylesi bir mektubu anneanne önceki yıl da almamıştı.

Ama diğer mektupları da almamıştı. Başkaları aracılığıyla ve başka posta kutularına anneanneye postalansın diye gönderilen mektuplar da yerine ulaşmamıştı. Yalnızca bir kısmı. Ve hepsi açılmamıştı. Yalnızca bir kısmı. Taahhütlü gönderilenler yerine ulaşmıştı. Elbette... ama buhardan geçirilmişlerdi.

Annemin gönderdiği mektupta neler yazdığını, daha anneannem okumadan önce bütün köy biliyordu.

Ama bunda bir tuhaflık yoktu.

Unutma, Anna, bu tür şeyler her yerde olur.

BELONGS TO KAKTOS TEAM

Teyzemin posta adresine gönderdiği mektupların bazılarını doğrudan anneanneme versinler diye postacılara rüşvet vermek zorunda kalıyordu annem. Bu tür mektupların arkalarında özel bir işaret vardı. Eğer işaret yoksa mektuplar posta kutusuna atılıyordu, bu mektup teyze versiyonuydu.

Tabii ki mektuplara politik hiçbir şey yazılmıyor, patates tarlasından, bahçe ve bostandan uzun uzun bahsediliyordu. Patateslerin ne kadar büyük olduğu çiziliyordu. Annenin eski arkadaşlarından biri politik fikirlerini belirttiği bir mektup göndermişti; annem çok korkmuştu, ama mektup yerine ulaşmıştı. Üstelik komünistler, Ruslar ve parti yöneticileri hakkında açıkça atıp tutmasına rağmen, Avustralya'ya seyahat edebilmişti annemin bu arkadaşı. Anneannem mektubunda Ruslardan bahsederken "o türden" insanlar diyordu. *Postanede benim dilimi anlamayan o türden adamlar çalışıyor, ben de onların dillerini anlamıyorum, her tarafta o türden birileriyle itişip kakışıyoruz.* Ve anneannem artık posta işlerine bakamıyordu.

Anneannemin mektuplarını postaneye, onunla samimiyeti epeyce ilerleten Maria götürmeye başlamıştı. Bacaklarındaki ağrı nedeniyle kuyrukta bekleyemeyecek durumdaysa, anneannemin yerine alışverişe de o gidiyordu. Öğle yemeği tatillerinde kuyruktan kuyruğa dolaşması yetmezmiş gibi, annemin davetiye işlemleri için gerekli belgelerin peşinde de dolaşan Linda'nın, evdeki üç çocuğunu, hasta annesini ve büyük ihtimalle kafayı bulmak için bara giden kocasını düşünerek heyheylenip öfkesini anneanneye yönelttiğinde Maria savunuyordu anneanneyi. Soğuklar bastırmadan hemen önce postadan aldığı kışlık ceket için, anneme güzel bir teşekkür mektubu yazdı Maria. Teyzemse, "Tanrı aşkına, Maria'ya bir

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

şey alma," yazmıştı mektubunda. Ona verebilecekleri yeterince kıyafet vardı, çok uygun kıyafetler. Yoksa gittikçe daha çok şımarıyor, *ithal* ürün değilse verileni almıyordu. Kendini bir bok sanmaya başlamıştı. Burnu havadaydı. Anneannem, Maria'nın postalarıyla para almadan ilgilendiğini yazıyordu. Anneannemin teklif etmesine rağmen para almamıştı Maria, ama annem ona, şu üzerine kedi gözü işlenmiş kışlık ceketlerden gönderirse hiç fena olmazdı. Teyzem, Maria'ya zırnık bile almamasını yazıyordu anneme, hiçbir şey yollamamasını. Maria'nın anneme Linda'dan habersiz mektup yazdığını söylüyordu anneannem; ama Linda tahmin ediyordu ve kim bilir kafasında neler kuruyordu. Maria ceket için bir teşekkür mektubu daha gönderdi. "O kadar güzel bir ceket ki."

Kardeşlerinin *ithal* kıyafetlerini çalan Maria, dışarıdan gelen şeyleri göstererek şunu ya da bunu alıp alamayacağını sorup duruyordu anneanneme. Anna'nın orada unuttuğu ayakkabıları deniyor, ayaklarına çok küçük gelmelerine karşın inatla giymeye çalışıyordu. Anna'nın orada unuttuğu eşyaları, bir sonraki yıl gelirlerken gereksiz yere fazla eşya taşımasınlar diye Maria'dan kaçırıp dolaba saklıyordu anneanne.

Maria'dan anneanne de yorulmaya başlamış, posta işlerinde daha çok Maria'nın kardeşinden yardım almaya başlamıştı. Ve bunun sonucunda yalnızca teyzem değil, Maria ve anneannem de, anneme bu oğlana kadınların da giyebileceği bir şeyi ne göndermesini ne de gelirken yanında getirmesini yazmışlardı. Inga adında bir kız arkadaşı vardı ve çocuğun elbise dolabındaki her şeyi kendi dolabına taşıyordu.

BELONGS TO KAVOS TEAM

Inga'nın, Finlandiya'da teyzesi olan bir oğlanla arkadaşlık ettiğini söyleyip hava atarak dolaştığını duymuştu Maria. Annem karşılaştıklarında Inga'yla konuşmayı reddetti.

BELONGS TO KAOS TEAM

Annem ile anneannem mektuplaşmaya devam ettiler. Finlandiya'daki evde bütün kutu ve sandalyeler, sanki konuşmanın değersiz bir şey olduğuna şahitlik edermiş gibi, yarım kalmış mektup veya yazı defterleriyle doldu. Telefon çok güvenilmez, pahalı ve dinlemeye açık olduğundan rahatsız edici bir aletti. Telefonda ağladığını duyan birileri sevinsin istemiyordu annem. Aslında Tallinn'den ayrılırken limanda ağlamıştı, ama o kaçınılmazdı. Anneanneme gelince, yalnızca teyzenin yanında telefonla konuşabilirdi ve buna ancak teyze karar verirdi, telefon onun yatak odası kapısının hemen yanındaydı. Anneannemin odası koridorun öteki ucundaydı, yani telefona ulaşmak için mutfağın yanı sıra, bir odadan daha geçmesi gerekti.

En sonunda telefon greve girmişçesine sustu, nedense çalışmadı. Bu "nedense" anneannemin evde yalnız kaldığı ve anneyi aramaya çalıştığı zamana denk geldi. Kim yapmıştı bunu ve niçin? Linda? Maria? Kim? Bunun kime ne faydası vardı?

Anneannem bazen Maria'dan, bazen Linda'dan şüphelendi, annemse önüne gelenden. Ben susup herkesin sırayla nasıl şüpheliler listesine girdiğini izledim, aynı zamanda nasıl kötü kalpli ve zalim olduklarını dinledim, çünkü insanlar kötü kalpli ve zalimdiler. En çok da cimri. Sosyalizm, çok basit bir nedenle yalnızca kâğıt üzerinde kalacaktı; vermek için uzanan ellerde bile parmaklar, uzatanların kendi "ben"ini işaret edi-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

yordu. İstek ve yağ çekmeleri dinlemek zorunda kaldığı her seferde annem hep aynı işareti yapıyor, parmaklarını yırtıcı bir kuşun pençeleriymiş gibi büküyordu.

Yazları köye dönen anneannemin posta işleriyle Talvi ve çocukları ilgileniyordu. Çocukların büyük olan ikisi kızdı ve benimle tanışmayı çok istiyorlardı. Yetişkin kız sorunlarıyla ilgilenecek kadar büyüklerdi. Ben yalnızca dinledim, bana bir süre hediye verdiler, büyük bir çanak dolusu saç tokası ve makyaj malzemeleri. Çantamdan yükselen şangırtıları çok kadınsıydı, ama dudak boyasını açtığımda modası geçmiş parfüm kokusu aldım. Annem aldığım hediyelerden hiç etkilenmedi, yalnızca cam boncukları elmasla değişmek gibi bir şeyler mırıldandı.

Mektup trafiğini tehlikeye atmamak için bir kez daha çenesini tutmak zorundaydı annem. Talvi'nin kızları da, annemin yahut anneannemin mektuplarından biri bile kaybolsa elbise hayallerinin suya düşeceğinin farkındaydılar. Jimnastik kıyafetleri. Posta bütün bir yıl hiç aksamadan, hızlı ve kusursuz işledi. Ama daha sonra bu işleyiş biraz zayıfladı, parfüm ve nasıl erkek tavlanır tüyosu gibi başka şeylerle beslenmesi gerekti. Kızlar kendi hesaplarına mektup yazıp Finlandiyalı veya başka yabancı erkekler hakkında soru sormaya başladılar. *Ma tahaksin ikkagi abielluda välismaalasega.*[20] Onlar da tıpkı benim annem gibi, yabancı erkeklerle evlenmek istiyorlardı. Annem idolleriydi. Onlar da yurtdışına taşınmak istiyorlardı. Belki Amerika'ya. Belki Finlandiya'ya. Ya da İsveç'e. Annem bir Finlandiyalıyla evlenmeyi nasıl başarmıştı... Onu nasıl

20 Hâlâ yabancı bir erkekle evlenmek istiyorum. (ç. n.)

BELONGS TO KAYOS TEAM

bulmuştu... nerede... nasıl?.. *Utle siis mida sa tegid! Kuidas see juhtus?*[21] Kızlar bazen parasını ödeyeceklerini söyleyerek bir sürü şey ısmarlıyor, ama annem onlarla ticari bir ilişkiye girmek istemiyordu, bir tuzaktan korkuyordu. Paraya dokunmadan değiş tokuş yapmakta bir sakınca yoktu, ama rubleyle oynayan Talvi'nin kızlarıyla olmazdı. Kolhozun işlerini temkinli bir açgözlülükle yürüten Talvi, annemin risk alamayacağı kadar kızıldı.

Annemin eski arkadaşları ve köyde karşılaştığı diğer kadınlar da hep aynı soruyu soruyorlardı: Nasıl başardın, anlat... Bu işin bir hilesi... Ne tür bir oyuna başvurdun?.. Mutlaka bir şey kullanmışsındır... Sorular bir çeşit tacize dönüşüyordu. Ya da sorguya. İnsanın gerçeğe bağlı kalarak cevaplayamayacağı bir şeye, çünkü gerçek, kadınlara inandırıcı gelmiyordu.

Finlandiya'da işsizlerin olduğunu söylediğinde kimse inanmıyordu anneme, yiyeceğin pahalı, kiraların yüksek olduğuna, iyi bir dairede oturmak için zengin olmak gerektiğine. Oturacağınız evlerin büyüklüğünün, ne tür koşullarda yaşadığınıza veya çocuk sayısına bağlı olmadığına. Birkaç kopek atarak telefonla bütün bir akşam konuşulamayacağına inanmıyorlardı. ÖZGÜRLÜK'te bu anlatılanlar doğru olamazdı.

Senden böyle konuşmanı mı istediler?

Gerçeği söylediğinde sordukları soru buydu anneme.

Hayır, böyle konuşmamı kim isteyecek ki?

Şey "o türler"...

"O türler" de kim?"

"ONLAR!"

21 Nasıl yaptın anlat! Nasıl oldu? (ç. n.)

Annem soruları nadiren yanıtlıyor veya belirsiz cevaplar veriyordu. O ne kadar saçma cevaplar verirse, soranlar o kadar memnun oluyordu. Bütün o saçma cevapları ciddiye alıyor ve onlardan gerçekler yaratmaya gidiyorlardı.

BELONGS TO KAOS TEAM

1977

Herkesin, başlarına bir kötülük gelecek diye endişelendiği birileri vardı. Sofia'nın endişelendiği kişiler tabii ki kocası Arnold ile kardeşleri Elmer ve August'tu. Sahi anneanne nasıl dayanıyordu? Katariina neredeyse hiçbir şeye tahammül edemiyordu Finlandiya'da. Anneannenin korkusu Katariina'nın duyduğu şeyle aynı mıydı? Çok uzaklardaki bir şeyler için duyulan endişe. Finlandiya'ya gelmeden önce Katariina'nın işgalcilere karşı duyduğu nefret, Finlandiya'da yerini yanlarına gidemediği insanlar için duyduğu endişeye bırakmıştı. Kocası ormanda, akrabası Sibirya yolundayken Sofia nasıl uyuyabiliyordu, nasıl yemek yiyebiliyor, nefes alabiliyordu, yüzüne nasıl böyle sakin bir ifade yerleştirebiliyor, kendi mutfağında bile sesini nasıl böyle dengede tutabiliyordu? İnsan hangi *pencere dinleyici*nin pusuda olduğunu bilemezdi ki.

Yeterince altını ve imkânı olanların çoğu ülkeyi terk ederken, Arnold buna yanaşmamıştı.

Aslında Arnold'un imkânı yoktu, borçlarını yeni ödemiş, çiftliği bankanın elinden ancak yeni kurtarabilmişti. Onun altını artık topraktı. Ve ailesi. Sofia ülkeyi terk etmek istiyor muydu? Kanada'ya göçen kuzeni Li-

BELONGS TO KAVOS TEAM

isa hakkında ne demişti? Bir seferinde, kuzenlerinden dolaylı yoldan ellerine ulaşan bir mektup almışlardı. Finlandiya'nın göçmenleri Sovyetler Birliği'ne geri gönderdiğini yazıyordu, bu nedenle o ve kocası İsveç'e gitmişlerdi. Ve orada, insanların evlerinden koparılıp nasıl sürüldüklerini anlattıklarında, niçin polise haber vermediklerini sormuşlardı.

Sofia çekip gidelim demişti. Ama bunun mümkün olduğuna inandıramamıştı kimseyi. Üstelik borçlarından yeni kurtulmuşlardı. İnsan henüz imkân varken kaçmalı, mahkûm olana kadar beklememeli. Bunu unutma, Katariina.

Elmer ile August, Alman ordusu geri çekilirken, zamanında ormana saklanmayı başarmış ve orada kalmışlardı. Arnold da bir süre onlarla birlikteydi. Elmer ile August sıkı bir *korsu*[22] yapmışlar, yalnızca Estonya Cumhuriyeti yasalarına bağlı kalacakları ve Estonya'nın bağımsızlığı için savaşacaklarına yemin etmişlerdi. Ama herhalde Arnold o zaman onlarla birlikte değildi, yoksa birlikte miydi? Katariina ormandan gizlice gelen gri paltolu adamı hatırlıyordu ve annesinin bu konuda hiç kimseye hiçbir şey söylenmemesini sıkı sıkıya tembihlediğini. O zaman baba evde olduğundan, gelen adam ya Elmer ya da August olmalıydı. Elmer ile August arada bir komşu çiftliklere gidiyor, ortak tarım kooperatiflerinin imkânsız kotalarını doldurmalarına yardımcı oluyorlardı. *Kor-*

22 Yeraltı sığınağı. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

su değiştirip diğer Orman Kardeşleri'yle birleşmiş, bir ara bir kenara çekilmiş, sonra yeniden birleşmişlerdi. Estonya'nın bağımsızlık gününde belediye binasının önündeki bayrak direğine mavi-siyah-beyaz Estonya bayrağını çekmiş ve gasp edilmiş malları tekrar eski sahiplerine vermeye kalkmışlardı. Ve Kızıl Ordu'yu ülkelerinden atmak için, Batı'dan gelecek beyaz bir yardım gemisini beklemişlerdi hep.

O beyaz gemi gelmemişti.

Onun yerine, yirmi yedi yıl sonra beyaz bir bina gelmişti: Viru Oteli.

Ve arkasından Helsinki ile Tallinn arasında çalışan ilk beyaz yolcu gemisi. Pirita'nın kıyılarından görülebiliyordu. Katariina oturmuş güneşlenirken uzaktan geçtiğini görmüştü, ışıltılıydı, M/S Tallinn, Katariina'nın beyaz gemisi.

Ve daha sonra, sarhoş Finlandiyalılarla dolu başka beyaz gemiler geldi, tıpkı küçük bir ordu gibi.

1945

Yeşil Lejyon veya Orman Kardeşleri'nden her gün birileri yakalanıyordu. Sofia'nın kız kardeşi Maria, Sofia'nın mutfağında oturmuş, Edgar Pohjolo'nun nasıl vurulduğunu anlatıyordu titreyerek. Kimlik tespiti için yaralı halde sürükleyerek belediye binasına götürmüşlerdi. Orada ölmüştü Edgar. İstihbaratın adamları cesedini ormana götürüp öyle alelacele gömmüşlerdi ki ayakları dışarıda kalmıştı.

Maria'nın o kadar yüksek sesle konuşmasından rahatsız olmuştu Sofia. Anlattıklarının ta dışarıdan duyulması zorunlu muydu? Ya pencerenin önünden *tesadüfen* geçen biri duyar da, gidip şu evdeki insanlar bir haydudun ölümüne sanki dünyanın sonu gelmiş gibi ağlıyorlar derdiyse? Tamam, evin etrafında yabancı birileri dolaşırsa köpekler havlardı, ama pencerenin kenarında bekleyecek kişinin illa da yabancı olması gerekmezdi. Kız kardeş Arnold'un adını da andı tabii. Bunun üzerine Sofia, Edgar Pohjola hakkında daha fazla soru sormaya başladı. Arnold hakkında konuşmaktansa Edgar'ı konuşmak daha iyiydi.

Pohjola'nın ölümünden sonra istihbarat elemanlarının, Pohjola'nın grubunun saklandığı *korsu*yu sessizce bastığını, uykuda yakaladığı adamları öldürdüğünü an-

BELONGS TO SOVOS TEAM

lattı Maria. Hiçbiri kurtulamamıştı. Cesetleri üst üste yığan katiller üzerlerini dallarla kaplayıp zafer ateşi yakmışlardı. Bu "kahramanlıkları" nedeniyle madalya alırlardı artık o alçaklar.

Olayı duyan kurbanların yakınları, cesaret edip olay yerine gittiklerinde, yanık et yığınlarıyla karşılaşmışlardı. En üste Toodermann'ın oğlu varmış, ellerini kapattığı için yüzü seçilebiliyormuş, ama sırtı iyice yanmış, ayakları bağlıymış; vurduklarında hemen ölmemiş, yaralı halde sürünerek kaçmaya çalışmış, yakalamışlar, ayaklarına bağladıkları iple ateşe sürükleyip cesetlerin üzerine atmışlar.

Maria hıçkırıklarına engel olamıyordu. Onu niçin hemen öldürmemişler de canlı canlı yakmışlardı? Zalimliğin bir sınırı yok muydu? Tooderman'ın oğluna âşıktı Maria. O kadar yakışıklı bir çocuktu ki. Sevdiğinin acısı bu kadar içini yakarken, bir de sevgili kardeşi Elmer'e bir şey olursa dayanamazdı artık. Ormanda yaşayan birinden uzun bir süre haber alınamaması hayra alamet değildi. Sofia bir şey duymuş olmalıydı. Elmer'in nerede olduğunu biliyor muydu? Durumu nasıldı? Sofia'dan yiyecek almaya geliyor muydu, Arnold'la birlikte miydi? Veya Richard'la? August nasıldı?

Bilmesen daha iyi.

Yani sen biliyorsun. Hemen anlat!

Bilmiyorum, bilmek de istemiyorum, senin bilmeni de istemiyorum.

Anlatmalısın, biliyorsun, ben de bilmeliyim.

BELONGS TO SAYAS TEAM

Aptal inek, sus! Tooderman'ın oğlu hakkında olup bitenleri anlatan Maria'nın susmayıp boğucu ısrarını sürdüreceği açıktı. Yoksa Sofia ona sakinleştirici bir çay yapıp biraz da sert alkol mü verseydi?

BELONGS TO KAOS TEAM

1945

Kuyuyu yoklayıp da süthaneye götürecek bir şey bulamadığı her sabah Sofia için güzel bir sabahtı; Arnold'un gece gelip sütü aldığının işaretiydi bu. Ormanda yakınları saklanan diğer insanlar da, konumu daha uygun olduğundan Sofia'nın evine getiriyorlardı yiyeceklerini. Orman Kardeşleri'nin fark edilmeden bu eve yaklaşması daha kolaydı. Kışları eğer hava yağışlı değilse, ayak izlerini saklamak zor olduğundan, Sofia atı alıp odun toplama bahanesiyle ormana giderek yiyecek çantasını kararlaştırılan yere bırakırdı. Kar fırtınalı havalarda görüş mesafesi azalıp izlerde çabucak kaybolduğundan eve gelebilirdi Arnold. Bazen yiyecekleri alıp hemen ormana döner, bazen eve girerdi. En güvenlisi yiyecekleri alıp hemen geri dönmekti. Yazları daha kolaydı.

Rus propagandası teslim olanların affedileceği söylentisini yayıyordu. Kaçakların eşlerine, kardeşlerine, anne babalarına, arkadaşlarına hep bu izlenim veriliyordu. Ormanın üzerinde dolaşan bir uçaktan af vadeden bildiriler atılıyordu.

İnananlar oldu.

Ya kurşuna dizildiler ya da Sibirya'ya gönderildiler.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Elmer, Richard ve Arnold için kışlık erzaklar hazırlanmıştı. On kilo lahana turşusu, her biri için üçer litre bal, süt güğümlerinin içine doldurulan kuru erzak, *soolapekk*, fıçılara doldurulmuş tuzlanmış et... Bunlarla ayakta kalınırdı. Her biri kendi erzakını kendi seçtiği yere gömdükten sonra, *korsu*ya dönmek için kararlaştırdıkları yerde buluşmuşlardı.

Korsuya yaklaştıklarında Elmer durup *korsu*nun etrafına çektikleri telleri işaret etti. İki tel de kopmuştu. Üsteki tel büyük hayvanların, alttaki kuşlar ve küçük hayvanların varlığından haberdar ederdi. Ortada iz yoktu. Yalnızca kopmuş teller vardı. Demek ki insanlar yaklaşmıştı sığınağa. Orman Kardeşleri tam kaçmaya hazırlanırken, *korsu* yakınlarından genç kız kahkahaları duydular. Kulağa konuşmalar, çınlayan sesler, etek hışırtıları geliyordu.

Onları tanıyor muyuz? Köyün kızları mı?

Hayır, tanıdık değiller.

Burası meyve toplanan bir yer değil. Böğürtlenler öteki tarafta, yaban mersini epeyce uzakta bir yerde.

Kim olduklarını araştıralım mı?

Richard soracaktı.

Kızlar tatlı şeylerdi, kahkahalar atıp cıvıldaşıyorlardı. Uzaktan gelmişlerdi, şehrin ötesinden.

"Oradan." Koyu renk saçlı olanı eliyle bir tarafı işaret etti. Ailenin diğer üyeleri bir yola, kızlar başka bir yola sapmış-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

tı. Bu çevrede yaşayan birileriyle karşılaşıp, meyve toplamak için en uygun yerin neresi olduğunu sormayı umarak epeyce yürümüşlerdi.

Kızlar bütünüyle yanlış bir yere gelmişlerdi.

Kıkırdadılar. Öyle olmalıydı. Ama hiç değilse harika bir yaz günüydü işte, diğerleri meyve toplarken onlar da biraz tembellik ederlerdi. Koyu renk saçlı olanı kendini otların üzerine attı, ayak bileklerini çevirdi, göz ucuyla Richard'a baktı.

Arnold diğerlerinin nerede olduklarını sordu.

Nehrin kenarındaydılar.

Elmer kızların nereli olduklarını sordu.

Elmaları güzel olan şehirden, dedi koyu renk saçlı olanı, göğüslerine dokunarak.

Richard'ın daha fazla sormaya takati kalmamıştı, bu şirin kızla yapılacak başka şeyler vardı.

Arnold ile Elmer yola çıktılar, Richard'ın da gelmesini istediler, ama Richard biraz daha kalmak istedi.

Richard'ın kasıkları bitlendi, bel soğukluğuna yakalandı.

Doktora gitmek zorunda kaldı. Doktor şehirde, Haapsalu'da idi. Richard'ın doktora bir kez daha gitmesi gerekti. Üçüncü defa doktora gittiğinde, NKVD'nin adamları bekliyordu onu.

Niçin hiç babamdan bahsetmediğimi sordu Hukka.

Çünkü babacık benimle hiç konuşmadı. Ya da benim hakkımda.

Bir ya da iki sözcük sarf etmek konuşmak sayılmaz.

Babacık yeğenleri hakkında konuşurdu. Ne akıllı çocuklardı. Biri hemşire olmuştu. Bir diğeri motokros yapan bir çocukla birlikteydi. İkisi de köyün öteki tarafına taşınmışlardı.

Ne de zeki kızlar!

Babacık en azından üç çocuğu olsun istemişti. Anneye bir tane yetmişti. Bir çocukla seyahat etmek daha az zahmetliydi. Küçük Öz-Finlandiya şehrinde yalnız başına yaşarken, bir çocukla idare edebilirdi ancak. Bir çocuğa yetebiliyordu. Yabancı bir ülkede, ormanın ortasında daha fazla çocuk peydahlamak için insanın aklını kaçırmış olması gerekti. Üstelik geri dönmek zorunda kalmayacağı ne malumdu. Babacık tabii hiçbir şey bilmezdi. Çok çocuk neye yarardı? Anneyle ben umurunda bile değildik babacığın. Estonya seyahatinin nasıl geçtiğini ya da anneannenin nasıl olduğunu asla sormazdı. Annemle ilgili hiçbir şey sormazdı. Aslında hiç soru sormazdı babacık. Ben de sormazdım, ama başka nedenlerle. Bence anneanne hakkında soracak bir şeyin olmadığını düşünüyordu babacık. Sınırın öteki tarafında yapıp ettiklerimiz hakkında da. Ne yapabilirdik ki? Orada bir şey yapılamayacağını bir kez aklına koymuştu işte. Soracak bir şey yoktu. İlginç bir şey

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

olamazdı. Annemin geçmişi de ilgilendirmezdi onu. Hem ne önemi vardı, değil mi?

Anne evlenmeden önce çok konuştuklarını iddia ediyordu, örneğin iki kültür arasındaki farkı.

Ah, güzel!

BELONGS TO KAOS TEAM

Senin annen öyle işte, diye fısıldadı babacık. Bir gözünü kırpmadı, ama neredeyse kırpmış gibiydi. Senin annen öyle.

Annemin bazı kadınlar için kullandığı türden bir *öyle* değildi bu, babacığın akrabalarının biraz kaçık olduğunu düşündükleri insanlar için kullandıkları türden *öyle*ydi.

Babacık kötücül bir kahkaha atarak Anna'yı dürttü. Sakalının ucuna tavuğun yağları yapışmıştı. Tavuğu elleriyle yemeye başlamıştı, daha önce böyle yapmazdı –Ruslar tavuğu elleriyle yerlerdi, hatta pirzolayı da– annem buna sinir oluyordu. Babacık, annemi sinir etmek için, inadına elleriyle yiyordu. Birden akşamları çay içmeye karar vermiş, *böyle daha lezzetli oluyor* diye yemeklerde kullanmak için ayçiçeği yağı satın almaya başlamıştı. Finlandiya'da çay içilmiyor, yemeklerde de *poslamasloja* kullanılmıyor diye öfkeyle bağırmıştı annem. Onlarla yatıp kalksak da Moskova'daki orospuları taklit etmek zorunda değildik, onların yaşam tarzı eve taşınmayacaktı.

Babacık, Anna'nın da onu dürtmesini arzu ediyordu.

Anne buna kızmazdı. Anna bunu elbette biliyordu.

Ertesi sabah iyi yaptığını söyleyecekti. Babacık alışveriş turuna çıkarken, Anna'nın kulağına fısıldayacaktı anne. Hadi sen de git! Hadi eğlen bakalım! Defol!

Büyüdüğünde evden taşınacak, kendi evi olacaktı Anna'nın.

On sekizine bastığında arabası olacaktı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Avrupa'ya seyahate çıkacak, maaş alır gibi cep harçlığı alacaktı.

Anna bunlara hayır diyebilir miydi, bunlara yüz vermediğini iddia edebilir miydi?

Hayır yapamazdı. Ama ne babacığı dürtebilir ne de ona göz kırpardı, *anlaştık* demek için göz kırparak arzu ettiği her şeyi alacağını bilmesine rağmen yapamazdı. Bir şey de söylemezdi, çünkü babacıkla kavga etmemeliydi. Annesi böyle istiyordu. Babacık eve ziyarete geldiğinde kavga etmemeli ve kötü sözler söylememeliydi Anna. Anne kavga edebilirdi, ama Anna edemezdi. İkisi birbirinden çok farklıydı. Anna kavga ederse babacık gerçekten çok yaralanırdı. Babacık tekrar yola çıkarken anne ağlayabilirdi, yola çıkan herkesin ardından ağlardı anne, Anna ağlamazdı. Hayır, ağlaması yasak değildi, ama ağlama isteği duymazdı. Öfkesi gözyaşlarını kurutmuştu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Babacığın eve geldiği her cumartesiyi babaannenin yanında geçirmek istemiyordu Anna. Özellikle de annesiyle babası onu babaannenin sarı-beyaz evine bırakıp, ormana mantar toplamaya gittiklerinde. Üzerinde Pippi Uzunçorap'ın resminin olduğu kırmızı-yeşil bir seyahat çantası vardı, Tallinn'deki Çocuk Dünyası mağazasından almışlardı, bu çantayı hep seyahate hazır tutardı; ne olacağı bilinmezdi.

Babaannenin evinde abajurlu parlak lambalar vardı, sinek yoktu, plastik kaplı döşemeleri gıcır gıcırdı, kusursuz gösteren televizyonlarında yalnızca Rus çizgi filmleri değil, seyretmeye değer bir sürü program vardı. Sıcaklığı elektrikle ısıtılan evlerin sıcaklığı gibiydi. Tuvalet içerideydi ve musluklarından su akıyordu. Ama kokusu yanlıştı, odun ateşi değil elektrik kokuyordu. Anna'nın canı bu evde bir şey yapmak istemiyor, mukavvadan yapılmış odun sandığının üzerine oturup annesinin ormandan gelmesini bekliyordu. Yapabileceği tek şey buydu. Evde, oynama isteği uyandırmayan bir soğukluk vardı, bir yabancılık. Annesi ormanda kalır da onu almaya gelmezse diye korkuyordu Anna. Onu babaannenin evine bıraktıklarında, annesinin kocaman Prisma mağazasının yüksek raflarının arasında ve lambalarından yayılan gölgesiz ışığının içinde gözden kaybolduğundakine benzer bir duyguya kapılıyordu Anna. O yünlü sıkışıklık, parlak çelik diş sıraları, itip kakan dirsekler, ayaklarını yerden kesen göğüsler burada yoktu, ama yine da

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

aynı duyguydu: Korkunç ve kontrol edilemez. Orada onlar vardı. Anna orada hiçbir zaman annesini kaybetmiş gibi bir duyguya kapılmamıştı.

Mantar toplamak için ormana gitmeden önce kahve içilirdi. Babaanne yeni kahveyi eski telvenin üzerine koymayı huy edinmişti, büyükbaba, annenin tamamıyla yeni kahve yaptığını gördüğünde uzun süre surat asardı. *Tertemiz suyla kahve yapmak!* Babaannenin kahvesi bazen küf kokuyormuş gibi geliyordu Anna'ya, annesi de o kadar çok bekleyen telvenin er ya da geç küfleneceğini düşünüyordu, ama fikirlerini kendilerine saklıyorlardı. Fırsat bulduklarında kahvelerini lavaboya döküyorlardı. Ya da kahvelerini içip bitirmişler gibi fincanlarını, mutfaktaki bulaşık tezgâhına, boş fincanların arasına koyuyorlardı. Belki krema ile şeker tadını biraz değiştirebilirdi, ama büyükbaba amcanın yeni eşinin herkese yetecek kadar kocaman bir kıçı olmasına karşın, kremanın yanı sıra kahvesine üç de şeker attığını anlattıktan sonra annem bunlardan uzak durmaya başlamıştı.

Kahvesine bir şey koymadığını söyleyerek başıyla annemi işaret eden büyükbaba, işte bu sayede formunu koruduğunu söyledi. Anne ile babacığın düğün fotoğraflarına dikkatle baktıktan sonra da, Anna'nın şimdi yedi yaşında olduğuna karar verdi.

Anna dört yaşındaydı. Yedi yıl önce olan düğündü.

Anne dudaklarını ısırarak büyükbabayı düzeltti. Büyükbaba, "Ah, öyle miydi?" bile demedi.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Ayrıca babaannenin yaptığı pastalar da pastaya benzemiyor, üzümleri yanık oluyordu. Babaanne her yaptığında onlara birkaç tane gönderiyor, Anna ile annesi yemeyi asla düşünmediklerinden nereye atacaklarını tartışıyorlardı. Babacığın göremeyeceği bir yere atmalıydılar ki, babacık nezaket gösterip yediklerini düşünsündü. Annesiyle babacık saunaya girdiklerinde, Anna pastaları komşunun çöp kutusuna atıyordu.

Babaanne ve büyükbabaya ne kadar yılbaşı süsü verir ve ne kadar değişik yemek yaparsa yapsın, babaannenin romatizmasındaki son durumu dinlemeye ve büyükbabanın şakalarına gülmeye ne kadar hazır olursa olsun, kullandığı şekerlerin sayılacağını hiç aklından çıkartmıyordu amcanın eşi. Kocaman bir kıçı vardı. Buna rağmen kahvesine fazlasıyla şeker atıyor, çok fazla krema koyuyordu. Kilo Bekçileri'ne gitmeye başladıktan sonra biraz küçüldüyse de kıçı hâlâ görkemliydi.

Kızı da benzer durumdaydı. Daha altı yaşındaydı, ama göğüsleri kocamandı, babaanneye göre kendi göğüsleri kadardı. Demek ki çok yakında, şeker tüketimlerinin büyükbaba tarafından gözetim altına alınacağı iki kıç olacaktı. Anna ile annesinin, babaanne ve büyükbabanın gözünde üstün oldukları tek şey büyük ihtimalle zayıflıklarıydı.

Anne fazla oyalanmadan ormana gidebilmek için kahve faslını kısa kesmeye çalışıyordu. Şansına mantardan hoşlanan babacık da acele ediyordu. Üstelik kadın akrabalarıyla uzun süre oturmaktan hoşlanmıyordu, ama kahvesini içer içmez anneyi oradakilerle bırakıp kendi başına ormana gidecekti.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

İlk fincanlar içilip bitirildiğinde babaanne elinde fincanla fırının yanına dikildi. Diğerlerine şu beyaz minik fincanlardan vermişti, kendi fincanı özeldi, üzerinde papatyalar vardı. Erkekler hâlâ içerideydi, babaanne onların anlattıklarına gülüyor, ama kendisi hiç konuşmuyordu. Eğer çok gürültülü gülerse büyükbaba neyi olduğunu soruyor, o da hemen susuyordu. *Senin neyin var,* herkesin güldüğü bir şakaydı, ama anneye göre hiç de komik değildi.

Babacık erkeklerle birlikte dışarı çıktığında, masanın başına oturan babaanne de diğer kadınların sohbetlerin e katıldı: Köylülerden Esteri ile Irja, Irja'nın oğlu, karısı ve kadının köpeği hakkında dedikodu yapılıyordu. Ve Taaveti, Pekka Perälä ve onun annesi hakkında.

Bugünlerde ne yapıyorsun? Yalnızca ev kadınlığı mı, yoksa? diye sordu amcanın kocaman kıçlı karısı.

Ev kadınlığı, elbette.

Vay be, öyle ha!

Babacığın kız kardeşinin kızı yere oturmuş, ağzı açık anneme bakıyordu.

Babacık ve annesi mantar toplamak için gittiklerinde bu kadınların neler konuşacaklarını biliyordu Anna.

Oğlun bu kadını besleyip bakıyormuş, öyle diyorlar.

Babaanne başını sallıyor.

Öyle yapıyor benim evladım.

Ve tekrar başını sallıyor.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ama yetmişlerin başı, seksenlerin sonunda Finlandiya'da, yüksek lisans diplomalı Estonyalı bir kadın olmanın ne demek olduğunu nereden bileceklerdi.

Hiçbir şey.

Babacık mühendis inekler hakkında kendi kendine bir şeyler mırıldanmaya başlamışsa, birilerinin annemin işi hakkında bir şeyler sorduğunu anlıyorduk. Bu mırıldanmalardan benim veya annem hakkında neler konuşulduğu anlaşılabiliyordu, genellikle iyi şeyler değildi. Ama babacık başkalarının ne dediklerini anlatmazdı, başka bir şey de anlatmazdı ki.

Sovyetler Birliği'ndeki işini sürdürmesini garanti altına alan bir özellikti bu ve bunu bütünleyen başka bir özelliği daha vardı: Önüne kovalar dolusu votka konulsa bile ne bir şey hakkında dedikodu yapar ne de ağzından bir şey kaçırırdı, ne kadar sarhoş olursa olsun konuşmaya başlamadan önce ayılırdı. Onu en kudretli adamların gittiği, Moskova'nın en ünlü döviz barı Gropen'de içkiye boğmuşlar, ama yine de bütün karanlık teklifleri reddetmiş ya da istenilenleri asla yerine getirmemişti. Annem bazen Moskova'da birtakım zorlukların baş gösterdiğini veya orospuların ortalığı karıştırdığını duyuyordu. Vize konusunda bir sorun çıktığında, uçak biletleri işi sarpa sardığında, Ruslar rüşvet ya da yerine getirilemeyecek özel teslimat veya hizmet talep ettiği için araba kiralamakta ve tercüman bulmakta zorlandıklarında sorumlu babacıktı, rüşvet vermeyi veya ne isteniyorsa yerine getirmeyi reddeden o deli Finlandiyalı. O deli söz de dinlemiyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Babacık medeni durumunu değiştirmeyi düşündüğünü ailesine bildirirken de çok ketum davranmıştı. Finlandiya'ya tatile gidene kadar bir nişanlısı olduğundan ev ahalisini haberdar etmemiş, bir gün tam kapıdan çıkarken, iki hafta sonra evleneceğini bildirmişti. Şaka yaptığını düşünerek kahkahayı basmışlardı.

Düğünde babacık tarafından hiç kimse yoktu, ne arkadaş ne akraba. Aslında davet de edilmemişlerdi.

Annem uzun süredir bekliyordu. Anneannem uzun bir süre önce bir paket göndermişti. Gümrükte el koymuş olabilirler miydi? Ama annem anneanneye mektup yazıp yasak sayılabilecek tek bir fotoğraf bile koymaması için uyarmıştı.

Annem postaneyi aradı. Bir şey çıkmadı.

Bir ay, iki, üç. Bir şey yok.

Viiburi'ye tayin edilmeden önceki haftalardan birinde annem, babacığın garaja atılmış kirli iş elbiselerini yıkamaya karar verdi. Garajın bir köşesinde bir kutu buldu, kutunun içinde anneannenin postayla gönderdiği fotoğraflar vardı. Fotoğraflar nemli, kırışık ve birbirlerine yapışmışlardı. Annem onları birbirlerinden ayırmak için bütün gece çalıştı. Mutfağın cam kapılarının ardında ağladı, kasetlerinden Estonca müzikler dinledi ve titrek bir sesle *Mu kodumaa*'yı[23] söyledi. Anne, Anna'nın yaptığı bir şeye kızdığı zamanlar hariç, *Mu koduma* eşliğinde ilk defa mutfağa kapatıyordu kendini. Tamam, babacıkla kavga ettikten sonra da mutfağa kapanabilirdi, ama asla *Mu kodumaa*'yı çalmazdı. Mutfağa kapanıp o şarkıyı dinlemek, ancak Anna'nın yaptığı tehlikeli bir davranışın eseri olurdu.

Anne, ülkenin bağımsızlığından sonra, nihayet babacığı aile çiftliği ve kız kardeşinin yanına götürdüğünde, babacık ihti-

23 Vatanım. (ç. n.)

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

yacını gidermek için gece dışarı çıkmaya boş verip, tıpkı bir köpek gibi oturma odasının bir kenarına işemişti.

Katariina kendi Öz-Finlandiya'sının apartman *korsu*suna oturmuş, bir *korsu*da uğraşılacak ıvır zıvır işlerle uğraşıyor, mektup okuyup mektup yazıyor, yarım kiloluk paketler halinde satılan tuzlu tereyağıyla yemek yapıyor ve iki yüz gramlık paketler halinde satılan, tuzsuz, açık sarı Estonya tereyağını özlüyordu. Ve süt şişelerini. Büyük kahve fincanlarını. Kaymaklı kekleri. Burada kaymak yerine krema kullanıyorlardı. Katariina kendi doğum gününde ikisini de kullanmamış, küçükken annesinin ona yaptığı türden şeker, tereyağı, patates unu ve kabartma tozuyla kek yapmıştı.

Adam Moskova'da. Hadi telefondan geçtik, ne bir kart, ne telgraf ne de başka bir şey var. Yılın geri kalanı da böyle geçti. Adam bu tavrını, Katariina'nın kendisine bir şey getirmesini yasakladığı Tallinn'deyken de sürdürdü.

BELONGS TO KAOS TEAM

1945

İsim?

Yaş?

İkametgâh?

Tamam, Richard, sanki banyoya ihtiyacınız var gibi... Hiç değilse ellerinizi ve yüzünüzü yıkamak istemez misiniz? Orada su var, eğer isterseniz. Buyurun, lütfen. Birazdan ev sahibinden size sandviç ve votka getirmesini rica edeceğim. Ya da bir dakika, en iyisi önce suyu yenilesinler, sizden önce arkadaşım buradaydı, bir sürtükle birlikte, kesinlikle o su teknesinde temizlenmiştir. Çekinmeyin, çizmelerinizi ve gocuğunuzu ateşin önüne koyun da kurusun...

İşte ya, böylesi daha rahat değil mi, Richard?

Burada gerçekten de çok lezzetli sandviç yapıyorlar, bir tadına bakın. Hadi canım, daha fazla yaptırabiliriz. Evet, aslında kurşuna dizilmeniz gerekiyordu. Bir haydut, bir suçlusunuz, kaçtınız, kolhozun ineklerini çaldınız, memurlara ateş ettiniz, bir de sivil şahsa. Dmitri Supanev'e. Hayır, evini yaktınız, o evde karısı ve çocukları da vardı. Öyle mi, demek bilmiyordunuz? Gerçekten mi? Ama bu durumu değiştirmez. Cinayet amaçlı yangın, cinayet

BELONGS TO KAOS TEAM

amaçlı yangındır. Hain! Ee... Ülkemizin kalkınmasına enerjik bir çabayla katıldı ve komünizme doğru ilerleyişine katkıda bulundu. Gerçekten örnek bir yoldaş. Sizi kurşuna dizmekten başka çare yok. Bir kurşunla elbette, bir çırpıda, ne olduğunu bile anlayamayacaksınız. Ama elbette bir çözüm daha var. Hem de çok iyi. Sizin yakalandığınızı henüz hiç kimse bilmiyor. Ormana geri dönüp Kara El diye bilinen Elmer Kender'i ve grubunu bulup onlara katılırsınız. Sonra pozisyonları hakkında bize bir rapor verirsiniz, biz de size bir ev ve bir iş buluruz. Kod adınız *Öğretmen* olur. Ne dersiniz?

Eğer tereddüt ederseniz babanızı ve annenizi düşünebilirsiniz, Sibirya'dan asla dönemeyeceklerini, ölülerinin bile. Ama orayı boylamak zorunda değiller. Bu size bağlı. *Öğretmen.*

Elmer hiç kimseye güvenmez, hiçbir zaman başkasının ikram ettiği yiyeceği alacak kadar aç kalmaz ya da eğer ikram eden kişi sarhoş değilse, kendisine uzatılan bir şişe içkiye dayanamayacak kadar içkisiz kalmazdı. Çok sayıda insan zehir katılmış votka ya da yiyecek nedeniyle yakayı ele vermişti. Bilinçlerini etkileyen içecek ve yiyecekler kendi tanıdıklarının ellerinden çıkıyordu; Orman Kardeşlerini ya yanlarına çekerek ya da zorlayarak ajanlığa sürüklüyorlardı. Elmer'e bir milisten çalındığı söylenen sahte pasaport teklif edilmiş, pasaportu ona vermeye çalışanın çok sağlam olduğu yönünde güvence

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

vermesine karşın –Orman Kardeşlerinden biriydi– Elmer akıllılık edip teklifi geri çevirmiş, bir süre daha beklemek istediğini söylemişti. Elmer'in davranışı yerindeydi, çok geçmeden böyle pasaport alanların başlarına ne geldiği duyulacaktı: Daha ilk pasaport kontrolünde yakayı ele vermişlerdi, sahte pasaportların hepsi işaretliydi.

Bazıları *korsu*daki sobada çok çıtırdayan köknar odunu ya da çok koku salan huş ağacı odunu yakma aptallığı göstererek yerlerini belli ediyorlardı. Bazıları, uzun süre kuru ekmek yemeye dayanamadığı ya da yiyecek sakladıkları yerler açığa çıktığı için kuru ekmek bile bulamadıklarından, kötü havaları beklemeden et kızartıyorlardı. Et kokusu *korsu*nun yerini en aptal bekçilere bile belli ediyordu. Ya da orman bekçileri çok zayıf yapılmış tuvalet kapaklarına basıyor, böylece partizanların yakınlarda bir yerlerde olduklarını anlıyor, oradan sessizce ayrılıp, çevreyi temizlemeleri için devriyeleri gönderiyordu. Zavallı çocuklar. Yeni direnişçiler bulmak da zordu. Arnold, August, Elmer ve Richard için en iyisi bir arada olmak, aralarına başka kimseyi almamak ve Sovyet iktidarına karşı direnmekten vazgeçmekti... *Kurat*la[24] asla savaşılmazdı.

Bir köpeğimiz ve büyük bir mutfağımız olacak, ben o mutfakta her sabah taze ekmek ya da pastalar pişirecektim, makine ekmeği değil, el yapımı ekmek. Banyoda aslan ayaklı küvet olacaktı. Yüksek tavanlı, ahşap döşemeli

24 İblis. (ç. n.)

bir ev. Bütün bedenimi gösterecek boy aynası istiyordum! Holde kırmızı halı: Bizim evimiz olacaktı. Hukka yüzme bilmemesine rağmen suya yakın bir yer ve bir sandal istiyordu, belki kürek çekmek için. Ben karanlık ve aydınlık köşeleri olan, kokusunu alabileceğim eski bir ev. Ve sauna! Hukka bir nara atıp şarap şişesinin dibini buldu. Bir yıldır birlikteydik.

Bir haftadır başım döndüğünden kendi başıma dışarı çıkmaya cesaret edemiyordum. Şimdi o kadar sarhoşum ki canım hiçbir şey yemek istemiyor. Bu anlar güzel anlar. Karnım dünyanın en düz karnıymış gibi geliyor bana. Evet, hiçbir yerde hiçbir zaman olmadığı kadar düz. Göbek deliğim oval, eskiden olduğu gibi, on kilo önceki gibi yuvarlak değil. Bir göbek deliği ne kadar ince uzun olabilir ki? İlginç bir soru. Bir çizgi gibi? Yüksek sesle sormadım. Hukka hoşlanmazdı. Benim göbek deliğimi seviyordu. İçine parmağını sokup, sessizce uzanmak isterdi, yatakta böyle uzandığı bir sabah onun için iyi bir sabahtı.

Bana bir sandviç yaptı, yedim, belki bir daha yaptı, kesin yapmıştır, birkaç saat sükûnetle bekledikten sonra eve gidip yediklerimi kustum, çabuk ve etkili. Ve akşam Hukka aradığında, sesimin yeterince berrak olmasını diledim.

Benim hakkımda Hukka kadar bilgi sahibi başka biri yoktu. Ama o bunu bilmiyordu. Sevimli Hukka. Bana sandviçler yapıp beni yoğurtla besledi. Güvenli yiyecekler değildi, ama o beni bunlarla beslerken hiç endişelenmedim.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Korkutucu bile değildi. Hatta birileriyle birlikte yemek bile. Bazen Hukka'nın arkadaşları ziyarete geliyorlar ve ben yemek yapıyordum. Onlarla birlikte yiyordum! Yedikten sonra yapmam gerekeni, sokağa çıktığımda, özellikle de eve gittiğimde, ancak o zaman yapıyordum. Ama bu ertesi gün yeniden yediğimde oluyordu.

Öğünlerden sonra Hukka'nın kedileri üzerimde dolaşıyorlardı, içlerinden biri uyumak için karnımın üzerine yerleşip mırıldanıyordu, keyfi pek yerinde gibiydi ve benim karnım da sıcacık olurdu.

Bu fazla iyiydi. Bu Efendimi öldürebilirdi.

BELONGS TO KAOS TEAM

Bütün bunlar olmasa ipin ucunu kaçırıp tuhaf şeyler yapabilirdim. Birlikteliğimiz bir yılı bulduğunda, hatalarım yalnızca Hukka'ya fazla açılmaktan ibaret değildi. Dirseklerime dayanmaya başlamıştım. Yemekle flört etmeye başlamadan önce yaptığım bir şey değildi bu. Dirseklerim bütünüyle formunu kaybetmiş, kararmış ve yazın çıplak ayakla dolaşanların topukları gibi sertleşmişti. Bana ne oluyordu? Dirseklerime dokundum, üzerlerine dayanma alışkanlığımdan hemen vazgeçmek için bütün öfkemi harekete geçirdim. Dirseklerim o kadar güzellerdi ki. Bu güzelliğe kavuşsunlar diye yıllarca çalışmamış mıydım? Aynada inceledim. Fotoğraflarını çektim. Birden sokağa kısa kollu bluzla çıktığımı fark ettim ve bu bana hiç tuhaf gelmedi. Artık umurumda değildi. Bunu nasıl yapardım? Dirseklerin kusursuzluğu çevreye önüne gelen her yiyeceği yerim havası vermek kadar önemliydi. Diğerlerinin dirsekleri acınacak durumda olduğundan, dirseklerimin görüntüsü her şeyi yerim görüntüsü kadar önemliydi. Benimkilerin derisi doğuştan şeftali gibiydi. Nasıl böyle gevşek davranabiliyordum? Ne olmuştu? Bana ne oluyordu? Kafam hizaya gelmemi emrediyordu, aklımı başıma toplamamı ve dirseklerime dayanmaktan vazgeçmemi söylüyordu, ama ben bir şey yapmadım.

Ve dizüstü oturmaya başladım, yalnızca annemle buluştuğumda gözüne daha kilolu göründüğümden değil, kendim için de böyle oturuyordum. Her gün –gazete okurken, tele-

BELONGS TO CACTUS TEAM

fonla konuşurken, öylesine gündelik şeyler yaparken, kimse görmeden– selülite yol açtığını bilmeme rağmen ve bu nedenle özel durumları kollayarak, örneğin annemin ziyaretime gelmesi gibi, ayaklarımı altıma alarak oturmaya başlamıştım. Çünkü annem kilomu anlamaya çalışmak ya da en azından tahminde bulunmak için beni inceliyordu. Hatta otobüs ya da tramvayda da böyle oturmak istiyordum. Ama ayakkabılarım ya da insanlar nedeniyle yapamıyordum. Bir seferinde, arka kapının yanındaki koltukta, başka yolcu yokken gizlice yaptım. Kalçalarımın ve kıçımın bir süre sonra nasıl görüneceğini, selülit ittifakının zaferini görünce nasıl pişman olup ağlayacağımı, kan dolaşımımın bozulacağını, selülitlerimin artacağını bilmeme rağmen öyle oturdum; aslında bu her durumda anoreksiklerin başına gelecek bir şeydi. Sorumluluk duygusunu bütünüyle kaybetmiştim. İyice azıtmıştım. Yapmamam gereken şeyleri yapıyor, ne yaptığımı ancak yaptıktan sonra anlayabiliyordum. Şişko ve çirkin bir şey olacaktım, kalçalarımdaki çukurları, sivilce izleri gibi kolay ve kesin bir çözüme kavuşturmak mümkün olmayacaktı. Bütün bunların sorumlusu bendim. Kendimden başka suçlu aramamalıydım. Bundan sonra birinin beni isteyebileceğini hayal bile etmemeliydim, bu asla mümkün değildi. Teslim bayrağını çekmiştim. Eğer bir kadın doğaya karşı teslim bayrağını çekmişse, oyunu bütünüyle kaybetmiş demekti.

Bütün bunlar Hukka'nın suçuydu.

Bakımsızlığımın sebebinin başka biri olması beni elbette rahatlatıyordu. Ama aynı zamanda bu bana, rahatsız edici bir şekilde, Hukka'nın beni ne kadar etkilediğini söylüyordu. Beni Efendimden ayıracak, Efendimin güzelleştirici gücüne

BELONGS TO KAOS TEAM

duyduğum güveni bütünüyle yok edecekti. O zaman devasa bir şey olacaktım, bunu kabul edemezdim. Eğer kabul edersem artık en azından Minik Kedi olamazdım, çünkü Minik Kedi hafif ve kaymaklı pasta gibi hoş olmalıydı. Hukka hiç değilse yemek tutkumu yok edemezdi. Yoksa edecek miydi?..

Derimin gece soluk alamayacağını, dinlenemeyeceğini bile bile, makyajımı temizlemeden uyumaya başladım, hücrelerimin etkili bir şekilde yenilenemeyeceğini bilmeme rağmen gece kremini sürmeyi unutarak yattım.

Gözlerimin çevresine sürdükten sonra kremi tekrar buzdolabına götürmeye artık üşeniyordum.

Bir seferinde haftalık manikürümü unuttum, bir kez daha, hatta üçüncü defa da unuttum.

Bir yiyecek mağazasında, donmuş sebze paketinin üzerindeki besin değerlerini okurken, dışarı çıkarken yanıma parfüm almayı unuttuğum aklıma geldi.

Hukka'yla bir yıl iki aydır birlikteydik.

BELONGS TO KAOTIC TEAM

1945

Arnold'un ismi milislerin arşivinde bulunamadı. Üye olduğunu herkes biliyordu, ama ne kadar araştırıp ne kadar isteseler de ismine rastlayamadılar.

Arnold, milislerin komutanı Priidik Rosenberg'le kavga ettikten sonra milislerden ayrılmıştı. Milislere ait silah ve diğer eşyaları evinden getirip komutanın ayaklarının önüne atmış ve kendi yoluna gitmişti.

Arnold'un kayıtlarının kaybolmasının arkasında Sofia vardı. Arnold'u saklandığı yerden çıkarabilme işini ayarlamaya girişmiş, arşivleri elinde tutan, vaftiz töreni kursundan arkadaşı ve eski sevgilisiyle ilişkiye geçmişti. Sofia belgeleri istediğinde eski sevgilinin yüreği karşı koyamamıştı. Sofia kartı parçalara ayırmış, bir çamur yığınının içine atıp çiğnemiş ve eve gitmişti. Daha sonra bu parçaları birilerinin bulabileceği endişesiyle geri dönmüş, her bir parçayı toplamış, tekrar eve dönüp yakmış, iyice yandıklarından emin olmak için küllerini kontrol etmişti.

Arnold yine de ortaya çıkmadı, çünkü kayıtları bulunamasa da tutuklanacağını biliyordu. Priidik Rosenberg'e

BELONGS TO KAKTUS TEAM

baskı yapıp Arnold'un yalnızca eski milis üyesi değil, hâlâ onlarla birlikte olduğu yönünde ifade alabilirlerdi. Bir de güvenilir, kızıl birinden bu yönde beyan aldılar mı yeterdi. Arnold'un kardeşi Karla bu işi uygundu. Karla'nın kardeşinin hâlâ *Omakaitse* üyesi olduğuna yemin edeceği kesindi. Bundan sonra yazılı bir belgeye gerek kalmazdı.

Arada bir Sofia'yı ziyaret edip Arnold'u soran NKVD'nin[25] adamlarının, onu ele geçirmeye can attıkları ortadaydı. Bir seferinde Arnold'u ele geçirmek için ormanda bir bölgeyi kuşatıp dikkatle aramışlardı. Aldıkları ihbara göre Arnold evde veya yakınlardaki ormanda saklanıyordu. Uzaklara gitmiş olamazdı. Kesinlikle eve gelecekti. Yıkanmaya gelecekti. Hava buna uygundu.

Arnold'u bulamadılar.

Sofia geceyi ve gündüzü korkuyla geçiriyor, ama yine de ertesi gece kararlaştırılan yere yiyecek götürüyordu.

Ekmek ve salam sabah koyduğu yerde yoktu.

Radyoda kimsenin malına el konulmayacağı sözü veriliyordu. Kimsenin toprağı ve hayvanı elinden alınmayacak, hiç kimse tutuklanmayacak, her şey aynı kalacaktı.

August milislerin kurşunuyla yaralanmış, ama Elmer kardeşini, ayağı iyileşene kadar saklayıp bakma sözünü veren annesinin evine götürmeyi başarmıştı. Sonra gizlice

25 İçişleri Halk Komiserliği. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

ormana dönmüştü Elmer. Richard kayıplara karışmıştı. Hiç değilse şimdiye kadar bir cesede rastlanmamıştı. Elmer'in adamlarının çoğu yakalanacaklarını anladıkları anda kafalarına sıkmak için son kurşunu kendilerine saklıyorlardı. Bunlardan biri vahşi bir hayvanı düşman sanıp son kurşunu şakağına sıkmış, aynı anda hayvan da ortaya çıkmıştı. Geriye bir tek Arnold kalmıştı ve o da ormanda yalnız başına saklanmaya karar vermişti, böylesi daha güvenliydi. Üstelik birinin, Sofia için, hayatta kalması gerekti, bunun Sofia'nın kocası olması fark etmezdi.

*Çeka*cılardan[26] kaçan Orman Kardeşleri birer birer bataklıkta boğuldular. Bataklıktan, kuşatmadan ve tuzaklardan kurtulabilenler bu defa soğukla yüz yüze geliyor, hastalanıp yüksek ateşten ölüyorlardı. Bazıları evlerinde ölmek için döndüler. Çoğu aklını kaybetti.

Ele geçirilen Orman Kardeşleri ya öldürülüp kuyulara atılıyor ya da ibret olsun diye meydanlara bırakılıyordu. Köpeklere yem edilenler de vardı.

26 Sovyetler Birliği'nin ilk istihbarat kurumu. (ç. n.)

Karşılaştığımız ilk gece Hukka'yla yatağa girdik. Kapıyı kapattıktan sonra, "Soyun," demişti. Bir kadının kolay teslim olup olmadığını böyle kontrol ediyordu. Ben kolayın kolayıydım. Doğrusu gülünç bir durumdu. Üç kuruşluk, ucuz fahişe. Hukka'nın kedisi ayakucumda uykuya dalmış, sanki yatakta fazlalıkmışım gibi gece boyunca birkaç defa ayak parmaklarımı ısırmıştı. Ben ona değil o bana nazikçe dokunuyordu, farkındayım, kibarca bir şey değildi bu, üstelik şablonlara aykırı, ama ona nasıl dokunacağımı bilmiyordum. Yalnızca omuzlarından ya da başından tuttum, ellerimi bile kımıldatmadım. Başını bacaklarımın arasında üfleyerek sallıyordu, niçin onun evindeydim bilmiyordum, onun yatağında. Taksi kuyruğundan niçin ayrılmış ve onu izlemiştim, taksi durağından kararlı bir şekilde beni çektiğinde hiç düşünmeden takılmıştım peşine.

Günün ilerleyen saatlerinde, benim için hazırladığı kahvaltının icabına baktıktan sonra, yeme zorluğu çektiğimi anlatmıştım. Daha doğrusu hiç yemek yiyemediğimi. Hukka herkes her şeyi yapamaz demişti. Bunda bir tuhaflık yoktu. Bazıları yüzemez, bazıları araba kullanamazdı. Birtakım insanlar sarılmayı beceremez, birtakım insanlar da kahve yapamazdı. Ben de yemek yiyemeyenlerindendim.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Hukka'nın evinden ancak akşam çıkmıştım. Yazdı. Evin iki yanındaki leylaklar çocukluğum kokuyordu. Gülümsedim, ışıklı bir gülümsemeydi. Hukka anladı!

BELONGS TO KAOS TEAM

Niçin Hukka bu kadar çok sormak zorunda Tanrı aşkına? Bu sorulardan vazgeçse her şey leylaklara adım attığım o ilk akşamki kadar güzel olacak.

Minik Kedi'ye bu kadar çok soru sorulmaz ki. Benim yemekle ilişkimi anlayan Hukka, bunu nasıl anlamaz? Niçin bu işi tadında bırakmaz ki, Minik Kedi sonsuza kadar kaybolmadan? Yeter!

Ama hayır... Hukka... Onun bana yapmasını istediğim şeyleri bilmek istiyor.

Daha ilk geceden bilmek istedi bunu, ama o zaman bu soruyu geçiştirmek hâlâ kolaydı.

Birkaç kilo boyunca bu sorudan kaçınmayı becerdim.

Birkaç kiloluk zaman süresince yalnızca, arada bir, öylesine soruyordu. Hoşlandığım şeyler. Bana yapmasını istediğim şeyler? Benim ona yapmak istediğim şeyler

Sonra cevapları talep etmeye başladı. Asla cevap vermediğimi fark ettiğinde.

Hoşlandığım şeyler.

Bana yapmasını istediğim şeyler.

Benim ona yapmak istediğim şeyler.

Sanki bilebilirmişim gibi.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Hoşlandım şeyleri.

Dürüst davranıp bilmediğimi söyledim. Bir şey uydurup kolaylıkla geçiştirebilirdim, ama Hukka'yla aram bu yola başvuramayacak kadar iyiydi, Minik Kedi'den fazlasıyla hoşlanıyordum.

Bilmiyorum.

Beni heyecanlandıran şey ne?

Bilmiyorum işte.

O, mutlaka bir şey olmalı diyor. Bir şey biliyor olmalıyım.

Ama yine de bilmiyorum.

Beni yalamasını mı istiyorum?

Bilmiyorum.

Önden mi arkadan mı?

Nereden bilebilirim?

Nasıl bilemezsin? diye bağırdı Hukka.

Bağırma, dedim.

Bir şey bilmem gerek.

Bana daha önce hiç sorulmadı ki.

AMA YİNE DE BİLEBİLMELİ İNSAN!

Ben bilemem.

Ellerimle kulaklarımı kapattım. Daha fazla soru duymak istemiyordum. Bir tanesini bile cevaplayamazdım. Bir biçimde cevaplamam gerektiğini anlayabiliyordum. Yoksa Hukka bu kadar doğal sormazdı. Cevaplamalıydım. Yapamadım. "Ben" kimim? Bu beden? Onun benimle bir alakası ya da benim onunla bir alakam var mı? Bu sorular niye? Ne cevap vere-

BELONGS TO KAOS TEAM

ceğimin bir önemi var mı? Ya da hiç cevap vermememin bir önemi var mı?

Hukka ucuz kadınına kendisine ne yapılmasını istediğini sordu.

Böylesi ucuz biri için böylesi bir zahmete katlanması belli ki dostça bir tutumdu. Herhalde bundan hoşnut olmam gerekti. Ama ben paniğe kapıldım. Üç kuruşluk bir fahişe böylesi bir durumda nasıl davranılacağını bilmek zorundaydı. Elbette ya! Bilmek zorundaydım!

Hukka'nın elleri mavi ışığın içinde, sanki nefes alırlarmış gibi düzenli olarak açılıp kapanıyordu.

Bana vurmak mı istiyorsun?

İstemiyordu, öyle dedi.

Ona bütünüyle inanamıyordum. Herhalde bana vurmasına bile müsaade edebilirdim. Mademki o önemli sorulara cevap verememiştim. Bunu fazlasıyla hak etmiştim. Gevşek bir şekilde kapanan yumruklar ne yazık ki açıldı, beni cevap vermekten kurtarmak yerine, o ağır, boğucu soruları serbest bıraktı. Önümde sıçrayıp duran, ne kadar çabalarsam çabalayayım kurtulamayacağım, beni ele geçirecek, bir cevap almadan bırakmayacak soruları.

Yumruklarını sıkıp gevşeten Hukka, uzun uzun, usul usul soluklandıktan sonra, paramparça edilmeyi her ne kadar istesem de, bunu yapmayacağını söyledi. Ona yalvarsam bile yapmayacaktı. Yapamazdı. Ve ben onu neredeyse hor gördüm.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1946

Stalin, ışığını en uzak ormanlarda yaşayanlara da eriştirmeye karar verdi, merhametli bir baba olmaya ve bağışlamaya, ayrıca savunma birliklerini terk edip kendi rızasıyla, zamanında teslim olacaklara af ilan etti. Gerçekte bu işe gönüllü neredeyse hiç kimse yoktu. Eğer kavga etmeseydi Arnold da yapmazdı. Arnold, o pazar ilahiye yanlış yerden başlandığını ileri sürerken, şef doğru yerden başlandığını iddia etmişti.

Af ilan edildiğinde Arnold, riskleri göze alarak ormanı terk etmişti.

Onu sorgulamak için Tallinn'e götürdüler.

Alman kuşatması sürerken ne yaptın, neredeydin? Alman ordusunda mı?

Hayır, hayır, ormandaydım.

Ruslar geldiğinde neredeydin?

Ormanda.

Niçin?

İktidar değişikliğinden haberim yoktu.

Savunma Birliği üyesi misin?

Hayır, onlardan ayrıldım.

BELONGS TO KAOS TEAM

Aftan önce mi?

Evet.

Arnold şanslıydı, bu defa af sözü tutulmuştu. Yalnızca Büyük Anayurt Savaşı'na katılmadığı için ceza aldı, Rohukylä limanında birkaç yıl zorunlu çalışmaya mahkûm edildi.

Sofia liman doktoru için votka yapmanın yanı sıra tereyağı ve salam da tedarik etti. Doktor da bunun karşılığında Arnold'un nasıl hastalık raporu alacağını çıtlattı. Eğer Arnold'un eline bir havlu sarıp çekiçle vururlarsa ciddi bir zarar vermeden elinin şişmesini sağlarlardı. Ve bu tabii ki yapıldı! Doktor birkaç günlük iş yapamaz raporu verdi. Arnold evini ziyaret edebilirdi, oradaki işlerin bitirilmesi gerekti, bu işler yapılmalıydı, çalışacak biri olmasa da bitmeliydi bu işler. Gerektiğinde Arnold'un eli yeniden şişti.

BELONGS TO KAOS TEAM

İlerleyen haftalarda tartıştık. Günde seksen miligram Seronil almaya başladıktan sonra, Hukka'ya hiçbir şekilde cinsel ilişki istemediğimi söyledim, Hukka'nın seyretmekten hoşlandığını bilmeme rağmen mastürbasyon bile yapmak istemiyordum. Bu isteksizliğimin onunla bir ilgisinin olmadığını söyledim, bu yüzden onun yapacağı bir şey yoktu. Nedenini açıklayamazdım. Daha bir sürü şey söyledim, ne kadar çok konuştuysam bahane buluyormuşum duygusu o kadar arttı, öyle ki en sonunda korkuya kapıldım: Söylediklerimin hepsi doğruydu. Bana inanmıyor muydu? Hukka hiçbir antidepresanın bedeni bu kadar etkileyemeyeceğini söyledi, bu tür ilaçları şu ya da bu biçimde biliyordu. Ama etkilemişti işte! Belki de ilaçlar beynin açlık ve isteği yöneten bölümünü etkilemişti. Kesinlikle böyle olmalı. İnan bana. Hayır, yemek doktoruma bundan bahsetmedim. Bahsetmeli miydim? Evet, kesinlikle. Niçin doktorumla konuşmamıştım? Bilmiyorum. Daha önce bu kadar çok ilaç kullanmamıştım. Şimdi kullanıyordum. Ve işte etkisi buydu.

Neredeyse bütün antidepresanların bu tür bir etkisi var, yatağı yalnızca uyunan bir yere çeviriyor. Doktorlar bu tür yan etkilerden hiç bahsetmeyip, başka ne varsa sayıyorlar: Baş ağrısı, mide bulantısı, terleme... Belki bu o kadar önemli değil. İlaçlara başlamadan önce de arzularım hakkında gülünç derecede az şey biliyordum ve ilaçları almaya başladığımda

BELONGS TO KAOS TEAM

libidom bütünüyle kaybolmuştu. Efendimin benden gizlediği ya da başka bir şeye dönüştürdüğü şeyleri nereden bilebilirim? Hukka'nın her şeyden çok daha önemli bulduğu şeyi, doktorlar niçin önemsemiyorlardı?

Elden ne gelirdi? Hukka benim bir şey yapmak istemediğimi söyledi. Elbette istiyordum. Ayrıca başka yan etkileri de vardı. Örneğin Seronil ve Seromex'ten egzama olmuştum. İlaçların prospektüsüne göre deride değişiklikler görülürse ilaçların kullanımına derhal son verip doktora başvurmak gerekti. Ama bu konuda çıt bile çıkarmadım. Yani bir şey demediğim tek konu Hukka'nın sandığı gibi isteksizlik değildi.

Hiç hoş bir şey değildi. Hem de hiç. Bu nedenle bir kere numara yaptım. Evet, tamam, iki kere. Bedenin daha önce alışkın olduğu gibi davranıp hareket etmesi ne de olsa kolaydı, hiçbir şey hissetmesem bile. Şimdi olanları kendim bile anlayamıyordum. Hukka isteksizliğimi niçin birdenbire ilaçlara bağladığımı derhal açıklamamı istedi. Ama öyleydi. Neredeyse bağırdım. Niçin yalnızca istemiyorum işte demediğimi anlayamıyordu Hukka. Peki ben nasıl biriydim?

Artık istek bile duymuyordum. İnsanların yediği gibi yemeyen biri, on iki yıldır böyleydim. Finlandiya'da yaşamasına rağmen gerçek bir Finlandiyalı olmayan biri. Ne hissettiğini söyleyemeyen biri.

Bırak artık sorma! Yeter! Bilmiyorum! İnan bana! Ne hissettiğini bilen ve bilmeyenler var işte. Bu kadar basit. Ne yapayım ben ikinci gruba düşmüşüm. Ya da daha doğrusu, şimdi Hukka'yla bile yatmayı istemediğime göre, istemediğimden daha fazlasını biliyorum. Bir liste yaptım. Kırmızı kâğıt

BELONGS TO SOKÜS TEAM

istiyorum, mavi istemiyorum. Ya da en azından istemediğimi sanıyorum, ya da istediğimi. Ne düşünüyorsam onu yazıyorum.

Bir seferinde listeyi Hukka'ya gösterdim, ama o hemen şu ya da bu konuda nasıl hissettiğimi sordu, bir cevap veremedim. Mutfağa kahve yapmaya gittim, ama kahve filtresi ikiye katlandı, kahveler filtrenin kenarından taşıp fincana döküldü, kahvemin üzerinde yüzen küçük parçalar dişlerimin arasına sıkıştı, dişim sızladı, birden ağlamaya başladım, çünkü canım çok yandı.

Sorular karşısında kaybetmişim duygusuna kapıldım. Minik Kedi boğuluyordu. Ben buydum işte, o kadar.

O sorulardan sonra Hukka divanda yatmaya başladı.

Döşeği kaldırıp asma katın zeminine yaslandım ve aşağıda yatan Hukka'nın nasıl nefes aldığını dinledim. Sigara yaktı. Çakmak sesi. Üzerindeki örtüyü savurdu. İstemeyen bendim. Yoksa yan yana yatardık, bacaklarımız birbirine karışırdı, Hukka boynumu koklayabilsin diye saçlarımı kaldırırdım.

Bir beden zayıflamıştım. Beni ilgilendiren tek şey de buydu, böyle de olmalıydı.

Minik Kedi sessizce kayıplara karışmıştı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Hukka ilaçları bırakmamı talep etmedi, hatta değiştirmemi bile teklif etmedi. Ben de istemiyordum, ne değiştirmeyi ne de bırakmayı. Cesaret edemedim. Antidepresanları bulimikler için öngörülen miktarda aldım, ama beslenmemi gerçekten etkilemediler. Beslenme arzularımı ve alışkanlıklarımıysa az da olsa değiştirdiler. Daha önce benim için bütünüyle imkânsız olan bir sürü tuhaf isteğe kapıldım. Tatlı isteğim durulmuştu. Bunun yerine burnum makarna ve köfte kokularıyla gıdıklanıyordu ve bu beni tortellini almaya, patates salatası, kıymalı sos, hamburger, köfte yapmaya itti; hem de hâlâ vejetaryen olmama rağmen. Birdenbire canım sıcak yemek çekmeye başlamıştı, oysaki daha önce mideme böyle şeyler girmezdi. Göbeğimin altında neler olduğunu anlamam epey zaman aldı. Bu kadar gürültü çıkartıp dişlerini gösteren neydi, her şeyi karman çorman eden şey, niçin midem hırlayan bir köpeğe dönmüştü?

Kallio'daki açık olan büfede aradığım türden çikolata yoksa, gece yarısı aniden taksiye atlayıp Helsinki'nin diğer ucuna, Erottajan'daki 24 saat açık olan benzinliğe çikolata almaya gidebilirdim. Bu tür zamansız ataklara karşı koymayı birdenbire bıraktım.

Çünkü yüreğim yoktu. Yiyeceğim vardı.

Aşkım yoktu. Yiyeceğim vardı.

Korku duygusu yoktu, yalnızca uyuşma ve yiyecek vardı.

BELONGS TO KAKTOS TEAM

Nefret duygusu yoktu, yalnızca çatlayana kadar doldurulmuş bir mide vardı.

Utanmıyordum, oysa utançtan başka bir şeyim yoktu, onu da yiyerek yok etmeye çalışıyordum.

Ruhum yoktu. Yiyeceğim vardı.

Bedenim yoktu.

Artık Minik Kedi bile değildim.

Bu beden Efendimin eviydi. Bedenim benim evim olamazdı, çünkü etten bir bedene ihtiyaç duyacak ruhtan yoksundum. Bedenime başka biri yerleşmişti: Onun temizliği ve formuna Efendim karar veriyor, onu Efendim bütünlüyordu. Bunu kendim yapamazdım.

Bedenim aç mı yoksa susuz mu, yorgun mu, paltonun altına yün hırka giymeli mi bilmiyordu. Bunları Efendim bilirdi.

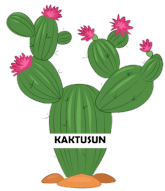
Bedenimin arzuları yoktu. Efendimin vardı. Ama Efendim yemenin dışında hiçbir arzusunun doyurulmasını istemiyordu.

Başkaları onu rahatsız ediyordu, başka bedenler, başka ruhlar, yakınımda çarpan ve cevap arayan kalpler.

Efendimi rahatsız eden her şey benden uzaklaşmalıydı.

Minik Kedi'nin ölme vakti gelmişti.

BELONGS TO SOYOS TEAM

Kalabildiğim sürece yanında kalacağım, dedi Hukka.

Önceden haber verecek misin? diye sordum.

Hayır, dedi ve konuşma bitti.

Mutfağa gittim. Fırını çalıştırdım. Hamur yoğurmaya başladım. Tart ve çörekler pişirdim, harika oldular. Etrafı güzel kokular sardı, fırından yayılan sıcak kokular soğuk uzuvlarımı gevşetti, büyük bir hevesle desilitre ve kaşık ölçülerine giriştim, fırında kalma sürelerini araştırdım, miktarı karşılayan rakamları, taneleri belirleyen miktarları... Her şey olması gerektiği gibiydi, bir desilitre un bir buçuk su bardağı una karşılık geliyordu, paketin üzerindeki ölçü çizgisine bakarak yüz gram tereyağı kesebilirdim, yani her şey yolundaydı, son tepsiyi de çıkarttıktan sonra ısısı odaya yayılsın diye fırının kapağını açık bıraktım, o kadar çok soğuktu ki, korkunç soğuktu. Yaptıklarımı mideye indirdikten sonra uyudum. Onları karnımda bebek gibi taşıdım. Gece yarısı sarkan karnımın ağırlığıyla uyandım, banyoya gidip hepsini klozete boşalttım. Tartın içine koyduğum yabanmersini ve diğer meyveler her şeyi kırmızıya boyadı, sanki içimden kan akıyordu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Bugün mü yoksa yarın mı buluşuyoruz?

Fark etmez.

Ne istediğimi bir kez olsun söylememi istiyor Hukka.

Ama ne fark eder ki?

Söylemeye mecburum, mecbur! İşte bu fark eder, mademki her şeyden önce bir ilişkimiz var, bu olmaz işte.

Niçin Hukka kendisi söylemiyor? Bugün görüşülecek mi görüşülmeyecek mi istemiyor musun?

Yine başlamayalım. Hukka'nın sesi, bıkkın sesi.

Başlamıyoruz. Evet mi hayır mı onu bir söylese.

Ben söylemek zorundayım, ben.

Ben bir şey demeyeceğim!

Bu kadar basit bir soruyu cevaplamak o kadar zor değil herhalde? Evet veya hayır?

Sessizlik ve o sessizlikte telefonun öteki ucundaki Hukka'nın nasıl öfkeye kapıldığını hissedebiliyorum.

Bugün buluşmamızı elbette istiyor. Ama sırf ben o karar versin istediğimden söylemiyor.

Tamam. Geliyorum.

Yıkanmanın, makyajın ve vesairenin ne kadar süreceğini hesapladım. Hâlâ üzerime ne giyeceğimi bilmiyordum.

Ne zaman?

BELONGS TO KAOS TEAM

Bilemiyorum.

Tamam, yaklaşık?

Çabuk hazırlanmaya karar verdim. Bir saat sonra.

Çok erken. Televizyonda...

Boş versene, kaydederim o Fransız filminden sonra birlikte izleriz.

Hayır! Hukka o Fransız filmini kaydetmemi istiyor.

Hayır. İzleyeceğim yeterince şey var, üstelik fazla kaset de yok. Hukka kendi filminden sonra o Fransız filmini seyretmek istemiyor, başka bir zaman izlenir... Ben kendi payıma, Hukka'nın filmini değil, o filmi istiyorum. Film bittiğinde saat biri bulur, o zaman artık buraya gelmek için çok geç olur, yani...

Bırak kalsın!

Bip, dedi telefon, bip bip biiiiiiiiip, dürüst olmak gerekirse, tekdüze basitliğine karşın, bu ses beni sakinleştiriyor. Önce yemek yiyeceğim, sonra tuvalete gidip yediklerimden kurtulacağım, bir bulimia sigarası içeceğim, *post coitum*[27]da olduğu gibi hafif ve uçucu olacağım, *le petit mort*[28]. Giyineceğim, dışarı çıkacağım, bara gideceğim, gülüp eğleneceğim. Kulağa çok hoş geliyor. Çok gülümseyeceğim. Yani keyif çatacağım. Tanıdıkları ziyaret edeceğim, konuşacağım, uygun birini kollayacağım. Neşeyle dolacak, şeker gibi neşeli olacaktım. Sanki bundan daha iyisi olamaz gibiydi. Akşamın neşeli geçmesini garantilemek için birkaç Diapam daha aldım. Bugün kiminle flört edecektim, benimle kimin flört etmesine müsaade edecektim, sokakta karşıma çıkan ilk en iyi adayla mı yoksa barın

27 (Lat.) Seks sonrası. (ç. n.)

28 (Fr.) Küçük ölüm, orgazm. (ç. n.)

BELONGS TO SOVOS TEAM

kapanacağını bildiren ışık sinyalinden sonraki son adayla mı? Ne fark eder. Hukka'nın geri çekilmesi iyi oldu. Hukka'nın sorduğu soruların cevaplarını başkalarının yataklarında bulmaya çalışmak harika bir şeydi. Bir yerde olmalılardı.

Bir yıl üç aydır birlikteydik.

BELONGS TO KAOS TEAM

Kapının zili aralıksız çalarken, adam mutfak, salon ve yatak odası arasında koşuşturup durdu. Benim gitmemin gerektiği aşikârdı. Kapıda bir kadın vardı, kıyameti koparıyordu, adam da içeriden anahtarları aradığını söyleyerek bağırıyordu. Kadın sakinleşmedi. üzerimde hiçbir kıyafet yoktu. Yabancı bir adamın yatağında çırılçıplaktım, yabancı bir dairede. İyi göremiyordum, gözlerim çapak ve rimel kalıntısıyla doluydu. Dışarıda bir yerlerde sonbahar ve gün ışığı vardı. Kapı aralıksız çalmaya devam ediyordu. Adam kafasını ve eşyaları toparlamaya çalışıyordu, ama yapabildiği tek şey bir odadan diğerine koşmaktan ibaretti. Titreyerek elbiselerimi aradım. Adam yatak odasından çıkmamamı rica etti, ama ben gidip gardıroba saklanıp saklanamayacağımı kontrol ettim. Adam salonda oturmamın daha iyi olacağına karar verdi, herhangi biri gibi davranacaktım, akşamki eğlenceden sonra orada kaldığımı söyleyecekti.

En sonunda kadına kapıyı açtı. Kadının olduğunu kestirdiğim yöne doğru el salladım; gözlerim acıdığından iyi göremiyordum. Adam burada oturan Anna dedi, küçük bir eğlenceden sonra orada kalmıştım. Adımı bilmesine şaşırdım, ben onun adını bilmiyordum, aslına bakılırsa nerede olduğumu da bilmiyordum. Kadın bağırmaya devam etti. Duvarı izleyerek banyoya gittim. Ayakta durmakta zorlanıyordum. Kadın salonda, hemen cehennem olmamı söyleyerek bağırıyordu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Çantamı merdiven sahanlığına attığını duydum, arkasından da ayakkabılarımı. Banyodan dışarı çıktım, adam hemen evden çıkmamın iyi olacağını söyledi, bir yandan da bu kız bir şey yapmadı, uğraşma, bırak gitsin diyerek kadını sakinleştirmeye çalışıyordu. Kapıdan çıktım, gülümseyerek hoşça kalın dedim, ayakkabılarımı ve çantamdan saçılanları bulmaya çalıştım. Ceketim içeride kalmıştı. Zili çaldım ve adamdan ceketimi vermesini rica ettim. Kadın hâlâ salonda bağırıyordu. Dış kapıdan geçtim ve şehrin bana bütünüyle yabancı gelen bir yerine çıktım, herhangi bir yol tabelası göremedim. Bir taraftan demiryolu gıcırtısı duydum. Demek ki yakınlardan tramvay geçiyordu. Sese doğru yürüdüm. Tramvay durağını buldum. Bekleyip, gelen tramvaya bindim, ne de olsa şehrin merkezinden veya tanıdık bir yerden ya da tahmin yürütebileceğim bir yerden geçecekti; hiç değilse ses, koku ve renkler sayesinde bir yere ulaşırdım. Vagon erkenci işçilerle doluydu, sabahın keskin tazeliğiyle, girişimcilik ve aydınlanan günle dolu. Başım döndü. Midem ağzıma geldi. Bir sonraki durağa kadar dayandım, tramvaydan indim, içimde ne varsa kustum ve bir sonraki tramvayı bekledim.

Ani hareketler yeri göğü tekrar altüst etmişti. Sabah soğuktu, ben sıcaktım. Kısa bir süre sonra terlemeye başladım. Metamfetamin. Bacaklarımın çıplak olduğunu fark ettim. Dün çoraplarım vardı.

Hukka'yla anlamlı, ciddi, gelecek vadeden bir ilişkimiz varken, niçin bir gecelik ilişkilere giriyordum ki? Şimdi tam da hiç kusmadan peynirli ve salamlı sandviç yiyebilirken, evet ya, hatta kahvaltı edebilirken?

BELONGS TO KAOS TEAM

Tam da Hukka'yla, benim sevgili Hukkamla uzun süredir birlikteyken, tam da bana daha çok yakınlaşmışken, başka adamların, tek gecelik ilişkilerin peşinde dolaşma arzum daha da arttı. Yalnızca küçük kaçamaklar, başka bir şey değil; anlamsız şeylerdi, ama ilk başlarda yaşadığım korkunun aksine Hukka'yı bırakmam gerekmediği için memnundum. Bir sürü şey yaşandıktan, araya sırlar ve başka insanlar girdikten sonra onun yakınlığı tehlikeli değildi. Her şey yeterince berbat ve karmakarışıkken, soluyacağım bir hava var demekti.

Ama yine de... Eğer Hukka sorular sormaya başlamasa, bu sorulara cevap aramak için başka taraflara yönelmek zorunda kalmayacaktım. Hukka'ya göre çözümü onunla birlikte aramalıydım, ama o bana zaten çok yakındı, bu tür şeyler için fazlasıyla yakın. Ben yetemedim, yapamadım, istemedim, başaramadım. Ya da hayır. Başkalarının yanında cevap aramıyordum aslında. Ama eğer bir açıklama isterse Hukka'ya söyleyeceğim şey buydu.

Niçin o huzur bozucu soruları sormaya başlamıştı? Bunların gerçek nedeni neydi? Evet, o zaman ben de son kız arkadaşı olmaya niyetli değildim! Bir dakika. Hukka'nın başka biri ya da birileriyle de ilişkisi olduğundan emin miydim? Hem de... Ve işte o zaman anladım. Başka birileriyle asla olmayacağını hiç düşünmemiştim. Belki şimdi birisi yoktu, ama çok yakında olurdu, işte benim daha önce davranmam için iyi bir nedendi bu. Kesinlikle ben daha erken davranacaktım. Başkaları olacaktı.

Gerçek neden buydu. İkinci olmamaya karar vermiştim. Bu bir kadına uygun değildi, bana uygun olmayan bir şeyi istemiyordum. Yalnız gecelerimi ve boş yatağımı yemek yiyerek dolduramazdım. Tekrar kilogramlara dönemezdim. Sa-

hiden annem bundan kaçınmayı nasıl başarmıştı? Nasıl hâlâ benimle aynı kilodaydı? Hem de babacıkla annenin yatağı o kadar kocamanken ve bu kiloyla bu yatakta yalnız başına üşümeden yatmak imkânsızken. O bunu nasıl başarmıştı da ben başaramıyordum? Bu hiç adil değildi.

Bir gecelik ilişkide aşağılayıcı bir şey yoktu, çünkü bana asla cevaplamayacağım sorular sormuyorlardı.

Korkutucu bir şey yoktu, çünkü onları kaybedemezdim. Hukka'yı kaybedeceğim gibi.

Bir gecelik ilişkilerimle sevgili Hukkamı perişan ediyordum, ama yine de bu şekilde onu cesaret edebileceğim süreden daha fazla elimde tutabilmiştim. Hiçbir yakınlık üst üste yığılmış sırların altından kalkamaz.

Üstelik bir gecelik düzüşmeler yeme seanslarının en sağlam alternatifidir, en dayanılır seçenektir, eğer bir seanstan kaçınmak istiyorsam. Tıpkı sarhoşluk gibi. Eğer bir dükkâna koşmadan önce ikisinden birine başlama fırsatı bulunursa yeme seanslarının önüne geçilebilinir.

Hiçbir doktor, bulimianın yerine koyacağım başka uğraşlar denemediğimi iddia edemez. Kendi kendime bir sürü işe yarar seçenek buldum. Ama ne yazık ki bunların hiçbiri düzüşme ve içkinin yerini alamadı. Peki, tamam, Minik Kedi'yi elbette özledim... Ama elden ne gelir ki?..

BELONGS TO KAOS TEAM

1949

Bir şey olacak. Ne ve ne zaman kimse bilmiyor, ama bir şey var. Bu bir şey havada dolaşıyor, birdenbire beliren bir ışık ya da sesle ürpertiyor insanı. Keşke 41 yılında yaşananlar gibi olmasa, keşke aynı şeyler yaşanmasa, öyle değil mi? Ve tabii ki daha kötüleri, değil mi?

Ruslar Haapsalu ve Virtsu'dan kalkan gemileri bombalıyor. Gemiler Estonyalı kaçaklarla dolu, gemilere binmek için kıyıya ulaştıklarında atlarını isteyen alsın diye azat ediyorlar. Başka şeyler bir yana, Rusların herhangi bir biçimde Almanlara yardım edenleri öldürdükleri haberi geliyor Almanlardan. Sibirya'dan kaçanlar orada neler yaşandığını anlatıyor, hiç kimse inanmak istemiyor anlattıklarına, bu kadar da olamaz. Ajitatörler bambaşka şeyler iddia ediyor. Rusya'yı ziyaret eden memurların ağızlarına kilit vuruluyor, gördüklerini anlatamıyorlar. Ağzını açan kayboluyor. Hatta, kadın ya da erkek, yalnızca orada özel bir inek cinsinin olduğunu söyleseler bile: Stalin ineği.

Stalin'in ineği bir keçi.

Estonya'nın köy ve şehirlerinde yetişkin erkek kalmadı, yalnızca kadın, çocuk ve yaşlılar var.

İncil ve haçlar gömüldü.

BELONGS TO KAOS TEAM

Arnold'un kardeşi Karla üç haftadır belediye binasını ziyaret edip bir şeyler yapıyor, ama ne olduğunu kimse bilmiyor.

Korkacak bir şey olup olmadığını her gün soruyor Sofia.

Yok, yok, hiçbir şey yok, Karla sakin ve yüreklendirici.

Herkese, gece karartma perdelerini kapatmalarının emredildiği 24.3.1949 akşamında da korkacak bir şey olmadığını söylüyor Karla, köy ve şehirler karanlığa gömülüyor. Hiç kimse uyuyamıyor. Yalnızca kocaman arabaların sesleri duyuluyor, o kadar çok ki, ileri geri gidip duruyorlar. Neler döndüğünü hiç kimse bilmiyor, meselenin ne olduğunu. Ev baskınlarından korkuluyor, bundan korkmaya alışıldı: Bu her zaman yapılıyor zaten. Ama şimdi sanki daha korkunç bir şeyler dönüyor.

Neyse ki Arno ormanda, evde değil, Karla'ya göre onu aramaya gelseler bile korkacak bir şey yok, ne de olsa Arno'nun kardeşi. Birkaç gün önce gemiyle ülkeyi terk eden Sofia'nın arkadaşı Alice'in kocası da Estonya zamanında polisti. Karla başka insanlara da korkacak bir şey olmadığını söyledi, arada bir kendisiyle tartışanlara da başka bir şey söylememişti Karla. Komşu Miili Berg onu birkaç akşam üst üste sarhoş etmiş, ama Karla hep aynı şeyleri söylemişti. Karla, Arno'nun kardeşiydi. Korkacak bir şey yoktu. Hiçbir şey.

Kızıl Ordu'nun depo ve ambarları boşaltıp savaş ganimeti olarak nasıl kamyonlara yüklediği görülüyordu perdelerin aralıklarından.

BELONGS TO SOVIET TEAM

Son ziyaretimde doktorum, Tanrı bilir ne kadar uzun zamandır kullanmama karşın ilaçların etki etmemesine çok şaşırdı. İlaçların dozunu artırmak imkânsızdı. Hayır, olmaz. Yani kusmaya devam ediyorsun. Evet, öyle. Oradaki tartıya çıkar mısın? Kırkı gösterdi, ama ben doktora kırk beş dedim. Gelip kontrol etmedi. Kırk beş kilo gayet iyiydi. En azından uygun. Herhalde buna bir son vermeyi istemediğimi düşünmüyorsunuz? Hah!

Doktor ziyaretinden önceki hafta bu işi yapmadan bir hafta geçirmek için kesin bir karar vermiştim. Olacaklara bir güzel hazırlanmıştım. Yeterince Diapam, Tenox, Alprox, Temest ve Imovane vardı, sigara, poşetler dolusu güvenli yiyecek, on salatalık, beş kilo domates, beş kilo elma, bir o kadar lahana depolamıştım. Neredeyse eski alışkanlıklarıma uyup yoğurt bile alacaktım, ama yağsızının bile artık güvenli bir yiyecek olmadığını hatırladım, birkaç aydır değildi. Bir gün domates, bir gün lahana çorbası yaparak idare etmeyi düşünmüştüm.

Bir sonraki kavgaya kadar kararımı uyguladım da. Aslında tam bir kavga değildi. Hukka, laf arasında, neredeyse bütün kalçam eriyip yok olmaya başladığından kısa bir süre sonra kadından sayılmayacağımı söyledi. Ona göre bunu, artık beni arzu etmesin diye, bile isteye yapıyordum, gerçek dileğim buydu! O zaman onun inatçılığından kurtulacak, kanepede uyuyup kalmak için içmek zorunda kalmayacaktım. Ondan kaçınabilmenin yollarını bulmak için bir sürü zahmete kat-

lanmak zorunda kalmayacaktım, oysa yalnızca istemediğimi söylemem yeterdi, başka şeylere gerek yoktu.

Hukka benim çabalarımı anlamıyordu.

Ama öyle değildi. Kaçınmaya çalışmıyordum. Gerçekten de hayır demek, her zaman bir parça itici olan elini bedenimden uzaklaştırmak istemiyordum. Olayın ortasındayken, "Dur artık," demek aptalcaydı. Başlangıçta benim de istediğim oluyordu, ama sonra istemiyordum. O zaman da söylemek imkânsızdı, "Çabuk çek elini oradan," demek ya da başını bacaklarımın arasından itmek. Duymayacaktı bile. Eğer uygun bir bahane bulamazsam durmayacaktı. Sorun tam yarı yolda durmak istemem değildi. Artık istememmemdi. Bunu anlamak niçin bu kadar zordu?

Hukka benim her zaman on iki buçuk dakikada boşaldığımı iddia ediyordu. Boşalma taklidi yaptığımı yani.

O da beni tatmin ettiği için güya mutlu oluyordu. Ne şeref! Niçin onu soytarılaştırıyordum? O bunu anlayamazdı!

On iki buçuk dakika! Sevişirken saate bakmaktan daha iyi bir şey bulamıyor muydu?

Bundan bahsettiğimde, bunu laf olsun diye söylediğini iddia etti, öylesine işte, doğru değildi. Doğru söyleyip söylemediğini nereden bilebilirdim?

Hukka bedenimden çıkan seslerden de hoşlanmıyordu. Bedenim yatakta ve yatak dışında kulaklarını rahatsız ediyordu. Çok ses çıkarıyordum, hele sebze çorbası içiyorsam, bir güzel höpürdetiyordum, çünkü ne yediğimi duymam önemliydi. Bana göre adamakıllı yemek için, yediklerinizin yalnızca

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

gırtlaktan aşağı nasıl kaydığını hissetmek yetmezdi, kulağınızla duymanız da gerekirdi.

Ağız şapırtılarımın neden rahatsız edici olduğunu, kulağa hoş gelmediğini anlayabilirdim, ama yatakta çıkardığım seslerden neden hoşlanmadığını anlayamıyordum. Hoşlanmıyordu işte ve ben nedenini anlayamıyordum, çıkardığım sesleri niçin çıkarmamam gerektiğini bilmiyordum. Ya da belki Hukka bu seslere çalıştığımı ve onu mutlu etmek için çıkardığımı düşünüyordu, ama öyle değildi.

Bir seferinde nasıl ses çıkarmam gerektiğini gösterdi. Kulağa hoş geliyordu, bunu inkâr edemem, ama ben yatakta bu tür sesler çıkaramazdım. Ne yapayım? Onun gösterdiği gibi ses çıkarıyormuşum numarası yaptığımı bir düşünsenize? Yani bu daha mı iyi olur? Bu Hukka'nın hoşuna gidecek mi, o ve ben böyle kendimizi daha mı iyi hissedeceğiz?

Tam da kendi kendime ne istediğimi sormaya başlamışken... Tam da bu tür soruları dinlemeye cesaret ederken. Tam da belki bir gün bu sorulara cevap vermeye cesaret edebileceğimi düşünmeye başlamışken. İşte tam ben bunları düşünürken Hukka benden benim oyun olduğunu düşündüğüm, ama ona içten ve gerçek gelecek şeyler talep ediyordu.

Yine de denedim.

Seni bütün gece ısırdım.

Bütün kıvrımlarım terledi.

İstediğin buydu. Niçin yakınıyorsun?

Kırmızı yanaklar, büyümüş gözbebekleri. İstediğin buydu. Niçin yakınıyorsun?

BELONGS TO KAYOS TEAM

Ellerimi duvarda gezdirirken, bana artık büyük gelen yüzük parmağımdan kayıp çınlayarak yere düştü.

Yataktan çıktığımda kalorisiz balla tatlandırılmış çay ve bir sigara içtim, yemeye bile isteğim yoktu.

Hiç değilse ter gerçekti. Ve büyüyen gözbebeklerim. Hoşnuttum, göğüslerimin etrafında Hukka'nın gece Çin mürekkebiyle çizdiği göğüsler vardı, siyah kenarlı iki aydınlık güneş. Siyah kenarlı güneş göğüsler güzeldi, hoştu ve içlerini doldurmak için birkaç kilo gerekiyordu. Çin mürekkebi suya dayanıklıydı. Duştan sonra göğüsler yerlerinde duruyordu. Akmamışlardı bile. Yeni bir gündü ve ben hayatımda ilk defa yeşil çimenlerde yuvarlanıyormuşum gibi heyecanlanmıştım. Hukka hâlâ uyuyordu. Bugün her şeye yetişebilirdim: Derslerimi yapabilir, alışverişe gider ve Hukka'ya dünyanın en güzel akşam yemeğini hazırlayabilir, kusmayacağım, –büyük ihtimalle yemeyeceğim de– dünyanın en güzel çöreklerini pişirebilirdim. Her şeye yetişebilirdim. Enerjik, başarılı ve keyifliydim.

Kahve yapmaya mutfağa gittim.

Hukka uyandı. Güneşli bir gülümsemeyle karşıladım onu.

Bana niçin hiç dokunmuyorsun? diye sordu Hukka.

Kahve makinesinin filtresine yanlışlıkla yulaf koydum. Yine mi başaramamıştım?

Bana niçin kendi arzunla hiç dokunmuyorsun?

Fitreye koyduğum yulafı çöpe döküp dolapta kahve aramaya başladım. Aradım, aradım, kahveyi göremedim, aslında hiçbir şey görmedim. Sandalyeye oturdum. Bir sigara yaktım. Hukka'nın durduğu yöne bakmadım.

Hiç istemedin ki.

BELONGS TO SOYUS TEAM

İstemek mi gerekir?

Yoksa nasıl bileceğim, kendim hakkında bile bir şey bilmiyorken? Başkasının ne istediğini nereden bileceğim?

Başka bir şey diyemedim. Söyleyecek başka bir şeyim yoktu. Anlayamıyordum. Denemiştim.

Bende itici bir şey mi var? dedi Hukka.

Hayır, itici değilsin.

Yanlış bir şey yapmaktan mı korkuyorsun?

Belki de. Bilemiyorum.

Hoşlanmayacağım bir şey yapmaktan mı korkuyorsun?

Bilemiyorum. Belki.

İstersen yalnızca arkadaş olabiliriz.

Hayır!

Hukka ona yaklaşmamı istedi.

Buraya gel! Şimdi! Derhal!

Dediğini yapacak mıydım yoksa yapmayacak mıydım? Söz konusu olan birkaç metreydi.

Ben hiç kımıldamayınca Hukka yanıma geldi, göğüslerimi avuçlayıp bundan hoşlanıp hoşlanmadığımı sordu. Hoşlandığımı söyledim. Ellerini bacaklarıma kaydırdı, sonra kalçama ve hoşlanıp hoşlanmadığımı sordu yine. Hoşlandığımı söyledim. Göğüslerimi yaladı, ısırdı ve yine sordu. Hoşlandığımı söyledim. Daha sert ısırdı, soruları giderek azaldı, ben her soruyu cevapladım, çığlık atana kadar hoşlandığımı söyledim, hatta çığlık atarken bile hoşlandığımı söyledim. Ben, acı, çığlık... Ta içime kadar acıyla ışıyan bedenim, ilk kez hiçbir şey görmeme gerek kalmadan hissediyordu, bedenimi hissediyordum ve canım

BELONGS TO SOYUS TEAM

acıyordu. Hukka beni birdenbire bıraktı, yere yuvarlandım ve sarsıldım, bütün bedenim sarsıldı.

Sen ne istediğini bilmiyorsun.

Hukka su içmeye gitti. Yaralı sesi de gitti.

Sanki isteksizliğim ve bilgisizliğimle ona darbe vurmuştum... Öyle vurmuştum ki bütün çekiciliğini yitirmişti, başarısız ve yarımdı, sanki vurduğum darbeyle bütünlüğünü parçalamıştım. Oysa o bendim. Darbe yiyen bendim. Hukka ondan-bana-ne-yapmasını-istediğimi söyleyene kadar bana dokunmayacağını bildirdi. Bana.

Eşyalarımı topladım, ceketimi omzuma atıp dışarı fırladım, sokak boyunca koştum, eve doğru, hemen eve gitmeliydim. Bana niçin eziyet ediyordu, benden ne istiyordu, yaşadığımız gecenin bir önemi yok muydu? Hani en önemlisi benim zevk almamdı, bütün bir gece zevk almamış mıydım? İstemiştim, çığlık atmış, zevk almıştım. Ter ve büyüyen gözbebeklerim gerçekti, elbette gerçekti. Minik Kedi'nin geri döndüğünü bile düşünmeye başlamıştım.

Eve döndüğümde telesekretere bir mesaj bırakılmıştı. Hukka'dandı.

Niçin tekrar numara yapmaya başlamıştım? Onun bunu fark etmeyeceğini mi sanmıştım? Bu numaralara bir son vermeliydim!

Hukka'yı terk etmeliydim.

Henüz ne zaman ve nasıl olacağını bilemiyordum.

Bir tek terk edeceğimden emindim.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1949

Sürgünlerin yaşandığı o mart gecesinin sabahı Karla'nın kızı Miili Berg'in evine taşındı. Evin kapısını açtı, içeri girdi ve yerleşti. Masada yemek bile kalmıştı. Karla'nın kızı kahvaltıya oturdu. Masadaki ekmeğin üzerine o kadar çok tereyağı sürülmüştü ki henüz kurumamıştı. İlkbahar yoldaydı, havada ve toprakta kokusu vardı. Soba hâlâ sıcaktı. Miili kurusun diye gömleğini üzerine asmıştı, kahve hâlâ içilebilecek kadar ılıktı ve kilerde süt vardı. Karla'nın kızı bir elinde tereyağlı ekmek, diğerinde süt bardağı yeni evini dolaştı, aslında neyin nerede durduğunu çok iyi biliyordu; bütün çocukluğu bu evde oynayarak geçmişti. Tarakta ve kaz tüyü yastıkta Miili'nin saçları ve başından geriye kalan çukur vardı. Küçük hanımefendi Miili uzun saçlarıyla bir sorun yaşamayacaktı artık, saçları uzun süre başında kalmayacaktı ve o baş, herhalde saçlarıyla birlikte dönmeyecekti. Ah, ne yazık, hanımefendinin tacı kaybolmuştu orada. İnsanı güldürecek kadar gerçek. Miili yastık yüzüne güzel danteller işlemiş. Ev yeni temizlenmiş. Kirli bir eve taşınmak zorunda kalmamak ne iyi. Miili Berg'in kızı, Karla'nın kızıyla aynı yaşta. Karla'nın kızı, Miili'nin kızının en sevdiği elbisesini ahırda kullanmaya karar veriyor. Birazdan süt sağma vakti gelecek.

BELONGS TO SOLVES TEAM

Hukka başkalarıyla birlikte olmamı önermeye başladı. Barda, öylesine dolaşırken ya da pamuklu çubuk almak için parfümeriye girmişken ya da örneğin Hukka'nın benim zevkime uygun olduğunu düşündüğü biri önümüzden geçerken ne düşündüğümü soruyordu. Pat diye. Oradan geçen adam hakkında ne düşünüyordum? Ya da daha ilerideki hakkında, belki o daha iri olan bana daha uygundu?

Ama ben başkalarını istemiyorum ki. Başkaları olsa bile, onları gerçekten istemiyordum! Yalnızca *mecburdum*. Bu tamamen farklıydı.

Hukka başkalarının varlığının onu rahatsız etmeyeceğini söylüyordu, haydi yap gitsin diyordu. Kimi istiyorsan seç. Yalnızca sonradan anlat bana. Daha iyisi önce anlatacaktım ki, böylece bakabilecekti.

Ben başkasını istemiyorum! Bunu niçin öneriyorsun?

Eğer bir şey yapmak istiyorsam bunu Hukka'yla ama yalnızca Hukka'yla yapacağımı söyledim. Hayır, grup seks istemiyorum, başka birini istemiyorum.

Hukka tam da onunla karşılaştıktan hemen sonra cinsel isteğimi kaybetmemin çok manidar olduğunu düşünüyordu. Bu yoruma açık bir şey değildi. Sebebi o olmalıydı.

Onu ilk başta, çok fazla tanımadığımdan istediğimi anlamasını nasıl sağlayabilirim? Şimdi fazlasıyla tanıdığımı? Yalnızca benimle çok fazla yakınlaşmayan insanlarla yatabiliyordum ben.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Hukka bunlara güldü, sanki çok komik bir şey söylemişim gibi. Ama hiç komik değildi, soğuk kemik, sıcak ten, kararan kalp, pırpır eden eklemler.

Yakınlaşmak için attığı her adımda, kaçmak için bir kilo daha zayıfladım, ama olduğum yerde taşlaşıp kaldım, bir adımımı diğerinin önüne atamadım. Yapabildiğim tek şey zayıflayarak uzaklaşmaktı, kaçmak, uzaklara, beni asla ele geçirmeyeceksin, ne sen ne de başkası, beni hiç kimsenin ele geçirmesine müsaade etmeyeceğim, her ne kadar bu taşlaşma bir kez olsun burada, senin yanında, senin yakınında kalmak istediğime işaret etse de... hayır! Eğer bedenim beni dinlemeyi reddederse, geriye bir tek şey kalıyor: Küçülmek, büzüşmek. Bacaklarım kımıldamayı reddettiğinde kilo kaybı tek kaçış yolum.

Hukka'ya eğer istiyorsa başkalarıyla gerçekten birlikte olabileceğini söyledim. Tamam, o yapıyorsa yapsındı, ama niçin benim yapmamı öneriyordu? Ben istemezken bunu istemek haksızlıktı. Hukka'ya göre cevabım tokat gibiymiş ve asla unutamayacakmış. Onun benim için ne kadar değersiz olduğunu bundan daha iyi gösteremezmişim. Başkaları da benim yalan söylediğimi veya onun hiç umurumda olmadığını söylüyormuş. Yoksa niçin böyle diyecekmişim. Ama o, sırf ben yiyemiyorum diye benim gibi oruç tutmaya ya da kusmaya mecbur muydu? Hayır. Peki o zaman bu düzüşmek için niçin geçerli değildi? Eğer ben yapamıyorsam, bu Hukka'nın da bu işten uzak duracağı ya da yapamayacağı anlamına mı gelirdi?

Ben ciddiydim. Hukka gidip canı kimi istiyorsa onunla yatabilirdi. Bu hiç de rahatsız edici bir şey değildi. Bütün

BELONGS TO SOYUZ TEAM

ilişkilerin er veya geç başına gelirdi. Aksini iddia etmenin bir anlamı yoktu.

Bu çok normal diye teselli ettim Hukka'yı. Düzüşmenin neresi yaralayıcıydı. İnsanlar yakınlarından başkalarıyla yemek yiyor, genel tuvaletlere gidiyordu, bu niye farklı olsundu?

Hukka'nın niçin ağladığını anlayamadım. Bir şey kaybetmemişti, onu yaralamamıştım. Aksini iddia edenlere inanmamak gerek. Senden gitmeni isterken samimiydim, ama yine de, Hukka, kalbime kan pompalar mısın?

Niçin ağlıyordu Hukka?

Hukka'nın bana aynı şeyi önerdiğini hiç hatırlamıyorum... Ve bunun bana ne kadar akılsızca geldiğini.

Bildiğim kadarıyla Hukka kendini başkalarının kollarına atmadı, ama şimdi benim daha önceki ilişkilerim hakkında her şeyi öğrenmek istiyordu. Ondan önce yatakta yaptığım her şeyi. İçlerinde tekrar birlikte olmak istediğim biri var mıydı? Nasıl ses çıkarıyorlardı? Benden daha sessiz biri var mıydı? Evet dediğimde bana inanmadı, çünkü hiç kimse benden daha sessiz olamazdı. Eğer kazayla birinin ellerinin çok beceriksiz olduğunu söylersem, defalarca nasıl beceriksiz olduğunu anlatmamı istiyor, bu sakarın beni tatmin edip etmediğini bilmek istiyordu.

Bana kalırsa eski sevgililerim hakkında anlatılacak bir şey yoktu.

Ama yatakta uyumanın dışında bir şey yapmadığımızdan Hukka hiç değilse konuşmaya hakkı olduğunu düşünüyordu.

BELONGS TO SAVOS TEAM

Daha fazla konuşmak istemediğimde bu sessizliğimin onunla arkadaşlığıma özgü bir şey olup olmadığını sordu.

Hayır, dedim.

Yalan söyleme. Bir de benden kaçınmanın, bana dokunamaman dışında başka nedenlerinin olmadığını iddia ediyorsun. O zaman bu sessizlik başka ne anlama gelir ki? Eğer başkalarıyla birlikte olduysan, nasıl olduğu fark etmez, benimle niçin olamayasın? Ellerin engellenemez bir biçimde başkalarının gömleğinin altında dolaşıyorsa, başkalarına dokunabiliyorsan, dilini başkalarının ağzına sokabiliyorsan, başkalarının apış arasını avuçlayabiliyorsan, bana dokunamamanın nedeni ne?

Bir gecelik ilişkilerin dışında da Hukka'nın telefonlarından kaçınmaya başlamış gibiydim. En azından tam o an yemek seansına oturuyor veya acil yiyecek alışverişine çıkıyorduysam, bu durumda elbette telefonu cevaplayamazdım, yani kaçınmak söz konusu değildi; kendimi yemekle kur yapmaya adadıysam bunu sesimden anlıyordu: Bu sesimin kısık ya da sarhoşmuş gibi çıkmasından ya da ne kadar öksürdüğümden anlaşılıyordu.

Eğer kazayla yemek seansının ilerlediği bir saatte ararsa cevaplayıp cevaplamamayı düşünmüyordum: Çünkü telefon konuşması seansın başarıyla sonuçlanmasına zarar verebilir, yemeğin vereceği muhteşem hazzı engelleyebilir, ekmek reyonundan burnuma gelen kokuları engelleyebilir, bana duyduğum o sesin o soruları soran ses olduğunu hatırlatarak zarar verebilirdi. Ve bana o soruları başka birinin sormadığını hatırlatırdı. Başka hiç kimsenin aklına benim ne istediğimi sormanın

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

gelmediğini. Bunları düşününce içimden ağlamak geliyordu, ama ağlayacağıma yemeyi tercih ettiğimden alışverişe çıktım.

Hukka'nın korkunç sesi ve sorularından kaçmak için ekmek reyonuna sığındım, havada çıtır çıtır baget kokusu vardı, patates somununun tatlı kokusu, çörek otları ve susam, hemen yakınımda, etrafımda, ellerimle dokunabilirdim, avuçlayabilirdim, ağırlıklarını hissedebilir, beğenip seçebilirdim.

Aslında ekmek güvenli yiyecek değildi, ama beni kolayca baştan çıkarmasına müsaade edip minnetle aldım. Yemeye başlayınca Hukka'dan gelen telefonu açmam gerekmiyordu, cevaplayıp cevaplamamayı düşünmüyordum, cevaplamadığım için vicdan azabı çekmiyordum. Zamanla bu telefonlar yemek seanslarına başlamam için neredeyse bir çağrıya dönüştü, hem de sinyalden önce yeme orjisinden çok uzak olsam bile.

Ekmek reyonuna girer girmez ne yapacağımı kesinlikle biliyordum. Eğer francala alacaksam iki tane almalıydım, çavdar ekmeği ve bagetten birer tane yeterdi. Bu ikisi tuzlu garnitürlerle, ya da tereyağıyla iyi giderdi, ama biri tuzlular, biri de tatlılarla yenmek için iki francala gerekti. Francalaları o gevrek kokuyu almak için her zaman tereyağında kızartırdım. Sonra portakal marmeladı ya da yalnızca şekerle veya mayonez, krem peyniri ve salamla yerdim. İştahım kabarmış bir halde heyecan verici neler olduğunu araştırmak için orta raflara doğru gittim. Aperitif niyetine tabii ki dondurma alacaktım.

Hukka sorunun ne olduğunu anlamıştı herhalde. Bu konuyu konuşmuştuk. Gerçeği reddetmemiştim. Neydi peki? Kararlaştırdığımız buluşmaya gitmemiştim, çünkü tam da yemek seansına denk gelmişti. Onunla buluşmak istemiyor değildim. Elbette istiyordum, hem de çok. Yanında uyumak istiyordum,

BELONGS TO SOYUS TEAM

kolu boynumda, bacağı üzerimde. Sabahları benim için hazırladığı sandviçleri yemek, aşk ve deniz kokan öpücüklerini tatmak. Yalnızca o soruları duymak istemiyordum, defalarca tekrarlanan soruları, çünkü er ya da geç güzel olan her şeyi mahvedecekti, çünkü her soru selinden sonra Hukka'ya geri dönebilmek için yeterince kızarmış ekmek ve portakal marmeladı yemem gerekiyordu, göğsüme oturan sıkıntının geçmesi ve taze kremanın içinde rahatlaması için yeterince patates kızartması ve mayonez yemeliydim.

Gittikçe daha çok ve daha sık yemem gerekiyordu.

Yediklerimden kurtulmak gittikçe daha fazla önem kazanmıştı, çünkü artık kilomu korumak ya da zayıflamak için gereken diyet dönemlerinden uzaktım. İçimde hiçbir şey kalmamalıydı. Bunu daha nadir yapsaydım, arada bir, keskin anoreksik dönemlerde, bu kadar titizliğe gerek kalmazdı. Ama Hukka'nın yanındaysam yiyordum ve yediklerim midemde tutsak kalıyordu.

Yeme krizine yakalanma ihtimaline karşı yanımda hep bir poşet meyan kökü şekeri taşımaya başlamıştım. Eğer kriz gelirse işe şekerle başlıyor, yediklerim içimde yükselirken, beni bütünüyle terk ettiklerini meyan kökü şekeri sayesinde anlıyordum, en son gördüğüm kömür karası kalıntılardan. Yeme sırası ciddiye alınmalıydı. Renklerin hatırlanması gerekiyordu.. Böylece kusma seansı sırasında insan kendini kaybetmez, kafası karışmazdı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1949

Öğleden sonra kardeşinin evine gelen Karla, bahçede Sofia'yı görünce bir süre şaşkınlıkla durdu. Sonra ona doğru yürüyüp, "Herhalde gece sizi ziyaret etmediler?" diye sordu merakla. Gelmediklerini söyledi Sofia. Peki, iyi o zaman, diye düşündü Karla. Aynı anda bahçeye Arno çıktı. Sofia ürperdi. Ama Arno sanki hiç ormanda kalmamış ya da oraya hiç gitmeyecekmiş gibiydi. Karla kardeşinin omzuna bir şaplak attı. Kardeşinin öyle kolay ele geçirilip diz çöktürülemeyecek kadar çetin ceviz olduğunu biliyordu, ama yine de onu böyle sağlıklı ve sağlam görmek güzeldi!

Sakin bir sesle, "Beni niçin ele geçirecekler ki, sevgili kardeşim?" diyen Arno kendi sardığı sigarasından bir nefes çekti.

Ne olacağı bilinmez ki. Tuhaf zamanlarda yaşıyoruz.

Kardeşimin kalbinde ne var?

Sofia'dan yardım istemeye gelmişti Karla, ama mademki Arno oradaydı o gelse daha iyi olurdu, ne de olsa erkek eli daha faydalıydı. Acele etmeliydiler. At arabasını da almalıydılar, Arno daha ne bekliyordu ki? Komşu köye gidiyoruz. Orada sahipleri sürgüne gönderilen bir dükkân var, henüz deposunu boşaltmadılar. Sahibi, henüz

BELONGS TO KAOS TEAM

zaman varken elindeki bütün malları yarı fiyatına satıp altına çevirmeyi bir türlü akıl edemedi, kendi aptallığına yansın. Sofia oradan ipek çorap, güzel yüzü için sabun, bütün kış yetecek un ve şeker, lambalar için gazyağı, çocuklara elbiselik kumaş satın alabilir, şimdi kardeş kardeşe yardım edecek. Hâlâ ne bekliyorsun, Arno? Hadi, atı eyerle, orada içki de var, o kadar çok ki içinde yüzebiliriz. Karla usulca Arno'nun göğsüne dokunarak uzaklaştı. Arno'nun öfkeye kapılmak üzere olduğunu fark edip içeri giren Sofia, pencereden Arno'nun Karla'ya doğru nasıl yavaşça yaklaştığını gördü. Karla koşarak kaçtı, kaçıp kurtuldu. Arno bahçe kapısında kalakaldı.

Sofia çocukları Linda ve Katariina'yı kapıp yemek de alarak arka odaya geçti. Bir oyun oynayacaklarını söyledi. Çocuklar hiç ses çıkarmamalı, yemeklerini yemeli ve uyku oyunu için yatağa girmeliydiler, sonra küçük odada kendi başlarına değil, annenin yatağında anneyle birlikte uyuyacaklardı. İyi bir oyun değil mi?

Sofia arka odanın kapısını kapatıp mutfağa geçti ve Arno için yolluk hazırlamaya girişti.

Tanrı'ya şükür ki Arno, Karla'nın gitmesine izin vermişti. Her ihtimale karşı şimdi tekrar saklanması gerekiyordu.

Köyde Karla'nın arabasının kanla boyandığı söylenmeye başladı, ama Karla buna aldırmadı. Kardeşiyle daha sonra da her zamanki gibi görüşmeye devam etti, karşılaştıklarında selam verdi, günü geldi ziyaret etti.

BELONGS TO KAOS TEAM

İki yıl sonra, bir ahırda kardeşinin karısını düzen Arnold, bu yaptığını hiç vakit kaybetmeden evde çocuklarla birlikte onu bekleyen karısı Sofia'ya övünerek anlattı. Arnold o günden sonra yengesi Elfriide'yle eğlenceli geceler geçirecekti, Elfriide kadehler boşalır boşalmaz tekrar dolduracak, kahkahalar atacak, Arnold kahkahalar atacak, felaket eğleneceklerdi. Uzun boylu ve yakışıklı Arnold'dan, kısa ve minnacık çeneli Karla'dan hoşlandığından çok daha fazla hoşlanıyordu Elfriide.

1949

Arnold 5 Nisan 1949'da mal varlığını kendi arzusuyla kolektif tarım çiftliğine bağışladığını belirten bir kâğıt imzaladı. Artık Sofia ve çocukları taciz etmeyeceklerini umuyordu.

Sibirya'ya sürgün edilenler de, oraya gitmeyi kendilerinin seçtiğini belirten birer kâğıt imzaladılar.

BELONGS TO KAOS TEAM

Açtım.

Alko'ya[29] gitmek zorundaydım.

Yeterince param yoktu.

Olmalıydı.

Hiç değilse en ucuz içkiyi alıp kafayı tütsülerdim. Böylece açlık hissetmezdim. Bir şey yemeyecektim. Kusmayacaktım. Çünkü artık buna takatim yoktu.

Bedenim her günün bulimia günü olmasına itiraz etmişti. Bunu kaldıramamıştı. Klozetin üzerine eğildiğinde yapması gerekeni yapmaya gücü yetmemişti. Sokulabilecek her şeyi boğazıma sokmama rağmen karşı koymuştu. Diş fırçası yalnızca boğazımı tahriş etmişti. Boğazıma kürek bile soksam fayda etmezdi. Bedenimin dayanabilmesi için kusmadan geçen ara günlere mutlaka ihtiyacım vardı. Destek almadan diyet yapamazdım, bu desteğe tam da bu ara günlerde ihtiyacım vardı, bir şişe şarap ya da rom iyi giderdi, asansörde birkaç yudum, odaya girmeden önce de mataradaki son damlalar. O eski güzel diapam da işe yarıyordu, ama artık bana daha fazla hitap eden başka bir şey vardı. Bir banknotu rulo yapıp biraz burnuma çekmek yetiyordu, birkaç çizgi ve hop, açlıktan kurtuluyor, kafamdan yemeği atıyordum, artık kafamı buzdolabından başka bir şey işgal ediyordu. Yiyecek dükkânlarının

29 Finlandiya'da bir içki mağazası. (ç. n.)

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

önünden hiç sorunsuz geçiyordum, fırınlardan yayılan kokular sırtımı ürpertmiyordu. Ve neşelenebiliyordum. Birkaç gün hiçbir şey yemesem de şarkı söyleyip dans edebiliyordum. Yemek aklımın ucundan bile geçmiyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

Speed[30] yüzünden göğüslerim sancıyordu.

Burnum kanıyordu, burnumun bir deliği nefes alamayacağım kadar kapanmıştı.

Daha güçlü bir saç spreyi kullanmak zorunda kalmıştım, *speed* yüzünden öylesine terliyordum ki eski spreyim bir işe yaramıyordu.

Durmadan susuyordum.

Kırk beş kiloydum ve bu muhteşem bir şeydi, bütünüyle muhteşem korkunç, dehşetli korkunç.

Aylardır ağlamamıştım. Belki de gözyaşlarımı ter olarak atmıştım bedenimden. Bu ilk seferi değildi.

30 Bir tür uyuşturucu. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

Hukka'yla birlikte yaşayabilmem için paraya ihtiyacım vardı, çok paraya, yiyecek için, içki ve amfetamin için. Antidepresanlar için. Sigara için. Başımdaki diyetten kaynaklanan zonklamanın migreni tetiklememesi, yalnızca baş ağrısı olarak kalması için ağrı kesici parasına. Ekonomik açıdan yiyecek ve ölçülü miktarda içecek alabilirdim ya da adamakıllı içebilirdim, bu durumda da bulimia riski almazdım. Amfetamin ile bulimia pahalı bir kombinasyondu. Neyse ki o sakinleştirici haplar her türlü karışımla kullanılacak kadar iyiydi. Buna karşın herhangi bir kombinasyonda sigaradan vazgeçemiyordum. Her neyse, para bulmalıydım, ama benim yaşam alışkanlıklarıma sahip biri çalışarak para kazanamazdı. Bir kez daha bunun bir yolunu bulmalıydım.

Babayı artık sonsuza kadar rahat bırakacaklar mı?

Benim ziyaret etmeme müsaade edecekler mi, davetiyeler işe yarayacak mı?

Yirmi yıl sonra Estonca konuşan biri kalacak mı?

Katariina telefondan korkuyor. Telefon konuşmak için var, ama insan konuşamıyor. Tıpkı nefes almak gerekirken nefes alamamak gibi bir şey. Katariina istihbarat elemanlarından gelenler dışında hiç telefon almıyor, bazen, çok nadiren, Moskova'dan kocası arıyor, ondan çok daha nadiren de Haapsalu'dan kız

BELONGS TO KAKTUS TEAM

kardeşi arıyor. Telefonun ahizesinde o yapmacık kadının sesi duyulmuyor artık, ama hiç belli olmaz.

Dışarısı Sibirya gibi soğuk.

Eve gitmek istiyorum.

BELONGS TO KAOS TEAM

1951

Sofia'nın kız kardeşi Leeve'nin ilk yılı açlık ve soğukla geçti. Sürgün edilen mahkûmlardan geriye kalan toprak zeminli barakaların dışında Komi'nin kuzeyinde hiçbir şey yoktu. Ağaç yetişmezdi, ölenler için tabut yapmaya yetecek kereste bile yoktu. Tabutlar çevreden toplanan dal ve çubuklardan yapılıyordu. Bu çubuklar öylesine seyrek aralıklıydı ki tabuttaki kızın ipek elbisesinin eteği çubukların arasından dışarı çıkmış, bayrak gibi dalgalanıyordu; tabut öküz arabasında taşınıyordu, at yoktu, atlar bu koşullara dayanamazdı. Öküz ahırları da yoktu, hava ne kadar soğuk olursa olsun yalnızca dört tarafı açık bir çatı altında duruyorlardı, çatlayan üst dudakları kanlı topaklarla kaplanıyordu. Ölen kızın ipek elbisesi çok sayıda insanın gözlerini kamaştırıyordu, gece mezarın başında sıkı bir kavga kopacaktı.

Köy evlerinin duvarları tezek ve çamur karışımıyla sıvalı, çatıları ot kaplıydı. Burada nasıl yaşanırdı? İşgünü bittikten sonra toprağı kendi hesabınıza işleyebilir, ama tarım aletlerini –eğer kendi aletleriniz değilse– kullanamazdınız, yük hayvanları da kullanılamazdı. Tarlalar belle işleniyordu. Bir günlük çalışma karşılığı dağıtılan tayın ekmeğine katık etmek için çiçek soğanları, yaban

BELONGS TO SOVOS TEAM

meyveleri ve değişik bitki kökleri yenilip çorbaları yapılıyordu. Çalışamayacak kadar küçük çocuklara verilen ekmek minimum düzeye indirilmişti. İnsan burada nasıl yaşar?

Komşu çiftlikte hayvan leşi yiyen altı kişi zehirlenip ölmüştü.

Uzakta, doğup büyüdüğü yerde, çocukluk arkadaşının emek kahramanı ilan edildiğini duyan Leeve gizlice ağladı. Çocukluk arkadaşı kolhozda süt sağmaya başlamış, kolhozun ineklerini kendi büyük ahırına taşımış, emek kahramanı ilan edilmiş, ödül ve daha bir sürü şey almış, ama Leeve'ye hiçbir şey göndermemişti. Belki Leeve'nin gönderdiği mektuplar eline geçmiyordu. Belki de mektupları gerçekten arkadaşının eline ulaşmıyordu, Leeve iç çekip sessizce ağladı, açlığını ve gözyaşlarını kızından saklayarak ağladı. Emek kahramanı bir şeyler gönderecekti herhalde, onun durumu Sofia'dan farklıydı, kolhozun taleplerini yerine getirebilmek için Sofia ile Arno'nun bütün güçleriyle çalışmaları gerekiyordu. Kız kardeşinin yerini öğrenir öğrenmez yazardı herhalde Sofia. Geride bıraktıkları eşyaları arkadaşları tarafından kurtarılıp güvenli bir yere saklananlar peyderpey paketler alıyorlardı. Yiyecek ve giysi. İlk başlarda gönderilen paketlerin içlerindekiler bir yerlerde kaybedilip yerlerine taş konuluyordu, ama zamanla işler düzelmiş ve paketler sahiplerini bulmaya başlamıştı.

Yeni hasattan önce patates elde etmek çok zordu, şans eseri bulanlar da satmak istemiyorlardı. Kiisa ile

BELONGS TO SOVOS TEAM

Leeve, kulübelerinin önünde patates yetiştirdiklerini düşündükleri çevre sakinlerine satılık patatesleri olup olmadığını sordular. En yakındaki kulübede oturan yaşlı kadın Rusça bilmiyordu, ama yine de kadınların ne istediklerini anlamıştı. Bir bel getirip nereyi kazmaları gerektiğini gösterdi. Toprağın buzu ancak yer yer çözülmüştü. Sonbahar hasadından sonra patates tarlası sürülmemişti, nasıl bırakılmışsa öyle duruyordu. Yakından bakılırsa diğer tarlalar da aynı durumdaydı. Buzu çözülmüş yerlerde patates buldu Leeve, donmuş ama küflenmemişlerdi. Tarlada niçin bu kadar çok patates kaldığı bir sonraki hasat mevsiminde anlaşılacaktı. Patateslerin toplanmaya başladığı ilk günkü içkili şölen sorunsuz atlatılsa da ikinci günün akşamı votkadan kafayı bulanlar kavgasız duramıyordu. Onca içki ve kavgadan sonra hiç kimsenin ayağa kalkmaya gücü kalmadığından ertesi gün patates toplanamıyor, ardından da patates toplanırken bakımsız kalan hayvanlarla ilgilenmek gerektiğinden patatesler tarlada kalıyordu. Patates toplanırken dışarıdan hiç kimsenin ganimetten pay almasına müsaade edilmezdi, ama çevre sakinleri ilkbahara kadar toprakta kalan donmuş patateslerle ilgilenmiyordu.

Yaşlı kadın el ederek Kiisa ile Leeve'yi içeri davet etti. Zemin sık tahtalarla döşeliydi, ama odada ne bir kanepe, sandalye, masa ne de başka bir mobilya vardı. Odanın ortasına hayvan derisinden bir örtü yayılmıştı. Örtünün üzerinde yeni kaynatılmış, dumanı tüten bir yığın patates vardı. Fincana benzeyen iki çanağa grimsi

BELONGS TO SOVOS TEAM

bir sıvı konulmuştu. Yaşlı kadın, sofraya oturup kendisine eşlik etmelerini işaret etti Leeve ile Kiisa'ya, ama kendisi yemediği için Leeve ile Kiisa ne yapacaklarını bilemediler. O patatesleri nasıl yiyeceklerdi? Ortada ne çatal ne de kaşık vardı. Leeve denemek için bir patates alıp çanaktaki sıvıya batırdı, ama bu sos olamazdı, çünkü hiçbir tadı yoktu. Kiisa ile Leeve kaynamış patatesleri yedikten sonra, diğer patatesleri alıp kulübeden çıktılar. Kiisa, patateslerin karşılığında yaşlı kadına gömleğini vermişti. Patatesleri rendelediler, çeşitli otlarla karıştırdılar, balık ciğeri yağında biftek gibi kızarttılar. Bir kısmını da un yaptılar.

Kiisa'nın topuklu ayakkabıları, patates karşılığında, komutanın karısının ayaklarını boyladı. Yüksek topuklu ayakkabılarla, bütün bir haziran, gerçek bir hanımefendi *–proua–* gibi köyün ana caddesinde günde birkaç defa bir ileri bir geri dolaştığına bakılırsa kadıncağız daha önce hiç topuklu ayakkabı giymemişti.

Kumandanın kızı Kiisa'nın geceliğiyle evlendi ve Leeve'nin geceliğini giyip kumandanın karısıyla kol kola gezdi. Anne ile kız güçlerini birleştirip hanımefendi oldular. Bazen diğer kız da, Leeve'nin kombinezonunu giyip onlarla birlikte piyasa yapıyordu, o zaman iki kız kardeş kol kola girip annelerini izliyorlardı.

Tabii eğitimimi yarım bırakmıştım. Eğitimin benim hayatımda yeri neydi ki? Ya da benim hayatıma ne ka-

BELONGS TO KAOS TEAM

tabilirdi? Çok komik. Birkaç cümle durup düşünmemi sağladı. Virginia Woolf, eğer insan yemez, uyumaz ve iyi sevişmezse iyi de düşünemezdi derken son derece bilgece konuşuyordu. Sylvia Plath, Münih'teki mankenler hakkında şöyle yazıyordu: "*Perfection is terrible, it cannot have children.*"[31] Üniversitenin yemekhanesi dışında her şeye ilgisizdim. Akademi kütüphanesindeki en yararlı şey de yemek kitaplarıydı.

Eğitim yardımını kestiler. Kredi de alamadım.

Ne okuduğumu, sorarlarsa, hatırlamıyordum. Bir şeydi işte.

Anneme hiçbir şey anlatmadım.

Babacığa da.

Benim ne yaptığımın onları ilgilendirmediğini anlamış olmalılardı.

Ve böylesi bir durumda yemekten başka bir şey yapılamayacağını.

İşsizlik yardımı eğitim yardımından daha fazlaydı. Daha fazla yiyecek ve içki alınıyordu ve burnuma bir iki çizgi çekmeye de yetiyordu, yani arada bir.

Annem benim düzenli bir iş bulmamı arzu etmişti hep, hani şu okul bitirildikten sonra bulunan işlerden; hangi okuldan mezun olduğumun bir önemi yoktu, yeter ki hayat veya sokak okulu olmasındı. Üniversite eğitimi elbette listenin başındaydı. Ve bitirilmeliydi. Annem

31 Kusursuzluk korkunçtur, çocukları olamaz. (ç. n.)

buna değer biçmekten hiç usanmadı. Ben kendi payıma akademik iktidara, ancak daha bir süt kuzusuyken öğrenilmeye başlanılan en basit şeyleri bile başaramayıp havlu atana kadar inandım.

Şimdi elime bir fırsat geçmişken bunu boşa harcamamalıydım. Annem üniversite diploması olmayan birinin bir hiç olduğunu, insan bile sayılmayacağını söyledi. Bunu söylerken, liseyi bile bitirememiş babacık yanı başındaydı.

BELONGS TO KAOS TEAM

1951

Sofia şehre indiğinde Rusların daha büyük bir sürgün planladıklarını duydu, bu defa listede Arnold'un adı da vardı. Hiç vakit geçirmeden eve döndü, at arabasına yiyecek bir şeyler yükleyip çocukları da yanına alarak yola çıktı. Arnold ortalarda yoktu, kesinlikle neler döndüğünü haber alıp ormana gitmişti. Hangi tarafa gideceğini bilmediği bir yol ayrımına kadar atları kırbaçladı Sofia. Nereye gidiyordu? İki çocukla birlikte nereye gidebilirdi? Arabadan indirmeye vakit bulamadığı boş süt güğümleri takırdayıp duruyordu. Onu yakalarlarsa, çocuklara ne olurdu? Kaçmayı başaramayacaktı, ama Pagari Sokağı'nda sorguya da alınmamalıydı. Rus askerleri gelip katledene kadar bir *korsu*da beklesinler diye ormana götüremeyeceğine göre, çocukları ne yapacaktı? Hayır, gidebileceği hiçbir yer yoktu.

Eve dönen Sofia'yı Arnold karşıladı, hiçbir şey duymamıştı.

Daha bir sürü yanlış alarm verilecekti.

BELONGS TO CACTUS TEAM

Öğrenci Yardım Kurumu'nu arayan annem eğitim desteğinin kesildiğini öğrendi. Benim hakkımda her türlü bilgiye ulaşma konusunda uzmandı, aslında bunun için yalnızca vatandaşlık numaramı bilmesi ve biraz rol yapması yetiyordu.

Okula gitmediğime göre, Helsinki'de ne yaptığımı merak ediyordu annem. "Kız hasta," diye düşünüyordu. Mutlaka yardım almalı. Müdahale için on yıl geç kaldığını kabul etmeye yanaşmıyordu annem. Onun görebileceği belirtiler derslere gitmeyip ödevlerimi yapmamamdı, ki Öz-Finlandiya şehrindeyken bunları yapıyordum.

Öğrenci yardımının kesildiğini öğrenir öğrenmez beni ziyarete geldi. Yerde, döşeme tahtalarının arasında ya da Tanrı bilir nerede, o tuhaf yiyecek fişlerini buldu. Daha önce o gelmeden bu tür gereksiz izleri yok ederdim. Ama bu defa haber vermesiyle gelmesi bir olmuştu ve şimdi dikkatli, çok dikkatli, en dikkatliydi, çünkü bir şeylerin yolunda gitmediğinden kesinlikle emindi. Yoksa eğitimime niçin ara verecektim, öyle değil mi?

Sorunun ne olduğunu anlayamayınca evdeki her şeyi tehlikeliler sınıfına kaydetti.

Ben bir kilo kıyma yiyemezdim. Sakın bunu iddia etme!

Kime yemek pişiriyordum? Kime hizmetçilik yapıyordum?

O kadar çok yiyeceği yiyemeyecek kadar zayıftım.

İki hafta önce beni ziyarete geldiğinde ağzına kadar dolu olan iki kiloluk un paketinin şimdi boşalmasını nasıl açıklayacaktım? Ve onun aldığı iki kiloluk şeker paketinin? Her şey tükenmişti.

Birileriyle birlikte mi yemek yiyordum?

Benden de ne ev kadını olurdu yani!

İlk yaptığım anne ziyaretine hazırlık temizliklerinde bütün yemek tariflerini ortadan kaldırıyor ve yemek yapıldığına dair bütün izleri siliyordum. Sosyalizmin annemde bıraktığı tek iz, kadının yoldaş ve eli kürekli traktör şoförü olarak eşitliği fikriydi. Babacık arada bir, "Gün gelir biriyle birlikte yaşar belki," diyerek biraz yemek yapmayı öğrenmem gerektiğini ima etse de, annem beni kahve suyu koymanın dışında mutfağa sokmadı, gelecekte bir kahve pişirici olmayayım diye de işi sıkı tuttu. Annem yemek pişirirken ben ders çalıştım, annem bulaşık yıkarken ben ders çalıştım, annem bezelye ayıklarken ders, piyano ya da ne gerekiyorsa ona çalışıp, gelecekte birinin aşçılığına doğru yol aldığım anlamına gelecek her türlü mutfak işinden kaçındım. Hayır, bizim Anna olmaz! Bizim evde bir tek annem yemek yapabilirdi. Babacık patatesleri kötü haşlıyor, bulaşık deterjanını tencereden iyice temizlemiyordu. Anna daha o yaşlarda ev kadınlığına soyunmamalıydı. Yirmi dördüme bastığımda da çok erkendi. Ev kadınlığı için hep erkendi. Bizim Anna hiç kimsenin hizmetçisi olmayacaktı. Annamızı hiç kimse zapt edemezdi, o bütün dünyayı zapt edecekti.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Durumumun ciddiyeti ortaya çıktığında, annem ziyaretleri sıklaştırdı. Ondan saklamam gereken çok şey vardı. Görmemesi gereken her şeyi ortadan kaldıramazdım, üstelik bu kadar sık. Anneme göre çok fazla şüpheli durum belirmişti. Daha önce tek bir dolabın kapağını kilitlemek yeterken, şimdi eşyalarımın çoğunu değişik adreslere dağıtmam gerekiyordu, ama her şeye rağmen annemin beni suçlayıp yargılayabileceği bir şeyler kalıyordu.

Annem kırmızı-siyah çarşaflarıma el koydu. Bu çarşafları onun bana verdiği maymunlu penguenli çarşafların yerine almıştım. El koyduğu çarşafları çantasına tıkıştırırken durmasını söyledim. Geri alabileceğime inanmıyordum. Annem, kendisinin daha iyi yıkayacağı gerekçesiyle, geri vermeyi reddetti. Bu nedenle çarşafları kesinlikle almalıydı. Üstelik kör de değildi. Öyle dedi. Ne haltlar karıştırdığımı biliyordu herhalde.

Ama bilmiyordu. Beni erkeklerin geçindirdiğini düşünüyordu. Erkekleri besleyip onlarla düzüştüğümü. Ne de olsa genlerimizde vardı. Böyle düşünüyordu annem.

Siyah-kırmızı çarşaf orospu çarşafıydı.

Elbiselerim orospu elbisesi. Açık saçık. Günahkâr. Fazla kırmızı.

Bluzumun yakası biraz kapatılamaz mıydı?

Annem ayrıca mumlarımı da aldı, çünkü ona göre ben mumları kesinlikle güvenilir bir şekilde kullanamıyordum.

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Adam gibi mumluklarda yakmıyordum. Bir mumu televizyonun üzerine koyup orada unutmuştum, aslında pek öyle yapmazdım. Annem televizyonun üzerine buraya mum konulmaz yazdığı bir kâğıt bırakmıştı, başka bir şey de konulmazdı. Yaptığım her şey şüpheliydi ve sorumsuzluğumun, kendime ve evime bakamayacağımın kanıtıydı.

Kırmızı abajur ve mum. Çok şüpheli.

Masada bir parça tütün parçası vardı. Kesinlikle esrar.

Kesinlikle hasta, mutlaka yardım alması gereken uyuşturucu bağımlısı bir orospu.

Annem ziyaretime geldiğinde buzdolabım ağzına kadar doluyordu. Litrelerce süt... Sanki son kullanma tarihleri gelmeden o kadar sütü içebilirmişim gibi. En azından kusmadan. Buzluk doluyordu. Dolaplar doluyordu. Yatağın altında duran eski seyahat çantaları doluyordu. Annem her şeyi dolduruyordu. Hazır çorba, doğranmış domates konservesi ve kahve gibi güvenli yiyecekler, ama bunların yanı sıra başka yiyecekler de: çikolatalar, tartlar, meyveli bisküviler, pastalar. O kadar zayıftım ki dolaplarımı yiyeceklerle doldurmak zorundaydı ve elinden bunlarla başkalarını beslemeyeceğimi ummaktan başka bir şey gelmezdi.

Anna ciddi bir yeme bozukluğundan mustarip, dedi annem babacığa.

Ama bence gayet iyi görünüyor. Ve durmadan yiyor, dedi babacık.

BELONGS TO KAOS TEAM

Annem beni ziyarete geldiğinde, etrafı karıştırıp durmasına dayanamayıp bazen bir arkadaşıma gidiyordum. Beni ziyaret etmesini engelleyemezdim, oturduğum daire onundu. Daha doğrusu babacık almıştı, ama ona herhangi bir isim veremediğimden ya da uygun bir hitap biçimi bulamadığımdan, annemin derken ikisini kastediyordum. Annem gittikten sonra dönüyordum eve. Dönemeden önce ev telefonunu arıyor, annemin gittiğinden emin olmak için uzun uzun çaldırıyordum. Eğer açılırsa cevap vermeden kapatıyordum.

Annem, Estonya'nın ulusal çiçeği mavi kantarondan yetiştirmeye başlayıp saksı saksı evin değişik yerlerine yaymış, bodrumdan Estonca kitapları çıkarıp raflara dizmiş, ama bazı konulardaki tavrını hiç değiştirmemişti. Geçmişim hakkında her şeyi anlatmayayım diye durmadan benden söz alıyordu. Her ne kadar evimi ekşimiş lahana kokusuyla doldurup zayıf ışıklarla aydınlatsam da, yüksek topuklu ayakkabılar giyip tırnaklarıma kırmızı oje sürerek orospu damgası yemek için elimden geleni yapsam da, insanlar benim Estonyalı bir orospu olduğumu düşünmemeliydi. Ve holdeki kürkün işi neydi, kışlık kabanın yakası niçin tıpkı Rusların kaban yakaları gibi kürk kaplıydı? Annem Kallio'da yürüyen, bereli, yakası tilki kürklü orospuyu öfkeyle göstererek niçin ona benzemek istediğimi sordu. Artık Finlandiyalı kadınların da öyle giyindiğini kabullenmek istemiyordu.

BELONGS TO KAOS TEAM

1952

Leeve kolhozda aşçılık yapma şansı elde edebildi. Zayıf fiziği bu işe daha uygundu, ama yemek yapacak malzemeyi nereden bulacaktı? Ve kabı? Siyah bir varil, bir de biraz daha küçüğü ortadan ikiye kesildi, bunlar herhalde yeterliydi.

Leeve'nin mutfağına bir fıçı et taşıdılar, çorba yapmayı planlıyordu, ama fıçının kapağını kaldırdığında bunu yapabileceğinden artık o kadar emin değildi. Fıçı boğa kellesi doluydu. Herhalde bir zamanlar tuzlanmışlardı, ama bütün tuzları akıp gitmişti artık. Leeve'nin daha önce hiç koklamadığı ve daha sonra da koklayamayacağı iğrenç bir koku yayılıyordu. Ama çorba yapılmalıydı. Boğa kellelerini bütün bir gün havalandırdıktan sonra küçük parçalara ayırdı, kurutulmuş patates ve elinde ne varsa onlarla birlikte kaynattı. İşten aç dönenler Leeve'nin çorbasını övgüyle karşıladılar.

Leeve'nin yemek kitabı çok basitti: Patates çorbası patates ve suyla yapılır, lahana çorbası lahana ve suyla. Ekmek ot tohumları, pelin ve değişik otlara karıştırılan unla pişirilir. Kuzukulağı çorbası, kuzukulağı ve suyla, ısırgan çorbası ısırgan otu ve suyla, yabanmeyvesi çayı kurutulmuş yaban meyveleri ve suyla yapılır.

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Leeve'nin kolhozunda adam başına, günde 500 gram ekmek veriliyordu. Bazı kolhozlarda bu yalnızca 200 gramdı, yani Leeve'nin beslediği insanlar iyi durumdalardı. Ama söylentilere göre birtakım kolhozlarda adam başına günde 1000 gram ekmek veriliyordu! Herkesin dileği böyle bir yere düşmekti.

BELONGS TO KAOS TEAM

Yemek yeme alıştırmaları için birkaç hafta Lapinlahti'de hastanede kalmamı önerdi doktor; bu tedaviye kaç defa başlayıp bırakmıştım? Belki bir aylığına. Hiç değilse gündüz hastası olurdum. Yalnızca yeme düzeni edinmek için.

Birkaç yıl boyunca yeterli dozda serotonin düzenleyici almıştım, ama benim yemek seanslarımı engellememişti. Beslenme doktoruma göre, hayatımın önemli bölümünü işgal eden ve kendimi güvende hissettiğim bir konuda bu kadar kolay teslim olmamam çok anlaşılır bir şeydi. Ama klinik, benim sandığım kadar sıkıcı değildi. Lafa bak, sanıyormuşum! Biliyordum!

Ayrıca düşünülebilecek her türlü yeme bozukluğu hakkında bilgim vardı, okumuş, araştırmış, öğrenmiştim. Kimsenin bulimia konferansına ya da beslenme terapistlerine ihtiyacım yoktu; belki on yıl önce işe yararlardı ama artık değil. Bu iş için çok yaşlıydım. Kliniğin peşinde koşturanlar başka bir on yılda doğmuşlardı. Elbette, bilgime fazlasıyla güvendiğimi düşündüler, benim gibilerin tipik davranış tarzıydı bu. Klinik tedavi hakkında okuduğum kitapların eklerindekilerin aynısı testleri doldurayım diye verdiler. Terapistler için yazılmış talimatları okumuştum: Kadın ya da erkek hastaya nasıl davranacaklarını, hastanın ailesini de nasıl hasta gibi görmek gerektiğini. Kalçalarımın geniş olduğunu düşünüp düşünmediğimi on değişik biçimde soran bütün o testleri okumuştum.

BELONGS TO KAKTUS TEAM

O talimatlara göre davranacaklardı, benim gibi, normal kiloya yakın, bedeni biçimsizleşmemiş, blumiasından iğrenmeyen yetişkin birine yapacak bir şeyleri yoktu. Yığınla kalsiyumun yanı sıra bir sürü vitamin hapı içen birine.

Artık yapabileceğim tek bir şey kalmıştı –hiç değilse bana göre– Yaratıcımla ilişkilerimi düzenleyerek yukarı aşağı, sağa sola, oraya buraya sapmadan bir düzene kavuşmasını sağlamaktı. İşte bu çabalamaya değerdi, ama onlar bana yalnızca sahte çözümler sundular ve böylece bütün güvenilirliklerini kaybettiler.

Çeyrek yüzyıl devirmiş biri olarak ilk diyetimin başladığı yere dönmeye ruhsal açıdan hazır değildim. Yetişkin bir kadın olarak bulimik-anoreksik olmanın ötesinde kim ya da ne olduğum hakkında hiçbir şey bilmediğimi söylemek istemiyordum. Hastalığın dışında var olmadığımı. Bir sonraki yeme seansının dışında hiçbir şeye sevinemediğimi. Ağzına kadar seans yiyeceği dolu buzdolabından başka hiçbir şey için üzülmeyeceğimi. Onsuz dinlenemeyeceğimi, bir şeye dikkat kesilemeyeceğimi, sevemeyeceğimi. Seanslar olmadan bir tek ağlayabildiğimi. Çılgınca bir ağlama krizi yemeği düşünmemi engelliyordu; ama sonrasında yeni bir seansa başlayabilmek büyük bir başarıydı.

Şimdi bu işe bir son veremiyorsam, yıllarca süren o tedavi sürecinde ne yapmıştım Tanrı aşkına?

Tipik bir bulimia hastası, gerçekte tedaviye ihtiyacı olmayan ve kimsenin tedavi edemeyeceği benim gibi işe yaramaz bir yaratığın, bir başka hastanın tedavi imkânını elinden aldığını düşünecekti. Yardımların toplandığı Açlık Günü'nde, kıtlıktan bahsedildiği her seferde, televizyonda insani yardımın zorun-

BELONGS TO KAOS TEAM

luluğu anlatılır ya da yaşlılar kıtlık günlerinden bahsederlerken, o tipik bulimia hastası kendini elleri kanlıymışçasına suçlu da hissedecekti. Yeme bozukluğunun üstesinden gelmiş birinden ve ahlaktan söz edilirken, Afrika'da açlıkla boğuşan çocuklardan da bahsedilecekti.

Ama ben bu tür şeylere hiç yüz vermedim. Kıtlığın hüküm sürdüğü yerleri düşünerek kendi kendilerini suçlayan meslektaşlarımla karşılaşana kadar, karınları şişmiş Afrikalı çocuklar ile yeme bozukluğum arasında bir ilişki kurmadım. Sovyetler Birliği'nin izlediği güvensiz gıda ekonomisi ve benim yeme alışkanlıklarım arasında, bu konulardan dolayı kendimi ne kadar suçlu hissettiğim sorulana kadar, bir bağ kuramadım. Tuvalete akıp giden pasta ve çöreklerden dolayı hiç vicdan azabı çekmedim. Yardım toplayanlara bir kuruş dahi vermedim. Suçlu değildim ve kendimi suçlu hissetmedim. Bir kez daha söyleyeyim ki bunların teşhisle bir ilişkisi yoktu.

İnsanın nasıl bir açlık çektiğinin ne önemi vardı? Ya da ne zaman çektiğinin? Açlık açlıktı. Açlık insanlara hep aynı şeyleri yaptırırdı, aynı belirtilerin görülmesine sebep olurdu, aynı telaş ve tutkuyla torbadan un yedirir veya donmuş kıyma kemirtirdi. Cinsiyet, yaş, ülke, renk, dil, yıl hiç fark etmezdi, her ne olursa olsun açlık çeken insanın dünyası ancak bir tabak kadar büyüktü.

Terapistime göre, sınırın öteki tarafındaki akrabalarım boş tezgâhların önünde kuyruğa girerlerken, burada istediğim her şeye sahip olduğum için kendimi çok kötü hissediyor olmalıydım.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ama her şeye sahip değildim.

Benim dünyam başka bir yerdeydi.

Niçin hiç durup dinlenmeden yemeğin her şey olduğunu anlatıyorsunuz ki bana?

Kalbim bunun böyle olmadığını biliyorken.

BELONGS TO KAOS TEAM

1952

Ad?

Yaş?

İkametgâh?

İki çocuk, değil mi? Katariina ve Linda...

Komşular?

Hangileri suçlulara yardım ediyor?

Haydutların suçlu olduklarını herhalde biliyorsunuz?

Komşularınızdan hangileri haydutlara yardım ediyor?

Hangi akrabalarınız haydutluk yapıyor?

Hiç bilginiz yok? Herhalde şaka yapıyorsunuz, yoldaş Sofia? Yoldaşın kendi kardeşi Elmer'in haydut olduğuna dair bilgi aldık. Kendi kardeşiniz suçluların arasına karışmış, buna ne diyeceksiniz? Bilmiyorsunuz? Biliyor musunuz sevgili kardeşiniz ne yaptı, yoldaş Sofia? Korkunç bir şey yaptı. Savunmasız insanları katletti, kadın ve çocukları evleriyle birlikte yaktı, dükkân ve trenleri soydu, toplantıları sabote etti ve devlete saygısızlık etti. İftira mı? Bir sürü şahit var.

İnanmıyorsunuz? Peki, biz inanıyoruz, çünkü elimizde kanıtlar var, fazlasıyla ve Sovyet devletine karşı işlediği

BELONGS TO KAOS TEAM

suçların hesabını soracağız. Haydutların ve vatana ihanet edenlerin cezası ne biliyor musunuz? İdam. Başka bir alternatif yok. Hafifletici nedenlerle bu yirmi beş artı beş yıl olur, bunu çok iyi biliyorsunuzdur? Daha fazla hafifletici neden varsa on yılla yırtılır. On yıl ne ki? On yıl sonra kardeşiniz Sibirya'dan döner. Daha çok genç. Gelsin teslim olsun. Yoksa biz yakalayacağız. Kardeşinizin hayatı sizin ellerinizde, bunu anlıyor musunuz? Yalnızca *korsu*sunun nerede olduğunu söyleyin yeter...

Bilmiyorsunuz? Peki, siz bilmiyorsanız bilen biri vardır, değil mi? Ona yardım eden biri. Bunu iş edinin, bu kişinin kim olduğunu araştırın. Bir kız kardeşe her zaman güven duyulur. Eğer zamanında yakalamamıza yardımcı olursanız kardeşiniz idamdan kurtulur. Anlıyor musunuz? Her şey size bağlı.

Elmer hakkında defalarca sorguya çekildi Sofia, ama hiçbir şey bilmiyordu. Bazen çocuklarını da alıp gelmesini söylediler, Sofia sorguya çekilirken küçük kızlarının başında MGB'nin adamları bekledi. Bazen kızlardan biri ağlıyordu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Tallinn'e bir tütün seyahati yapacağımı söylemiştim Hukka'ya. Bir karton sigara Finlandiya'da 240 markken, Tallinn'e giden gemide 70 marktı, yani kârlı bir iş. Ayrıca, Hukka'ya da bira alma sözü vermiştim, ama limandan evine taksi parasını o verecekti, bütün o şeyleri taşıyamazdım. Ve tabii Calvin Klein'a da bakacaktım. Tamam, tamam, en büyük şişeden. Öptüm! Ve aceleyle limana gittim.

Çok sayıda insan dinlenmek için Tallinn'e seyahate çıkardı. Bunda hiçbir tuhaflık yoktu! Diğer bütün Finlandiyalılar gibi kuaföre ve güzellik uzmanına gideceğimi söyledim, belki pedikür de yaptırırdım. Hukka'nın beni gerçek bir Finlandiyalı turist gibi görmesini sağlayabilmiş miydim? Normal Finlandiyalı bir turist olmak için en azından kuaför ziyareti şarttı. Belki biraz genç, şüphesiz. Ama yine de.

...kuaför kız arka odadan elinde bir kova suyla geliyor, suyu başıma dökerek şampuanı temizliyor... annem saçını nasıl birayla şekillendirdiğini hatırlıyor... fırçalar, saç tokaları, bir demeti sekiz kopek; ve tezgâhta el altında hep bir ayna var, başka da bir şey yok... bir sürü çeşit eau de toilette, *ama belki yalnızca bir çeşit dudak boyası, en parlağından ve açık mor bir göz farı... bütün yüzeyler mat, parlak bir şey yok... asık suratlı tezgâhtarların önlükleri küçük çiçeklerle süslü...*

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ama sınırı geçtikten sonra artık Finlandiyalı turist gibi görünme isteği kalmamıştı. Onların klasiklerine yüz vermedim. Fince tabela ve yol işaretleriyle müşteri çağıran Mustamäe Meydanı'ndaki pazar yerleri ve restoranlara adım atmadım. Finlandiya plakalı arabalardan ve turist otobüslerinden uzak durdum. Annemden aldığım, üzerinde yelkenli resimleriyle birlikte -80 yazan bir alışveriş torbasını çıkardım, bu torbalar 1980 Moskova olimpiyatlar sırasında Tallinn'de yapılan yelken yarışları için üretilmişti. Estonya el işçiliğinin tipik örneklerinden 84'den kalma yıpranmış deri para çantasını aldım yanıma. Bu cüzdan ve alışveriş torbası sayesinde yabancılar için istenilen fiyatların yerine, Estonyalılar için geçerli fiyatlardan ödeme yapabiliyordum, katı bir Estonca da konuşmam gerekiyordu. Bunlar maske görevi görüyordu.

...Finlandiyalı turistler Beryozka mağazalarına götürülüyorlar, orada her şey var, ama yalnızca döviz karşılığı... acil durumlarda biz de çocuklara şeker ve kahve alıyoruz... Beryozka mağazaları ya havalandırması ya da içinde az müşteri olduğundan neredeyse Finlandiya'daki mağazalar kadar serin... Moskova Beryozka mağazası ağzına kadar amber ve üzerlerine çok güzel resimler işlenmiş minyatür kutularla dolu... Fransız parfümlerini başka bir yerden elde edebiliyoruz, tezgâh altından, rubleyle alındığında komik derecede ucuz ve müşteri akınını karşılamak imkânsız olduğundan rubleyle satış yapılan dükkânların kapısından bile sokulmaz...

Üzerimdeki kıyafetler Finlandiya'da giydiklerimin aynısıydı. Yani her zamanki kıyafetlerim. Saçlarım sınırın öteki tarafında

BELONGS TO KAKTUS TEAM

nasılsa burada da öyleydi, gevşek topuz. Daha önce kendime yasakladığım kocaman kurdeleli topuz ve saç örgüleri, Estonyalı kadınlarda olduğu kadar –kâkül ve küpelerin eşlik ettiği daha modern versiyonuyla– Finlandiyalı kadınlar arasında da popülerdi artık.

Tallinn'de Rusçadan daha çok Fince duyuluyordu, özellikle de bugünkü gibi sakin pazar günlerinde. Rüzgârlıklar hışırdıyor, Finlandiya'ya sokulmasına izin verilen on beş litre biranın taşındığı pazar arabalarının tekerlekleri gıcırdıyordu. Yoksa artık otuz litre miydi? Ya da on altı?

Gemi adamakıllı sarhoş emeklilerle doluydu. Yolcuların yaş ortalamaları böyle belirgin bir şekilde yükselince, babacık bile Tallinn'e yapılan gemi seyahatlerinden hoşlanmaz olmuştu. Finlandiya'ya sokulmasına izin verildiği kadar bira getirmesini, körfezin öteki yakasına seyahat eden annemden istiyordu. Gri saçlı, tiz sesli kadınlar geminin koridorlarında oturmuş, yanlarına koydukları bir naylon torba birayı zıkkımlanıyorlardı. Yanlarından geçen Müslüman kadınların arkasından, kara kafalar hakkında, edepsiz ve küstahça sözler bağırdılar. Hiçbir katta inmeyi beceremeden asansörle bir aşağı bir yukarı dolaşıp durmuşlar, merdivenlerde uğursuzca sağa sola yalpalamış, kamaralarının tuvaletlerini tıkamışlardı. Etraftaki kadınları kesip duran, tatil kıyafetleri giymiş moruklar, Tallinn limanında da beni güldürmeye çalışmışlardı. Yalnız başına seyahat eden en genç ve seyahat boyunca uslu uslu kamerasında oturmaya gayret eden tek Finlandiyalı bendim. Alışverişe giderken merdivenleri kullanmak zorunda kaldım, asansörün önünde orta yaşlı, yapılı ve körkütük sarhoş Finlandiyalı bir kadın yatıyordu. Arada bir bir şeyler homurdanıyordu. Gemi

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

personeli ya etrafından dolanıyor ya da üzerinden atlıyordu. Yalnızca birkaç yolcu uzun süre kadına baktı, ama konuşmaya veya yardım çağırmaya teşebbüs eden olmadı. Kadının üzerinde siyah bir sutyenden başka bir şey yoktu. Gemi tekrar limana dönüp de yolcular karaya çıkarken, o hâlâ asansörün önünde yatıyordu. Bira yüklü pazar arabaları etrafından dolanıyor, çocuklar üzerinden atlıyordu, sutyeninin askılarından biri omzundan kaymıştı, akşam çökerken kadının pozisyonundaki tek değişiklik buydu.

...orta yaşlı Finlandiyalı bir adam Estonyalı genç fahişesinden bahsederek arkadaşına Estonyalı kadınları tavsiye ediyor. Etek diye bir şeyin varlığını bütünüyle unutan Finlandiyalı cadıların tersine, Estonyalı kadınlar hâlâ kadın gibilermiş... Finlandiya'da gözlerden henüz silinmemiş olan o özel parıltıya bakarak kimlerin Doğu'yu ziyaret ettiğini anlayabilirsiniz, Finlandiyalı bir kadına göstermeyi hayal bile edemeyecekleri gözlerindeki o küstah fatih bakışlarından. Eve yaklaştıkça büzülürler. Helsinki'de yaşayanlar metre metre büzülür, limandan ayrılıp şehir merkezine geldiklerinde evden ayrıldıkları boyutları bulurlar, solgun ve çekingen. Helsinki'den daha uzaklarda yaşayanlar, trenin restoran vagonunda bir müddet daha korurlar bu havayı...

Bu tür tütün ve küçük dinlenme seyahatlerini daha sık yapmaya başladım. Hukka'nın boğucu sorularının iyice boğduğu, cevap verememenin ağırlığıyla nefes almamın iyice zorlaştırdığı her seferde, limana koşup yolculuğa çıktım. Yemek her zaman fayda etmedi; üstelik yiyecek, ilaç, tütün ve içki bu şekilde daha ucuza geliyordu

BELONGS TO KAOS TEAM

Her seyahatte benim dünyamdan geriye daha az kaldığını gördüm, bu daha sık seyahat yapmama neden oldu.

Uzun bir süre yılda yalnızca bir kez seyahat yapmıştım, yazları. Evden taşındıktan sonra birkaç yıl ara vermiştim. Bu yeme düzeniyle annemle birlikte seyahat etmek istemiyordum. Ne yalnız başıma gidebilir, ne de Irene'yi yanıma alabilirdim. Uzun bir aradan sonra tekrar yola çıktığımda korku ve dehşete kapıldım: Bu ev veya şu meydan daha önce gördüğüm ev ve meydan mı? Yıkılan her evin arkasından yas tuttum, pencerelerde sararan dantelli perdelerin yasını tuttum, gördüğüm her reklam gözümü rahatsız etti, oysa aynı reklamların Helsinki'de farkına bile varmazdım. Evlerin dış kapılarının yanında belirmeye başlayan asma çiçek saksılarına başımı vurmaktan hep son anda kurtuluyordum. Sokakları yenilemişlerdi. Yollar daha düzdü. Sokaklarda daha az insan, daha fazla araba vardı. Üzerindeki evler elçilik ve bürolara dönüştükten sonra Toompea'da hiç kimse dolaşmıyordu. Sovyet iktidarından sonra ahalisi Sibirya'ya sürülen, radyolar henüz gürülderken Rusya'dan gelenlerin yerleştiği evlerdi bunlar...

...evlerin önlerindeki banklarda yaşlı kadınlar oturuyor, tıpkı Rusya'nın her bir köşesinde yaşlı Rus kadınlarının yaptığı gibi, bir Estonyalı böyle oturamaz, Estonyalılar hep çalışırlar, o Ruslar... tembeller, zevksiz olan her şeyi anlatmak için kui venelae, *bir Rus gibi, denilmesinde şaşılacak bir şey yok; giyim tarzını, içki alışkanlığını ya da gürültü patırtıyı anlatmak için... koyu kahverengi kısa pantolonlu veya gömlek kadar kısa elbiseli çocuklar koşuşturuyor etrafta, kediler dolaşıyor, katedralin yakınındaki seyir alanın yanında bir gelin ve damat var, eski şehri*

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

seyrediyorlar, tam köşeyi dönünce bir de Ortodoks kilisesi var, ama Rus kilisesi deniliyor ve hiç kimse sevmiyor bu kiliseyi. Seyir alanına gelenler kâğıt tadındaki külahlarda satılan dondurmaları yiyorlar, hepsinin tadı aynı, rengine bakarak vanilyalı diyeceğiniz şey vanilyalı değil, ya da üzerleri çikolata kaplı olmayan çöp dondurmalar yeniliyor, yumuşak resim kâğıdı benzeri bir şeye sarılı, her yerde bu kâğıtlardan var, hiç kimse toplamıyor, oysa etrafta temizlikçi kadınlar dolaşıyor; emeklilik yaşlarını çok geride bırakmış kadınlar ellerinde hiçbir şey yapmadıkları kova ve süpürgelerle gönülsüzce gezinip duruyorlar.

Çatıların kiremitleri kırılmış, kimsenin umurunda değil, merdiven sahanlıkları sidik kokuyor, kimse temizlik yapmıyor, binaların dış kapıları kapanmıyor, ama kimse tamir etmiyor, ahşap dekorlar, resimler, kabartmalar, sıvalar, her şey dökülüyor. Yüzlerce yıllık taş döşeli zeminler tanınmayacak kadar kirlenmiş, ahşap tırabzanları kurtçuklar delik deşik etmiş, neredeyse her köşede insan dışkısı var, genel tuvaletleri kullanmayı yalnızca ben istemiyor değildim, annem de kullanmama izin vermiyordu, Rus kadınlarının bu tuvaletlere girebilmelerine şaşırmaktan hiç vazgeçmedi annem, ağır bedenleri ve incecik ayakkabı topuklarıyla tuvalet taşlarının kenarlarında dengelerini nasıl sağlıyorlardı, taşlarının kenarlarında yüksek topuklu ayakkabı izi olmayan tek bir genel tuvalet yok...

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

1952

Edgar yakalanacağını anladığında kendini vurdu.

Richard bulunamadı.

August idam edildi.

Sofia ağlamadı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Tallinn ziyaretlerim sıklaştıkça, Hukka'yla kendi dünyam hakkında konuşma isteğim artmıştı. Elbette arada bir sıradan turist maceraları anlattığım oluyordu, ama öylesine işte, yüzeysel ve bildik klişelerle, asıl önemli şeyleri dışarıda bırakarak. Tallinn limanında denizin nasıl dalgalandığını görmeliydi Hukka, sıcak bir yaz gününde Kullaseppa Kelder'de yemek yemenin ne harika bir şey olduğunu, taş zemine çıplak ayaklarla basmalı, bodrumun taş duvarlarından yayılan serin Ortaçağ havasını solumalı, Kopli'de yıkılmaya yüz tutmuş ahşap yapıların arasında dolaşmalıydı.

Hayır, Hukka bunları görmeyecek, bu beni öfkeden kudurtuyordu. Ama bir yandan da, onu uzakta tutmam için yeni bir bahane verdiği için rahatlatıyordu. Bunun için, eski bahanelerin yanında sürekli yenilerine ihtiyacım vardı.

Kavga etmemize rağmen Hukka, eğer birlikte uyumuyorsak, sabahları öpücük yollamak, akşamları da iyi geceler dilemek için arıyordu. Eğer birlikte uyuyor ve kavga etmişsek sabah ve akşam öpücüklerini yine de ihmal etmiyordu. Benim yaşadığım evde böyle bir şeye asla tanık olmamıştım. Bundan dolayı benim için fazlasıyla samimi bir davranıştı bu. Günaydın ve iyi geceler demek, üstüne üstelik bir de öpüşmek. Bu diğerinin üzerine çok fazla titremek... sorunlarla yüzleşmekten

BELONGS TO KAOS TEAM

kaçınmanın bir biçimiydi. Özellikle de kavga edilmişse. Ne yaşandığına bakılmaksızın.

Hukka ailesi ve kardeşlerini anlatmıştı bana, onlarla ne buluşmak ne de konuşmak istiyordum, ağızları bir sürü rahatsız edici soruyla dolu olabilirdi. Ama illa da soracaklar diye bir şey yoktu. Hukka'nın arkadaşlarından hiçbiri bir şey sormamıştı. Böyleleri de vardı yani. Ne tür müzik dinlediğiniz ya da ne okuduğunuzun dışında başka bir şeyle ilgilenmeyenler. Ne yazık ki akrabalar böyle değildi.

Hukka hâlâ fazlasıyla yakındı.

Tallinn için çok yakın.

Seronil ve Seromex, yeme isteğimi değiştirdiğinde, uzun zamandır yenilmez yiyecekler listesinde yer alan ekşi kremaya gitti aklım, birden bir merak uyandı bende. Tadını bile unutmuş muydum artık? Bir zamanlar elbette çok sevmiştim. Annem bir gün –yanlışlıkla– bir torba ekşi krema almıştı. Armut turtama koyabileceğim evdeki tek süt ürünü oydu. Yani çaresiz ekşi kremayı kullanacaktım... Torbayı açıp –*hapukoor* naylon bir poşete sarılıydı– kâseye boşalttım, üzerine şeker döktüm... O tat! Dedem son yıllarında yalnızca ekşi krema ve şeker yemişti. Arada bir tadına bakardım... aynı tat. Hep hasretini çektiğim tat.

Halva ve *kohuke*nin uzun bir aradan sonra Tallinn'deki dükkânların tezgâhlarına döndüğünü sevinerek gördüm. Ben beş yaşımdayken sürüsüne bereket badem ezmesi, helva ve küçük tatlı peynir tatlısı, *kohuke* vardı. Zamanla tezgâhlardan çekilmişlerdi. En az on beş yıldır görmemiştim. Çocukluğumda

BELONGS TO SOKOS TEAM

yediğim değişik şekerlemelerin de durumu aynıydı, onlar da kaybolmuş ve sonra yavaş yavaş geri dönmeye başlamışlardı. Her seyahatimde çocukluğumda çok sevdiğim bir şeylerin geri döndüğünü görüyordum. Onları hevesle eve taşıyor, bu kıymetli buluşlarımı yatağın altındaki bavula depoluyordum. Bu muhteşem tatlara tekrar kavuştuğum için çok mutluydum. Hepsinin adını hatırlayamadığımdan gözüme aşina bütün çeşitleri tattım. Hatırladığım bir tat bulduğumda hemen bir ya da iki kilo satın aldım. Ağızda bıraktıkları tat olması gerektiği gibiydi, doğru tattı. Şimdiki şekerlemeler Batılı tarzda, gümüş gibi parlayan kâğıtlara sarılıydı ve kâğıtla o gümüş renkli ince tabaka, küçükken yediğim şekerlemelerin kâğıtları gibi birbirinden kolayca ayrılmıyordu, ama yine de benim kaybolup giden dünyamı içeriyordu. O zamanki şekerleme kâğıtlarının iki ucu yeşil-beyazdı, tam ortalarında altın renkli metal bir şerit vardı, eğer parmaklarınız yeterince becerikliyse bunu altındaki kâğıttan ayırabilirdiniz. Neredeyse çikolatalı bütün şekerlemeler, 2,5x4 santim boyunda bu türden kâğıtlara sarılıydı, çikolata kutuları içindeki şekerlemeler *–kompvekit–* dışında, bütün çikolatalı şekerlemeler eşit büyüklükteydi.

Şekerlemeler artık Batılı ölçülerde üretilmeye başlanmıştı, yani bir parça küçülmüşlerdi, ama neyse ki çok fazla abartmamışlardı. Kaymaklı karamellerin şekli değişmiş, kareden dikdörtgene dönmüştü. Daha önce paket kâğıdının kenarları hediye sarılır gibi katlanılırdı, şimdi bükülmüş uçlarından çekerek parlak gümüş kâğıdı çıkarabiliyordunuz, adı da *Kiss-Kiss*'ten Sonja ve Ronja'ya çevrilmişti ve zamanla Finlandiya'da boy gösterecek, dört yüz gramı on ya da yirmi marka Prisma mağazasında satılacaktı. İki bin yılına girerken bir şekerleme-

BELONGS TO KAOS TEAM

nin tat ya da paketine bakarak Finlandiya'ya malı mı yoksa Estonya'ya malı mı olduğu anlaşılmayabilirdi artık. Benim dünyamı hatırlatan tatlar yalnızca sınırın öteki yakasından alınabilirdi. Artık selefon paketler içinde iki yüz gramlıkları sınırın öteki tarafında da satılsa –çok yakında tıpkı Finlandiya'daki, gibi yüz yetmiş grama düşecekti– ve benim dünyamı gittikçe daha az hatırlatsa da tatları hâlâ eskiye yakındı.

Endişeliydim. Baltık ülkelerinin hepsi aynı keşmekeşin içinde kaybolup gidecek miydi? Estonya'dan getirdiğim her yiyecek torbası son olabilirdi. Bunu kimse bilemezdi. Limandan eve niçin ekşi krema, mayonez, çikolata, *spotry*, ekşi lahana ve bunlara benzer şeylerle dolup taşan torbalar taşıyıp ertesi gün yataktan ağrılar içinde kalktığımı Hukka bir türlü anlayamıyordu. Çok ucuz olduklarını söylemem pek tatmin edici değildi. Hukka bu çabamın nedenini anlayamıyordu işte. Üstelik ne kadar ekşi lahana konservesi getirdiğimi ondan saklıyordum.

Evimdeki o güzel kokuyu mümkün olduğu kadar uzun bir süre koruyabilmek için, bu yiyecekleri yıllarca saklamanın yolunu bulmalıydım. Bunların arasında ekşi lahana gibi güvenli yiyecekler kadar, ekşi krema gibi riskli yiyecekler de vardı. Çocukluğumda ekşi kremalı ekşi lahana çorbasından çok içmiştim. Cam kavanozlarda satılan bu çorbalar yapışkan metal raflarda dururdu. Tencereye boşaltılır, üzerine kavanozun aldığı kadar su eklenerek kaynatılırdı. O zamanlar ekşi lahana Finlandiya'da pahalıydı, yüz gramlık plastik kutularda satılıyordu. Lezzetli olmayacak kadar tazeydi, ama annem, ben ekşi lahana çorbası istediğim için alıyordu işte. Bütün o uzun karanlık geceler boyunca, babacık Rusya'dayken, annemle

BELONGS TO SAKIZ TEAM

Ritari Ässä'nin[32] karşısına kurulduğumuzda tabak tabak ekşi lahana çorbası içiyordum. Ve en sonunda dünyanın en güzel ekşi lahana çorbasını yapmayı da öğrenmiştim, lezzetli olmasının yanı sıra, eğer eti ve ekşi kremayı saymazsak, güvenli yiyecekti de. Her ne kadar çorba yapabilsem de ekşi lahana yapamıyordum, bu da sinirlerimi bozuyordu.

Yıllar sonra ilk kez Tallinn'de, 16.3.2001'de daha önce *Linnunpiim*, yani Kuşsütü diye bildiğim çikolatadan bir kutu aldım, adı şimdi *Reverance* olmuştu. Kutuyu açtım, içinde on bir çikolata vardı. On bir! Tıpkı Batı'da olduğu gibi kutunun içine bölmeli, plastik bir yuva konulmuştu, her çikolata parçası için ayrı bir bölüm. On bir! Benim bildiğim o eski çikolata kutularında çikolataları birbirlerinden ayıran hiçbir şey yoktu, yan yana, üst üste birbirlerine yapışırlardı. Eski kutular yenileriyle neredeyse aynı büyüklükteydi, ama eskileri, şimdi aldıklarımın kenarında yazdığı gibi yüz otuz gram değil yaklaşık yarım kiloydu. Hayal kırıklığına uğramıştım. Aldatılmıştım. Benim Kuşsütü şekerlemelerim nereye kaybolmuştu?

Daha sonra Tallinn'in çevresinde şöyle bir tur atmış, küçük bir dükkânda hem *Revarence* hem de *Linnunpiim* bulmuştum. İkisi birden! Hayır, çok eski değillerdi. Demek ki hâlâ üretiliyorlardı. Peki niçin Tallinn'de satılmıyordu? Harika! Kendimden geçmiştim, hemen on paket *Linnunpiim* satın almıştım.

Ağırlıklarının Batılı ölçülere çekilmesi ve her şeyin böyle muntazam paketlenmesi hiç hoşuma gitmemişti. Helsinki'de peynir tezgâhından yüz gram peynir almak bir lükstü. Ayrıca bir malın fiyatı alınan miktar azaldıkça niçin daha pahalı

32 *Kara Şimşek*, ABD yapımı televizyon dizisi. (ç. n.)

olsundu? Eski zamanlarda kilo fiyatı denilen bir şey vardı, tezgâhtan isterseniz elli gram, isterseniz bir kilo alabilirdiniz. Bir şeyden az sayıda ya da az miktarda almak ne küçültücü ne de daha pahalıydı. Bir bulimik olarak ben aile boyu paket alarak tasarrufa zorlanmaktan ve hatta yeme seanslarından kaçınabilirdim. Ve elli kiloluk bir kadın, seksen kiloluk kadından daha değerli olmazdı.

Tamam, bir Sovyet köyünde bütün kadınların beden ölçülerine uygun kıyafet bulunamazdı, ama tam da bu nedenle hiç kimse dükkânlardaki elbiselerin herhangi bir beden ölçüsüne göre biçildiğini düşünmezdi. Bu hazır kıyafetlere bakarak kadın vücudu hakkında herhangi bir fikir edinilemezdi. Bu kıyafetler sayesinde, Batı'da yaratıldığı gibi, herkese örnek teşkil edecek bir beden miti yaratılamıyordu. Sovyet köyünde vitrin mankeni bile yoktu, Estonya'daki tek vitrin mankeni, Tallinn'deki Kaubumaja'nın vitrinindeydi.

1952

Katariina, Remmellerin oturma odasında oynamaya bayılıyordu, koltuk ve divanlar yumuşacıktı. Eğer yakınlarda büyükler yoksa üzerlerinde sıçrayabiliyordu. Yayları gayet sağlamdı.

Remmellerin kızlarının elbiseleri harikaydı. Sokakta yürürlerken bütün başlar onlara çevriliyordu. Bu kıyafetlerin, çocuklarıyla birlikte Sibirya'ya sürülen Aino ve Eino Roug'un evinden alındığını fısıldamıştı Sofia, Katariina'nın kulağına. Bu konu yalnızca fısıldanarak konuşuluyordu, ama herkes biliyordu. Kimin evinden ne alındığı ve kimlerin aldığı bir sır değildi. "Aldılar." Asla çaldılar ya da ambarlarını soyup soğana çevirdiler denilmiyordu, hep "aldılar" deniliyordu.

Karla o kadar çok evi ziyaret etmişti ki evini kimlerin eşyalarıyla doldurduğunu söylemek imkânsızdı, yalnızca evinde çok sayıda kilitli odanın olduğu, bu odaların perdelerinin hiç açılmadığı, hiç ışık yanmadığı biliniyordu. Bu odalara yabancı biri giremezdi. Karla'nın karısı Elfriide yıllarca kaynanasına -Arnold'un annesi- koyun yünü tedarik etmiş, o da geçimini sağlamak için bunlardan çorap ipliği eğirmişti. Karla ve Elfriide hiçbir zaman koyun beslememişlerdi, besleyecekleri de yoktu,

BELONGS TO KAOS TEAM

ayrıca yün aldıkları da hiç görülmemişti. Bu paralarla Katariina'ya okul ayakkabısı alınmıştı. Ölene kadar çıkrığın pedalına basıp soğuk elleriyle pedalını çeviren Katariina'nın babaannesi, en gözde gelini Elfriide'ye çay ikram ederken, kutsamak için içlerine tükürmeyi de hiç ihmal etmemişti. Bir zamanlar evlerini işgal eden Rus askerlerine de böyle çay ikram ederdi –ve fırsatını bulduğunda da şekerliği boşaltıp içine tuz doldururdu– tam da *tsajua*larını içeceklerken.

BELONGS TO KAOS TEAM

Taksi durağının yakınındaki, ilk buluştuğumuz o bardan bir kez daha çıktık. Ben kıkırdadım, Hukka kahkaha attı, birkaç adım sonra durup öpüştük. Saat sabahın dört buçuğuydu. Arkamızda neşeli ve *White Russian*'dan[33] körkütük sarhoş bir gece bırakmıştık. Ben sigara almak için bir büfeye giderken, Hukka da yiyecek bir şeyler almaya gitti. Eve döndüğümde, Hukka kanepeye kurulup çoktan tıkınmaya başlamıştı; büfenin önündeki uzun kuyruk ve başka nedenlerle eve biraz geç dönmüştüm. Bana kapıyı açtıktan sonra daha ben paltomu çıkarmaya vakit bulamadan tekrar kanepeye döndü, sanki oradan hiç kalkmamış ve beni hiç görmemiş gibi yemeye devam etti. Kapının girişinde öylece kaldım, ama o başını çevirip bakmadı. Boğazım düğümlendi, sanki bir yardımı olurmuş gibi yutkunarak boynumu sağa sola çevirdim, sonra içeri girdim, kanepeye doğru yaklaşıp masanın yanında durdum. Hukka iki hamburger almış, birini yemişti, diğeri kutusunda masanın üzerinde duruyordu.

Ne oldu? Hukka bana bir bakış fırlattı. Bir şey demedim.

Boğazıma düğümlenen acıyı ve masanın üzerinde duran üzeri susamlı ekmeğin ağzıma doldurduğu salgıları yuttum.

Evime gitmemi mi istiyorsun?

Soruma şaşırdı, kendimi orada evde hissetmemiş olmama.

33 Votka, kahve likörü ve sütle yapılan bir kokteyl. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

Nasıl yani?

Bir zamanlar Hukka beni kapının eşiğinde bekler, daha kapıdan girer girmez kucaklayıp öperdi. Bunu derken alt dudağım üzüntüden nasıl sarkarsa öyle sarktı.

Ama hamburger soğuyor!

Hamburger benden daha önemli, öyle mi?

Eğer sen de bir şey yersen kendini daha iyi hissedersin. Ve böyle surat ekşitmezsin.

Kendimi iyi hissetmek istemiyorum.

Yemelisin.

Yemeyeceğim. Buna cesaretim yok.

Hiç değilse ekmek...

Ekmek asla olmaz.

İyi, tatlı bir şeyler o zaman. Kendini iyi hissetmen için, hiç değilse başın ağrımaz.

Ama başım ağrımıyor. Uzun süredir ağrımıyor. Benim söylediğim bu değildi. Hukka yanlış duymuş.

Hukka bu oyuna bir son vermemi istedi, derdim neyse onu söylemeliydim, beni yemeğe davet etmediği için öfkelendiğimi.

Ama öyle değil!

Hukka bir kahkaha attı. Kıvırma şimdi! Elbette hamburger istiyordun. Al işte.

Hayır!

Artık gerçekten öfkelenmeye başlamıştım. Çünkü o haklıydı. Ama bunu asla itiraf etmeyecektim. Kollarıma bir huzursuzluk yayıldı, uzun süredir beklediğim darbe gelmek üzereydi. Diğer

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

hamburgeri kadınına vermek yerine yemeye ne hakkı vardı? Cimri, diye tısladım kendi kendime.

Bir şey al! Ne de olsa bir şey yemek zorundasın. Birazcık olsun.

Hiç de zorunda değilim. Bir daha asla yemeyeceğim.

Ama bir dene.

Hayır!

Diğer hamburgerin benim için alınmamış olmasına duyduğum öfkeyi dizginlemeye çalıştım. Hukka onu da yemeyi düşünüyordu. Sanki bunda bir tuhaflık yokmuş gibi. Ne önemi vardı? Tamam, bu tür bir pisliği asla ağzıma koymayacağımı iyi biliyordu, ama şimdiki durumla bunun bir ilgisi yoktu. Diğer hamburgeri bana vermeyi düşünmemesinin beni nasıl öfkelendirdiğini kesinlikle açığa vurmayacaktım.

Ama yine de... Hukka'nın yüzünde muzip bir ifade vardı.

Bir arkadaşı gemiden kocaman bir paket beyaz Toblerone almıştı, iki yüz elli gram. Beyaz çikolatadan hoşlanmadığından Hukka istemiyordu, hem dişlerine de iyi gelmezdi, ama birilerinin yemesi gerekiyordu, yoksa bozulacaktı. Hukka omzunun üzerinden kayıtsız bir bakış fırlattı bana. Gidip buzdolabından getirebilirdi.

Kes şunu!

Çöpe mi atayım yani?

Hayır!

Belki yersin.

Eğer yersem, hepsini yerim.

Hayır, olmaz. Yalnızca bir parça.

BELONGS TO KAOS TEAM

Bir parça istemiyorum.

Pencere kenarına gidip bir sigara yaktım, titrememek için zorladım kendimi.

Gerçekten de onu atacak mıyım? Ağızda nasıl erir bir düşünsene... Bir parça alıp tadına bak...

Beni engellemesine fırsat vermeden yiyeceğimi söyledim.

Ama biliyor musun ne... Öyle bir çikolata yok.

Hukka gıdaklar gibi güldü ve geğirdi.

Ben ağlamaya başladım.

Yüzümün şişmesine, makyajımın akmasına, gözümün sızlamasına aldırmadan ağlamaya devam ettim, kapıdan hemen sokağa çıkılıyordu, sokakta insanlar vardı, ağladığımı göreceklerdi, Hukka beni durdurmaya çalışırken saçlarım dağılmıştı, çenemden aşağı sümüğüm akıyordu, ama umurumda değildi, dışarı çıkmak, oradan uzaklaşmak istiyordum.

Normal bir durumda, eğer ağlamaya başlamışsam, insanların beni salya sümük görmelerini istemediğimden Hukka veya başka biri beni sokağa çıkmaktan nazik bir şekilde alıkoyabilirdi. Ama şimdi nasıl göründüğümün hiç önemi yoktu. Kendime dışarıdan bakmıyordum, rimelimin dağılmasına, gömleğimin yakasına sümüklerimin akmasına hiç aldırmıyordum. Gözlerimin kızarmasına da başka her şeye de boş verdim, dışarı fırlamaya hazırdım. Halime bakıp da şöyle demedim: Lütfen Anna, bu halde dışarı çıkamazsın. Ne hissettiğin yüzünden okunuyor. Anna asla böyle bir şey yapmaz.

Sabahın köründe limana giden boş tramvaya daldım. Limanda Tallinn'e giden katamarana bindim. Bagajım yoktu. Yanımda bir tek el çantam ve içinde de takvim, sigara, pasaport, cüzdan, aynasını kim bilir nerede düşürdüğüm pudra kutusu vardı. Ama ben el çantalarıma seyahat çantası derdim hep, saydıklarımın yanı sıra içinde şunları bulundurmayı da alışkanlık edinmiştim: İğne, iplik, firkete, yara bandı, kâğıt mendil, kalem, poşet çay, boğaz pastili, ciklet, baş ağrısı ilacı, Diapam, Seronil, Xanor, Sakarin, çakı, bir sürü alışveriş fişi, her duruma uygun makyaj malzemesi... Çünkü her an her yere gidebilecek durumda olmak benim için çok önemliydi. Olacak her şeye hazırlıklıydım. Tıpkı bir gün babaannemin evinde Pippi Uzunçorap çantamı kucağıma bastırıp, ormana mantar toplamaya giden annemin dönmesini beklediğim gibi.

Eğer insan önceden karar verdiği bir seyahate çıkıyorsa yanında, saydıklarım kadar değerli başka şeyler de bulundurmalı ve bunların hepsi kolay erişilebilir bir yerde, el çantasında durmalıydı. Bagaja verilen çantaların başlarına ne geleceği bilinmezdi, örneğin kaybolabilir, çalınabilir ya da diğer çantalarla karıştırılıp yanlışlıkla alınabilirdi. Sovyetler Birliği'ne yıllar boyunca yaptığım seyahatlerde deneyimlemiştim bunu. Yolculuğa çıktığınız yere geri dönme garantisi yoksa, en iyisi bagajınızı bir daha geri dönmeyecekmişsiniz gibi hazırlamaktı.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Aramızdaki son kavgaydı.

Kavgadan önce yalnızca, yedi desilitrelik, 210 kalori değerinde İsviçre peynirli çorba içmiştim. Çorba paketinin üzerinde iki porsiyon yazıyordu, yani beş desilitre, ama ben daha fazlasını istediğimden biraz daha fazla su katmıştım. Şekerim düşmüş alarm zilleri çalmaya başlamıştı. Bu durumda en iyisi Rom ve Pepsimax karışımıydı; Pepsimax'ta neredeyse hiç kalori yoktu, romla birlikte içilirse açlık duygusunu bütünüyle yok ediyordu. Yani neşem yerindeydi.

Hukka aynanın üzerine bir çizgi çekip, bir banknotu rulo yapmıştı... Iggy Pop çalıyordu; *home boy, home boy, everybody needs a home*. Günlerden cumaydı. Hukka'nın pek de samimi olmadığı tanıdıklarından Göran diye biri arayıp uyuşturucu sorduktan sonra eve gelmiş, benim yanıma, pencere kenarına oturmuştu. Aşağıda, Aleksis Kive Sokağı'nda her şey olağandı. Birkaç kız yürüyor, arabalar turluyordu.

Masanın üzerinde duran kulplu yulaf lapası tenceresini kapan Göran, lapadan topaklar yapıp nişanlayarak sokakta dolaşan kızların üzerine atmaya, hedefini tutturduğunda da kahkahalar atarak gülmeye başladı. Hukka ne yaptığını görmek için gelip Göran'ın yanına dikildi. Ellerini başlarına siper yapıp kaçışan kızlara sırıtarak baktı. Kaldırım kenarında bir araba durdu. Hukka tencerede kalan son lapayı sıyırıp topak yaparak arabadan çıkan kıza attı ve Göran'la birlikte buna çok güldüler. Ben gidip mutfağa oturdum, arkamdan da buzdolabından yiyecek almaya Hukka geldi; ekşimiş yoğurt, ekşi krema, ekşimiş süt ne varsa toplayıp koşarak Göran'ın yanına döndü... Arada bir gülmekten hedeflerini tutturamıyor, ama bu durumda da çok eğleniyorlardı, en azından kahkahaları

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

bunu gösteriyordu, belki de kızlar yanı başlarına bir şeylerin düştüğünü gördüklerinde daha hızlı kaçıyorlardı... Hukka yanlarına gidip izlemem için beni çağırdı, ama ben oturma odasındaki sedirin kenarına ilişip ne kadar tuzlu kurabiye varsa yiyip bitirdim, sonra ceketimi ve çantamı alıp kapıdan çıktım. Hukka ile Göran o kadar çok eğleniyorlardı ki çıktığımı fark etmediler bile.

Ne olduğunu söylemediği küçük bir dileğini yerine getirmek için Hukka'ya söz verdim. Elbette aşk dolu günler yaşamıştık ve... tam on sekiz aydır birlikteydik. Ve Hukka o gün için verdiği sözü tutmuştu; kavga edilmeyecek, can sıkıcı konular konuşulmayacak ve cevaplayamayacağım sorularla karşılaşmayacaktım.

Ben de onu dileğini yerine getirerek ödüllendirecektim, ayrıca o akşam için en sevdiği yemeği yapmıştım; kendi tarifim olan ton balıklı pay. Aslında bütün bir yıl kendi sevdiğim yemeklerden yapıp onu davet etmek istemiştim –ekşi lahana, helva ve yaban turpu sosuyla yapılan onlarca çeşit ve çocukluk anılarımdan kalma Estonya lezzetleri–, ama Hukka tatmaya bile yanaşmadığından bu yemeklere alışamamıştı. O da beni sosis ve Åbo hardallı baharatlı sosis yemeye alıştırmaya çalışmıştı, hele elma püresi karıştırılmış Åbo hardalına hiç yanaşmamıştım, acı Estonya hardalıyla asla boy ölçüşemezdi. Hukka zihnimi ve damağımı alıştırmak düşüncesiyle uzun bir süre buzdolabını yalnızca sosisle doldurmuş, ama ben ağzıma bile sürmemiştim. Ton balıklı pay bir çeşit uzlaşmaydı; ben yapmaktan zevk alıyordum, Hukka da yemekten hoşlanıyordu.

BELONGS TO SOFI'S TEAM

Yalnızca küçük bir istek. Bir arzu. Uzun süredir kafasında bir yerlerde sakladığı, şimdi birden aklına gelen, tuhaf denilecek kadar basit bir istek. O güne kadar tabii ki başka oyunlar da oynamıştık. Benim gerçekte nelerden hoşlandığımı keşfetmeye çalışan Hukka'nın yanında külotsuz gezmiştim, hem uzun hem kısa etekle, külotlu çorapla, ortası açık külotlu çorapla ve benzer şeylerle. Herhalde hoşlanacak bir şeyler bulurdum, birazcık, Hukka mutlu olsun diye, ama numara yaptığımı anladığından pek bir işe yaramıyordu.

Hukka'nın dileği, aşk günümüzde fahişe gibi davranmamdı. Bana sahiden para verecek, ben işi ciddiye alacak, paraları sutyenime sıkıştırıp nasıl istediğini soracaktım. Fiyatımı söyleyecek ve müşterim ne emrediyorsa onu yapacaktım. Şiveli, yani bir yabancı gibi konuşmaya çalışacaktım, böylece daha fazla tahrik olacaktı. Sokakta çalışan ucuz bir fahişe gibi konuşabilirdim, herhalde? Hatta beni sokaktan bile toplayabilirdi, müşteri bekler gibi sokakta dikilirdim, o arabayla geldiğinde gerçek bir fahişe gibi davranırdım, yanımda durur, arabanın camını indirir, yapacağım iş konusunda anlaştıktan sonra arabaya binerdim.

Yabancı fahişe.

Taylandlı mı, İsveçli mi, Rus mu, Estonyalı mı, siyah mı yoksa beyaz mı istediğini sordum.

Hukka yalnızca mümkün olduğu kadar sahici davranmamı istiyordu.

Belki de paraları sutyenime o sıkıştırmak isterdi.

BELONGS TO KAOS TEAM

Sen bu işten anlamıyorsun, Hukka, mümkün olduğu kadar sahici davranmam için bana külotlu çorap, file çorap ya da deodorant vermelisin. İşte o zaman sahici olur.

Anneannemin evinde hiç kimsenin kullanmaya cesaret edemediği 70'li, 80'li yıllardan kalma deodorantlar vardı. Şampuanlar, 70'li yıllardan kalma yuvarlak şişeli Elvital şampuanları ve birkaç tane ped. Dolabın en arkasında. Süt güğümünün içinde. Değerli şeylerin saklandığı yerlerde. Onları annem ya da ben getirmiştik.

...Estonyalı kadınlar kendilerini bir çift külotlu çoraba satıyor... Eğer bir arabanız, bir eviniz, bir de Finlandiyalı sevgiliniz varsa Sovyetler Birliği'nde iyi yaşarsınız...

Çık git aklımdan!

Benim isim babam ve babacığın arkadaşı, anneme göre dünyanın en çirkin adamı Jussi, Moskova'da ilişkiye girdiği kadınlarının bir listesini çıkarmıştı; iki yıl içinde 226 kadın.

Rusya'daki Finlandiyalılardan birinin karısı kocasını ziyarete gelmeye kalkarsa, çete hemen harekete geçiyor, bütün fahişeleri göz önünden uzaklaştırıyor ve geride kalan bütün izleri siliyordu. Ziyarete gelen kadın başka bir otele yerleştiriliyor, ama yine de çetenin kaldığı otelden orospu kahkahalarının yankılanmamasına dikkat ediliyor, otel iddiasız bir dinlenme mekânıymış gibi gösterilmeye çalışılıyordu. Arkadaşlar ortalığı temizliyor, ziyarete gelen eşin geçeceği yollar, gideceği restoranlar adamın tanıdığı bir kadına ya da istenmeyen bir duruma rastlanılmasın diye önceden kontrol ediliyordu.

Defol!

BELONGS TO SOVOS TEAM

Gümrükten geçerlerken alışıldığı gibi *kendi ihtiyacımız* diye beyan ettikleri külotlu çorap veya başka kadın giysilerini çantalarında taşıyan Finlandiyalılara *mor* diyerek eğleniyordu Estonyalılar; bu Estonya argosunda eşcinsel demekti.

Dizlerine kadar çıkan dar çoraplar giyen, düz saçlı Finlandiyalı kadınlar renksizdi. Erkekler, dağılmasınlar diye nasıl içtiklerini kontrol ediyordu kadınların.

Defol!

Eğer Rus bir kadın gece yarısı yalnızca iç çamaşırıyla otelin koridoruna atılırsa, hemen başka bir Finlandiyalı odasına alıyordu. Annemle ben babacığın kaldığı otelin koridorunda yürürken ölçüp biçen, nefret dolu bakışlarla süzüyordu bizi Rus kadınları.

*O kadın*ın üzerinde babacığın bir zamanlar Seppälä'den aldığına benzer bir deri etek var. Tıpkısı değil, ama hemen hemen aynısı.

Babacık oteline gelmemizden hiç hoşlanmamıştı. Bizden birkaç adım önde yürüyordu, öfkeliydi. Babacığın istemediğini bildiğinden, sırf damarına basmak için bu otelden yer ayırttırmıştı annem. Ama otelin Moskova'nın güzide bir yerinde olduğu da ortadaydı; Kremlin'in karşısındaki Hotel National, Kızıl Meydan'a da çok yakındı.

Babacığın odasının kapısı kilitliydi, anahtarı da yanında değildi. Annem hemen kat sorumlusuna gitmemizi söyledi, ama babacık çoktan dışarı çıkmıştı, bizi otelden yüzlerce metre uzakta bir yerde bekliyordu.

Annemin bundan hiç hoşlanmadığını düşündüm.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ama öyle değildi. Annem bir sürü kadının çocuklarını da yanına alıp taşındığını ya da kapılarının kilitlerini değiştirdiklerini, tatilden dönen kocaların kapıları açamadığından haberdardı. Babacığın eşyalarının arasında bulduğu adreslerin yakınlarında dolaşmak isterken ne yaptığını çok iyi biliyordu annem. Babacık buna çok sinirleniyor, ama sinirini gizlemek zorunda kalıyordu, annem kahkaha atma isteğini bastırıyor, bizi operaya götürmesini, aralarda da kuyruğa girip havyar ve mantar suflesi almasını söylüyordu.

BELONGS TO SOSOS TEAM

1953

Stalin öldü.

BELONGS TO CACTUS TEAM

1954

Ortak tarım kooperatifi daha şimdiden kolhoza dönüştürülmüş, köyde kolhoza katılmayan kimse kalmamıştı, ama yine de her hane kendilerinden beklenen yıllık tohum, et, süt, yumurta ve yün miktarını karşılamak zorundaydı; ekonomik durumlarına, örneğin yün üretmeye müsait olup olmadıklarına bakılmayacaktı. Daha önce kooperatife katılmayanlar için talep edilen miktar çok daha yüksekti, şimdi düşürülüp herkes için eşitlenmişti, oysa köylüler kolhozlar çalışmaya başladığında bütünüyle kaldırılacağını ummuşlardı; herkes yasanın izin verdiği, bir inek, bir koyun ve domuz dışındaki bütün mallarını *gönüllü olarak* kolhoza devretmişti. Ama bütün sözlere rağmen durum daha da vahim bir hal almıştı. Beklenilen patates miktarı evlerin etrafındaki küçük toprak parçaları da ekilerek ancak karşılanıyordu. Tahılda da durum aynıydı.

Kendisine başka bir yerden yiyecek bulacağını söyleyen Sofia, sütü ve eti Arnold ile çocuklara pay etti. Çocukların süt içmeleri gerekti. Ve Arnold'un ete ve süte ondan çok daha fazla ihtiyacı vardı. Sofia bunları tüketmese de olurdu. Üstelik onun yiyeceği başka şeyler de vardı.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Sofia hastaneyi boyladı ve damarından glikoz enjekte edildi.

Sağlık komisyonu ağır kolhoz işlerinde çalışmasını yasakladı, ancak hafif işler yapabilirdi. Bu Sofia'nın durumunu hafifletmedi, artık çalabileceği bir şey yoktu. Arada bir torba yamarken gömleğinizin altına saklayacak bir şey bulamazdınız. Şanslarına Arnold tahıl çuvallarının taşınması işinde çalışıyor da, çizmesinin koncunda eve un getirmeyi başarabiliyordu. Sofia'nın iş saatlerinde çocukları evde yalnız başlarına bırakmasına gerek yoktu artık. Daha önce evde çocuklara bakacak kimse olmadığından ormandaki çalışmaya katılamayacağını söylediğinde, parti sorumlusu iş saatlerinde çocukları masanın bacağına bağlamasını önermişti. Sofia'nın ineğe yiyecek aramaya da vakti vardı artık, gününün önemli bir kısmını buna ayırıyordu. Sütün evdekilere yetebilmesi için bu zorunluydu, kendilerinden beklenen miktarı kolhoza verdikten sonra geriye bir şey kalmıyordu. İneğe ne kadar iyi yem verirse o kadar çok süt alırdı. Süthaneye götürdüğü süt kadar yem alma hakkı vardı, ama bu yeterli değildi. Her yerde aynı durum söz konusuydu; istenilen ölçü tutturulamazsa ceza olarak yem azaltılır ondan sonra da başlangıç noktasına gelmek imkânsızlaşırdı. Eğer belirlenen kota aşılırsa artık doldurulması imkânsız düzeye gelene kadar yükseltiliyordu.

Standart kotayı doldurmanın yanı sıra 216 ruble de toprak işleme parası ödenmeliydi, oysa kolhozda çalışan Arnold bir yılda 200 ruble bile kazanamıyordu.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Ayrıca sigorta ve çocuksuzluk gideri ödenecekti; bütün bekârlar, yalnız yaşayanlar ve üçten daha az çocuk sahibi aileler bu ödemeyi yapmak zorundaydı, yani Sofia ile Arnold bu kategorideydi ve her biri 25 ruble ödemekle yükümlüydü. Neyse ki süt kotası 900 litreden 100 litrenin biraz üzerine düşürülmüştü.

Hayvanların sayısı düzenli olarak kontrol ediliyordu.

Parti görevlisi Alfret Silm evleri gezerek, koyun, inek ve domuzların sayısını kaydediyordu. Silm'in kayıt için gezmeye başladığı günlerde Katariina ve Linda fazla domuzu arka odaya saklıyor, Slim gidene kadar ses çıkartmasın diye durmadan yem verip karnını okşuyorlardı.

Alfret Slim'in Sofia ve Arnold'la arkadaşlığı yoktu, ama Karla ile arası iyiydi, ahırda yalnızca bir inek olduğunu söylediğinde Karla'nın sözüne güveniyor, gidip kontrol etmiyordu. Karla ile Elfriide'nin ahırından bazen öylesine bir gürültü yükseliyordu ki, bu gürültüyü yalnızca bir inek ve bir domuzun çıkardığına inanmak epeyce güçtü, ama Alfret araştırma gerektiren bir durum görmediğine göre, demek ki Sofia'nın kulaklarında bir sorun vardı!

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Nefes alamıyorum artık. Susmalıyım.[34] Bedenimi sustur, bir vuruşta sinek gibi yapıştır yere. Artık fazla bir şey talep etmiyor. Yalnızca bir parça... bir parçacık. Azıcık.

Çeyrek yüzyıl yaşlıyım, kemiklerim çok kırılgan, kolesterolüm çok yüksek, tıpkı gerçek bir bulimik-anoreksikte olması gerektiği gibi. Kurumuş, çatlak teni, bazen soğuk bazen sıcak ter içinde yüzen bir yaşlı. Gerçek bir profesyonel. Başkalarının bakıp tedavi edemeyeceği kadar konuya hâkim olanlardan. Bu benim. Yalnızca benim. Ben onun resmiyim ve o benim resmim; biz birbirimizden doğduk, ama ancak ikimizden biri diğerini öldürmeye istekli, o diğeri ben değilim.

Kendi mevcudiyetimi yok edemem.[35]

Denedim.

Ağzımı sıkıca kapattım ve bedenimden yeni bir dil yarattım, kiloların sözcük, hücrelerin hece olduğu bir dil, örselenmiş böbrekler ve çatlamış iç organların gerçek bir gramer olduğu; yeni doğmuş bir bebeğin içindekilerin tam tersi. Sustum ve konuştum. Boğazım kuru ve sertti, bulimia her şeyi ıssızlaştırır yağmur ormanlarını çöle çevirirdi, şarkı söylemek istediğimde sesim karga gibi çıkıyordu, sözcüklerim anlaşılmazdı, cümlelerim cümle değildi, kendim bile anlamıyordum, ama yine de var olmalıydım. Bundan kaçamazdım. Var olmak zorun-

34 *Buraya Kadar*, Marguerite Duras.

35 *Buraya kadar*, Marguerite Duras.

BELONGS TO KAOS TEAM

daydım. Bilmeliydim. Nasıl hissedeceğimi. Burada olduğumu. Bu bedenin kuruduğunu, kaybolduğunu, buharlaştığını anlamalıydım, evet, öyle oluyordu, ama sonsuz bir yavaşlıkta, yokluğa giden yolu sonsuz uzatarak ve o sonsuz uzun yolda bir sürü şey düşünerek, eğer takatiniz yoksa, eğer düşünmekten kaçınmaya çalışıyorsanız, her türden insanla karşılaşabilir, her türlü durumun içine yuvarlanabilirdiniz, düşüncesizliğin ve hiçliğin içinde kendinizi açlıktan öldürmeye ne kadar çabalarsanız çabalayın yol uzundu. Başarmak için çok güçlü bir iradeye ihtiyacınız vardı ve irade var olmaktı, var olmak da düşünmek. Yani sonsuz bir yolculuk.

Artık bir ağzım yok, yüzüm yok artık.[36]

Kendi iskeletinin içinde kaybolmak böyle bir şeydi. Ve o gülünç evin aynalarının içinde.

Teyzemin evine giden o tozlu yol, kuru boğazıma uygundu. Yol hâlâ yenilenmemişti. Mezbahanın yanında on beş yıl önceki aynı bozuk boru vardı. Tıpkı on beş yıl önceki gibi içinden hâlâ buharlar fışkırıyordu. Sovyetler'de işler o kadar hızlı yürümezdi, Sovyet İmparatorluğu çöktüğünde Estonya'da yarım kalan ne varsa hâlâ öyle duruyordu.

Teyzemin kapısı hâlâ gıcırdıyor, sahanlığı tahta kokuyordu. Haapsalu'nun tuğla tahta karışımı ve tahta merdivenli evlerindeki o nemli koku yerli yerinde duruyordu. Sovyet iktidarının damgaladığı aynı isimsiz kapılar da. Bağımsızlık, dış kapıların üzerine hâlâ aile ismi yazmamıştı, yalnızca numara vardı, tıpkı Sovyet zamanındaki gibi.

36 *Buraya Kadar*, Marguerite Duras.

BELONGS TO KAOS TEAM

Lambaların ışıkları biraz daha parlaktı, güçleri artmıştı. Hol eskisi kadar karanlık değildi. Bir çeşit mantardan yapılma klozet kapağının yerine beyaz bir kapak konulmuştu. Artık tuvalet kâğıdı niyetine *Pravda* kullanılmıyordu. İçlerine ona on santim kesilmiş kâğıtların konulduğu tahta kutuların yerini, kafelerde bile, tuvalet kâğıdı askısı ve tuvalet kâğıdı rulosu almıştı. Ahşap yer döşemeleri hâlâ kahverengiydi. Neredeyse her evde gaz ve odun sobası vardı, ısı yayan iki fırın. Yeni yapılan apartmanlarda oğluna bir daire almadığı için ne kadar mutlu olduğunu bütün bir gün anlatıp durdu teyzem, hemen yakınlarda bir yer almıştı, sobalı, daha ucuza ısınan bir ev. O yeni apartmanlar yakıt pahalılığı mı yoksa başka bir şeyden mi bilinmez, bir türlü ısınmıyordu teyzeme göre, böyle bir şeydi herhalde. Dinlemeye tahammül edemiyordum. Baş dönmesi sakinleştiriyordu beni.

Musluktan akan suyun rengi hâlâ tuhaftı. Finlandiya'da bizim sınıfta bir oğlan vardı, Viiburi ve Moskova'ya gitmiş bir Büyük Seyyah, bağırarak oralarda suyun tuhaf bir rengi olduğunu anlatmıştı, bu nedenle dişlerini bile meyve suyuyla fırçalamışlardı. Bu çocuktan duyana kadar musluk suyunda bir tuhaflık olduğunu hiç düşünmemiştim. Yalnızca orada başka, Finlandiya'da başkaydı işte.

Susuzluğun susuzluğunun, açlığın açlığı gibi olup olmadığını deneyimleyebilirdim. Aramızdan birçoğu bununla meşguldü, açlığın açlığına karşı susuzluğun susuzluğu. Ama havanın daha fazla ısınmayacağından emin olmak gerekirdi, sıcak hava dalgasının gelmediğinden, o zaman sıvı tüketimi artar ve ben zaten sıvı kaybından mustarip olduğumdan hemen hastaneyi boylardım, üstelik oradakilerin, ister dürüst davra-

BELONGS TO SAKIZ TEAM

nayım ister yalan söyleyeyim, sorunumu anlayacaklarından da şüpheliydim. Sorunun ne olduğunu hakkımızda uzmanlaşmış doktorlar anlardı ancak; ve bu iyiydi ama onlar bile... Hukka bu tür bir düşüncenin kendimize duyduğumuz aşırı güvenden kaynaklandığını söylerdi herhalde.

Hukka başaramadı.

Basit bir görevi, hem de inanılmaz basit.

Ve Hukka başaramadı, o zayıf yaratık.

Peki ona niçin telefon edecektim ki?

Benim eski sevgilim herkesten daha güçlüydü.

Lanet olasıca bütünüyle ama bütünüyle ve tam sahip oluyordu! Derimin üzerine küçük çiller ve çatlamış kan damarları püskürtüyordu, bazen sivilcelerle donatıyordu, emip boynumu morartıyor, onlu yaşlardaki kötü kızlara benzetiyordu beni, bedenime potasyum boşaltıyor, kalbimi titrek, bembeyaz bırakıyordu, yanak derilerimin yapıldığı kurumuş hışırtılı kâğıdın renginde, yarı baygın hormonlarımın ortasında ve *lanugo, emenorre* gibi egzotik sözcüklerin arasında bırakıyordu.

Teyzemin yanına beni annem getirdi. Dinlenmenin bana iyi geleceğini düşünüyordu. Çocukluğumdan beri gelmediğim Haapsalu'da dinlenecektim. Ne bağımsızlıktan önce ne de sonra gelmiştim buraya, bütün seyahatlerim Tallinn'de son bulmuştu.

Hukka'ya veya başkasına telefon açmama izin vermedi annem. Karşı koymaya takatim yoktu. Üstelik benim de canım istemiyordu. Oturma odasındaki divanda uzanıyordum,

BELONGS TO SOVOS TEAM

eski gazetelerin arasında. Buraya gelirken okuyacak bir şey almamıştım yanıma. Bir şey yapmaya gerçekten gücüm yoktu. Yanıma bir tek makyaj çantamı ve ilaçlarımı almıştım, hepsi bu.

Bütün dikkatimi kahve içmeye ve 45 kilo olmaya verdim. Annem sorunumun ne olduğunu bilmiyor, bilse bile hafif bir rahatsızlık diye düşünüyor. Ben de bir şey demiyorum. Aslında söyleyecek bir şey de yok. Anna biraz yorgun yalnızca. Hepsi bu. Kesinlikle kötü arkadaşlardan kaynaklanıyor. Anneme göre yakınımdaki herkes yanlış seçimdi. Herkes benden cinsel veya ekonomik açıdan ya da iki açıdan birden ve ayrıca kesinlikle annemin şimdi aklına gelmeyen başka açılardan da faydalanmaya çalışıyordu. Eğer bir erkek beni ararsa bu nedenle telefonu hırsla kapatırdı hep, aslında kızlar aradığında da böyle yapmak istiyordu, ama yapamazdı, arayan benimle aynı sınıftan, öyle boşu boşuna çene çalmak için değil de okulla ilgili bir şey konuşmak için aramış biri olabiirdi.

Tallinn'e kendi başıma geldim. Evet ya... tek başıma. Hukka ile yaptığım son kavgadan sonra... o son kavgadan. Nereye gittiğimi söylemeden yola düştüm. Tallinn'e giden katamarana bindim, gizlice. Ve limandan annemi arayıp nerede olduğumu söyledim. Annem hemen arkamdan gelip beni buraya, teyzemin perişan, tuğla evine getirdi, kokusuna aşina olduğum bu eve, gri duvarlarının dibine kestaneler dökülen eve. Bütün o insanların içinde bir tek annemi aramıştım, ne hoş değil mi? Belki başka bir telefon numarası hatırlayamamıştım. Annemi aramış ve: Anne, açım, demiştim. Anna burada, Anna aç.

Uzandığım divana, sehpaya ve yerlere 70 ve 80'li yıllarının gazetelerini yaydım, karıştırıyordum. Sehpanın üzerinde duran epeyce taze günlük bir gazetede, 1972 yılında Pärnu'lu bir

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

kadına, şimdi bulimia diye adlandırılan bir hastalığa yakalandığından dolayı tedavi için elektrik şoku verildiği yazıyordu. Tedaviler nedeniyle sağlığı iyice bozulan, bedeni üç kat şişen, sakalı çıktığı için acı çeken, üstelik elleri duyarlılığını kaybeden Maria adlı bu kadın, Estonya dışında bir ülkede tedavi edilme hakkı elde edebilmek için hukuki süreç başlatmıştı. Uzmanlara göre kadının kendi ülkesindeki sağlık sistemine güvenmemesi çok anlaşılır bir şeydi.

On yıl erken doğmadığım için şanslıydım. Haberi kesip ajandamın arasına koydum. Nasıl bir haber kestiğim anlaşılmasın diye gazeteyi sobaya atıp yaktım. Yeme bozukluğu hakkında o kadar çok kitap ve makale okuyarak inceliklerini öğrenmeseydim, belki kusma ve zayıflama konusunda bu kadar becerikli olamayacaktım. Belki kusmayı bile akıl edemeyecektim. Ya da daha geç akıl edebilecektim. Veya kim bilir belki de herkesin kustuğunu, ama bunu açıktan yapmadığını düşünmüştüm.

Annem bir kâse bezelye konservesi getirdi, dedemin cenazesinde ikram edildiği günden beri yediğim bir şeydi. O günden sonra Georg Ots gemisiyle seyahat ettiğimiz her seferde, anneme göre külliyen akılsızlık olsa da, açık büfede yalnızca konserve bezelye yiyordum. Ama yanımdaki yiyecekler bana uygun olmadığından, meyan köklü şeker ve meyve suyunun yanında yiyecek başka bir şey daha bulmalıydım. Yemek masasında bulunan şeyleri yemeyi hep reddeden biri olarak buna ihtiyacım vardı. Rahatsız edici yeme alışkanlığı ve kurallarından dolayı, özel tür meyan şekerini, özel bir bezelye konservesini veya mutlaka olması gereken özel başka bir şeyi bulmak için insanları seferber eden biri olarak.

BELONGS TO KAKTOS TEAM

Bezelyeleri tek tek yiyordum. Başparmağım ve işaret parmağımın ucuyla kâseden alıyor, bir süre inceleyip ağzıma atıyordum. Benim bezelyelerle nasıl cebelleştiğimi gören annem dayanamayıp odadan çıktı. Kâseyi alıp pencereden dışarı atabilirdim, aslında bezelyeler çok fazla nişasta içeriyordu, aslında bunları yemek bir parça tehlikeli olmaya başlamıştı, ama yine de konserve bezelyeler özeldi; onlara böyle davranamazdım. Hepsini yedim.

Tabii daha sonra, açık büfede yenilebilecek ne varsa yemeye başlamıştım. Irene'yle yalnız başımıza Tallinn'e gideceğimiz zaman birkaç hafta önceden perhize girer ve neler yiyeceğimizi planlardık. Geceleri neredeyse uyuyamazdık. Ve yolculukta masada ne varsa silip süpürürdük.

Teyzemin evindeki tuvalet kâğıtlarının *Pravda* gazetesinden yapıldığını sanmıyorum, hatta belki de hiçbiri o gazeteden değildi. Niçin Rusça yazan bir gazete alacaklardı ki? Ruslaştırma politikası nedeniyle, kâğıt kıtlığı bahanesine sığınıp daha az sayıda Estonca kitap ve gazete basıldığından, *Edasi* almak için akşamdan kuyruğa giriliyordu. Ne teyzem ne de anneannem Rusça gazete alırdı. Onların tuvalet kâğıtları kesinlikle *Edasi* olmalıydı. Yahut *Ohtulehti* veya benzeri bir şey. Başka bir yerde tuvalet kâğıdı yerine Pravda kullanılıyor olabilirdi. Ama ne teyzeme ne de anneanneme tuvalet kâğıdı niyetine *Edasi* kullandıklarını söyleyemezlerdi. Ne de olsa Estonca çıkan ilk gazeteydi; dışı kırmızı, içi beyaz gerçek bir turp. Diğer bütün gazeteler yalnızca boktu, üstelik kızıl bok servis ettiklerinden dedem en sonunda *Edasi* okumayı kabul etmişti. Yani *Pravda* tuvalet kâğıdıyla eşanlamlıydı. Ama tabii

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

ki ben hiç kullanmamıştım. Finlandiyalı küçük hanımefendi, yoo, elbette kullanmaz... *Soome preili*... Annem torbalar dolusu kâğıt peçete alıyordu, çünkü arada bir bulunan tuvalet kâğıtları peçetelerden daha sertti. *Soome preili*'nin kıçı çok hassastı, ancak yumuşak kâğıt peçeteyle silinirdi, peçetelerin en beyazıyla. Hassas bir kıçtı onunki.

Miss Finlandiya o kadar narindi ki ekmèk kabuğu yemesine müsaade edemezdi annesi, kabuğunu ayıklardı ekmeklerin. Çünkü bir sürü insan –ıyk ne korkunç– dokunurdu o ekmeklere. Ambalajlı değillerdi, çatlaklarına ve tırnaklarının arasına simsiyah kir işlemiş bir sürü sütçü kadın eli yoklardı o ekmekleri. Ekmek sandığının yanına isteyen kesip alsın diye bir bıçak asılırdı. Bıçağın yanında beyaz veya yeşil kâğıtlar vardı, keserken bu kâğıtlarla tutulurdu ekmek. Çok komikti bu. Daha da komiği insanlar gerçekten de kullanırdı bu kâğıtları; kestikleri ekmekleri de, kulpunun yalnızca bir tarafı sabitlendiğinden hep dengesiz duran yapışkan metal bir sepete ve sonra kirli yere, daha sonra da kirli tezgâha koyarlardı, tezgâhtar kadın da kirli parmaklarıyla evirip çevirirdi. Anne kabuklu ekmek yiyor muydu? Hayır, kabuklarını ayıklıyordu... Ya da, hayır, hayır, yalnızca bana verdiği ekmeklerin kabuklarını ayıklıyordu.

Teyzemin mutfağındaki fincan ve kaşıklar aynıydı. Portakal rengi, beyaz puantiyeli fincanların içindeki kahve alüminyum kaşıklarla karıştırılıyordu. Ne portakal rengi olanı ne de diğer yeşil fincanları seviyordum. Teyzem masaya kolhoz ekmeği dilimledi. Bıçak kararmış, ağzı körleşmişti. Teyzem o beyaz ekmekten yememi istiyor, *sai*. Ama yemiyorum, kusabileceğimden emin olmadığım için yemiyorum. Kolhoz ekmeği *leib*. *Leib* genel olarak kolhoz ekmeği anlamına geliyor. Ve *sai* de beyaz.

BELONGS TO KAYOS TEAM

Dükkânlarda hiçbir zaman ekmek kokusu yoktu. Teyzemin evinde veya başka bir yerde de. Kolhoz ekmeği tazeyken nasıl kokuyordu bilmiyorum. Dükkânlara çekmeceli büyük tahta kutularda geliyor, bu kutular binbir zahmetle kaldırılıp rafların üzerindeki raylara yerleştiriliyordu. Aslında bunlar raftan daha çok üzerlerinde tekerin hareket edebildiği metal çerçevelerdi. Kolhoz ekmeğinin tadı bir yıl içinde sürekli değişirdi, ama ben hep sevmiştim.

Kıvamı sabunu hatırlatıyordu, her zaman biraz hamurdu. Tadı biraz ekşimsiydi, üzerine tuzsuz tereyağı sürülürse durmadan kolhoz ekmeği yemek isterdim, daha sonraları tuzsuz tereyağı yemekten vazgeçsem de. Çocukken ben buna "inek ekmeği" diyordum, çünkü insanlar bu ekmekle ineklerini de besliyorlardı. Torbalarla inek ve domuzlara taşınıyordu. Fiyatı buna uygundu, o kadar uygundu ki en sonunda ineklere verilmesin diye artırıldı; herhalde bu yaratıklar insanlar için pişirilmiş ekmekten başka bir şey yiyebilirlerdi.

BELONGS TO SOVOS TEAM

1964

Katariina liseye kaydolduğunda kolhoz yönetimi şehre gitmesine izin verdi.

Diğer her şeylerini ellerinden alan kolhozun çocuklarını almamasına sevindi Arnold.

Okulda, öğrencilerin 17 davranış kuralını içeren *opilaspilet* verildi Katariina'ya.

Kural bir: Öğrencinin görevi, azmederek bilgi ve beceriyle donanmaktır, böylece çok yönlü eğitim alacak erkekler ve kızlar komünizmin uygar emekçileri olacaklardır.

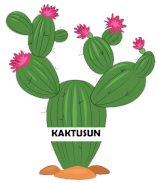
Kural dört: Öğrenciler üstlendikleri bütün görevleri komünizmin ahlaki kurallarına sadık kalarak yerine getireceklerdir.

Kolhoz Colorado böceğinin saldırısına uğrayınca, kovalarla Colorado böceği toplamanın bir tür namus görevi olduğu öğretildi Genç Öncülere.

1968

Formları doldururken ailesinin mesleği hanesine *kolhoosnik* yazmayı reddetti Katariina. Tarımın sosyalizasyonundan sonra çiftçi diye bir şey kalmamıştı, bu nedenle Katariina anne-babasına kolhoz işçisi demek istemiyordu. Bunun yerine emekli yazdı. Bir gün herkes emekli olacaktı.

BELONGS TO KAOS TEAM

1970

Richard'a yeni bir isim, yeni bir doğum yeri, yeni bir iş ve yeni bir ev verildi. Rusçayı akıcı ve pürüzsüz konuştuğundan, kimlik belgesine de Beyaz Rus yazıldı. Bir daha ailesini göremeyecekti, ama Estonya'da durumu gayet iyiydi, bunun için elinden geleni yapmıştı. Üstelik artık kendi ailesi vardı, kendine uygun kızıl bir kızla karşılaşmış, kız uygun bir şekilde hamile kalmış ve bu küçük aileye uygun bir ev bulmuşlardı.

Kız hırslı bir komünistti.

Richard'ın Estonya'da eskiden tanıdığı biri kalmışsa bile, bu kişi komünistlerin arasında olamazdı. Kolhoz çalışanlarının yaptığı, Estonya'ya yeni taşınan Ruslarla dolup taşan evinde güvendeydi Richard. Evde coşku dolu toplantılar düzenleyen eşi, kolhozdaki kahramanca faaliyetlerinden dolayı yalnızca madalya almakla kalmamış, parti görevlisi de olmuştu. Ayrıca evde büyük yemek davetleri de veriyordu, bu davetlerden birinde Richard'ı kravatla görünce dehşete kapılmıştı. Derhal çıkar onu! *Fu*i! Burjuva hurafesi! Üstelik daha önce arkadaşlık ettiği oğlan komünist gençlik örgütünden kravat taktığı için atılmıştı. Başına bir daha böyle bir şey gelsin istemezdi, *fui,* çok can sıkıcı bir şeydi! *Fui.*

BELONGS TO KAKTUS TEAM

Arada bir Moskova'ya toplantıya gidiyorlardı. Bu seyahatlerden birinde Richard'ı kravat takmadığı için bir restorana almamışlardı. Eşi önceden restorana giren Richard ne yapacağını şaşırmış, neyse ki bu gibi durumlar için kravat bulunduran şef garson imdadına yetişmiş de ondan aldığı kravatla içeri girebilmişti. Bu defa kravat takmasına kızmamıştı eşi, çünkü o anda önemli olan düzgün kıyafetti... yani bazı yerlerde.

Richard'ın eşi partinin sunduğu ayrıcalıkları seviyordu. Kremlin'deki kadınların yaptığı gibi, Kremlin'in yemekhanesinden akşam yemeği sipariş etmenin düşlerini kuruyordu. Ne harika olurdu. Ve sabırsızlıkla ilkbaharı bekliyordu. Partililerle birlikte Paris proletaryasını selamlamaya gideceklerdi. Paris'in ilkbaharda muhteşem olduğu söyleniyordu. Şu komünist enternasyonalizmi ne güzel bir şeydi! Fransa sosyalist ülkelerin göksel birliğine katılacaktı. Parti konyak, şampanya ve Fransız parfümü kokacaktı. Deniz kıyısında tatiller ve kızıl kadifeler. *Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin.*

"*Sovyet iktidarı sosyalizme giden yoldur, bu yolu emekçiler buldu, işte bu nedenle doğru, işte bu nedenle ondan üstünü bulunamaz.*" Paris'te yapacağı konuşmaya Lenin'den yapacağı bu alıntıyla başlayacak ve Sovyet Estonya'sının nasıl bir atılım içinde olduğunu anlatacaktı: "*Örneğin Sovyet Estonya'sında 1000 kişiye düşen doktor sayısı İngiltere, Fransa ve Finlandiya'dan daha fazla, az gelişmiş ülkelerle kıyas bile kabul etmez! Bizim halkımız kapitalist ülke halklarından çok daha iyi besleniyor! 1968 yılında yapılan bir istatistiğe göre Estonya halkı kişi başına*

BELONGS TO SOVIET TEAM

121 kilo tahıl tüketmiş, bu rakam Sovyetler Birliği Sağlık Bakanlığı'nın yetişkin bir insanın ideal tüketim miktarı diye saptadığı miktara eşit, oysa aynı yıl Amerika Birleşik Devletleri'nde kişi başına yalnızca 101 kilo tahıl tüketilmiş! Bir yılda kişi başına tüketilen balık miktarı Sovyet Estonya'sında 23,8 kilo, İsveç'te 20, Finlandiya'da 11, Birleşik Devletler'de ise yalnızca 6,2 kilo! İçinde bulunduğumuz beş yıllık plan sürecinde çiftçilerimize 13 500 yeni traktör, 2 600 biçerdöver, 1 200 buldozer ve çok sayıda başka tür tarım araçları verilecek. Tarlalara 865 000 ton mineral bakımından zengin gübre saçıldı, 1970 yılında bu miktar %35 arttı! Sovyet Estonya'sı için ne büyük bir başarı! Şimdi Sovyet Estonya'sının 35. yılını hep birlikte kutlarken, bütün o antikomünist propagandalarla iddia edilenlerin tersine, istediği zaman hiçbir engelle karşılaşmaksızın birlikten ayrılabilecekken, Estonya'nın Sovyetler Birliği'ni terk etmemesinin niçin tuhaf olmadığını daha iyi anlayabiliyoruz. Sovyetler Birliği, Estonya'yı burjuva hükümetinin yönetimi altında sürüklendiği uçurumun kıyısından kurtardı! İşte yol ve gerçek bu!"

BELONGS TO KAOS TEAM

Etrafıma yaydığım eski gazeteleri karıştırmaya başladım.

Teyzem mümkün olan her şeyi biriktirirdi. Gazetelerin arasında bir zamanlar annemin aldığı kadın dergileri de vardı. Belli ki en çok rağbeti *Burda* dergisi görmüştü. Gerçekten diğerlerinden farklı bir dergiydi, daha parlak ve daha renkli. Bu dergileri karıştırdığımı hayal meyal hatırlıyorum, o günlerde Estonya'daki tek kadın dergisi *Noukogude Naine*'ydi[37], çok az fotoğraflı ve çekicilikten yoksundu. Okumayı öğrendiğimde de bana ilginç gelmemişti. Günlük gazeteler yalnızca birkaç sayfaydı, okul defteri büyüklüğünde katlanıp posta kutularına atılırdı. *Noukogude Naine*'nin kapağı kahverengiydi, arka kapakta genellikle çiçek, ön kapakta ya çocuk ya da ciddi ifadeli sütçü kız fotoğrafı, iç sayfalarında mevsimine göre mantar, yaban meyvesi veya çiçek fotoğrafları olurdu. Her sayısının ön kapağında *Bütün ülkelerin proleterleri, birleşin* ibaresinin olduğunu ancak şimdi fark ediyordum. Finlandiya dergileri de artık ilgimi çekmiyordu, özellikle de Virpi Miettinen'in hâlâ kıyma çalarken yakalandığı, Eva-Riitta Siitonen'in –özel eklerde– formumuzu korumak için neler yapmamız gerektiğini anlattığı dergiler.

Noukogude Naine'de arada bir sütçü kızlar, ziraat mühendisleri ve balık üreticileriyle yapılan röportajlar yayınlanırdı. Bir kadının boy fotoğrafına veya beden hatlarını gösteren

37 Sovyet Kadını. (ç. n.)

BELONGS TO KAKTOS TEAM

bir fotoğrafa çok nadir rastlanırdı. Daha çok ellerinde tırpan veya tırmık tutan, dikiş makinesinin yanı başında duran kadın fotoğrafları ya da kimin kim olduğunun ayırt edilemediği, fabrikada çalışan kadınların topluca çektirdikleri fotoğraflar ve siyah beyaz pasaport fotoğrafları basılırdı. Ve işte nihayet –86 yılında– dergi kapaklarından birinde yüzü makyajlı gibi duran renkli bir kadın fotoğrafı vardı. Yalnızca henüz buluğ çağına erişmemiş kızların boy fotoğrafı basılırdı. Doktor sütunları yalnızca çocuklarla ilgili soruları ele alırdı. Her sayıda yemek ve el işçiliğini ele alan bir şey olurdu, ama egzersiz veya diyet reçetesiyle ilgili bir şeye asla rastlamazdınız. Yemek yalnızca çocuklar ve aile için pişirilirdi ve yalnızca çocukların yemekle ilgili sorunu olurdu: *Çocuğum iştahsızsa ne yapmalıyım?* Sanki bu mümkünmüş gibi! Aynı şekilde her sayıda bir sürü çocuk tekerlemesi ve şiiri yayınlanırdı. Eğer kuaför bir kadınla yapılan bir röportaj yayınlanmışsa ancak o zaman saç modasından bahsedilirdi; aslında bu mesleğe röportaj yapılacak kadar değer verilmesi bile şaşırtıcıydı. Röportaj yapılan sütçü kızların hepsi işlerinden memnunlardı ve başka bir şey yapmak istemiyorlardı, bir kolhoza verebileceklerinin en iyisini verdikleri için bütün ziraat teknisyenleri memnundu. Sütçü kızların görüşlerine dergiye basacak kadar önem veriliyordu; sütçü kızlar için en uygun kıyafet kısa kollu gömlekti. Dergilerde en çok iş, en az güzellik sözcüğü geçerken, kariyer sözcüğü bilinmiyordu bile.

Yağlarınızı görmek istiyorum! Kıllı bacaklarınızı, mağazaların et bölümünde çalışan kadınların lekeli önlüklerini görmek istiyorum! Dergideki fotoğraflara göre mevcut olmayan et

benlerinizi, üzerlerinde biten kılları ve cırtlak makyajlarınızı görmek istiyorum. Elbiselerinizin kollarından sarkan bileklerinizi, tombul parmaklarınıza iyice oturmuş yüzüklerinizi görmek istiyorum. Ya da çelik tabanlı topuklu ayakkabıları ve mini etekleriyle Viru Caddesi boyunca yürüyenlerin yaldızlı gözlerini görmek istiyorum. Hatırlayabildiğim, benim dünyamdan bir şeyler görmek istiyorum! Aradığım bir şeyleri! En azından bir elinde çanta gibi taşıdığı plastik torba, diğerinde pasta kutusuyla Viru Caddesi'nde göğsünü kabartarak yürüyen Tallinn'li bir kadın görmek istiyorum. Nerede o çevik topuklu, çiçek ve pasta taşıyan kadınlar? Sokaklarda Finlandiya'da olduğu gibi pizza kartonları değil, pasta, çörek ve kurabiye kutuları görmek istiyorum! Nereye gitti bütün o sıradan Rus kadınları? Bir yandan diğer yana sallanarak sokakları dolduran o ağır kalçalar? Bileklere kadar uzanıp yukarıya doğru düzleşen, muhteşem göbeklerden tek bir pilisinin bile kurtulamadığı o pileli etekler? Ve o şeritli sandaletler, elbette ya, o baş döndürecek kadar yüksek topuklu şeritli sandaletler? Rengârenk basma elbiseler, o cırtlak kırmızı dudak boyaları, cırtlak mavi göz farları, o cırtlak renklerle donatılmış kadın yüzleri, dizlere kadar uzanan basma etekler ve bu eteklerin altındaki kıllı, damarları dışarı fırlamış bacaklar, modelleri yıllardır değişmeyen sandaletlerden fırlayan nasırlı topuklar? Dudakları boyalı veya boyasız, gözlerine daha yeni siyah-mavi far sürülmüş bıyıklı kadınlar nerede? Saman saçlı her Finlandiyalı kadının gördüğünde gözyaşlarına boğulacağı o kocaman, o akıl sır ermez saç dağları nerede? Saçlarını topuz yapmış yaşlı kadınlar, saç örgüleri kocaman kurdeleli genç kızlar nerede? Boyalı dudakların üzerinde bıyıklar görmek

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

istiyorum, kıllı bacaklar, basma etekler, pantolonlar değil, kısa kollu basma elbiseler görmek istiyorum, sandaletler ve çatlamış topuklar, çatlamış kalın ayak tırnakları, benler, sivilceler, sivilce basmış yüzler, burun kanatlarında, burun uçlarında, alınlarda, üst dudaklarda, çenelerde benler, içlerinden siyah, kısa, kaba kılların baş gösterdiği benler görmek istiyorum. Göğüsleri, siğilleri, kiloları, alışveriş torbalarıyla sokakları tıkayan, yaya geçitlerini zapt eden, mağazalara akın ederek yerel halkın kuyruğa girmesini imkânsızlaştıran, her yeri çığ gibi kaplayan Rus kadınlarını, annemin dediği gibi *Vene valitsus*tan, Rus İktidarı'ndan gelen, matuşka, devuşka hangisi olursa olsun bütün bir yolu kapatarak yürüyenleri, annemin *tuleb kui Vene valitsus* diye duymalarını arzu ederek tısladığı, duysalar bile büyük ihtimalle anlamayıp daracık basma elbiseleriyle yollarına devam eden devuşkaları, matuşkaları, nataşaları, svetlanaları görmek istiyorum. Anneme göre gençken narin ve sevimli olan Rus kızları çocuk doğurduktan sonra denizanasına dönüşüyorlardı. Ama artık o kadınlardan yok, bıyıklı denizanalarından.

Hem burası niçin bu kadar sessiz? Sokağın karşısındaki Vietnam Yıldızı'ndan çıkıp bağıra çağıra, düşe kalka evlerine giden adamlar nerede? O düz, barakaya benzeyen Vietnam Yıldızı nereye gitti, teyzemin kocasının koltuğunun altında kâğıda sarılı balık veya domuz kulağıyla eve döndüğü o harika pazar alanı nerede? O pazar yerinde her türden eşya takas edilir, alınır satılır ve sonra hepsi içkiye çevrilirdi. Aydınlatılmış pencereleri veya herhangi bir tabela olmadığından yerini ancak içeriden gelen gürültü ve şarkıların yardımıyla bulurdunuz.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Kışlaların olduğu bölgede gürüldeyip tozlar savurarak dolaşan askerî kamyonlar nerede? Alçaktan tatbikat uçuşu yapan o askerî uçaklar nereye kayboldu?

Teyzemin şimdi viran olmuş tuğla evi elli yıl boyunca sivillere kapatılan askerî bölgeden önceki son evdi. Şimdi kırmızı duvarlı o kışlalar bomboş, yolları yabani otlarla kaplı, tıpkı terk edilmiş köy ve kolhoz binalarında olduğu gibi kırık dökük pencere ve kapıları rüzgârda çarpıp duruyor. Deniz çok yakın, hemen şuracıkta ve deniz rüzgârı. Kumsalda yürüyorum, daha önce yasaklanan bölgede, hiç kimse yok, hiç kimse izlemiyor beni, belki birkaç sokak köpeği. Ve kuşlar. Yanıma biraz yiyecek alıp kısa bir gezintiye çıkıyorum, yolun hemen kenarında terk edilmiş bir evin merdivenlerine oturuyorum.

Aydınlatma hâlâ kötü, şehir merkezinin dışında sokaklar neredeyse hiç aydınlatılmıyor, ama yavaş yavaş trafik işaretleri konulmaya başlanmış; bağımsızlık ilanından sonra hurda demirin fiyatı yükseldiğinden trafik levhası hırsızlığı kârlı bir iş olmuş. Tallinn ile Haapsalu arasında nadiren özel araca rastlanıyor. Daha önce de böyleydi. Ama o şamatacı kolhoz kamyonları ortadan kalkmış, yol yenilenmiş, arabalar sekmiyor ve Volgan'ın kıçı eskiden olduğu kadar sık yere çarpmıyor. Peki insanlar neyle yolculuk ediyorlar? Otobüsler nerede? Bütün o çocuklar nereye kaybolmuşlar?

O iyi restore edilmiş yoldan Saaremaa'ya da gidiliyor. Aydınlanma olmasa da hiç değilse yol kenarında kedigözleri var.

Daha önce askerlere ait olan bölge hâlâ kullanılmıyor, hiç kimse gitmiyor oraya, çünkü orada hiçbir şey yok. Ben orayı

BELONGS TO KAYOS TEAM

sevdim. Kusmak için iyi bir yer. Yanınıza yiyecek alıp hiç fark edilmeden gidebilirsiniz. Eğer ziyaretine gittiğim akraba evi kalabalık, tek banyolu ve duvarları ses geçiyorsa zorlanıyordum, bir blumik için çok sıkıntılı bir durumdu. Daha fazla hata yapmak istemiyordum. Bir tanesi yeterdi. Hafta sonunu geçirmek için köye gitmiştik, dışarısı zifirî karanlıktı ve benim mutlaka kusmam gerekiyordu, içeride tuvalet yoktu, çizmelerle kazabileceğim kadar yumuşak tek bir yer vardı ve pencere perdelerinin arasından sızan ışıkta neyin ne olduğunu ayırt etmekte zorlanıyordum. Gece ayırt edemediğim şey teyzemin çiçek tarhıydı. Ayağımla kazdığım küçük çukuru iyice kapadığımı düşünüyordum, hatta üzerine çalıya benzeyen bir şey bile koymuştum. Sabahleyin çiçek tarhına ne olduğunu şaşkın bir vaziyette soran teyzemin sesine uyandım. *Mitä tämä on? Mikä eläin tekee tällaista jälkeä?* Bu ne böyle? Ne tür bir hayvan izi bu? Milisler çekip gitti. Artık bizi izleyen yok. Ortalıkta dolaşan serseriler nedeniyle ne kadar cesaret edebiliyorsak o kadar özgürce dolaşabiliyoruz.

Tallinn'deki büyük alışveriş mağazasına panorama asansörleri kurmuşlar, yani *panorama!*

Roosikrants Äristä, Spar olmuş.

Yol kenarları reklamlarla kuşatılmış, sokaklar reklam panolarıyla donatılmış, tramvaylar reklama boğulmuş, şehir merkezindeki binaların çatılarına ışıklı reklam dolu. Toyota! Honda! McDonald's! Çocukluğumda sokaklarda reklam olmadığını hiç fark etmemiştim, oysa şimdi evlere bile reklam dağıtılıyor, burada bile. Eskiden bütün bir şehirdeki ışıklı tek reklam Viru Oteli'nin çatısındaydı, otele Sovyetler Birliği'nin Beyaz Sarayı havası veriyordu.

BELONGS TO SOVOS TEAM

Anna'nın dünyası artık yok. Artık metal kaplarda dondurma verilmiyor ve plastikler eskisi gibi kötü kokmuyor. Annem kız kardeşiyle eski günlerde olduğu kadar kavga etmiyor. Teyzem artık anneannemin tarlasının sınırlarının nereden geçtiği konusunda köylülerle kavga ediyor. Anneannemin köyü boşaldı. Anneannem öldü, ama tarlaları çocuklarına iade edildi. Etraf viraneye dönmüş kolhoz dolu, apartmanlar bomboş, kapıları açık, her taraf gri beton. Arada bir hayret edilecek kadar açık yeşile boyalı bir apartmana rastlanıyor, sağlam pencerelerinin sayısı gittikçe azalıyor, Sovyet boyaları pul pul dökülüyor ve Sovyet çimentoları parçalanıp ufalanıyor... *Vene värk...Vene aeg*... 80'li yıllarda kolhozları sovhoz yaptılar, ama ben yine de kolhoz demeye devam ettim, benim gibi başkaları da vardı. Üstelik kolhoz döneminde ücretler daha iyiydi, sanırım bu nedenle kolhoz sözcüğü kulağa daha hoş geliyordu.

Artık eskinin tersine sokakta gördüklerinizin mesleklerini kestiremiyorsunuz. Annem artık kahvede oturan, restoranda sigara içen kadınları başıyla işaret ederek hangilerinin meslekten olduğunu ima edemeyecek; şu uzun saçlı, yabancı marka kıyafet giyeni, oradaki yüksek topuklu sarışın, eteği buralara göre biraz kısa, ceketi dışarıdan, saçlarını da ithal boyayla boyadığı gün gibi ortada, o güneş gözlüklü kadın, o aynalı gözlükler buradan alınmamış. Çocukken fahişe sözcüğünü telaffuz edemezdim, bir türlü hatırlayamıyordum, bana çok zor geliyordu, hep *haişe* veya *fahşe* diyordum. Yahut yalnızca *faşe*. En kesin kanıt elbiselerdi, daha sonra başka işaretleri de öğrenecektim. O bakış. Kendinden üç kat yaşlı adamı biraz uzun süzen o kadın ve oradaki, şu tuhaf yürüyeni, şurada oturan da o biçim oturuyor. Onlu yaşlarımdayken orospu-

ların çoğu siyah beyaz kıyafetler giyerlerdi, bir çeşit orospu modasıydı işte. O zamanlar Finlandiya'da ne kadar punk ve rockçı takılsam da Estonya'ya giderken siyah giyemezdim. Şimdi siyah giysilerimi seviyorum ve Viru Oteli'nde kaynaşan o hayat kadınlarını özlüyorum.

Gürültüleri özlüyorum.

O Batılı renkler yanlış.

Eve gitmek istiyorum.

Evde anneme, "Anne, yine aynı adam," diyorum... "Boş ver, aldırma, sanki bir şey yokmuş gibi davran," diyor annem. Ama çok geçmeden adamı başka bir yerde daha gördüğümü söyleyeceğim.

Orada, evde, teyzem işyerindeki şeker torbasının yanına su dolu bir kova bırakıyor, gece nem çeken şekerin ağırlığı artıyor.

Orada, evde, köyün mağazasında çalışan tezgâhtar boş şişelerin parasını ödemek veya hesaptan düşmek yerine iç ederken, tezgâhın arkasındaki abaküsü hızla karıştırıp hesabın kontrol edilmesini engelliyor.

Büyük bir cam kavanoza doldurulmuş şeftali suyu... Ve anneannemin evinin yakınındaki malikâneyi kolhoz yönetimi işgal ediyor. Yoldaş Merike kapıların boyanmasını kolaylaştırmak için üzerindeki ahşap kabartmaları kesiyor, sonra fikrini değiştirip bütün kapıları yerinden çıkararak yakıyor –yüzlerce yıllık dal ve yaprak motifleriyle birlikte– ahşap kapıların yerine ateşe dayanıklı kapılar istiyor, düşman kolhozun ana binasına girmeye, hatta işgal etmeye yeltenir diye.

Orada, evde, bütün işyerleri öğle tatiline giriyor, mağazalar, devlet daireleri, müzeler ve bütün kurumlar, ya on iki-bir arası ya da bir-iki arası kapanıyorlar.

Bazen tezgâhtarların canı stokları saymak istediğinden kapanıyor dükkânlar, veya başka bir şey yaptıklarından veya

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

satacak bir şey olmadığından veya el altından satış yaptıklarından. Envanter defterine bakacak olursanız mağazanın kapasitesinden daha fazla mal olduğunu sanırsınız.

Evde, kafedeki kahve fincanlarının biri diğerine benzemiyor.

Yoksa evde mi kalmalıydım? Daha doğrusu evden geriye kalanların içinde? Hep buraya gelmeye çabaladım. Kendimi açlıktan öldürmek istediğim yer burası mı?

1988'de votka karneye bağlandı, bu ne kadar alabiliyorsanız o kadar alacağınız anlamına geliyordu, hiç içmeseniz bile, iyi döviz getirmeye başladıktan sonra oturma odasındaki şöminenin yan tarafında tam karşımda duran teyzemin çarşaf dolabı votkayla dolduruldu. Teyzem o zamanlar bu votkalarla iyi iş yaptı. Tütün için de durum aynıydı; kişi başına ayda ancak beş paket sigara alınabiliyordu, Rusya'da çeyrek yılda 300 sigara. Kibrit de kıttı, eğer sigara içiyor ve odunla ısıtılan bir evde yaşıyorsanız bunu çok iyi fark ediyordunuz; evlerin önemli bir bölümünün odunla ısıtıldığı bir şehirde yaşıyorsanız ayda beş paket kibrit alabiliyordunuz. Bulunduğunuz şehirde daha az kibrit stoku varsa alabileceğiniz miktar çeyrek yılda beş pakete düşüyordu.

Eğer ellinci doğum günü veya benzer bir *juubelita*[38] için büyük bir şölen düzenliyorsanız, o zaman... dur bakayım... sanırım biz anneannemin sekseninci yaş günü kutlamasında on şişe votka, beş şişe şampanya almıştık... O kadar mı almıştık emin değilim, tam hatırlayamıyorum... Gorbi'nin içkiye karşı kampanya açtığı günlerdi, içki politikasının yenilendiği veya buna benzer bir şey işte... Rusya'da kimse işini yapmadı-

38 Yıldönümü. (ç. n.)

BELONGS TO KAOS TEAM

ğından kolhozlardaki hayvanlar açlıktan ölüyordu, Rusya'daki dükkânlarda içkiden başka bir şey satılmadığından –üstelik yerel kriterlere göre bile çok ucuzdu– herkes körkütük sarhoş oluyordu ve içmekten başka eğlence yoktu. Bunun üzerine Gorbi çareyi iş saatinde içki satışını yasaklamakta ve diğer zamanlarda da bir düzene sokmakta buldu.

Cenaze törenlerinde de sert içki alınabiliyordu... anneannemin cenazesinde... tabutu bu apartmanın önündeki bahçenin ortasına taşınmıştı... anneannemin ölü, donuk yüzü... birisi tabutun yanında elektronik org çalmıştı, Finlandiya Hıristiyan cemaatinin hediyesiydi org, kolhoz mavisine boyalı bir varilin üzerine konulmuştu... teyzemin dairesinden uzatma kablolarıyla elektrik çekilmişti... kablo nedeniyle teyzemin dairesinin kapısı tam kapanmıyordu, herkesin ayağı takılıyordu... annem birkaç sakinleştirici alıp teyzemin dairesine girebilmek için org kablolarının altından sürünerek geçmeye çalıştı... mutfak masasının üzerinde, büyük, kocaman, soyulmuş, dumanı tüten patatesler vardı... ve ben havayı ağırlaştıran patates kokusundan iğreniyordum, başım dönüyordu, teyzem yemem için ısrar ediyordu, ama ben yemedim, sanki her yerde patates kâsesi vardı... kokusu saçlarıma siniyordu, yastığıma sinmiş ve ertesi gün de çıkmamıştı... pencereler bahçeye bakıyordu... anneannemin elmacık kemiklerinin dışında bütün yüzü çökmüştü... çamaşır iplerinin bağlandığı paslı demirlerin gıcırtısı... pencere camları arasında ölü sinekler.

1956

Anne babası ve kız kardeşleri Sibirya'dan dönerken, oğulları dönmemişti Roug'un. 1956 affı politik tutukluları da kapsıyordu, yani Roug ailesinin geri dönme hakkı vardı. Ama oğlanlar Sibiryalı kızlarla evlenip orada kalmışlardı. Nereye döneceklerdi ki? Onlara ihanet eden köylerine mi? Küçük çiftlik evlerine başkaları yerleşmişti mutlaka. Kim bilir şimdi masalarında ya onları ele verenler ya da çay içip hıyar turşusu kemiren bir Rus *devuşka* oturuyordu. Üzerinde kolhoz hayvanlarının yayıldığı topraklarına mı döneceklerdi? İçlerinde onları Sibirya'ya yollayanların da olduğu kalabalığın arasına mı döneceklerdi; aynı köyde aynı yolları mı tepeceklerdi; kolhozda o insanlarla birlikte mi çalışacak, aynı biçerdöveri sürecek, aynı banka oturacak ve bir zamanlar sevgili amcalarına ait olan fincanla kahve içen Karla'yı mı seyredeceklerdi? Karla'nın oğullarının onlardan çaldıkları pantolonları nasıl eskittiklerine mi bakacaklardı? Elfriide'nin nasıl kahraman bir anne olarak kutsandığını, sosyalist işçilerin parlayan yıldızı sanıyla şereflendirilip alkış, çiçek ve onur belgelerine boğulduğu gün, anneleri Aino'nun elbisesiyle çektirdiği fotoğrafla nasıl ölümsüzleştirildiğini görmek için mi döneceklerdi?

BELONGS TO KAOS TEAM

1956 affında Kiisa oğullarıyla, Leeve de kızlarıyla birlikte evine döndü. Büyük Anayurt Savaşı'dan geriye kalanları göreceklerdi. Osvald tundralarda kaldı.

Tallinn hâlâ Tallinn'di. Şişko Margareta ve Uzun Hermann kulesi hâlâ yerinde duruyordu. Kavaklar. Kuş kirazları. Trenle Sibirya'ya giderken geride bıraktıkları o eski kavaklar, o eski kuş kirazları. Ve hâlâ sokaklarda insanlar vardı, gülen, aksıran, burunlarını çeken insanlar, çocuklar ve âşıklar, konuşan insanlar.

Rusça konuşanlar.

Rus askerleri.

Nerede haç ve taç varsa üzerlerine orak-çekiç kazınmıştı.

En azından tanıdık bir şey vardı. Sibirya'dan buraya kadar ulaşabilmiş bir şey. Sibirya'nın buz gibi havasını solumaya alıştıktan sonra, artık onunla yaşayabilirlerdi.

Sibirya'dan gelenlere hiç kimse oda kiralamak istemiyordu, hiç kimse onları işe almıyordu. *Hiç bilinmezdi ki. Ne olacağı. Nasıl yorumlanacağı. Her yere çekilebilirdi. Sanki Estonya'nın bağımsızlığını istiyormuşsunuz gibi. Hani yani. Kiisas'ın oğlanlar tehlikeli olabilecek bir yaşa gelmişlerdi. Yani o anlamda. Kiisa artık çok yaşlıydı, o tür bir... ama yine de Sibirya'dan geliyordu işte. Hiç bilemezdiniz. Ve zaten ev yeterince kalabalıktı. Ve kız okulunu bitirmişti, eve dönmek üzereydi. Ve gençler yeni evlenmişti, ayrı bir odaya ihtiyaçları vardı. Ve bebek ha geldi ha gelecekti. Ve yaşlı anneanne artık*

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

yalnız yaşayamıyordu, bize taşınacaktı. Anlıyorsun değil mi, Kiisa, yerimiz çok dar, anlıyorsundur Leeve, imkânsız, anlıyorsunuzdur çocuklar, burada kalamazsınız. Burada size yer yok.

Burada çalışabilmek için ilkokul mezunu olmalısınız. Diploma şart. Diplomasız olmaz. Siz, çocuklar, keşke geldiğiniz yerde okula gitseydiniz. Okul kaçkınlarını kimse istemez.

Tamam, ama buradan giderken ilkokulu bitirmek üzere olan çocuklar, Sibirya'da birinci sınıftan başlamak zorundaydılar, buna da bir itirazları yoktu, ama çalışmayıp da 300 gramlık tayını alabilen hiç kimse yoktu, annenin aldığı bir ekmek de yetişkin sayılacak iki oğlanı doyurmaya yetmiyordu, yani yapacakları bir şey yoktu. Traktör sürmekten başka.

En sonunda Estonya'da sürücü kursuna yazıldılar, hiç değilse şoförlük yaparlardı.

Çocuklar zamanını bekliyorlardı, daha uygun bir atmosferi; yirmi yıl kadar sonra gelecekti o gün. Koruyucularını ve iktidarını kaybedecekti Karla. Kolhozun bile işine yaramayacaktı artık. İşte o zaman, karanlık bir sonbahar akşamı yolunu kesen çocuklar, kim olduklarını söyledikten sonra sıkı bir dayak atacaklardı ona. Karla birkaç hafta hastanede can çekişti, konuşabilirdi, ama tek bir kelime etmedi.

Köyden hiç kimse katılmadı cenazesine.

BELONGS TO KAVOS TEAM

Teyzemin davetiyesi ilk defa1984 yılında reddedildi. Annem, anneannemi mutlaka görmek istediğinden Tallinn'e turist gibi gitmek zorunda kaldık, bir otelde oda kiraladık ve Tallinn'e kadar gelen anneannemi Juuli'nin evine yerleştirdik. Seyahatimiz üç gün sürdü, o zaman turist vizesiyle yalnızca üç gün kalınabiliyordu Tallinn'de.

Ertesi yıl da olumsuz cevap aldık.

Anneanneme göre sırf kötülük olsun diye işi Linda berbat etmişti.

Annem Maria'dan şüpheleniyordu, annem istediği blucin ceketi getirmedi diye erkek arkadaşı Maria'yı terk etmişti.

Davetiye başvurularıyla ilgilenen memur -yüz Finlandiya markı karşılığı- ret kararının Haapsalu'dan geldiğini söylemişti. Bizim oraya gitmemizi istemeyen biri vardı, ama kim olduğunu söyleyemezdi.

Sonraki yıllarda bürokratik işlerle uğraşmayı Juuli üstlendi. Anneannemin sağlığının kötü olduğunu belirten bir doktor raporunun yardımıyla, akraba olmamasına karşın, anneannem adına davetiye yazma izni aldı. İşi takip edebilmek için devlet dairelerinde birkaç saat beklemesi gerekiyordu ve bu, çoğu zaman kendi iş saatlerine denk geliyordu, ama diğer herkes de özel işlerini mesai saatlerinde yaptığından Juuli için fazla bir sorun yaratmıyordu. Politik açıdan lekesizdi Juuli ve iki

BELONGS TO SOVIET TEAM

oğluyla birlikte yaşadığı ev kendine aitti; yurtdışından misafir kabul edecek kadar yerleri vardı, ayrıca evin durumu Sovyetler Birliği'ni utandırmayacak kadar iyiydi.

Juuli'nin davetiyeleri hiçbir zorluk gösterilmeden kabul edildi.

Ama anneannemin bacağı Tallinn'e gelmesini engelliyordu.

Annem makamların kapısını aşındırıp durdu. Özel vizeyle ilgilenen memur sorunun Haapsalu'dan çıktığını yineledi.

Ama annem Sofia, Tallinn'e gelemiyor. Bacakları artık taşımıyor onu, üstelik bir kalp krizi geçirdi.

"Sen git o zaman," dedi adam. "Sen git!"

Adama yalnızca güzel bir paketin içinde tıraş losyonu ve tıraş köpüğü verdiğini söyledi annem bana, bir de kahve. Hepsi bu. Bir düşünsenize!

1987 yılında Haapsalu'ya gitmek için Tallinn'den özel bir vize aldık. Annem davetiye işini artık teyzeme bırakmıyordu.

Tabii bu Juuli'ye daha fazla hediye alınacağı anlamına geliyordu. Yani daha fazla para harcanacaktı. Annemin minik gelirleri Estonya'ya götürülecek eşyaları almaya yetmiyor, bir parça da evin bütçesinden harcıyordu. Talep çok, para azdı. Bütün bunları tesadüfen öğrenmiştim, annemin indirimli mal kültürüne ne kadar aşina olduğunu fark ettiğimde. Bir gün bir mağazayı gezerken tam da Juuli'nin ayaklarına uygun çok ucuz bir ayakkabıya rastlamıştık –Tanrı'ya şükür Juuli'nin ayakları küçüktü, indirimli ayakkabı kolay bulunuyordu–, ama annemin cüzdanındaki onluk günlük yiyeceğimize ayrılmıştı, annem yemekten feragat edip yalnızca çocuğuna yiyecek almakta buldu

BELONGS TO SOVOS TEAM

çözümü. Juuli'ye uygun bir etek bulunca, kendisi için almak istediği saç boyasından vazgeçti. Patatesle beslendiğimizden, yalnızca patates püresi yedi, hem de her gün. Kazandığı minik paraların nereye harcandığını babacığın görmesini, bilmesini istemiyordu. Bu nedenle babacıktan asla para talep etmiyor, hep idare ettiğimizi söylüyordu.

Maria'ya ceket mi almalı, yoksa ayakkabılarını tamire mi vermeliydi?

Linda'ya deodorant mı almalı, yoksa kendine diş macunu mu?

Juuli'ye mi, yoksa kendine mi külotlu çorap almalıydı?

Bütün seçimleri annem kaybediyordu.

Ve bir de satmak için alınacak giysiler vardı, onlar da annemin kendi ihtiyaçlarının önündeydi.

Hatta çürük dişleri bir sonraki Estonya seyahatine kadar bekleyebilirdi.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Annem bir sürü değişik işi halletmek için Tallinn'e, babacık da onu ziyaret etmeye gitmişti. Ben dinlenmek için teyzemin yanında kalıyordum. Annem Tallinn'den telefon açıp endişelenmememi söyledi. Ama endişelenmemi gerektiren bir şey var gibiydi. Tallinn'in merkezinde, bekçili bir park yerinden arabamızı çalmışlardı. Daha yeni değiştirilen kurallara göre sigorta Avrupa Birliği ülkelerinin dışındaki ülkeleri kapsamıyordu. Polisler arabanın bilgilerini yanlış kaydetmiş, bizim arabadan bambaşka bir arabayı arıyordu. Bütün suçu yine anneme yükleyen babacık Finlandiya'ya gitmişti. Araba yeniydi, Audi, Rusya'da çok revaçta olan bir markaydı.

Estonya'da arabayla gezerken hep çok dikkatli davranır, gerekli her türlü güvenlik önlemini alırdık. Eğer Tallinn'den daha uzak bir yere gideceksek hep gündüz yolculuk yapar, gittiğimiz yerde de arabayı bir garaj veya bir çalılığa saklardık. Eğer yola biri çıkarsa durmaz gaza basardık, yolda yatan birini gördüğümüzde de aynısını yapardık, kesinlikle yaralı numarası yapan biriydi. Ve şimdi arabamız şehrin göbeğinde kaybolmuştu, bekçili, etrafı yüksek çitlerle çevrili bir park yerinden!

Bu olaydan sonra, annem arabalı vapur bileti alırken, körfezin hangi yakasında olursa olsun, hiçbir gemi işletmesine arabanın plakasını, hatta markasını bile vermemişti.

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Finlandiya'ya döndüğümüzde Öz-Finlandiya evinin kilidi değiştirildi, çünkü arabada adres ve kimliklerin yanı sıra evin anahtarları da vardı. Üstelik arada bir yanlarında kaldığımız, Tallinn'deki tanıdıkların ev anahtarları da vardı arabada, annem onlara hırsızlıktan bahsetmedi, yalnızca ilişkisini kesti. İnsanları gereksiz yere telaşlandırmanın anlamı yoktu. Üstelik hırsızlar o anahtarların hangi kapılara ait olduğunu bilemezlerdi. Ama biz eşeğimizi sağlam kazığa bağlamalıydık. Bir daha o evlerde kalmayacak ve o evlerde kalanlarla bir daha hiçbir ilişkiye girmeyecektik. Annem başka bir isim daha aldı; Estonyalıların genellikle tek bir ön adı olurdu, annem o güne kadar tek bir isimle yaşamıştı, ama şimdi iki adı vardı, yani yepyeni bir adı. Bütün banka kartlarını iptal ettirdi. Ama vatandaşlık numarasını sırf pasaport çalındı diye değiştirmiyorlardı, annem lanetler yağdırdı bu kurala. Aptallar! Telefon numarası değiştirilip gizli bir numara alındı. Yatağın altında bir baltayla uyumaya başladı annem.

Dünyanın bir yerinde annemin pasaportunu kullanan, Katariina diye birinin olduğu kesindi!

Yine başlama, anne. Yeter artık.

Bütün bunlar geride kaldı. Bitti artık. Sovyetler Birliği çöktü. Sovyet-Estonyası diye bir şey yok. Yalnızca Estonya Cumhuriyeti var. Soğuk savaş son buldu. KGB artık bizi alamaz, anne, geçti bunlar, yalnızca kırıntıları kaldı, yolun kenarında çöp atılan beton konteyner ve tarlada duran kolhozun paslı biçerdöverleri.

Artık daha fazla tahammül edemiyorum!

Annem kapa çeneni diyor.

BELONGS TO KAOS TEAM

KGB veya değil, haydutlar hâlâ var.

Mustamäe'deki bir çöp kutusunda içi Finlandiya pasaportu dolu plastik bir torba bulundu, ama aralarında annemin pasaportu yoktu.

Olayın üzerinden bir yıl geçtikten sonra annem internette ilginç bir bilgiye rastladı; Estonya polisi çalındığı ve kaybolduğu bildirilen arabaların bir listesini çıkartmıştı, isteyen kontrol edebiliyordu. Annem listede bizim arabayı buldu. Çalındıktan iki hafta sonra bulunduğu bildirilmişti.

Eğer sahipleri bulunan arabayı belirli bir sürede polisten almazlarsa, yasal bir şekilde satışa çıkarılıyordu.

Annem polisi ve ulaşabildiği her türlü adli mercii aradı, telefon açıp soruşturdu, soruşturup telefon açtı. O günlerde bizim işimize bakan polisler artık görev yapmıyordu. Hepsi mi?

Evet. Hepsi bu.

Ayrıca sizin Finlandiya'da araba almanız kolaydır herhalde.

Annem o akşam ağladı, ama araba için değil. Yani haklıydı. Bir Estonyalının en büyük düşmanı, başka bir Estonyalıydı.

Annem teyzemin yanında yeterince dinlediğime karar verdikten sonra, yönümüzü tekrar Finlandiya'ya çevirdik, ama gemiye binmeden önce bir gün Tallinn'de kaldık. Annemin işleri vardı, o işini bitirene kadar şehrin eski bölümünde oyalanmaya karar verdim. Öyle çok gezecek halim yoktu, bir parça dolaşırdım işte. Viru Oteli'nin önündeki çiçekçi kadından bir buket lale aldım. Buket sepetinin üzerinde fiyat etiketi vardı, on kron. Estonca ama belirgin bir Finlandiya aksanıyla laleleri buket

BELONGS TO SOVOS TEAM

olarak satıp satmadığını sordum. Evet, dedi kadın. Yüzlük bir banknot verip paranın üstünü beklemeye başladım. Bir süre sonra fark ettim ki kadının bir sent bile vermeye niyeti yoktu. Bir bukette on lale vardı.

Benim ülkem beni dolandırıyor, benim ülkem benden çalıyor, benim ülkem beni kandırıyor. Kendimi çok kötü hissettim. Çok itici. Utanç verici. İnsanın anlatamayacağı bir şey. Kocasından sürekli dayak yiyen bir kadının, sırf utandığından dolayı bunu kimseye anlatmaya cesaret edememesi kadar utanç verici bir şey.

Benim evim!

Annem araba işini bana anlattı, ama ben ona laleleri anlatamadım.

Laleler elimde *Karu* bara yemek yemeye gittim. Menü hem Estonca hem Finceydi. Yemeklerin renkli fotoğrafları konulmuştu. Fotoğraf olmayan son sayfalarda bir sürü yemek ismi vardı. Bu sayfalardaki ana yemek ve salataların isimleri yalnızca Estonca yazılmıştı ve hem Estonca hem Fince yazılan yemeklerden üç kat daha ucuzdu.

Garsonun benimle Fince konuşmaya çabalamasına aldırmayıp Estonca konuştum.

Dönüş yolunda sarhoş yolcular ellerindeki yerfıstığı torbalarını değerlerinin on katı fiyatına açık artırmayla satışa çıkartıyor, çatal tutacak durumda olmadıklarından açık büfedeki son balıklarına elleriyle dalıyorlardı. Bağırış çağırışlara bakılırsa bir şey veya birileri bizim kamaramızın olduğu güvertenin tuvaletlerini yine tıkamıştı. Kamara görevlisi kızlar kapıyı vurmadan ve hiçbir açıklama yapmadan tuvaleti kontrol

BELONGS TO KAOS TEAM

etmek için üç defa içeri girdiler, bizim anlamadığımızı düşünerek arada bir birbirleriyle Estonca konuşuyorlardı. Genç bir çift limanın ortasında durmuş, aldıkları kasalar dolusu birayı evlerine nasıl götüreceklerini düşünüyordu. Belki altmış litre bira vardı yanlarında. Birinin bira kasası dağılmış, bira kutuları etrafa saçılmıştı. Adam etrafa saçılan Saku bira kutularının peşine düşmüştü. Ben ağlamak üzereydim.

BELONGS TO SOFOS TEAM

1970

Katariina mezuniyet diplomasını almadan bir yıl önce erkek arkadaşı Hugo'yla ilişkisini kesti. Aslında böyle yapmamalı, onunla evlenmeliydi, ama önemi yoktu, Hugo'nun canı cehennemeydi, yeter ki ondan uzak dursundu. Katariina, Estonya'da kalmaya karar vermişti, Tallinn'de oturabilirse çok sevinirdi, tabii Hugo'suz, bırak o başkalarının peşinden koştursundu. Bekâr ve tek başına olmasına karşın, diplomasını aldıktan sonra gitmek istemeyeceği bir yere gönderecekleri kesindi. Rusya'da bir yere ya da Estonya'nın ona uymayacak bir köşesine. Aslında üç yıl sonra Estonya'ya geri dönebilirdi, ama nereye gönderilirse gönderilsin üç yıl çok fazlaydı.

Katariina Estonya'da bir iş bulmaya karar verdi, hatta Tallinn'de, hem de sürekli bir iş. Estonya'da kalmayı garantilemek için, ne olursa olsun kesinlikle evlenmeyecekti.

Neredeyse bütün okul arkadaşları daha şimdiden evlenmişlerdi, her gün hamile genç kadınlara rastlıyordu.

Katariina bir firmanın tanıdığı müdürünü ziyarete gitti. Müdür kendisini işe alır da, bundan dolayı firma para cezasına çarptırılırsa –başka bir işyerinde çalışma

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

emri aldığından bu mümkündü– bu cezayı kendi ödeyeceğine söz verdi. Firmanın harcamalarından tasarruf yaparak gerekli parayı kasada biriktirecekti, hatta daha fazlasını. Becerikli bir işçiye her zaman ihtiyaç duyulmaz mıydı? Aile sorunu yoktu, genç ve enerjikti, diplomasını yeni almıştı ve üstelik kadındı.

Böyle biri elbette çok uygundu.

Üstelik kendisine nereyi uygun gördüklerini de araştırmıştı Katariina. Viljandi diye bir yerdi, sözde şehirdi, ama şehirle alakası yoktu. Katariina'ya hiç uygun değildi. Viljandi'de yerini alacağı kadın eğitimli değildi, ama uzun yıllardır o firmada çalışıyordu, ayrıca müdürün sevgilisiydi. Katariina kadınla ilişkiye geçecekti, Katariina'nın o firmaya gelmek istemediğini duyunca kesin çok sevinecekti kadın. Katariina'nın bulduğu çözüme kadın kadar müdürün de sevineceği kesindi, sonuç olarak Katariina ile yeni müdürü Välismaa'da mutlu olacaklardı. Eğer bütün taraflar susarsa, ceza ödemeye de gerek kalmazdı.

Katariina çok yorgundu, ama arkadaşı sonucu kutlamak için dışarı çıkmakta ısrar etti. Belediye Meydanı'nda Rae diye yeni bir kafe açılmıştı. Gidip şöyle bir baksalar ne olurdu?

Finlandiyalı, daha restorandan içeri adımını atar atmaz fark etti Katariina'yı. Onlar orayı kafe sanıyorlardı.

BELONGS TO SOVOS TEAM

İKİNCİ BÖLÜM

Annemle birlikte Finlandiya'ya dönerken gemide rastladım ona. Kırk beş kilomla uzun süre teyzemin yanında kalıp dinlendikten hemen sonraydı. Tüy sıklet halimle vapurda dolaşmaya pek halim yoktu, annem geminin gümrüksüz satış mağazasına giderken ben yerimden kıpırdamamıştım. Barda oturmuş sigara içiyordum, yoksa bir gece kulübü müydü? Toplu eğlencelerden sonra dansa başlanmıştı. Belki binici kez Saarenmaa valsi çalıyordu. Ateş istemeye geldi. Ona doğru döndüğümde kafasını gördüm, tıpkı Vilen'in kafası gibiydi. Saçı yaklaşık yarım milimetre olduğundan açık seçik görülüyordu kafasının şekli. Benzerliği söyledim.

Vilen?

Yani Vladimir İliç Lenin. Eski ilk adı.

Hemen pantolonunun cebinden bir Lenin şapkası çıkartıp başına taktı. Vay beee, dedim. *Spassiba*, deyip yanıma oturdu. Kapıda annemi görür görmez onu yanımdan uzaklaştırdım.

Annem bana bir şey sormanın faydasız oluğunu öğrenmişti, cevaplamazdım, kendi isteğimle de hiçbir şey anlatmazdım, yani Vilen masadan kalkmasaydı bile annemle bu konuda bir şey konuşmayacaktık. Sandalyeye sürerek yapışkan avuçları-

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

mı kurulayacak, bakışlarımı bir yere sabitleyip endişesiz görünmeye çalışacak ve titredikleri fark edilmesin diye ellerimi sıkıca birbirine kenetleyecektim. Ama annem döndüğünde yalnız olmam yine de daha iyiydi. Çünkü hiç tanımadığım yabancı bir adama, hem de bir zamanlar Irene'nin söylediği tarzda, yüksek sesle, "Benim köklerim iki halka uzanıyor. Yarı Estonyalı, yarı Finlandiyalım," demiştim.

Ve Vilen ne şaşırarak irkilmiş, ne de küçümsemişti. Deyivermiştim ve hiçbir şey olmamıştı; kimse ıslık çalmamış, fiyatımı sormamış, bütün bar dönüp bana bakmamış, gemi durmamış, hiçbir şey olmamıştı... Ve aslında olan olmuştu.

Ertesi gün Helsinki'de bir kahvede buluştuk, su bardaklarında birer kahve içtikten sonra kalkıp Kosmos restoranına gittik. Bardakla kahve içmenin Helsinki'de bu aralar nasıl moda olduğunu konuştuk uzun süre, oysa Sovyetler Birliği'nde sıradan bir şeydi. Üçüncü sigara paketini de açmıştık, durmadan konuşmaktan ağzımız kurumuştu. Yeter ki ağzımdan bir sözcük çıksın, bir daha duramıyordum. Paketten aynı anda yeni birer sigara aldık, bardaklarımızı aynı anda kaldırıp aynı anda doğrulduk. Bunu fark ettim, ama bana hiç gülünç gelmedi, aksine çok doğaldı, böyle olmalıydı. Eski Doğu Bloku ülkelerine geçen yıl yaptığı seyahati anlattı Vilen. Coşkuluydu, iştahlı sesi bizi sarıp sarmalıyor, ikimize ait küçük bir dünyanın içine çekiyordu, o restoranda, güpegündüz... Ve benim iştahlı sesim onun sesine karışıyordu, bir dahaki sefere Arnavutluk'a gidecekti. Konuşmalarımızın arasında, tıpkı kolhoz mavisi to-

BELONGS TO SAKIZ TEAM

paçlar gibi, semaverler, *pelmeni*ler[39], dantelli, Rus işi pencere perdeleri dönüyordu, anneannemin evinde arada bir çevirdiğim topaçlar gibi.

Tallinn'deki büyük mağazanın en üst katına çıkan panorama asansörüne binmek istemediğimi söyledim, asansörler konulmadan önce yaptığım gibi, merdivenleri tırmanmak istiyordum. Tıka basa insan dolu, havalandırmadan yoksun boğucu merdivenlerde bayılabilirdiniz, ama yine de!

Tabii ya! diye bağırdı Vilen.

Stockmann mağazası Tallinn'in göbeğinde, şimdi orada her şey bulunuyor, katlar arasında döner merdivenler var. KGB'nin Viru Oteli'nde kullandığı dinleme odasının kapısı açıldı, halka gösteriliyor. Artık demiryolu istasyonunun fotoğraflarını çekebiliyorsunuz ve domuz ayağı almak için sabahın dördünde kuyruğa girmeniz gerekmiyor. Demiryolunda fotoğraf çekilemediği zamanlara dönmek istemem yanlış mı?

Hayır! diye bağırıyor Vilen.

Anlıyor musun?

Anlıyorum!

Limanın yakın çevresinde yeni oteller yükseliyor. Tallinks şirketinin otobüsleri Finlandiyalıları limandan otellere ve Mustamäe'ye taşıyor... çeyrek veya yarım saatte bir... Mustamäe'nin üzerini kapatıp sevimli bir pazar yeri yapmışlar, o eski keşmekeş ve kalabalık yok artık, az sayıda insan dolaşıyor içinde. İşportacılar hâlâ var, korsan mal satmalarına karşın, gümrükte korsan malla yakalanırsanız ceza alacağımızı söyleyerek nazikçe uyarıyorlar. Ne tür müzikten hoşlanıyorum?

39 Baharatlı kıyma ve hamurla yapılan mantı benzeri bir Rus yemeği. (ç. n.)

Dışarıda asker bereleri satılıyor, Sovyet döneminden kalma abaküsler, Nazi sembolleri, kadranlarında Hitler, Stalin veya Lenin resimleri olan cep saatleri. Hiçbir yerde Rus porseleni bulunmuyor, ama her yerde kristal var, yiyecek yalnızca yiyecek dükkânlarında satılıyor... Biz bunu mu istiyorduk, oraya gitmek ister miydin, Vilen?

Hayır! diye bağırıyoruz hep bir ağızdan. Hayır!

Daha çok kolhoz mavisi kamyonları konuşmak istiyorum, bitip tükenmek bilmeyen gümrük beyanlarını. Sovyetler Birliği'nde alerji diye bir şey olup olmadığını konuşmak istiyorum, annemin Finlandiya'ya geldiğinde alerji diye bir şeyin varlığına bile inanmadığını. Ve bitleri! Vilen, çok iğrençler... gece ışığı söndürmeden yatmalı, o zaman gelmiyorlar... Tallinn'de annem yastık kılıfını ters yüz edip silkeleyerek kurtulmaya çalışırdı onlardan... Babacık Finlandiya'ya geldiğinde, sınırın öteki tarafından bit getirmesinden korkan annem incelesin diye bavulunu garajda bırakmak zorunda kalıyordu... Vilen, bitleri özledim!

Bunun için mi geceleri ışığı söndürmüyorsun?

Bunu anlattım mı?

Evet, anlattın.

Hiç fark etmedim... Sence bunun nedeni... bitler mi? Elbette ya.

Hayırrr! Bu çok korkunç!

Kahkahalar atarak gülüyor, gülüyoruz, içmek için alıp bana gittiğimiz votka şişesinin dibini görüyoruz.

Orospular hakkında da konuşmak istiyorum. Finlandiya hâlâ Estonyalı fahişe kaynıyor. Tallinn feribotlarında hâlâ kü-

BELONGS TO KAYOS TEAM

çük Lolitalar dolaşıyor, ama bana fiyatımı sormuyorlar artık, annemin benim pezevengim olduğunu düşünmüyorlar artık. Yine de... Haksız mıyım, Vilen, söyle? Artık ne blok flütümü ve flor tabletlerini koyduğum küçük çantamla gümrükten bir şey geçirmemi isteyen, ne de külotlu çorap veya spor ayakkabı ısmarlayan birileri var. Hata mı yapıyorum, Vilen, kadınların bir çift külotlu çoraba kendilerini sattıkları o yere dönmek istemem hata mı?

Peki, Saaremaa'daki gelincik tarlalarını hiç gördün mü sen, Vilen, o kısa, üzerleri yosun bağlamış eğri büğrü ardıç ağaçlarını gördün mü? Hububat tarlalarını? Annem Öz-Finlandiya'nın çamurlu topraklarına bakarak ağlamıştı; bütün çabasına rağmen tek havuç bile alamadı o topraklardan, lahana bile yetişmiyordu. Aslına bakılırsa arada bir kaynanası yabani otları ayıklamaya geliyor ve işte o zaman boy göstermeye çalışan son havuç da kayboluyordu; kaynana yalnızca yardım etmek istiyordu. Belki de gelininin çalışkanlığına gıcık oluyordu, iyi bir uyku çekebilmek için akşam gezilerine çıkıyordu, bu da annemi çıldırtıyordu, körfezin karşı tarafında böyle bir şey yoktu; gün ışığı kaybolana kadar tarlalarında çalışan insanlar yorgunluktan yatağa kendilerini zor atarlardı. Annem bana Öz-Finlandiya apartmanın bodrumundaki depoları gösterdi, tel ağ örgülü kapıların ardında bir veya iki kavanozun dışında bir şey yoktu. Bize ayrılan depodaysa bir sürü konserve ve reçel vardı, tıpkı Haapsalu'da teyzemin evinde olduğu gibi, köyde anneannemin ve diğer köylülerinin evlerindekiler gibi, oralarda boş depo bilinmeyen bir kavramdı. Ormandaki yaban yemişlerinin çürümeye bırakılmasını da anlayamıyordu annem. Büyük babamın evinin bahçesindeki elma ağaçları-

BELONGS TO SOVOS TEAM

nın meyveleri de toplanmıyordu, çünkü kimsenin toplama niyeti yoktu. Dolu depomuzla gurur duydum ben, büyük bir memnuniyet hissettim. Sanki insanın kendini şey... güvende hissetmesi gibi bir şeydi.

Yeterince büyüdüğüm bir gün, bir arkadaşımla bir yiyecek dükkânına girmiştik, kız çilek reçeli almıştı. Bu bana çok tuhaf gelmişti, gülünç, aptalca bir şey... dükkândan çilek reçeli almak! Delilik!

Bardak bardak votka devirip kahkahalar atarak güldük Vilen'le, bütün bir akşam ve gece. Beryozka mağazalarına güldük, Kiev pirzolalarının üzerinden akan yağlara güldük, Rusya'nın kuklacılarına, boş mağaza ve kiliselerin alacakaranlığına, subay eşlerinin üzerlerine daracık oturan, etekleri yuvarlak kesim kışlık paltolarına güldük, Finlandiyalıların üzerinde Citymarket reklamı olan çıkartmalar karşılığı votka almalarına güldük. Vilen'in teninden Rusya'nın ve bir kez bile içinde kalmasam da daçaların kokusunu alıyordum, Sibirya'nın ve Kafkasların, Güneş Baba onuruna yapılan aptal geçit törenlerinin, Lenin'in mozolesinin yanındaki gelin ve damadın, sütçü kadınlara benzeyen Kruşçev'in karısının. Vilen'in kucağında balalayka ve Musorgski çalıyordu, sanki Rahmaninov'un eseriymiş gibi Kremlin'in kilise çanları çalıyordu. Rusça çağıldıyordu ve bütün o yerlerin isimleri, Druzba Oteli ve sinemalar *Soprus, Oktober, Rahu, Partizan* ve *Kosmos* Oteli, kafe ve sinema, gazeteler *Töörahva, Lipp, Rahva Hääl, Sirp ja Vasar,* ağlamak istiyorum, sanki Rahmaninov'un bütün piyano konçertolarını aynı anda dinliyormuşum da, yine de her birini ayırt edebiliyormuşum gibi, ya da cızırdayan Miliza Korjus plağının Läänemaa'daki

BELONGS TO SAVAS TEAM

yaz yağmurunun sesine karışması gibi, ağlamak istiyorum, bütün o mutlu yerler gibi, uzun süredir sürgünde olan biri gibi. Ve sabah, güneşin doğduğu yer, Neva kokuyordu.

Tabii bütün bunlar sabah kahvaltısında yediğimiz *blini*leri kusmayacağım anlamına gelmiyor. Ama bu defa isteksizce. Onları içimde tutmak isterdim.

Vilen'le aynı şeylerden bahsediyoruz, aynı şeylere gülüp, aynı şeylere ağlıyoruz. Ama tabii daha sonra zorunda olduğum şeyi de yapmam gerekiyor. Daha çok istediğimden veya ne istediğimi Hukka'yla birlikteyken olduğundan daha fazla bildiğimden değil. Hukka'nın yaptığı gibi, sorulara boğmuyor Vilen beni. Bu sayede daha kolaylıkla kadın rolü oynuyor, kendimi istekliymiş gibi gösterebiliyorum. Ellerin bedenime tapınması hoşuma gidiyor. Bulimia-anoreksiyle tamamlanmış bedenimin üzerinde dolaşan bakışları seviyorum. Ve sorular olmadan yatağa girmek daha kolay. Vilen'in tenimde dolaşan elleri belki ima ediyor, belki soruyor, ama durup birkaç hafta cevap beklemiyor. Boş verebiliyorsunuz. Bilanço istemiyor.

Bir gecelik ilişkilerden çoktan sıkılmaya başlamıştım, yeterince yaşamıştım, artık yetmişti. Belki de artık bedenimin arzularının yerine severek ruhumun arzularını geçirdiğimden, Vilen'le daha önce konuşmadığım şeyler hakkında konuşmak büyüleyici bir şeydi. Hemen arkasından konuşma faslına geçebilelim, ikimizden biri konuşamayacak kadar yorgun düşüp uykuya dalmasın diye kısa bir düzüşmeyi tercih ediyordum.

Vilen'le arkadaşlığımda daha önce hiç önem vermediğim şeyleri hatırlıyordum. Yatakta Petersburg'dan getirdiği Rus

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

sigaralarını içiyorduk. Boğazımı yakan bu sigaralar amcamın içtiği Priima sigaralarını hatırlatıyordu bana. Masanın üzerindeki meyve sepeti muzları hatırlatıyordu. Vilen, hatırlar mısın? Elbette ya, körfezin öte yakasında muz altını çağı nasıldı bilemezsin ki. *Kui oleks ainult banaane*... Muz denilince herkes özlemle iç çekiyordu. Tezgâhların muzla dolmasının hiçbir problemi çözmediğini iddia eden anneme kimse inanmıyordu, özellikle de muz alacak parası olmayanlar için hiçbir şey değişmiyordu. Ama anneme kulak asan yoktu, çünkü Sovyet rejimi sırasında insanlar para sorunu yaşamıyordu. Eksikliği duyulan para değil, alınacak maldı, özellikle de Sovyetler'in ihtişamının çatırdamaya başladığı 80'li yıllarda. *Eğer muz varsa insan her sıkıntıya katlanırdı, yeter ki muz olsundu*... Muz altınına ne kadar değer biçiliyordu şimdi hatırlamıyorum. Tallinn'deki Stockmann mağazasının meyve tezgâhlarında herkesin erişimine açık artık, yalnızca fiyatı biraz tuzlu. Muz geldi, ama onunla birlikte mutluluk gelmedi. Artık *defitsiit*, yokluğu duyulan mal değil.

Ve kitaplar, Tallinn hakkındaki o kitaplar, Moskova, Leningrad hakkındaki kitaplar! O dikkatli, çalışkan beden emekçileriyle, sosyalist devletin mucizevi insanlarıyla dolu, yoldaşlarla dolu kitaplar. Fotoğraflar hep düşünceli görünen yaşlı ve gülen çocuk fotoğrafları. Kocaman Lenin heykellerini hatırlıyor musun, ve Kızıl Meydan'daki mumyalanmış Lenin'i?.. Hatırlıyor musun? Mozolenin önündeki, bütün meydanı dolaşan o gülünç kuyruğu! Mozoleye gitmek gibi bir niyetimiz yoktu, ama hemen önümüzden bir gelin ve damat gidiyordu, onların kuyruğa girmesine gerek yoktu, tabii arkadaşlarının da, biz de aralarına katıldık. Ve ne büyüktü mumyalanmış

BELONGS TO SOVOK TEAM

Lenin, ama bana sanki plastikten yapılmış gibi geldi, ama içeride törensel bir hava olduğundan yüksek sesle söylemeye cesaret edemedim, yaklaşıp daha yakından bakamıyordunuz, kuyruğu izlemek zorundaydınız, duramazdınız da. Annem Lenin'in frengi nedeniyle minicik kaldığını fısıldadı ve ben o hiç sönmeyen ateşin yanında öyle bir gülme isteğine yakalandım ki, gülmek için annemle kendimizi zor dışarı attık.

Bütün bunları ilk defa Vilen'e anlatmamın nedeni, Lenin'e benzerliğinin yanı sıra onunla Tallinn gemisinde karşılaşmış olmam mıydı, yoksa artık zamanı gelmişti ve ben buna hazırdım da karşıma kim çıksa anlatır mıydım bilemiyorum. Eğer başka türlü davransaydı geri adım atar mıydım onu da bilemiyorum. O zaman en azından onu tanımamış olacaktım. Görevini daha şimdiden yerine getirmişti, bu yüzden birkaç ay sonra Balkanlara seyahate çıkacağını söylediğinde üzülmedim. Seyahat planları çoktan yapılmış, para sorunu hallolmuştu.

Benim de kendisiyle gitmemi istiyordu Vilen. Böylesine coşku aşılayan bir yol arkadaşı, zekâ ve güzelliğin aynı bedende birleştiği başka bir kadın bulmak kolay değildi tabii. Çaresiz onu izlemeliydim. Hatta bana karşı çok daha derin duygular besliyor olabilirdi. Elini elimin üzerine koydu. Çok derin duygular. Ve Vilen derin bir iç çekti. Kesinlikle onunla gitmeliydim.

Cazip bir teklifti, kim bilir belki oralarda benim evimden kalma bir şeyler hâlâ vardı? Ya burada eksikliğini duyduğum her şey vardıysa? Belki biraz para bulmalıydım? Estonya gittikçe daha fazla Finlandiya'ya, Amerika'ya benzemeye başlamışken, evimi uzaklarda aramam gerekmez miydi?

BELONGS TO KAVOS TEAM

Vilen yanında olmamı çok istiyordu. Çöküşün ve çürümeye yüz tutmuş, eski sosyalist ülkelerde hâlâ bulabileceğimiz romantizmin büyüsüne birlikte kapılırdık; dilenciler, beli bükülmüş yaşlı kadınlar ve yıpranmış giysiler.

Çürümüş romantizm?

*Piercing*lerimizi gördüklerinde yerel halktan insanların yüz ifadelerinin nasıl dehşet dolu bir hal alacağını hayal etmeliydik.

Ama ben körfezin karşı yakasında bu yüzlerden yeterince görmüştüm. İlk *piercing*lerimi Haapsalu'da takmıştım, bilgisayarlarla ve birdenbire ortaya çıkan bilgisayar fareleriyle uyum içindelerdi. İnsanların tuhaf, örneğin mikserden çıkan sesler duyduğu teyzemin eviyle aynı şehirdeydi. Yerel halkın dehşet dolu mimiklerini hayal etmek sanki beni eğlendirirmiş gibi. Ben böyle bir şey istemiyordum, buna ihtiyacım yoktu. Gördüklerim bana yetmiş de artmıştı bile. Ben *smetana*yı, Batı ülkelerini, anne babamı, ana dilimi veya anayurdumu protesto ettiğim için özlüyor değildim. Heyecanlı ya da egzotik diye de değil. Ben yalnızca evimi istiyordum.

Eve dönüş bir macera değil. Sadece, eve dönmek.

Ama bütün bunları dile getimedim, sadece onunla gitmeyeceğimi söyledim.

Vilen bir süre beni ikna etmeye gayret ettikten sonra, bir yılın bir şey olmadığını, çok çabuk geçeceğini söyleyerek teselli etmeye çalıştı, çok geçmeden geri dönerdi, şunun şurasında birkaç ay yoktu.

Aman canım, o kadar da kötü değil. Bu kadar drama ne gerek var şimdi. Belki bunu söylemek sıkıcıydı, ama bekleyeceğimi söyledim. Ne de olsa o ilkti. Ve bütün o heyecan

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

dolu sohbetlerimiz! Elbette devam etmek isterdim! O ilk büyüleyici halin yerini, ne olduğunu bir türlü kestiremediğim, rahatsız edici bir hava almıştı, ama kafamı takmayacaktım. Ya da sohbetlerimizin gerçek tadını Vilen ülkeden ayrıldıktan sonra hissedecektim. Derinlerde bir şeydi. O kadar sağlam kök salmıştı ki söküp atamıyordum. Bırak Vilen'le yaptığımız sohbetlere duyduğum özlemi, rahatsız edici bir şeyi bile kusup atmaya teşebbüs edecek halim yoktu. Ve bir yıl dayanılırdı... Düz dünyamın daha düz olacak hali yoktu ya. Bunu anlıyordum. Tik tak, terazi işliyor. Eğer böyle zayıflamaya devam edersem tabağa benzeyen dünyanın kenarından, dosdoğru boşluğa düşeceğim. Altı aylık bekleyiş elbette altı aylık kiloya tekabül edebilir. Çok iyi. Başka bir insanla arama koyma ihtiyacı hissettiğim mesafe somut bir hal alacak. Belki kurtulmak için zayıflamaya bile ihtiyacım kalmayacak. Zaman duracak. Tartı duracak. Başarılabilinir mi? Ben başarabilecek miyim? Zamanı, saati ve tartıyı durdurabilecek miyim?

Ama ben bir tanrıyım. Başarmak zorundayım.

Bekleyeceğim.

Tanrılar tereddüt etmez. Benim elli kiloluk bedenim tereddüt etmiyor, tereddüt eden ruhum. Bedenime başarmasını emrediyorum. Artık kaçmasına gerek yok. Ama o sohbetlere duyulan özlem ve arkasında bir şey olduğuna dair o iç sıkıcı duygu yok edilmeli. Ve bunu kusmanın ve zayıflamanın dışında başka bir yoldan yapamam.

Bedenime beklemesini ve kilosunu korumasını emrediyorum.

BELONGS TO KAOS TEAM

Ama elli kiloluk bir bedenin gücü ne ki? Açlık ülkesinde oturan biri sözüne ne kadar süre sadık kalabilir? Toplama kampında gardiyanına saldıran kızın gücü ne olur ki, Sibirya mahkûmunun çöp gibi ince bacakları onu ne kadar taşır? Üstelik oraya, yiyecek olan yere gitmeye gücü var mı?

Beklemeye gücüm yok, kilom da. Bir sonraki durağa gitmeliyim, başka bir kucağa, başka bir dudağa. Başkaları da var. Tabii ki var.

Ve bu defa bir durakla yetinmeyeceğim, kısa bir ziyaretle, bir anla, artık bir liman istiyorum, bir anakara, daha uzun süre. Elbette duraktan durağa gideceğim ve gittiğim her durakta hemen aynı şeyi söyleyeceğim; bunu söylemeyi unutursam işte o zaman limana varmışım demektir. Başka bir şeyden de konuşmaya başladığımda oraya varmışım demektir. Yoksa her şeyden önce bunu söylemek zorundayım, ikinci, üçüncü ve yüzüncü defa, bunu söyleyebilmenin doğuştan gelen bir yetenek olmadığını, bütün bir hayatımı kapsayan uzun bir hazırlık çalışması gerektirdiği, öyle uzun bir çalışma ki hayatımın geri kalanında da bunda çok iyi olacağımı herkes anlayana kadar söyleyeceğim.

Annem Estonyalı.

İnanmıyorum, çok güzel Fince konuşuyorsun.

Annem doğuştan Estonyalı.

Onun da diğerlerinki gibi tuhaf bir adı var, hani şu Raivo, Kalju gibi; kadın mı yoksa erkek ismi mi olduğunu bile

BELONGS TO SAVAŞ TEAM

bilemiyorsunuz, kadınlar da erkek ismi kullanıyor. Örneğin: Kai, Janne. Annemin çocukluk evi Estonya.

Rusçan iyi mi?

Annem Estonya'da doğdu.

Öyle mi, ne hoş. Bizim de tanıdığımız böyle bir aile var, Pääenu'da, şirin bir sahil şehri, arada bir alışverişe gideriz. Bütün aile üyelerinin güneş gözlükleri oradan alındı, meydandaki pazardan eşofmanlar, vitaminler, ilaçlar ve bir sürü şey aldık. Ama koşulları biraz... Her yer o kadar kirli ki ne yapacağınızı bilemiyorsunuz...

Benim annem Estonyalı.

Babamın kız arkadaşları var orada. Ama bunu anneme söyleyemeyiz.

Benim annem Estonyalı.

Ben de niçin bu kadar kadınsısın diyordum. Finlandiyalı kadınlar kadınsı değil, anlarsın ya.

Benim annem Estonyalı.

Ne?

Benim annem Estonyalı.

Hadi canım? Sahiden mi?

Benim annem Estonyalı.

Ee?

BELONGS TO KAOS TEAM

Benim annem Estonyalı.

Ah, bak yemekler hazırlanmış bile!

Ama artık hiçbir şeyi kafama takmıyorum. Yanlış bir söz ya da ses tonuyla göğsüm düğümlenmiyor. Kaçıp gitmiyorum, kızarmıyorum bile. Normal nefes alıyorum, öyle sıradan herhangi bir sözcüğü telaffuz eder gibi telaffuz ediyorum, kalp atışım hızlanmıyor. Hatta daha sakin çarpıyor. Tıpkı kilisedeki gibi. Hani sunağa yaklaşır gibi. Bir duayı bininci kez tekrarlamak gibi, işte ben de karşılaştığım her yeni insana defalarca aynı cümleyi söyledim.

Ve her defasında bir mucize gerçekleşti: İçimde hiçbir şey olmadı.

Birçok insan bir sonraki cümlemin ne olduğunu unuttu ya da başını başka birine çevirdi. Oysa bu cümleyi telaffuz etmeyi öğrenmem çeyrek yüzyılımı aldı.

Ama gittikçe daha çok parlıyorum, etrafımdaki ışık daha çok artıyor. Hafifim, kusmadan da.

Efendim beni artık azat edecek mi? Beni zorlayıp söyleyemediğim her şeyi söyletti mi?

Göğsümde umut tomurcuklanıyor. Ayak izlerimden söğütler boy atıyor, bedenimin kıvrımlarından huş ağacı suları damlıyor. İşler değişti, her şeye rağmen. Adımlarım hafifledi, hem de kusmadan. Estonya gittikçe daha çok Batılı bir ülkeye benzerken, insanların Estonya kökenime duydukları ilgi de azaldı.

BELONGS TO KAOS TEAM

Anne, vazgeç artık. Artık geri dönmek istemiyorsun.

Anne, benim sevgili annem, bırak kalsın, Finlandiya kahvesi içiyorsun, ben de öyle, tabii ki lezzetli, öyle değil mi? Finlandiya televizyonunu izliyorsun, artık Estonya müziği dinlemiyorsun, eskiden yapardın bunu, moralin bozulur ve için özlemle kavrulursa mutfağa kapanır tek başına Estonya müziği dinlerdin. Köpeğin yalnızca Finlandiya sütü içiyor. Kütüphaneye bir sürü Estonca kitap geldi, ama sen ödünç almıyorsun, orada olduklarını bilmene rağmen, yeni Estonya romanı ve Estoncaya çevrilen romanlar, ne ararsan var, birkaç adım ötede, kütüphanede. Tatlı annem, canım annem, asla geri dönmeyeceksin. Finlandiya'yı terk etmek istemiyorsun. Senin halkın seni çoktan yiyip bitirdi ve seni bekleyen bir şey yok geride.

Tatlı annem, canım, artık korkmuyorum. Ve ben geri dönmeyeceğim.

BELONGS TO
CACTUS TEAM

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Küçük Cin alçımı öpüyor. Ayak parmaklarımdan dizlerime kadar uzanıyor. Yarın sabah beni Lapinlahti'ye, bulimia konferansına götürecek. Bir öncekinin bir faydasını görmedim, ama gideceğim. Konferans salonuna çıkan merdivenler çok dar, koltuk değnekleriyle tek başıma tırmanabileceğimi sanmıyorum. Koltuk değneklerini daha dün aldım.

Kaval kemiğim kırıldı. Son iki basamağı tek bir atlayışta inmiştim. Bileğim burkulabilirdi, ama burkulmadı. Yere kapaklanabilirdim, dizlerim sıyrılabilirdi, ama öyle olmadı. Yüzüstü çakılabilirdim, alnım da kocaman şişerdi. Ama iki ayağımın üzerine düştüm. Belki bir parça sendeledim, ayak bileğimdeki tuhaf ağrıyı yere sert inmeme yorup yürümeye devam ettim. Sonra Küçük Cin'le birlikte, planladığımız gibi bara gittik ve ben birkaç kez dans ettim. Çıkışta Küçük Cin'in kolundan destek almak zorunda kaldım, ama bacağımda ağrı yoktu, zonklıyordu yalnızca.

Ertesi gün yalnızca emekleyebiliyordum.

Röntgen filmlerine bakan doktor, akrabalarımda herhangi bir kalıtsal hastalık olup olmadığını sordu.

Hayır, yoktu.

Yani yalnızca iki basamak aşağı atladın, hepsi bu mu?

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

Bir atlayışta iki basamak.

Ve sonra dans ettin?

Sonra dans ettim.

Doktor beni ve kemiğimi ameliyat için Tölö Hastanesi'ne gönderdi.

Tamam, yeme bozukluğu var bende, uzun zamandır.

Doktor uzun süre bana baktıktan sonra başını salladı.

Ama yeterince kalsiyum alıyorum, vitamin de.

Bir raf dolusu vitamin ve mineral hapım var. Ve her seanstan sonra içinde on çeşit vitamin olan bir şey içiyorum.

Ben bunu kabul etmiyorum!

Ben kemik kaybından mustarip değilim, benim kemiklerimde bir sorun yok.

Kaygılandığım tek şey, koltuk değnekleri ve alçıyla yiyecek alışverişimi nasıl yapacağımdı. Ne alışveriş arabasını itebilir ne de alışveriş sepeti taşıyabilirdim. En iyisi sırt çantasıydı, ama sırt çantam yoktu, üstelik kaldığım apartman asansörsüzdü. Ayrıca kilomu bile bilmiyordum. Küçük Cin alçının kaç kilo çekeceğini tahmin edemiyordu. Ben de alçıyla tartıya çıkmaya cesaret edemiyordum. Herhalde epeyce ağırdı. Şişmanlıyor muyum yoksa zayıflıyor muyum nasıl bilecektim? Bunu öğrenmeliydim!

Hastaneye giderken gümüş renkli sandaletlerimi yanıma almıştım, topuklarının yeterince alçak olduğunu düşünüyordum, birkaç santimetre ve neredeyse her tarafı açıktı, ayağın üzerinden geçen tek bir şeridi vardı. Şiş bir ayak bile sığabilirdi

BELONGS TO SAKIZ TEAM

içine. Ama alçıyı hesaba katmamıştım, üstelik koltuk değneklerinden dolayı sağlam ayağıma da giyemezdim.

Gümüş renkli sandaletlerim ile gümüş renkli koltuk değneklerim yan yana duruyorlar.

Küçük Cin sağlam ayağıma giymem için bir ayakkabı getirdi.

Eğer yağmur yağacak olursa alçının üzerine yalnızca plastik bir şey geçirecektim. Yani mağazaya gidebilirdim. Küçük Cin'den, aradığım türden dondurmayı bulabilsin diye, Kallio'daki bütün dükkânları dolaşmasını isteyemezdim ki her zaman. Ayrıca yeme bozukluğuyla bağlantısını bildiğinden istediğim kadar ve istediğim türden yiyecek almaya kesinlikle yanaşmazdı. Düzgün nefes al, hsss... Evet, yapabiliriz. Depoda eskiden kalma bir şeyler var. Altı haftalık seansa yetip yetmeyeceğini kontrol etmeliyim. Hayır, yeterince büyük değil. Belki bir hafta. Peki sonra. Sorun yok, Efendim bir çözüm bulur.

Bir hafta sonra diğer bacağımı da alçıya aldılar. Sağ dizim sürekli tek bacak üzerinde sekmeme dayanamadı, bunda bir tuhaflık yoktu, son yıllarda hiç bu kadar çok hoplayıp bu kadar çok zıplayarak dizlerime yüklenmemiştim. Hatta koşunun zorunlu olduğu beden eğitimi derslerinde bile. Üstelik yeme bozukluğu kariyerimin başlarında, hiç ısınmadan, başlangıç olarak günde yüz kez çöküp kalkarak dizlerimi mahvetmiştim. Zamanla bu sayıyı günde bine çıkartmıştım. İki yıl içinde dizlerim destek bantları takmadan yürüyemeyeceğim kadar kötüleşmişti. Sonra kendi kendime dizlerimi zorlamayacağım bir egzersiz programı geliştirmiş, her gün düzenli olarak uygulamış ve önceki yıl bıkarak son vermiştim.

BELONGS TO SKOLYS TEAM

Küçük Cin beni kucağına alıp evinin merdivenlerini tırmanıyor. Alçı ve diğer şeylere rağmen bu denli hafifim. Beni yatağına yatırıyor, ayaklarımın altına yastıklar koyuyor, kahve, sigara ve yemek verdikten sonra işe gidiyor. Akşama işten döndüğünde yine aynı şeyleri yapıyor ve uyumak için yanıma uzanıyor. Gece dondurma ve süt almak için büfeye gidiyor. Koltuk değnekleriyle yürümemin bana iyi geleceğini, evi bu iş için yeterince büyük olduğundan onun yanında kalmam gerektiğini söylüyor. Üstelik bir sorun çıkarsa yanımda olacak.

Kimseye telefon açmıyorum, gelen telefonları cevaplamıyorum, Küçük Cin'den başkasıyla konuşmuyorum. Hayatım boyunca bütün bakışları üzerime toplayıp kontrol etmeyi arzulamışken, şimdi kayıplara karışmak hoşuma gidiyor. Kusmamak bana tuhaf geliyor. Burada tıkınacak bir şey de yok. Başıma ağrılar giriyor, Küçük Cin'e öfkeyle tıslıyorum. Emekleyerek aşağı inemeyeceğim kadar yüksekteyiz, üstelik dükkânlar da çok uzakta. Böyle bomboş bir buzdolabıyla yaşamak anlaşılır gibi değil. Buzluk zaten hiç yok.

Burada hasta sıfatıyla yattığımdan, istemeye bile gerek kalmadan bir sürü yiyecek getirileceğini bilmeme karşın, birilerini arayamamak dayanılır gibi değil.Bir tek en yakınım olanlar hediye olarak yiyecek getiriyordu, hem de en sağlıksız yiyeceklerden. Asla üzüm ya da karides getirmezlerdi, mutlaka sağlıksız bir şey. Mutlaka ama mutlaka. Benim ne düşündüğümün önemi yoktu, üstelik yiyecekle sıkıntılı bir ilişkim

BELONGS TO KAKTÜS TEAM

olduğunu biliyorlardı. İyileşip iyileşmediğimi söylemenin de bir faydası yoktu. Getirilen hediyeler hep aynıydı, nekahet döneminin tipik yiyecekleri; bisküvi, çikolata, pasta. Bütün o insanlar için beni yerken GÖRMEK çok önemliydi. Ve o kadar kendilerini beğenmişlerdi ki iyi bir şey yaptıklarını sanıyorlardı, her biri benim hayatımda özel bir rol oynamak istiyor, kendisinin benim için diğerlerinden daha önemli olduğunu hayal ediyordu; getirdikleri şeyi yemem bunun bir işareti değil miydi? Daha onlar kapıyı kapatır kapatmaz midemdeki fazlalıktan kurtulmak için harekete geçip ne varsa çıkardığımı hiçbirinin narsist karakteri anlayamazdı. İstisnasız her şeyi çıkardığımı. Hiçbirinin özel bir yeri olmadığını. Anlayın artık!

Ama anlamıyorlardı!

Annemin hemen gelip beni alması ve en iyi bakımı alacağımı düşündüğü yere, yani kendi evine götürmesi için tek bir telefon yeterdi. Ağzına kadar dolu buzluklar, depo ve buzdolabı altüst etmem için beni bekliyordu. Ve annem kızının bütün o şeyleri tatmasından çok memnun olurdu.

Kurtçuk alçıma sarılıp yatağın bir köşesine kıvrılarak Küçük Cin'in eve gelmesini bekliyorum.

Evet, anne, senin sahip olmadığın bütün fırsatları kaçırıyorum. Her şeyin geçip gitmesine müsaade ediyorum, yalnızca en önemli şeye odaklanıyorum; yemeye. Bana verdiğin bütün imkânları kustum. Başka şeyleri de kustum, çünkü içime giren hiçbir şeyi kabullenemiyorum, yalnızca kabuğuma yapışan şeyleri kabulleniyorum, örneğin bakışları. Bakışlar bedenimin üzerini parlak bir kalkan gibi kaplıyor, oradan kıçları armut gibi sarkan başka kadın bedenlerine saçılıyor, kalın teyze ayak

BELONGS TO SAKIS TEAM

bileklerine, içlerine işleyip taşıyıcılarını utanca gark ediyor ve ben bundan esaslı bir haz alıyorum.

Şimdi kusamam, yalnızca alçıma sarılarak yatağın bir köşesine kıvrılır Küçük Cin'in eve dönmesini bekleyebilirim ve üzerimden, altımdan, yanımdan akıp gitmek isteyen her şeye müsaade edebilirim, akıntının daha ince bir dantelin, içinde göğüslerimin sütyene ihtiyaç duymayacağı daha da ince bir gömleğin altındaki kemiklerimi alıp götürmesine, oymasına izin verebilirim.

O kadar cesur bir kız oldum ki kendimle ilgili her şeyi Küçük Cin'e anlattım. Hayatımda ilk kez yalan söylemedim ve söylenmemiş bir şey bırakmadım. Her şeyi, bütün ayrıntılarıyla anlattım. Yarı Estonyalı olduğumu, neredeyse bütün hayatım boyunca yeme bozukluğu yaşadığımı. Yiyemediğimi.

Anlattıklarımda rahatsız edici bir şey görmedi.

Onun bu tavrı beni rahatsız etti.

Bir gün benimle Tallinn'e gelmek isteyip istemediğini sordum, evet dedi, ama laleleri anlatmadım, çalınan arabayı da henüz anlatmadım ve Tallinn'e kendim gitmek istediğimden de emin değildim artık.

Bir gün dışarıda yemeğe çıkıp çıkamayacağımızı sordum, evet dedi.

Her şeye evet dedi ve hiçbir şeyin rahatsız edici olduğunu düşünmüyordu.

Yatakta ne istediğimi bilmediğimi de söyledim.

İyi, dedi.

Ve şoke olmadı.

Orgazm taklidi yaptığımı söyledim.

Nedenini merak etmedi.

Defalarca yaptığımı söyledim.

Yine merak etmedi.

Çok ihanet ettim ve bir sürü biçimde.

Erkek arkadaşımdan bir başkasıyla düzüşmesini istedim.

Bunun umursanacak bir şey olduğunu düşünmüyorum.

Monogaminin bir şaka olduğunu düşünüyorum, sadakatin ancak Noel Baba kadar gerçek olduğunu ve güven denilen şeyi Baron von Münchhausen'in uydurduğunu.

Sevdiklerimle düzüşemiyorum, düzüştüklerimi sevemiyorum.

Ve anneme vurdum. Defalarca.

Artık onu şaşırtabileceğim bir şey gelmiyor aklıma.

Ağzına kadar dolu bir otobüste, on yaşındaki bir bacaksızın göğsümü sıkmasına, elini eteğimin altına sokmasına müsaade ettim. Kimsenin görmemesini umuyordum. Korkudan öylesine kasılıp kalmıştım ki yerimden kımıldayamıyordum.

Çok çaldım ve yalan söyledim.

Eğitimimi yarım bıraktım.

Yarım bıraktım, çünkü...

Yediklerimi kustum...

Çünkü işim gücüm elli kiloyu korumaktı.

Senin bana yapacağın yemekleri de kusacağım, onları yaparken içlerine kalbini ne kadar koyduğuna bakmadan, bir hafta boyunca yiyecek başka bir şey olmasa da kusacağım.

Sırtını döner dönmez senin tabağındaki yiyecekleri de yiyeceğim. Çocuklarımın çikolatalarını yiyeceğim ve onlara

BELONGS TO SOYUS TEAM

Noel hediyesi diye boş şekerleme kutuları vereceğim, hiçbiri bir şey demeye cesaret edemeyecekler.

Ölçülü yiyemem, içemem, düzüşemem, yavaş çalışan metabolizmam nedeniyle sıçamam bile, ne bir anoreksik gibi birkaç saat uyuyabilirim ne de bir bulimik gibi derin bir uyku. Anladın mı?

Annenin evinde yemek yerken halının altına yemek saklarım, tanıdıklarının buzdolaplarından yiyecek çalarım. İnsan ikram edilen çikolata parçasını avucuna saklayamaz, erir çünkü, ama o çikolatayı yersem meslektaşlarının buzdolapları benim ziyaretimden sonra yarı yarıya boşalır, bunu işyerinde nasıl açıklarsın? Hiç kimse anlayamaz. Ya benim deli olduğumu ya da senin karısını açlıktan öldürecek kadar sadist biri olduğunu düşünürler. Bütün paraları sana verip alışverişi senin yapmanı isteyebilirim ve bana tehlikeli yiyecek almanı yasaklarım, ama... hani... şöyle bir bakmak için seninle gelebilirim ve çok istediğim bir şey tesadüfen cebime girebilir. Bir düşün yalnızca. Alışveriş arabasını iterek dolaşıyorsun, belki yanımızda başkaları da var, arkadaşlar ya da çocuklar ve güvenlik görevlisi ceplerimi kontrol etmek için geliyor, bir sosis buluyor, oysa biz yalnızca vaftiz kızlarımıza dondurma alacaktık. Aslında ben yakalanmayacak kadar becerikliyim, ama yine de belli olmaz. Er veya geç.

Ya çocuk istersen? Ya ben hamile kalırsam? Sence ben normal bir yeme düzenine mi kavuşurum yoksa o zavallının başının üzerinden kusmaya devam mı ederim? Sence bu cenin için faydalı olur mu? Kusmalarımı hamilelikten kaynaklanan mide bulantısıyla nasıl gizleyeceğimi, aşırı yeme ataklarını hamilelikten kaynaklanan "tipik bir durum" gibi göstereceğimi anlayamıyor musun? İlaçsız, sigarasız, içkisiz ve bulimia-anoreksisiz bir gün bile geçirmeyeceğimi ciddiye almıyorsun

BELONGS TO KAOS TEAM

herhalde? Bunlardan birini almak zorundayım ve hiçbiri, bir bebeğe uygun değil.

Ve sonra, ya düşük yaparsam? Ya çocuk ölü doğarsa? En azından çok erken doğacaktır. Hamilelik sırasında her şey yolunda gitse bile, sezaryenle doğurtacaklardır. Ya çocuğun bacağı olmazsa? Kulağı? Fazladan ya da eksik bir parmağı olursa? Kimin hatası olacak bu? Kim kimi suçlayacak? Bununla yaşamaya hazır mısın? Benim çok erken doğmuş, belki yaşama gücünden bile yoksun, zekâ veya gelişme özürlü çocuğuma hazır mısın? Benim hastalığımdan dolayı fazla gelişemeyecek çocuğunun, kışları karlara bulanmasına, tekmelenmesine, itilip kakılmasına hazır mısın? Annesi yiyemediği için çocuğunun engelli olmasına hazır mısın? Okumayı öğrenememesine? Böyle bir çocuğun yanı başında mutlu ve mesut oturabilecek misin? Ya çocuğunun, sırf annesi yiyemediği için çocuğu olmazsa? Sence bir doğumdan sonra benim kemiklerimde ne kadar kalsiyum kalır?

Ya beni tedavi için hastaneye kapatırlarsa? Doğum depresyonuna yakalanacağım kesin. Yeme bozukluğum o noktaya gelir de hastaneyi boylarsam ne olur? Ziyaretime gelir misin, başkalarına ne dersin? Karının akıl hastanesinde kaldığını mı, söyler misin bunu? Çocuğuna ne dersin? Annen yemek yemesini öğrenmek için deliler evinde kalıyor! Annem tuvalette niçin kusuyor? Annem niçin kumbaramızı boşalttı? Annem bize niçin bir şey bırakmadı?

Kalbimin bunlara dayanamamasına hazır mısın? Bedenimin her bir parçasının ihanet etmesine? Belki bir gün aşırı Diapam almama, aşırı içmeme, her neyse işte ondan aşırı almama hazır mısın? Benimle yaşanmayacağını anlayamıyor musun, olunamayacağını, plan yapılamayacağını? Benim ne bir geleceğim ne de masanda yerim olduğunu? Seninle aynı

BELONGS TO KAVOS TEAM

hayatı yaşayamam, aynı evde, aynı masada oturamam. Kan kusan biriyle bir gelecek kurulmaz. Bir yerde çalışamam, kahve molaları ve pastalar yüzünden. Maaşın dişlerimin bakımına ve mutfak dolabında dağ gibi yığılan şişelere gider. Er ya da geç alkolik veya hapçı olurum, aslında daha şimdiden öyleyim. Aşırı yeme bozukluğunun başka bir alternatifi yok; bir gün yalnızca içerim, o gün kusmam, başka bir gün Diapam alırım, o gün de kusmam. Eğer Efendimi benden bütünüyle koparacağını sanıyorsan hayal görüyorsun. Eğer buna teşebbüs edersen seni vururum, öldürürüm seni, benim başka bir seçeneğim yok. Ya da çok fazla yaklaşırsan... Eğer yemekten sonra banyoya girmemi engellersen senden nefret ederim. Anlıyor musun? Bırak gideyim. Bırak beni!

Hastalığımı çocuklarına aktarmama müsaade etmeye hazır değilsin; çünkü onları besleyemem ya da bakın çocuklarım yiyorlar demek için iyice semirtirim veya şişmanlayacaklar korkusuyla kuruturum onları. Bunları ne seyredebilir ne de dayanabilirsin, kimse yapamaz!

Ödlek, diyor Küçük Cin. Denemeye bile cesaret edemeyen bir ödlek, cesaret etmek istemeyen, başaramayacak diye ödü kopan. Benim gibi eski bir mucize çocuk asla başarısız olmaz.

Anneme yeni sevgilime her şeyi anlattığımı söyledim.

Sen o kadar güçlü değilsin, dedi annem.

Ama güçlüyüm.

Ona her şeyi anlattım ve kapıdan çıktığı her seferde çekip gidecek diye ödüm kopuyor. Korku yakamı ancak o yerine döndüğünde bırakıyor, yatakta yatarken, koyun koyuna uyurken. Ama yok olmuyor. Utancımı kusmayı başardım, ama ne oldu? Onun yerini kusmam gereken başka bir şey aldı. Aşırı yiyeceğim diye korkuyorum hep. Sürekli aşırı yemek uykumu getiriyor. Hep uykuluyum. Her şeyi anlatmak bulimiadan daha çok kurutuyor ağzımı.

Onu henüz hiç tanımıyorum.

Üç aydır birlikteyiz ve ben daha başkasıyla yatmadım.

Lappviken'deki bulimia seminerleri, sandığım kadar aptalca değildi ve katılmadan önceki kesin kanımın aksine, grubun en yaşlısı da ben değildim. Bayağı akıllı insanlardı, düzenli yemek ve makul düzeyde spor yapmak gibi, insanı gerçek bir kahramanlığa teşvik edecek şeyler anlatıyorlardı. Bir öğünden, sonra enerji tüketiminin yüzde onunun beden için gerekli ısı üretimine harcandığını anlattılar. İlk defa, günde bir öğün yemektense daha sık yemeyi ciddi olarak düşünmemi sağladılar. Gerçekten zekice bir şeydi. Sandığım kadar ya da sağlık sektörünün yeme bozuklukları konusunda uzmanlaşmış elemanları kadar ahmak değillerdi. Belki bir şeyler anlamaya başlamışlardı artık.

Hayatımda ilk defa yalnızca bir külah dondurma aldım. Tofu ve çilek, bir tane daha almayacağım. Dondurma gülünç denilecek kadar az miktarda alınmayacak yiyecekler arasında olmuştu hep. Aile boyu paketlerde ve birkaç kilo alındığında ucuzdu da üstelik, bütün çocukluğum boyunca ucuz olana yöneltilmiştim. Külahımda yalnızca 65 kalori vardı, ama yine de dondurmaydı. Kendimle gurur duydum

Helsinki yaşamak için iyi bir yer.

Pencere perdeleri hafif bir rüzgârla dalgalanıyor.

Ayak parmaklarımın tırnaklarını koyu kırmızıya boyuyor ve kremalı kahve içiyorum. Tuvaleti bir güzel temizleyip oda parfümü sıkıyorum. Boş bisküvi ve şekerleme ambalajlarını toplayıp çöp torbasına koyuyor, ağzını düğümlüyorum. Bu-

BELONGS TO KAOS TEAM

gün öylesine tembelim ki kusması daha kolay ve daha güzel olduğundan sadece bir kilo marşmelov yedim ve sonra da kustum. Rahatlayıp hafifledim, bir sigara yaktım, sevgilimin işten eve dönmesini bekliyorum, Küçük Cin'in.

Artık koşmuyorum.

Ne kaçmak ne de başka bir şey için.

Artık hoplamıyorum.

Ne sevinçten ne de başka bir nedenle.

Korse, lotus pozisyonu ya da elli kilo. Hiç fark etmiyor.

Bu işin faturası bu, zorlanmadan öderim.

İşim beni yorup yaşlandırdı. Ama başarılı bir kariyerin bedeli bu. Garsonların ayakları yorulur, süt sağanların önlükleri kirlenir, fahişeler frengiye yakalanır ve güzel bir kadın kemik erimesine. Ne yani? Bugünün işi güzellik, beden, zayıf kalmak.

Üstelik bulimiamı bir düzene sokmayı başardım. Uzun bir süredir bir değişiklik olmadı. Günde bir defa aşırı yiyorum, sonra hiç yemiyorum. Ha, bir de sütlü kahve ve günde bir litre meyve suyu içiyorum. İşte böyle. Uzun zamandır böyle, Vilen ile Hukka hayatımdan çıktıktan beri. Belki Küçük Cin'in bu durumla bir ilgisi yok, belki kimle olduğumun hiçbir önemi yok, belki artık ben buna hazırım. Ama bunların bir anlamı yok şimdi.

Yolculuk bitti. Ben hedefime ulaştım. Evdeyim. Birini seviyor, onunla yatağa girip onunla konuşabiliyorum. Yapabileceğimin en iyisi bu, inişleri çıkışları olmayan, saf bir bulimia-anoreksi.

Ertesi gün de zayıflayabilecek gücü toplamak için siyah çarşafların arasında dinleniyor kırılgan, dantelden iskeletim. İnsan var olmak zorunda, uyum göstermek ve hayatta kalmak. Elli kilo hayatta kalmaktır. Doktoruma göre ben biyolojik bir mucizeyim. Hormon dengem çökmemiş. Çocuk yapabilirim. Şaka gibi! Gülmekten kırılıyorum!

BELONGS TO KAKTUS TEAM